

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens förslag beträffande anslagen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2002 samt totalt drygt 300 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2000 och 2001.

Riksdagen har den 21 november 2001 fastställt utgiftsramen för utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2002 till 31 128 910 000 kr (bet. 2001/02:FiU1, rskr. 2001/02:34 och 35).

I ett antal motioner har framställts yrkanden om ändringar, huvudsakligen ökningar av enskilda anslag.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisningar.

Utskottet avstyrker emellertid regeringens förslag att 100 miljoner kronor av de anslagna medlen under 13:3 Bidrag till hälso- och sjukvård skall förse med ett särskilt anslagsvillkor av innebörd att de skall användas för finansiell samordning. Utskottet tillstyrker därmed en motion (s, v, mp) i motsvarande del samt föreslår ett tillkännagivande.

Utskottet föreslår även ett tillkännagivande såvitt gäller fördelningen av statsbidrag till frivilligorganisationer inom det sociala området (anslagen 14:7 Folkhälsopolitiska åtgärder och 18:1 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.). Utskottet delar uppfattningen i två motioner, (s) och (m), att det vore önskvärt med en utbyggd möjlighet till fördelning av de aktuella bidragen. Användningsområdet för två anslagposter bör vidgas och ses som en helhet fr.o.m. den 1 januari 2002. Motionerna tillstyrks delvis.

Övriga motioner angående anslagen avstyrks. M-, kd-, c- och fp-ledamöterna deltar inte i beslutet, utan har i särskilda yttranden redovisat sina alternativa budgetförslag m.m.

Vidare tillstyrker utskottet begärda bemyndiganden samt regeringens lagförslag.

Utskottet behandlar under rubriken Övriga frågor ca 200 motionsyrkanden.

Med anledning av ett antal motionsyrkanden (s, m, v, kd, fp) rörande bilstöd till handikappade föreslår utskottet ett tillkännagivande. Regeringen bör snarast vidta åtgärder för att effektivisera och förbättra tillämpningen av bilstödet. Utskottet förväntar sig att regeringen under 2002 återkommer till riksdagen med en redovisning av vilka åtgärder som vidtas.

I betänkandet finns 54 reservationer samt ytterligare ett särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning.....	3
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	8
Utskottets överväganden	16
Politikområde Hälso- och sjukvårdspolitik	16
Sjukvårdsförmåner m.m. (13:1)	16
Bidrag för läkemedelsförmånen (13:2)	22
Bidrag till hälso- och sjukvård (13:3).....	26
Statens beredning för utvärdering av medicinsk metodik (13:4).....	27
Socialstyrelsen (13:6).....	28
Medicinalstyrelsen (13:7, förslag till nytt anslag).....	29
Stimulansbidrag för psykiatri (13:8, förslag till nytt anslag).....	29
Forskning kring palliativ vård (13:9, förslag till nytt anslag).....	30
Hälsonät (13:10, förslag till nytt anslag)	30
Övrig medelsanvisning.....	31
Övriga frågor inom politikområdet	31
Subventionerade preventivmedel	31
Frågor om nyandlighet	31
Tatuering och piercing.....	32
Högekostnadsskydd	33
Politikområde Folkhälsa.....	33
Insatser mot aids (14:1).....	33
Statens folkhälsoinstitut (14:4).....	36
Smittskyddsinstitutet (14:5)	39
Folkhälsopolitiska åtgärder (14:7).....	40
Alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder (14:8)	43
Alkoholsortimentsnämnden (14:9).....	44
Lokalt folkhälsoarbete (14:10, förslag till nytt anslag)	44
Nationell kampanj mot alkohol och narkotika (14:11, förslag till nytt anslag).....	45
Övrig medelsanvisning.....	45
Övriga frågor inom politikområdet	45
Lagen (1972:119) om fastställande av könstillhörighet i vissa fall	45
Giftiga ormar.....	46
Politikområde Barnpolitik.....	47
Anslagen.....	47
Övriga frågor inom politikområdet	47
Kvinnlig könsstympning	47
Omskärelse av pojkar	49
Politikområde Handikappolitik	49
Personligt ombud (16:1).....	49

Vissa statsbidrag inom handikappområdet (16:2).....	50
Statsbidrag till särskilt utbildningsstöd (16:3).....	51
Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionshinder (16:4)	51
Bidrag till handikapporganisationer (16:5).....	51
Bidrag till utrustning för elektronisk kommunikation (16:6).....	53
Bilstöd till handikappade (16:7)	54
Kostnader för statlig assistansersättning (16:8)	56
Handikappombudsmannen (16:10).....	60
Bostadsstöd till funktionshindrade (16:11, förslag till nytt anslag)	61
Hjälpmedelsgaranti (16:12, förslag till nytt anslag).....	61
Tillgänglighetsreform (16:13 – förslag till nytt anslag).....	61
Övrig medelsanvisning.....	63
Politikområde Äldrepolitik.....	63
Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken (17:1)	63
Hemservicecheck (17:2, förslag till nytt anslag)	65
Politikområde Socialtjänstpolitik	65
Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m. (18:1)	65
Statens institutionsstyrelse (18:2).....	70
Utvecklingsmedel till åtgärder för hemlösa (18:3)	71
Statsbidrag till kvinnojourer (18:4, förslag till nytt anslag).....	73
Övriga frågor inom politikområdet.....	74
Politikområde Forskningspolitik under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.....	75
Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Forskning (26:2)	75
Övrig medelsanvisning.....	75
Förslag till regeländringar	76
Utskottets ställningstaganden	76
Inledning.....	76
Anslag inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	77
Hälso- och sjukvårdspolitik	77
Folkhälsopolitik	80
Barnpolitik.....	82
Handikappolitik	82
Äldrepolitik.....	87
Socialtjänstpolitik	87
Forskningspolitik under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.....	90
Bemyndiganden.....	90
Lagförslag.....	91
Övriga frågor	91
Tandvård.....	91
Subventionerade preventivmedel.....	95

Frågor om nyandlighet	95
Tatuering och piercing.....	96
Högbkostnadsskydd	96
Hiv- och aidsprevention	97
Uppgifter för Statens folkhälsoinstitut m.m.	98
Fördelning av medel till förebyggande arbete mot alkohol- och narkotikamissbruk	100
Spelberoende.....	101
Lagen (1972:119) om fastställande av könstillhörighet i vissa fall	102
Giftiga ormar.....	102
Kvinnlig könsstympning	102
Omskärkelse av pojkar	103
Regler för stöd till handikapporganisationer m.m.	104
Regler för bilstöd till handikappade	104
LSS/LASS	106
Jämställdhetsaspekter hos Handikappombudsmannen	108
Stöd till våldsutsatta kvinnor m.m.....	108
Kostnadsansvaret för ungdomsvården.....	109
Insatser för hemlösa	110
Svenska socialarbetare i Köpenhamn	111
Övrig statlig verksamhet	111
Apoteket AB	111
Apoteksmonopolet	111
Utskottets ställningstagande	113
Reservationer	114
1. Översyn av tandvårdsförsäkringen (punkt 9)	114
2. Översyn av tandvårdsförsäkringen (punkt 9)	115
3. Översyn av tandvårdsförsäkringen (punkt 9)	115
4. Översyn av tandvårdsförsäkringen (punkt 9)	116
5. Tandvård för vissa grupper (punkt 10).....	117
6. Tandvård för vissa grupper (punkt 10).....	117
7. Tandvård för vissa grupper (punkt 10).....	118
8. Tandvård som led i en sjukdomsbehandling (punkt 11).....	118
9. Biverkningsregister (punkt 12).....	119
10. Biverkningsregister (punkt 12).....	120
11. Biverkningsregister (punkt 12).....	120
12. Förbud mot amalgam (punkt 13).....	121
13. Förbud mot amalgam (punkt 13).....	121
14. Förbud mot amalgam (punkt 13).....	122
15. Förbud mot amalgam (punkt 13).....	122
16. Amalgams effekter på hälsan (punkt 15).....	123
17. Amalgams effekter på hälsan (punkt 15).....	124
18. Tandläkarnas verksamhet (punkt 16)	124
19. Tandläkarnas verksamhet (punkt 16)	125

20. Nyandlighet (punkt 18).....	126
21. Tatuering och piercing (punkt 19).....	126
22. Högkostnadsskydd (punkt 20).....	127
23. Hiv- och aidsprevention (punkt 21).....	128
24. Hiv- och aidsprevention (punkt 21).....	129
25. Hiv- och aidsprevention (punkt 21).....	129
26. Klass- och könsmässiga hälsoskillnader (punkt 22).....	130
27. Homo-, bi- och transfrågor (punkt 23).....	131
28. Homo-, bi- och transfrågor (punkt 23).....	131
29. Homo-, bi- och transfrågor (punkt 23).....	132
30. Ungdomar och sexualitet (punkt 24).....	133
31. Ungdomar och sexualitet (punkt 24).....	133
32. Spelberoende (punkt 27).....	134
33. Spelberoende (punkt 27).....	134
34. Spelberoende (punkt 27).....	135
35. Spelberoende (punkt 27).....	135
36. Spelberoende (punkt 27).....	136
37. Fastställelse av könstillhörighet (punkt 28).....	136
38. Översyn av lagen (1993:389) om assistansersättning (punkt 36)	137
39. Assistans i föräldraskapet (punkt 37).....	138
40. Barns omvårdnadsbehov (punkt 38).....	138
41. Psykiskt funktionshindrade (punkt 40).....	139
42. Psykiskt funktionshindrade (punkt 40).....	139
43. Psykiskt funktionshindrade (punkt 40).....	140
44. Kostnadsansvaret för LSS (punkt 41).....	140
45. Stöd till våldsutsatta kvinnor (punkt 44).....	141
46. Stöd till våldsutsatta kvinnor (punkt 44).....	141
47. Prostitution (punkt 46).....	142
48. Insatser för hemlösa (punkt 48).....	142
49. Insatser för hemlösa (punkt 48).....	143
50. Kommittén för hemlösa (punkt 49).....	144
51. Svenska socialarbetare i Köpenhamn (punkt 50).....	144
52. Svenska socialarbetare i Köpenhamn (punkt 50).....	145
53. Apoteksmonopolet (punkt 51).....	145
54. Läke-medelsförsörjningen vid sjukvårdsinrättningar (punkt 52).....	146
Särskilda yttranden.....	147
1. Anslag under utgiftsområde 9.....	147
2. Anslag under utgiftsområde 9.....	150
3. Anslag under utgiftsområde 9.....	152
4. Anslag under utgiftsområde 9.....	153
5. Regionala kvinnocentrum.....	155
Bilagor:	
1. Förteckning över behandlade förslag.....	156
Propositionen.....	156
Motioner.....	158

2. Regeringens lagförslag.....	187
3. Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för år 2002 inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.....	189
4. Utskottets förslag till medelsanvisning på anslag inom utgiftsområde 9	192
5. Av utskottet i förslagspunkt 1 avstyrkta motionsyrkanden	194

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Anslag inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

a) Riksdagen anvisar för år 2002 anslag under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt utskottets förslag i bilaga 4. Riksdagen bifaller därmed proposition 2001/02:1, utgiftsområde 9 punkt 9 och avslår motionsyrkandena som förtecknats i bilaga 5.

b) Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anfört om särskilt anslagsvillkor för anslaget 13:3 Bidrag till hälso- och sjukvård. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:Sf375 i denna del.

c) Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anfört om fördelningen av statsbidrag till frivilligorganisationer inom det sociala området. Riksdagen bifaller därmed delvis motionerna 2001/02:So247 och 2001/02:So428.

2. Bemyndigande angående ramanslag 13:6 Socialstyrelsen samt ramanslag 6:8 Funktionen Hälso- och sjukvård m.m.

Riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2002, i fråga om ramanslaget 13:6 Socialstyrelsen och ramanslaget, rätteligen, 6:8 Funktionen hälso- och sjukvård m.m., ingå ekonomiska förpliktelser som tillsammans inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 12 000 000 kr efter år 2002.

3. Bemyndigande angående ramanslag 14:4 Statens folkhälsoinstitut

Riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2002, i fråga om ramanslaget 14:4 Statens folkhälsoinstitut, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 74 000 000 kr efter år 2002.

4. Bemyndigande angående ramanslag 16:3 Statsbidrag till särskilt utbildningsstöd

Riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2002, i fråga om ramanslaget 16:3 Statsbidrag till särskilt utbildningsstöd, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 81 000 000 kr efter år 2002.

5. Bemyndigande angående ramanslag 17:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken

Riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2002, i fråga om ramanslaget 17:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 40 000 000 kr efter år 2002.

6. Bemyndigande angående ramanslag 18:2 Statens institutionsstyrelse

Riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2002, i fråga om ramanslaget 18:2 Statens institutionsstyrelse, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 18 000 000 kr efter år 2002.

7. Bemyndigande angående ramanslag 26:2 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Forskning

Riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2002, i fråga om ramanslaget 26:2 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Forskning, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 550 000 000 kr efter år 2002.

8. Propositionens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

- a) lag om fortsatt giltighet av lagen (1991:1136) om försöksverksamhet med kommunal primärvård,
- b) lag om ändring i lagen (1999:332) om ersättning till steriliserade i vissa fall.

9. Översyn av tandvårdsförsäkringen

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:So220, 2001/02:So226 yrkandena 1–3, 2001/02:So379 yrkandena 2–4, 2001/02:So437, 2001/02:So440, 2001/02:So481, 2001/02:So493, 2001/02:So535, 2001/02:So561, 2001/02:So566 yrkande 24, 2001/02:So573, 2001/02:So589, 2001/02:So600 yrkandena 1 och 2, 2001/02:So607 och 2001/02:So628 yrkande 15.

Reservation 1 (m)

Reservation 2 (kd)

Reservation 3 (c)

Reservation 4 (fp)

10. Tandvård för vissa grupper

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:So226 yrkandena 4 och 5, 2001/02:So495 yrkande 9, 2001/02:So551 och 2001/02:So566 yrkande 25.

Reservation 5 (kd)

Reservation 6 (c)

Reservation 7 (mp)

11. Tandvård som led i en sjukdomsbehandling

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:So344 yrkandena 1 och 2 och 2001/02:So583 yrkande 5.

Reservation 8 (v)

12. Biverkningsregister

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:So526, 2001/02:So583 yrkande 4 och 2001/02:So636 yrkande 4.

Reservation 9 (v)

Reservation 10 (c)

Reservation 11 (mp)

13. Förbud mot amalgam

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:So225 yrkande 1, 2001/02:So226 yrkande 8, 2001/02:So344 yrkandena 4 och 5, 2001/02:So483, 2001/02:So516, 2001/02:So583 yrkandena 6 och 7 och 2001/02:So636 yrkandena 1–3.

Reservation 12 (v)

Reservation 13 (kd)

Reservation 14 (c)

Reservation 15 (mp)

14. Amalgamavskiljare

Riksdagen avslår motion 2001/02:So344 yrkande 3.

15. Amalgams effekter på hälsan

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:So225 yrkandena 2 och 3, 2001/02:So562, 2001/02:So583 yrkandena 1 och 2, 2001/02:So612 yrkande 10 och 2001/02:So636 yrkande 8.

Reservation 16 (kd)

Reservation 17 (mp)

16. Tandläkarnas verksamhet

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:So226 yrkandena 6 och 7 och 2001/02:So379 yrkande 1.

Reservation 18 (m)

Reservation 19 (c)

17. Subventionerade preventivmedel

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K284 yrkande 10, 2001/02:So210 yrkande 2, 2001/02:So455 och 2001/02:So495 yrkande 21.

18. Nyandlighet

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:So514, 2001/02:So587 och 2001/02:So634 yrkandena 17 och 18.

Reservation 20 (fp)

19. Tatuering och piercing

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:So475 och 2001/02:So515.

Reservation 21 (v)

20. Högkostnadsskydd

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:So388, 2001/02:So489 och 2001/02:So566 yrkande 26.

Reservation 22 (kd, c)

21. Hiv- och aidsprevention

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:U269 yrkande 2, 2001/02:So256 yrkandena 2–4, 2001/02:So260, 2001/02:So372 yrkandena 1, 4 och 7 samt 2001/02:So586.

Reservation 23 (m)

Reservation 24 (kd)

Reservation 25 (c)

22. Klass- och könsmässiga hälsoskillnader

Riksdagen avslår motion 2001/02:So498 yrkandena 2 och 3.

Reservation 26 (v)

23. Homo-, bi- och transfrågor

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:L367 yrkande 18, 2001/02:L371 yrkandena 38, 39 och 43–45 samt 2001/02:Ub347 yrkande 4.

Reservation 27 (v)

Reservation 28 (fp)

Reservation 29 (mp)

24. Ungdomar och sexualitet

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K284 yrkandena 11 och 13, 2001/02:So304 yrkande 4, 2001/02:So305 yrkandena 2, 6 och 7, 2001/02:So569 och 2001/02:A226 yrkande 3.

Reservation 30 (kd)

Reservation 31 (c)

25. Statsbidrag till förebyggande arbete mot alkohol- och narkotikamissbruk

Riksdagen avslår motion 2001/02:So584.

26. Reglerna för statsbidrag till drogförebyggande verksamhet bland ungdomar

Riksdagen avslår motion 2001/02:So252.

27. Spelberoende

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:So269, 2001/02:So273 yrkande 1, 2001/02:So324, 2001/02:So373 yrkandena 1 och 2, 2001/02:So497 yrkande 11, 2001/02:So627 yrkandena 2 och 3 samt 2001/02:Kr428 yrkande 7.

Reservation 32 (v)

*Reservation 33 (kd)**Reservation 34 (c)**Reservation 35 (fp)**Reservation 36 (mp)***28. Fastställelse av könstillhörighet**

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ju724 yrkande 12, 2000/01:L441 yrkande 1 och 2001/02:L371 yrkandena 14 och 27.

*Reservation 37 (v, mp)***29. Giftiga ormar**

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:So208, 2001/02:So312, 2001/02:So415, 2001/02:So539 och 2001/02:So590.

30. Kvinnlig könsstympning

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:K284 yrkande 12, 2001/02:U204 yrkandena 4–11, 2001/02:U349 yrkandena 9 och 10, 2001/02:Sf394 yrkande 17, 2001/02:So450 yrkandena 1 och 2, 2001/02:So499 yrkande 1, 2001/02:So543 yrkande 1, 2001/02:So591 och 2001/02:So592.

31. Förlängd preskriptionstid

Riksdagen avslår motion 2001/02:So543 yrkande 2.

32. Omskärelse av pojkar

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:So237, 2001/02:So278 och 2001/02:So451.

33. Regler för stöd till handikapporganisationer m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:So240 yrkande 15 och 2001/02:So618 yrkande 16.

34. Stöd till prostatacancerföreningen

Riksdagen avslår motion 2001/02:So216 yrkande 2.

35. Regler för bilstöd till handikappade

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anfört om regler för bilstöd till handikappade. Riksdagen bifaller därmed delvis motionerna 2000/01:So201, 2000/01:So246, 2001/02:So321, 2001/02:So419, 2001/02:So453, 2001/02:So552, 2001/02:So618 yrkande 14, och 2001/02:So619 yrkande 8.

36. Översyn av lagen (1993:389) om assistansersättning

Riksdagen avslår motion 2001/02:So500 yrkande 3.

Reservation 38 (v)

37. Assistans i föräldraskapet

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:So359 och 2001/02:So611 yrkande 6.

Reservation 39 (m)

38. Barns omvårdnadsbehov

Riksdagen avslår motion 2001/02:So619 yrkande 12.

Reservation 40 (kd)

39. Egen arbetsgivare

Riksdagen avslår motion 2001/02:So288.

40. Psykiskt funktionshindrade

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:So240 yrkandena 9 och 10, 2001/02:So337, 2001/02:So566 yrkande 21 och 2001/02:So619 yrkande 13.

Reservation 41 (m)

Reservation 42 (kd)

Reservation 43 (c)

41. Kostnadsansvaret för LSS

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:So240 yrkande 16, 2001/02:So326 och 2001/02:So446.

Reservation 44 (c)

42. Framtida personalförsörjning

Riksdagen avslår motion 2001/02:So240 yrkande 11.

43. Jämställdhetsaspekter hos Handikappombudsmannen

Riksdagen avslår motion 2001/02:Sf402 yrkande 6.

44. Stöd till våldsutsatta kvinnor

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ju323 yrkandena 5 och 7, 2001/02:Ju324 yrkande 1, 2001/02:Ju396 yrkande 6, 2001/02:Ju448 yrkandena 3 och 5 samt 2001/02:So429.

Reservation 45 (v)

Reservation 46 (kd)

45. Regionala kvinnocentrum

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ju323 yrkande 9.

46. Prostitution

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ju323 yrkande 3.

Reservation 47 (v)

47. Kostnadsansvaret för ungdomsvården

Riksdagen avslår motion 2001/02:So211.

48. Insatser för hemlösa

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:So357 yrkandena 1 och 2, 2001/02:So375 yrkandena 1–3, 5 och 6, 2001/02:So435, 2001/02:So501 yrkande 3, 2001/02:Bo243 yrkandena 5 och 8 samt 2001/02:Bo246 yrkandena 1, 2 och 11.

Reservation 48 (v)

Reservation 49 (kd)

49. Kommittén för hemlösa

Riksdagen avslår motion 2001/02:Bo243 yrkande 9.

Reservation 50 (kd)

50. Svenska socialarbetare i Köpenhamn

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:So231, 2001/02:So309, 2001/02:So313, 2001/02:So458 och 2001/02:So512.

Reservation 51 (m)

Reservation 52 (kd)

51. Apoteksmonopolet

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:So3 yrkande 17, 2001/02:So218, 2001/02:So261 yrkande 10, 2001/02:So395 yrkande 2, 2001/02:So492, 2001/02:So530, 2001/02:So566 yrkande 23, 2001/02:So620 yrkande 8 och 2001/02:So628 yrkande 16.

Reservation 53 (m, kd, c, fp)

52. Läkemedelsförsörjningen vid sjukvårdsinrättningar

Riksdagen avslår motion 2001/02:So261 yrkande 9.

Reservation 54 (m)

53. Upphandling av läkemedel m.m.

Riksdagen avslår motion 2001/02:So638.

Stockholm den 27 november 2001

På socialutskottets vägnar

Chris Heister

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Chris Heister (m)¹, Susanne Eberstein (s), Margareta Israelsson (s), Rinaldo Karlsson (s), Chatrine Pålsson (kd)¹, Leif Carlson (m)¹, Conny Öhman (s), Lars U Granberg (s), Elisebeht Markström (s), Rolf Olsson (v), Lars Gustafsson (kd)¹, Cristina Husmark Pehrsson (m)¹, Kenneth Johansson (c)¹, Kerstin Heinemann (fp)¹, Lars Elinderson (m)¹, Lena Olsson (v) och Helena Hillar Rosenqvist (mp).

¹ dock ej i beslutet under punkt 1

Utskottets överväganden

Politikområde Hälso- och sjukvårdspolitik

Sjukvårdsförmåner m.m. (13:1)

I *budgetpropositionen* föreslås att 2 179 000 000 kr anvisas under anslag 13:1 Sjukvårdsförmåner m.m.

Anslaget finansierar t.o.m. 2001 vuxentandvård (tandvårdsstödet), ersättning till sjukvårdshuvudmännen för tandvård för vissa patientgrupper samt ersättning för sjukvårdsförmåner i internationella förhållanden till bl.a. sjukvårdshuvudmännen. Fr.o.m. 2002 ingår inte ersättningen till sjukvårdshuvudmännen för tandvård för vissa patientgrupper i anslaget.

Utgifterna för tandvårdsersättning ökade under 2000 jämfört med 1999. Under 1999 var dock utgifterna lägre än beräknat. Detta berodde på att många hade valt att tidigarelägga behandlingar under 1998 eftersom det nya tandvårdsstödet som skulle införas den 1 januari 1999 innebar lägre ersättningsnivåer för vissa typer av behandlingar. När det gäller 2000 finns det anledning att tro att utgifterna under året kan ha påverkats av förväntningar om framtida förbättringar av tandvårdsstödet, särskilt vad gäller behandlingar med protetik. Detta ledde antagligen till att en del behandlingar sköts upp under 2000. Sådana effekter är troliga också för 2001. På grund av att tillgängliga medel 2001 reduceras av det negativa överföringsbeloppet från 2000 kommer troligen större delen av den tillgängliga anslagskrediten att behöva tas i anspråk under 2001.

Enligt förslag i *budgetpropositionen* för 2001 tillfördes tandvården detta år 100 miljoner kronor. Dessa medel har huvudsakligen använts till förbättringar i stödet för helproteser. För 2002 föreslås 300 miljoner kronor tillföras tandvårdsstödet och för 2003 ytterligare 300 miljoner kronor. Avsikten är att dessa resurstillskott skall användas till att i första hand förbättra skyddet mot höga behandlingskostnader för de äldre. Regeringen avser att återkomma under hösten 2001 med förslag till hur detta skall ske.

Vid beräkningen av anslaget för 2002 har regeringen antagit att en viss volymökning kan förväntas i fråga om utförd tandvård som ersätts av försäkringen oberoende av de planerade förändringarna i tandvårdsstödet.

För 2002 skall sammanlagt 13 miljoner kronor avsättas för ekonomiskt stöd till olika kompetenscentrum på tandvårdsområdet. Dessa medel skall disponeras av Socialstyrelsen. I enlighet med vad som tidigare aviserats i *budgetpropositionen* för 2001 skall 5 miljoner kronor användas för verksamheten vid Socialstyrelsens kunskapscentrum för dentala material. Regeringen angav i *budgetpropositionerna* för 2000 och 2001 även till vilka övriga kompetenscentrum ekonomiskt stöd skulle utbetalas. Regeringen bedömer att

Socialstyrelsen har tillgång till den sakkunskap som krävs för att bedöma hur de för detta ändamål tillgängliga medlen skall fördelas. Fr.o.m. 2002 bör i stället Socialstyrelsen avgöra vilka kompetenscentrum som skall få del av de medel som avsatts för kompetenscentrum på tandvårdsområdet.

Under hösten 2000 tillsattes en utredning med uppdrag att göra en samlad utvärdering av tandvårdsreformen m.m. Utredningen har under våren 2001, i ett delbetänkande (SOU 2001:36), lagt fram förslag till bättre tandvårdsförsäkring för äldre. Den kommer att fortsätta sitt arbete med att utvärdera tandvårdsstödet till våren 2002.

En viktig faktor för tillgången till tandvård är personaltillgången. I glesbygd märks på vissa håll svårigheter att rekrytera tandläkare, och även beträffande annan tandvårdspersonal förekommer sådana problem. Brist på personal kan i förlängningen utgöra ett hot mot tandhälsan om människors möjligheter att få regelbunden tandvård försämras. En annan följd av brist på tandvårdspersonal kan bli ytterligare höjningar av tandvårdspriserna. I ett läge där regeringen planerar reformer som kommer att medföra ökad efterfrågan är det också av detta skäl viktigt att det finns tillräckliga resurser i form av personal. Regeringen har därför gett tandvårdsutredningen i uppdrag att belysa den framtida tillgången och efterfrågan på tandvårdspersonal och lägga fram förslag och rekommendationer som bidrar till att trygga tillgången på kompetent tandvårdspersonal.

Socialstyrelsen har sedan 1996 ansvarat för det nationella biverkningsregistret för dentala material, vilket inrättades detta år. Driften av biverkningsregistret lades dock ut på medicinsk-odontologiska fakulteten vid Umeå universitet. Med anledning av överförandet av tillsynen över medicintekniska produkter från Socialstyrelsen till Läkemedelsverket överförs ansvaret för rapportering av biverkningar av dentalmaterial till Läkemedelsverket. Denna rapportering skall ingå i den normala vigilansrapporteringen för medicintekniska produkter i enlighet med LVFS 2001:8.

Av direktiven (dir. 2000:65) till utredningen om en samlad utvärdering av tandvårdsreformen framgår bl.a. följande:

En särskild utredare tillkallas med uppdrag att göra en samlad utvärdering av det reformerade tandvårdsstödet och vid behov föreslå förändringar som leder till att systemet blir effektivare och möjligheterna att uppnå reformens syften förbättras. Utredaren skall särskilt utreda förutsättningarna för att förbättra stödet vid höga behandlingskostnader för i första hand de äldre. Utredaren skall vidare analysera utvecklingen av priserna för tandvård och om utredaren finner att prisutvecklingen är oacceptabel skall han eller hon föreslå åtgärder för att komma till rätta med prisutvecklingen. Utredaren skall vidare göra en bedömning av den framtida kostnadsutvecklingen för tandvårdssättningen och hur den står i relation till de tilldelade medlen för tandvården.

Utredaren skall vidare belysa den framtida tillgången och efterfrågan på tandvårdspersonal med olika typer av kompetens. Mot denna bakgrund skall utredaren lämna förslag och rekommendationer som bidrar till att trygga tillgången på kompetent tandvårdspersonal samt främjar ef-

fektivitet och samarbete inom tandvården. Tandvårdens kompetens- och resursbehov skall härvid även belysas utifrån ett integrationsperspektiv.

Av 6 § *Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om användning och egentillverkning av medicintekniska produkter (SOSFS 2001:12)* framgår bl.a. att en händelse med medicintekniska produkter, med undantag för egentillverkade produkter, som orsakat att en patient, en användare eller någon annan fått sin hälsa allvarligt försämrad skall anmälas så snart som möjligt till den berörda tillverkaren eller dennes representant och till Läkemedelsverket.

Socialministern har i ett frågesvar den 9 november 2001 anfört följande:

Regeringen har bl.a. i propositionen om reformerat tandvårdsstöd (prop. 1997/98:112) uttalat att användningen av amalgam i tandvården skall avvecklas. I regeringens proposition om en kemikaliestrategi för giftfri miljö (prop. 2000/01:65) framgår att användning av kvicksilver skall fasas ut senast år 2003. Amalgam omfattas av EU-direktivet om medicintekniska produkter (93/42/EEG). Regeringen har konstaterat att det är svårt att förbjuda amalgam av folkhälsoskäl med stöd av innehållet i direktivet. I budgetpropositionen för 2001 gjorde regeringen bedömningen att man borde undersöka möjligheterna att förbjuda amalgam av miljöskäl. Regeringen konstaterade också att s.k. tredjelandsavtal om medicintekniska produkter som EU ingått med andra länder kan ha betydelse för möjligheterna att förbjuda amalgam.

För närvarande bedriver kommissionen ett arbete med en riskvärdering av användning av kvicksilver för olika ändamål. Detta arbete beräknas vara klart i slutet av år 2001. Därefter kan frågan om en begränsning av användning och utsläppande på marknaden av produkter som innehåller kvicksilver tas upp i en arbetsgrupp med representanter för medlemsländerna. Detta arbete kan enligt uppgift från kommissionen påbörjas 2002. Sverige kommer i detta sammanhang att aktivt verka för att möjlighet ges att förbjuda användningen av kvicksilver i amalgam.

Jag vill också erinra om att tandvårdsersättning sedan den 1 januari 1999 inte längre betalas ut för amalgamfyllningar.

Regeringen har i *proposition 1999/2000:115 Vissa kommunalekonomiska frågor* behandlat frågan om konkurrensneutralitet avseende tandvården. Regeringen förordar en lösning som innebär att folktandvården undantas från kommunkontosystemet, men på frivillig väg. Landstingen skall därvid frivilligt undandra den erhållna momsersättningen från tandvården. Redan i dag tillämpas lösningen av drygt hälften av landstingen. Regeringen kommer att följa utvecklingen inom tandvårdsområdet för att bedöma om konkurrensneutralitet uppnås eller inte. I det fall den frivilliga lösningen inte leder till önskade effekter inom rimlig tid bör andra lösningar övervägas. Finansutskottet har behandlat propositionen i *betänkande 2000/01:FiU9 Vissa kommunalekonomiska frågor*. Några motioner väcktes inte i denna del. Riksdagen behandlade utskottets betänkande i november (rskr. 2000/01:26).

I *motion So567 av Chris Heister m.fl. (m)* yrkas att riksdagen för år 2002 till anslag 13:1 Sjukvårdsförmåner m.m. anvisar 100 miljoner kronor utöver vad regeringen föreslagit (*yrkande 1*). Motionärerna anser att regeringens satsningar på en förbättrad tandvård är otillräckliga och vill från år 2002 förstärka tandvården med 100 miljoner kronor utöver den av regeringen föreslagna nivån. Vidare begärs i *motion So266 av Berit Adolfsson och Anita Sidén (m)*

ett tillkännagivande om vad i motionen anförs om ett åldersrelaterat högkostnadsskydd. Motionärerna anför att tandvårdsförsäkringen borde ändras så att även personer mellan 30 och 65 år kan få ett högkostnadsskydd.

I motionerna Fi294 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 15 delvis och So601 delvis av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) yrkas att riksdagen för år 2002 till anslag 13:1 Sjukvårdsförmåner m.m. anvisar 300 miljoner kronor utöver vad regeringen föreslagit.

I motion So583 av Marianne Andersson och Rigmor Stenmark (c) begärs en omfördelning av 1 miljon kronor från Socialstyrelsens kompetenscentrum till Metallbiologiskt Centrum (yrkande 3).

I motion So379 av Chris Heister m.fl. (m) begärs tillkännagivande om landstingens särskilda skyldigheter eller ansvar enligt tandvårdslagen och om ett statligt ansvar för all offentligt finansierad tandvård (yrkande 2). Motionärerna anför att tandvårdslagen inte bör innehålla några skrivningar om landstingens särskilda skyldigheter eller ansvar på tandvårdsområdet. Staten bör överta finansieringsansvaret för all offentligt finansierad vård, utom i vissa avgränsade fall där gränslinjen mellan sjukvård och tandvård inte är helt klar och där verksamheten bör regleras av hälso- och sjukvårdslagen. Vidare anförs att tandvård som ett led i en sjukdomsbehandling liksom sjukvården i övrigt skall vara en angelägenhet för sjukvårdshuvudmännen (yrkande 3). Motionärerna yrkar även att regeringen lägger fram förslag om ett förbättrat högkostnadsskydd (yrkande 4). Motionärerna anför att personer med normal tandstatus själva bör få stå för tandvårdskostnader upp till 3 000 kr. Självrisken på 3 000 kr skall kombineras med en subventionsgrad på 60 % för högre men fortfarande normala tandvårdskostnader. Riktigt höga tandvårdskostnader, över 15 000 kr per år, skall täckas med en subventionsgrad på 80 %.

I motion So344 av Carlinge Wisberg m.fl. (v) begärs ett tillkännagivande om enhetliga riktlinjer för tandvård som ett led i en sjukdomsbehandling (yrkande 2). Motionärerna anför att det är av vikt att en redan utsatt grupp inte kommer i kläm på grund av osäkerhet om tandvårdsreformens intentioner och tillämpning. I motion So583 av Marianne Andersson och Rigmor Stenmark (c) anförs att den utvärdering av tandvårdsreformen som nu görs bör omfatta även frågan om tandvård som led i en sjukdomsbehandling (yrkande 5).

I motion So344 av Carlinge Wisberg m.fl. (v) begärs ett tillkännagivande om vad i motionen anförs om besvärsmått (yrkande 1). Motionärerna anför att den förhandsprövning som gäller vid försäkringskassorna även skall gälla vid tandsaneringar.

I motion So566 av Alf Svensson m.fl. (kd) begärs att regeringen lägger fram förslag till en förbättrad tandvårdsförsäkring som ingår i den allmänna sjukvården (yrkande 24). Vidare begärs i yrkande 25 ett tillkännagivande om vad i motionen anförs om sambandet mellan tandhälsa och andra sjukdomar. Motionärerna anför att forskare har kunnat klarlägga ett antal samband mellan dålig munhälsa och olika sjukdomar.

I ytterligare några motioner anförs att tandvårdsförsäkringen på sikt bör ingå i eller subventioneras som den allmänna sjukförsäkringen. Yrkanden

rörande detta framställs i *motionerna So220 (m) av Margareta Cederfelt (m), So226 av Kenneth Johansson m.fl. (c) yrkande 1, So628 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 15, So600 av Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp) yrkandena 1 och 2, So437 av Barbro Hietala Nordlund m.fl. (s), So481 av Per-Olof Svensson m.fl. (s), So493 av Göte Wahlström och Christina Nenes (s), So535 av Carin Lundberg och Lars Lilja (s), So561 av Ann-Marie Fagerström m.fl. (s), So573 av Lena Sandlin-Hedman m.fl. (s), So589 av Karin Jeppsson m.fl. (s) och So607 Ann-Kristine Johansson m.fl. (s)*. Vidare begärs i *motion So226 av Kenneth Johansson m.fl. (c)* ett tillkännagivande om att högkostnadsskyddet bör förstärkas så att det ger ett stöd till personer som är i behov av omfattande tandvård oavsett ålder (*yrkande 3*). I *motion So440 av Kerstin Kristiansson Karlstedt och Agneta Lundberg (s)* begärs ett tillkännagivande om förebyggande tandvård. Motionärerna anför att en ekonomisk satsning och en tydlig viljeinriktning mot förebyggande tandvård på sikt ger en bättre tandhälsa och med det också billigare reparativ vård. Vidare anför i *motion So226 av Kenneth Johansson m.fl. (c)* att riksdagen bör begära att regeringen lägger fram förslag om att behandling av inflammationer, infektioner samt provtagning inom tandvården skall kosta lika mycket som liknande behandling inom sjukvården (*yrkande 2*).

I *motion So526 av Ingrid Burman m.fl. (v)* begärs ett tillkännagivande om vad i motionen anförts om ett obligatoriskt register för dentalmaterial. Motionärerna anför att ansvaret för medicintekniska produkter har flyttats från Socialstyrelsen till Läkemedelsverket och att det finns en viss oklarhet om det frivilliga biverkningsregistret, som nu ligger i Umeå, kommer att återfinnas på Läkemedelsverket. Enligt motionärerna bör registret vara obligatoriskt. Även i *motion So583 av Marianne Andersson och Rigmor Stenmark (c)* begärs ett tillkännagivande om biverkningsrapportering av äldre dentala material (*yrkande 4*). Motionärerna anför att biverkningar från sådana material som patienten burit i munnen under en längre tid och där man inte känner till tillverkaren bör anmälas till Läkemedelsverket. I *motion So636 av Kerstin-Maria Stalin (mp)* begärs en översyn av möjligheterna att inrätta en databas för hälsoeffekter av olika dentalmaterial (*yrkande 4*). Motionärerna anför att möjligheten att ge Metallbiologiskt Centrum resurser för att bygga upp en databas med vetenskapliga publikationer om hälsoeffekter av olika dentalmaterial bör ses över.

Flera motioner behandlar frågan om kvicksilverhaltiga tandfyllningsmaterial. Således begärs i *motion So344 av Carlinge Wisberg m.fl. (v)* ett tillkännagivande om förbud mot kvicksilverhaltiga tandfyllningsmaterial (*yrkande 4*). Det nu existerande EU-direktivet om medicintekniska produkter skapar i nuläget hinder för en sådan avveckling. Regeringen har aviserat att man undersöker möjligheten att förbjuda amalgam av miljöskäl och riksdagens miljö- och jordbruksutskott har uttalat att man förutsätter att det arbetet skall vara slutfört 2003. Motionärerna delar den uppfattningen. Även i *motionerna So225 av Ulla-Britt Hagström (kd) yrkande 1, So226 av Kenneth Johansson m.fl. (c) yrkande 8, So583 av Marianne Andersson och Rigmor*

Stenmark (c) yrkande 7 och So636 av Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp) yrkandena 1 och 2 behandlas frågan om förbud mot dentalt kvicksilver. Vidare anför i motion So225 att den utredning om amalgam som pågår starkare bör betona de skador som amalgam kan orsaka människan (yrkande 3).

I motion So612 av Lars Gustafsson m.fl. (kd) begärs ett tillkännagivande om vad i motionen anför om amalgam (yrkande 10). Motionärerna anför att problemen med amalgam bör kartläggas ytterligare. I motion So562 av Ann-Marie Fagerström och Håkan Juholt (s) anför att kunskapen om amalgamsanering inom hälso- och sjukvården samt tandvården måste förbättras. Vidare anför i motion So583 av Marianne Andersson och Rigmor Stenmark (c) att regeringen i samarbete med Landstingsförbundet bör arbeta för etablerandet av kompetenta sanerings- och behandlingsmöjligheter för amalgamskadade i varje län (yrkande 1). I yrkande 2 framförs att Metallbiologiskt Centrum bör ges i uppdrag att sammanställa och värdera kunskapsläget, både nationellt och internationellt, beträffande biologiska effekter och biverkningar av dentalmaterial innehållande metaller samt att med denna grund föreslå prospektiva studier av möjliga effekter på hälsan.

I motion So636 av Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp) begärs ett tillkännagivande om utredning angående vårdmöjligheter för amalgamskadade (yrkande 8). Motionärerna anför att frågor om i vilken utsträckning som vård av amalgamskadade verkställs, vilka eventuella hinder som försvårar tillgången till behandling och hur dessa hinder i så fall skall överbryggas bör utredas i särskild ordning.

I motion So344 av Carlinge Wisberg m.fl. (v) begärs i yrkande 3 en översyn av amalgamavskiljare vid tandläkarmottagningar. Enligt motionärerna har en studie visat att amalgamavskiljare vid tandläkarmottagningar ofta fungerar otillfredsställande.

Frågan om förbud mot användning av amalgam när det gäller tandfyllningar på barn och ungdomar behandlas särskilt av flera motionärer. Sådana yrkanden framförs i motionerna So344 av Carlinge Wisberg m.fl. (v) (yrkande 5), So483 av Chatrine Pålsson (kd), So583 av Marianne Andersson och Rigmor Stenmark (c) yrkande 6, So636 av Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp) yrkande 3 och So516 av Siw Persson (-). I motion So225 av Ulla-Britt Hagström (kd) begärs en uppföljning av hälsan hos barn med amalgamfyllningar (yrkande 2).

I ett par motioner framförs yrkanden om barn- och ungdomstandvård. I motion So226 av Kenneth Johansson m.fl. (c) begärs således i yrkande 4 ett tillkännagivande om ökat förebyggande arbete för barn till föräldrar med utländsk bakgrund. Vidare begärs i yrkande 5 att regeringen lägger fram förslag till riktade insatser till ungdomar. Motionärerna anför att det finns anledning att prova nya modeller för tandvårdssubventionen till ungdomar och föreslår ett ökat grundbelopp. I motion So495 av Matz Hammarström m.fl. (mp) begärs ett tillkännagivande om att regeringen i första hand bör utreda bakgrundsfaktorer till de regionala skillnaderna i barns tandhälsa och i andra hand ge ett tilläggsdirektiv till den pågående utredningen om tandvår-

den (yrkande 9). I motion So551 av Inger Lundberg m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om stöd till ungdomar med stora tandskador (yrkande 1). Vidare begärs ett tillkännagivande om vad i motionen anförts om stöd till ungdomar som på grund av bulimi/anorexi drabbas av mycket höga tandvårds-kostnader (yrkande 2). Motionärerna anför att det borde finnas utrymme för att komplettera den lista över sjukdomar som ger rätt till förhöjd ersättning med bulimi/anorexi särskilt i de fall sjukdomen lett till mycket omfattande tandskador hos unga personer.

I motion So379 av Chris Heister m.fl. (m) begärs ett tillkännagivande om vad i motionen anförts om förbättrade möjligheter att driva och etablera verksamhet som privatpraktiker inom tandvården (yrkande 1). Motionärerna anför att ett stort problem för privattandläkarna är de skillnader beträffande mervärdesskatt som gäller i förhållande till folktandvården. Vidare påtalar motionärerna att riksdagen våren 2001 beslöt att regeringen snarast borde återkomma med förslag innebärande att åldersspärren för erhållande av bl.a. tandvårdser-sättning borde avskaffas, men att regeringen ännu inte aviserat något sådant förslag.

I motion So226 av Kenneth Johansson m.fl. (c) begärs ett tillkännagivande om vad i motionen anförts om mångfald (yrkande 6). Motionärerna anför att det är av största vikt att rätta till den obalans i konkurrens som råder mellan offentlig och privat tandvård på grund av mervärdesskattereglerna. En första åtgärd är att ställa krav på särredovisning på folktandvårdens verksamhet. Vidare begärs att regeringen skall lägga fram förslag till ett åtgärdsprogram för att långsiktigt säkra personalförsörjningen inom tandvården (yrkande 7).

Bidrag för läkemedelsförmånen (13:2)

I *budgetpropositionen* föreslås att 17 624 000 000 kr anvisas under anslag 13:2 Bidrag för läkemedelsförmånen.

Från detta anslag utbetalas det särskilda statsbidraget till landstingen för deras kostnader för läkemedelsförmånen. Medlen syftar till att ändamålsenliga och säkra läkemedel skall kunna förskrivas till en rimlig kostnad för den enskilde. Från anslaget utbetalas under 2002 ersättning till landstingen för kostnaderna för läkemedelsförmånen dels under månaderna november och december 2001, dels under månaderna januari t.o.m. oktober 2002. Det ackumulerade underskottet på anslaget uppgick vid början av 2001 till drygt 1 600 miljoner kronor.

Landstingen övertog i formell mening kostnadsansvaret för läkemedelsförmånen (dvs. läkemedel i öppenvård) den 1 januari 1998. Samtidigt infördes emellertid ett särskilt statsbidrag till landstingen för kostnaderna för läkemedelsförmånen. Statens ekonomiska ersättning till landstingen för deras kostnader för läkemedelsförmånen har fastställts genom en årlig överenskommelse mellan staten och Landstingsförbundet. Den överenskomna ersättningen för ett visst år utbetalas från detta anslag till landstingen med ett fast månatligt belopp. Det månatliga beloppet motsvarar en tolfedel av den över-

enskomna ersättningen och utbetalas två månader i efterhand. Statsbidraget har i princip täckt landstingens kostnader för förmånen. Landstingen har emellertid årligen riskerat att få stå för en liten del av de totala kostnaderna eftersom ett system för vinst- eller förlustdelning mellan parterna har tillämpats.

Under hösten 2000 träffade parterna en överenskommelse avseende 2000 och 2001. Överenskommelsen innebär bl.a. att staten ersatt landstingen för deras faktiska kostnader för läkemedelsförmånen under 2000. För 2001 ersätts landstingen enligt överenskommelsen med ett belopp som motsvarar en uppräkningskostnad för 2000 med 5,44 % (den faktiska kostnadsökningen 2000 – 6,44 % – minskat med 1 procentenhet). Överenskommelsen för 2001 innebär också att en vinst- eller förlustdelning tillämpas i det fall utfallet avviker från den överenskomna ersättningen. En eventuell förlustdelning kommer att belasta detta anslag för 2002.

Kostnaderna för läkemedelsförmånen ökade stadigt under hela 1990-talet. Bland orsakerna till denna kraftiga ökning kan nämnas den demografiska utvecklingen som innebär att läkemedelsbehoven ökar i takt med att antalet äldre i befolkningen ökar, strukturförändringarna inom vården som lett till att en allt större andel av läkemedlen skrivs ut i öppenvård samt introduktionen av nya och dyrare läkemedel.

Mellan 1999 och 2000 ökade kostnaderna för läkemedelsförmånen med 6,44 % till drygt 15,6 miljarder kronor. Under de första sju månaderna 2001 har kostnaderna för läkemedelsförmånen ökat med 8,5 % jämfört med motsvarande månader 2000.

Regeringen träffade i anslutning till den ekonomiska vårpropositionen i april 2001 en överenskommelse med Landstingsförbundet om en ny modell för statens ersättning till landstingen för läkemedelsförmånens kostnader 2002–2004. Överenskommelsen innebär i korthet att ersättningen för läkemedelsförmånens kostnader under de tre kommande åren läggs fast. Ersättningen uppgår till 17 800 miljoner kronor för 2002, till 18 700 miljoner kronor för 2003 och till 19 600 miljoner kronor för 2004. Överenskommelsen anger också att en ny modell för fördelningen av ersättningen mellan de olika landstingen skall införas med början 2002. Dessutom lägger överenskommelsen fast hur stor landstingens egen ekonomiska risk för den samlade aktuella perioden skall vara och att en eventuell reglering av det faktiska utfallet för perioden skall ske i början av 2005. Slutligen lägger överenskommelsen fast ett antal åtgärder som respektive part skall vidta under den aktuella perioden och att en överenskommelse om ersättningen för tiden fr.o.m. 2005 skall träffas senast under våren 2004. Regeringens bedömning är att dessa åtgärder sammantaget leder till bättre förutsättningar för landstingen att hantera de förstärkta incitament och ökade ekonomiska risker som överenskommelsen innebär. Vidare förväntas åtgärderna bidra till en mer kontrollerad utveckling av kostnaderna för läkemedelsförmånen.

I syfte att nå en mer rationell läkemedelsanvändning anser regeringen att det är av största vikt att förändringar genomförs i vissa av regelsystemen

inom läkemedelsområdet. Regeringen har därför för avsikt att under hösten 2001 lägga fram en proposition till riksdagen om ett nytt system för beslut om subvention av läkemedel. Propositionen beräknas också komma att innehålla förslag som rör prissättningssystemet för läkemedel inom läkemedelsförmånen.

Regeringen har i oktober 2001 överlämnat en lagrådsremiss om den nya läkemedelsförmånen till Lagrådet.

I *motion So567 av Chris Heister m.fl. (m)* yrkas att riksdagen för år 2002 till anslaget 13:2 Bidrag för läkemedelsförmånen anvisar 14 924 000 000 kr (*yrkande 2*). Motionärerna anför att deras förslag på läkemedelsområdet sammantaget medför en kraftig successiv minskning av kostnaderna under de närmaste åren, samtidigt som skyddet för de mest utsatta förbättras. Sammantaget bedömer motionärerna att läkemedelskostnaderna minskar med omkring 2,7 miljoner kronor år 2002.

I *motion Fi294 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)* yrkas att riksdagen för år 2002 till anslaget 13:2 Bidrag för läkemedelsförmånen anvisar 500 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit (*yrkande 15 delvis*). Ett likalydande yrkande framförs i *motion So601 delvis av Kerstin Heinemann och Harald Nordlund (fp)*. De åtgärder som föreslås för att dämpa kostnadsökningen är bl.a. följande: noggrannare uppföljning av läkemedelsförskrivningen, krav på att rekommendationer från Statens beredning för utvärdering av medicinsk metodik följs, utvidgande av referensprissystemet och möjlighet för läkare att förskriva vissa dyrbara läkemedel utan subventionering. Även i *motion So628 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)* framförs ett yrkande om läkemedel och de åtgärder som krävs för att minska kostnaderna för läkemedel (*yrkande 14*).

I *motion So261 av Chris Heister m.fl. (m)* begärs tillkännagivande om vad i motionen anförts om att läkemedelsförmånen på längre sikt bör ingå i en obligatorisk hälsoförsäkring (*yrkande 1*), om att i avvaktan på införandet av en hälsoförsäkring återföra kostnadsansvaret för läkemedel till staten (*yrkande 2*), om avskaffat receptregister (*yrkande 3*), om finansiering av s.k. komfortläkemedel (*yrkande 4*), om receptfria mediciner och omfattningen av receptbeläggningen (*yrkande 5*), om parallellimport och generiska preparat (*yrkande 6*), om förbättrat förskrivningsstöd (*yrkande 7*), om en frivillig offentlig läkemedelsförsäkring (*yrkande 8*) och om förbättrad priskonkurrens på läkemedelsområdet (*yrkande 13*). Vidare yrkas att riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag som dels möjliggör viss läkemedelsförsäljning på Internet (*yrkande 11*), dels möjliggör viss läkemedelsförsäljning på postorder (*yrkande 12*). Motionärerna anför att läkemedelsförmånen bör ingå i den obligatoriska hälsoförsäkring som Moderaterna sedan länge föreslagit. Härigenom kan avvägningar göras mellan olika behandlingsalternativ, varav läkemedel är ett. Kostnaderna för läkemedelskonsumtionen jämnas ut mellan människor på samma sätt som sjukvårdskostnaderna i det gemensamt finansierade sjukvårdssystem som motionärerna föreslår. I avvaktan på införandet av en obligatorisk hälsoförsäkring föreslår de att kostnadsansvaret för läkemedel åter-

förs till staten för att bl.a. möjliggöra en bättre avvägning mellan de direkta läkemedelskostnaderna och läkemedlens övriga effekter på samhällsekonomin. Detta möjliggör en avveckling av det s.k. receptregistret, vilket innebär stora fördelar ur integritetssynpunkt, anför de.

Vidare anfördes att det är självklart att de som lider av sjukdom eller jämförbara besvär skall få köpa sina mediciner inom ramen för läkemedelsförsäkringen. Det är också rimligt att den som, på egen bekostnad, vill använda mediciner som saknar eller har obetydliga biverkningar för att höja sin livskvalitet skall ha möjlighet att göra det. En del mediciner, där biverkningar närmast saknas, bör vara receptfria medan andra kan kräva en medicinsk bedömning innan medlen används.

En utökning av antalet receptfria läkemedel vore rimlig. Därmed minskar också kostnaden för läkemedelssubventionen, särskilt om indikationerna för att skriva ut receptfria läkemedel med subvention hålls strikta. Vidare bör åtgärder vidtas för att säkerställa att man i första hand använder de billigaste produkterna med likvärdig effekt, dvs. att man nyttjar parallellimport och generiska preparat där sådana möjligheter finns. Ytterligare besparingar kan åstadkommas genom att i ökad utsträckning förskriva mindre förpackningar så att svinnet reduceras.

Dagens högkostnadsskydd bör ersättas med en frivillig men offentlig försäkring som administreras av försäkringskassan. Den som ansluter sig betalar en premie som ligger kraftigt under vad man gör i dag. Den som inte ansluter sig till försäkringen omfattas ändå av ett högkostnadsskydd som dock är mindre förmånligt än det nuvarande.

Även i *motion So3 av Bo Lundgren m. fl. (m)* framförs ett yrkande om införande av en frivillig läkemedelsförsäkring (*yrkande 18*). Vidare begärs i *motion So620 av Chris Heister m.fl. (m)* att regeringen lägger fram förslag som möjliggör viss läkemedelsförsäljning på Internet (*yrkande 9*). Motionärerna anför att det särskilt måste övervägas i vilken utsträckning man kan möjliggöra försäljning av läkemedel per postorder, t.ex. efter beställning på medicinsk webbplats.

I *motion So566 av Alf Svensson m.fl. (kd)* begärs ett tillkännagivande om vad i motionen anfördes om telefonrådgivning och opartisk information om läkemedel (*yrkande 22*). Motionärerna anför att fler medborgare själva kan skaffa sig information om läkemedel genom fortsatt utbyggnad av telefonrådgivning samt opartisk information. Enligt motionärerna måste den i dag omfattande kommersiella dominansen av läkemedel på Internet kompletteras och stöd ges till projektet Info Medicas fortsatta utveckling. Landstingsförbundet måste aktivt verka för att tillgodose patientens rätt till opartisk information om läkemedel, anfördes det.

I *motion So448 av Kenneth Johansson m.fl. (c)* begärs tillkännagivande om vad i motionen anfördes om behovet av effektiviseringar och kostnadsreduktioner i läkemedelsförmånen för att förhindra ytterligare försämringar i förmånen (*yrkande 5*). Motionärerna föreslår en rad åtgärder, bl.a. bättre ordinationsrutiner, noggrannare kontroll av hur läkemedel förskrivs och utvecklade

arbetsformer för läkemedelskommittéerna. Vidare måste slentrianmässig förskrivning av högprissatta läkemedel undvikas och sjukvårdshuvudmännen bör få möjlighet att förhandla om läkemedelspriserna. Fler läkemedel bör kunna säljas utan recept. Reglerna för förskrivning av läkemedel utan subvention bör förtydligas och läkemedel bör förskrivas i mindre förpackningar.

Bidrag till hälso- och sjukvård (13:3)

I *budgetpropositionen* föreslås att 310 224 000 kr anvisas under anslag 13:3 Bidrag till hälso- och sjukvård.

Från anslaget utbetalas statsbidrag till landstingen i enlighet med de årliga överenskommelser som träffas mellan regeringen och Landstingsförbundet om vissa ersättningar till hälso- och sjukvården (den s.k. Dagmaröverenskommelsen).

Vid beräkningen av anslaget för 2002 har hänsyn tagits till att anslagsramen jämfört med 2001 – som en effekt av förslag i 2001 års ekonomiska vårproposition – minskats med 450 miljoner kronor främst för att förstärka det generella statsbidraget till landstingen.

Vidare minskas anslaget fr.o.m. 2002 som en delvis finansiering av insatserna enligt propositionen om avgifter inom äldre- och handikappomsorg (prop. 2000/01:149). För 2002 minskas anslaget med 125 miljoner kronor och för 2003 och framåt med 250 miljoner kronor. Därutöver minskas anslaget för 2002 med ytterligare 125 miljoner kronor som en delvis finansiering av insatserna i den kommande nationella handlingsplanen mot narkotika.

Ett syfte med den nationella handlingsplanen för utveckling av hälso- och sjukvården är att förstärka primärvården så att den kan utvecklas till en väl fungerande bas i hälso- och sjukvården. För att bidra till detta är inriktningen att ett familjemedicinskt institut skall tillskapas med uppgift att stärka kunskapsutvecklingen inom området. Regeringen anser att sammanlagt 60 miljoner kronor skall avsättas för detta ändamål. Inriktningen är att verksamheten skall komma i gång fr.o.m. 2002 och anslaget har därför tillförts 20 miljoner kronor för vardera av åren 2002–2004.

Vidare ökas anslaget med 25 miljoner kronor för 2002, 40 miljoner för 2003 och 59 miljoner kronor per år fr.o.m. 2004 för finansiering av förslagen i den proposition om vissa förändringar av förmånssystemet för läkemedel som avses att lämnas under hösten 2001. Propositionen kommer bl.a. att innehålla förslag om att en ny myndighet, Läkemedelsförmånsnämnden, skall inrättas med ansvar för beslut om subvention av och pris för läkemedel inom läkemedelsförmånen. Myndigheten föreslås börja sitt arbete den 1 juli 2002.

Av anslaget skall 100 miljoner kronor användas för finansiell samordning under 2002 (se anslag 19:1 Sjukpenning och rehabilitering, m.m.).

Dessutom avser regeringen att årligen fram t.o.m. 2004 stödja dels Vi-darkliniken med 3 miljoner kronor, dels Konsumentinstitutet Läkemedel och Hälsa (Kilen) med 3,2 miljoner kronor.

Regeringen avlämnade i november 2001 en proposition till riksdagen om bildande av ett familjemedicinskt institut (prop. 2001/02:38).

I *motion S375 av Jan Bergqvist m.fl. (s, v, mp)* delvis begärs att medlen för finansiell samordning återförs till respektive utgiftsområde och anslag enligt vad som anförs i motionen. Motionärerna anför att det i budgetpropositionen föreslås såvitt gäller anslaget 13:3 att 100 miljoner kronor skall användas för finansiell samordning. Enligt motionärerna är landstingen under hårt tryck. Vidare anförs det att behovet av sjukvård ökar samt att metoderna utvecklas så att alltmer kan åtgärdas och behandlas.

I *motion So567 av Chris Heister m.fl.(m)* yrkas att riksdagen till anslaget 13:3 Bidrag till hälso- och sjukvård anvisar 705 miljoner kronor utöver vad regeringen föreslår eller således 1 015 224 000 kr (*yrkande 3*). Motionärerna anför att regeringen inom anslagsområdet vill finansiera ett familjemedicinskt institut och förändringar av läkemedelsförmånen. Enligt motionärerna skulle ett institut för medicin och hälsa på ett bättre sätt bistå primärvården. Vidare anförs att den läkemedelsförmånsnämnd som regeringen avser att inrätta är överflödig. Läkemedelssubventionens beräkning bör frikopplas från preparatens verkliga handelspris. Prisnivån bör avgöras av marknaden och inte av en särskild instans. Beslut om subventionering skall kunna fattas vid förskrivningstillfället, anförs det.

I *motion So566 av Alf Svensson m.fl. (kd)* yrkas att riksdagen till anslag 13:3 Bidrag till hälso- och sjukvård anvisar 10 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit (*yrkande 28 delvis*). I motionen anförs att anslaget hade ett överskott föregående år om 19,7 miljoner kronor.

Statens beredning för utvärdering av medicinsk metodik (13:4)

I *budgetpropositionen* föreslås att 36 653 000 kr anvisas under anslag 13:4 Statens beredning för utvärdering av medicinsk metodik.

Statens beredning för utvärdering av medicinsk metodik (SBU) skall bidra till god kvalitet och effektiv resursanvändning inom hälso- och sjukvården genom att utvärdera och sprida kunskap om medicinsk metodik. Syftet är att förse beslutsfattare inom hälso- och sjukvården med kunskapsunderlag för att på så sätt bidra till att förbättra vårdens kvalitet och kostnadseffektivitet.

Under verksamhetsåret 2000 har SBU publicerat utvärderingar av omkring 80 olika metoder för diagnostik, behandling och rehabilitering.

SBU:s verksamhet under 2000 har också inneburit avsevärt mer omfattande aktiviteter än tidigare för spridning och praktiskt genomslag av resultaten av utvärderingarna. Ett flertal oberoende utvärderingar har visat att alltfler inom hälso- och sjukvården känner till SBU och SBU:s rapporter och anser att dessa håller hög kvalitet och trovärdighet. Mellan 70 och 75 % av dem som känner till SBU anser att de har haft praktisk nytta av SBU:s resultat i sitt arbete.

I *motion So567 av Chris Heister m.fl. (m)* yrkas att riksdagen till anslaget 13:4 Statens beredning för utvärdering av medicinsk metodik anvisar 10 miljoner kronor utöver vad regeringen föreslår (*yrkande 4*). Motionärerna anför SBU:s verksamhet har stor betydelse för sjukvårdens utveckling samt att SBU:s rapporter är av god kvalitet och att spridningen av dem ökat.

Socialstyrelsen (13:6)

I *budgetpropositionen* föreslås att 460 736 000 kr anvisas under anslag 13:6 Socialstyrelsen.

Regeringen föreslår vidare att riksdagen bemyndigar regeringen att, i fråga om ramslaget 13:6 Socialstyrelsen samt (rätteligen) ramslaget 6:8 Funktionen hälso- och sjukvård m.m., under 2002 ingå ekonomiska förpliktelser som tillsammans inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 12 000 000 kr efter 2002.

Socialstyrelsen är nationell expert- och tillsynsmyndighet för hälso- och sjukvård, socialtjänst, tandvård, stöd och service till funktionshindrade, hälso-skydd och smittskydd. Det övergripande ändamålet med anslaget är att säkerställa och främja god hälsa, social välfärd, omsorg och vård av hög kvalitet på lika villkor för hela befolkningen. Socialstyrelsen har vidare ett övergripande ansvar för beredskapsfunktionen inom sitt bevakningsområde, vilket finns närmare redogjort för under utgiftsområde 6 Totalförsvar, politikområde Försvarspolitik.

Utgifterna under anslaget uppgick under 2000 till drygt 417 miljoner kronor. Det ackumulerade anslagssparandet vid utgången av 2000 uppgick till knappt 11 miljoner kronor. Avvikelserna mellan anslag 2001 och prognos 2001 beror på att Socialstyrelsen för 2001 tillförts 43 miljoner kronor för informationsförsörjning, verksamhetsuppföljning m.m. på grund av den nationella handlingsplanen för hälso- och sjukvården. Dessa medel är emellertid avsedda att användas för att täcka kostnaderna för denna verksamhet under hela perioden 2001–2004. För 2002, 2003 och 2004 tillförs anslaget 3 miljoner kronor vardera året för detta ändamål.

I *motion So567 av Chris Heister m.fl. (m)* yrkas att riksdagen till anslaget 13:6 Socialstyrelsen anvisar 349 007 000 kr (*yrkande 5*). Motionärerna anför att tillsyn och kvalitetskontroll på sjukvårdens område är av central betydelse för att garantera patienternas säkerhet och välfärd. En särskild medicinalstyrelse bör därför inrättas och budgetmedel överföras från Socialstyrelsen till detta ändamål.

I *motion So566 av Alf Svensson m.fl. (kd)* yrkas att riksdagen till anslaget 13:6 Socialstyrelsen anvisar 23 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit (*yrkande 28 delvis*). Motionärerna föreslår besparingar på ett antal myndigheters administration, bl.a. Socialstyrelsens. Förvaltningsanslagen bör minskas med 5 %.

I *motion So448 av Kenneth Johansson m.fl. (c)* yrkas att riksdagen till anslaget 13:6 Socialstyrelsen anvisar 50 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit (*yrkande 6 delvis*). Motionärerna föreslår besparingar på några myndigheters administration, bl.a. Socialstyrelsens.

Medicinalstyrelsen (13:7, förslag till nytt anslag)

I *motion So567 av Chris Heister m.fl. (m)* yrkas att riksdagen till anslaget Medicinalstyrelsen anvisar 111 729 000 kr (*yrkande 6*). Motionärerna anför att ett inrättande av en särskild medicinalstyrelse innebär en ytterligare förstärkning av den oberoende tillsynen på området. Medicinalstyrelsen skall utnyttja resurser som finns i nuvarande Socialstyrelsen, som redan har en organisation uppbyggd för tillsynen. Budgetmedel skall därför överföras från Socialstyrelsen till ett nytt anslag.

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat förslag om inrättande av en statlig medicinalstyrelse, se betänkandena 1993/94:SoU20, 1994/95:SoU15, 1997/98:SoU12, 1998/99:SoU1, 1999/2000:SoU1 och 2000/01:SoU1. Utskottet har vid samtliga tillfällen avslagit motioner om inrättande av en medicinalstyrelse.

Stimulansbidrag för psykiatrin (13:8, förslag till nytt anslag)

I *motion So567 av Chris Heister m.fl. (m)* yrkas att riksdagen för år 2002 till anslaget Stimulansbidrag till psykiatrin anvisar 200 000 000 kr (*yrkande 7*). Ett liknande yrkande framförs i *motion So611 yrkande 10 av Chris Heister m.fl. (m)*. Motionärerna föreslår – i avvaktan på mera permanenta lösningar – ett särskilt stimulansbidrag till kommunerna för att dessa mer aktivt skall kunna arbeta med psykiskt funktionshindrade.

Regeringen anför i *budgetpropositionen* (s. 30) att den nationella handlingsplanen för utveckling av hälso- och sjukvården och resurstillskottet till vården om sammanlagt 9 miljarder kronor kommer att bidra till att vårdens kvalitet förbättras, bl.a. för personer med psykiska problem.

Utskottet behandlade i *betänkande 2000/01:SoU1* ett motionsyrkande med förslag om inrättande av ett stimulansbidrag för psykiatrin. Utskottet konstaterade att vården och omsorgen de närmaste åren skulle komma att tillföras ytterligare ekonomiska resurser och att psykiatrin särskilt skulle prioriteras. Motionsyrkandet avslogs.

Forskning kring palliativ vård (13:9, förslag till nytt anslag)

I *motion So566 av Alf Svensson m.fl. (kd) yrkande 27 delvis* yrkas att riksdagen för år 2002 till anslaget Forskning kring palliativ vård anvisar 25 000 000 kr. Motionärerna anför att kommittén om vård i livets slutskede kunde konstatera att vården i livets slutskede har stora brister. Likaså är forskning och utbildning i palliativ medicin också svagt utvecklade områden, anför det. I motionen begärs också ett tillkännagivande om vad i motionen anförts om god vård i livets slutskede (*yrkande 12*). Motionärerna anför att en värdig vård i livets slutskede omfattar flera aspekter på det lidande och den smärta som döendet kan föra med sig och att det förutom rent fysiska behov även finns psykiska, sociala och existentiella behov. I *yrkande 13* begärs ett tillkännagivande om hospis och palliativ vård. Motionärerna anför att hospisvården och palliativa team måste etableras, vidareutvecklas och vara tillgängliga i hela landet.

I *motion So363 av Mikael Oscarsson och Kjell Eldensjö (kd)* begärs ett tillkännagivande om att hospisverksamhet bör byggas ut inom samtliga landsting (*yrkande 1*). Vidare anförts i *yrkande 2* att utökade resurser till forskning om hospis- och anestesivård samt palliativ vård behöver frigöras.

Kommittén om vård i livets slutskede överlämnade i januari 2001 slutbetänkandet Döden angår oss alla – värdig vård vid livets slut (SOU 2001:6). Betänkandet bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Hälsonät (13:10, förslag till nytt anslag)

I *motion So448 av Kenneth Johansson m.fl. (c)* yrkas att riksdagen till anslaget Hälsonät anvisar 25 000 000 kr (*yrkandena 3 och 6 delvis*). Motionärerna vill satsa på ett hälsonät som knyter samman alla vårdcentraler, äldreboenden, stora och små sjukhus samt gör det möjligt för alla som arbetar inom hälso- och sjukvården att kommunicera med varandra för konsultation och utbildning. Även i *motion So303 av Agne Hansson m. fl. (c)* framförs ett yrkande om hälsonät (*yrkande 29*).

I *budgetpropositionen* anförts (s. 21) att regeringen i propositionen Ett informationssamhälle för alla (prop. 1999/2000:86) gjorde bedömningen att en utökad satsning bör göras på att med hjälp av IT-stöd utveckla och förnya hälso- och sjukvården. Vidare konstaterade regeringen att det är angeläget att förutsättningarna för en nationellt breddad användning av telemedicin klargörs. Regeringen beslutade i november 2000 att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att koordinera gemensamma nationella insatser inom området telemedicin. Gruppens arbete skall vara avslutat senast den 31 januari 2002.

Från *Landstingsförbundet* har inhämtats att det vid årsskiftet 2000/01 inrättades en fristående och självständig organisation, Carelink, med syfte att öka samverkan och initiera och stödja utvecklingsinsatser på IT-området inom

vård och omsorg. Carelinks verksamhet bedrivs i form av en intresseförening samt ett helägt serviceaktiebolag – Carelink AB. Carelink Intresseförening bildades av Landstingsförbundet, Svenska Kommunförbundet, Privatvårdens Arbetsgivarförbund och Apoteket AB

Utskottet behandlade i *betänkande 2000/2001:SoU1* motionsyrkanden om att inrätta ett nationellt hälsonät. Utskottet konstaterade att ett aktivt arbete pågick på olika nivåer med dessa frågor och att skäl saknades att initiera ett nytt anslag. Motionsyrkandena avslogs.

Övrig medelsanvisning

Regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 13:5 Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd har inte mött någon erinran i form av motioner.

Övriga frågor inom politikområdet

Subventionerade preventivmedel

I *motion K284 av Agne Hansson m.fl. (c)* begärs ett tillkännagivande om vad i motionen anförts om att regeringen tillsammans med Landstingsförbundet bör undersöka möjligheterna att införa subventionerade preventivmedel för både flickor och pojkar i samtliga landsting och regioner (*yrkande 10*). Motionärerna anför att även kondomer bör vara föremål för en subvention exempelvis genom försäljning eller utdelning via kommunernas ungdomsmottagningsar. Även i *motionerna So210 yrkande 2 av Magnus Jacobsson och Amanda Agestav (kd)*, *So455 av Tasso Stafilidis och Charlotta L Bjälkebring (v)* och *So495 av Matz Hammarström m.fl. (mp) yrkande 21* framförs yrkanden om subventionerade preventivmedel.

Regeringen gav den 16 december 1999 Socialstyrelsen i uppdrag att göra en analys av nuvarande förhållanden och ur olika aspekter belysa konsekvenserna av en ordning som fullt ut utjämnar de skillnader som finns i dagens system. Socialstyrelsen avlämnade i maj 2001 en skrivelse med redovisning av uppdraget. Skrivelsen bereds för närvarande i Socialdepartementet.

Frågor om nyandlighet

I *motion So634 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp)* begärs tillkännagivanden dels om forskning om barns situation i slutna samfund (*yrkande 17*), dels om förmedling av kunskap till de personalkategorier som möter barn som växer upp i slutna samfund (*yrkande 18*). Motionärerna påtalar att i betänkandet *I God Tro – samhället och nyandligheten* (SOU 1998:113) föreslogs såväl kort- som långsiktiga forskningsinsatser om barns situation i slutna samfund samt

att råd och anvisningar skulle utarbetas till olika personalkategorier inom skola, barnomsorg, socialtjänst och sjukvård.

I *motion So587 av Carina Hägg (s)* begärs tillkännagivande om behovet av att uppmärksamma villkoren för barn i slutna samfund (*yrkande 1*). Vidare begärs ett tillkännagivande om behovet av utbildning beträffande religiösa samfund och minoriteter för berörda personalgrupper (*yrkande 2*). Även i *motion So514 av Mona Berglund Nilsson och Märta Johansson (s)* begärs tillkännagivanden om behovet av att personal som arbetar med människor i kris ges utbildning i psykologi, juridik, sociologi och teologi samt att berörd personal ges erforderlig kunskap och information om nyandliga rörelser och sekter (*yrkandena 1 och 2*).

Regeringen anförde i *förra årets budgetsproposition (proposition 2000/01:1)* att en samlad kartläggning och beskrivning av frågor kring nyandliga rörelser och samhället, såväl nationellt som internationellt har åstadkommit genom betänkandet *I God Tro – samhället och nyandligheten* (SOU 1998:113). I betänkandet har ett antal bedömningar gjorts, och på några punkter har konkreta förslag på åtgärder lagts fram bl.a. rörande inrättandet av ett s.k. kunskapscentrum. Efter en sammantagen bedömning av betänkandet samt remissutfallet fann regeringen att ett behov av kunskap om nyandliga rörelser finns hos myndigheter och institutioner men att arbete med forskning och kompetenshöjning inom det aktuella området kan ske inom ramen för existerande verksamheter. Behov av att inrätta ett särskilt kunskapscentrum förelåg, enligt regeringen, därför inte.

Utskottet anförde i *betänkande 2000/01:SoU1* att det inte fann skäl att ifrågasätta regeringens bedömning att det finns tillräcklig kompetens hos myndigheter och institutioner om slutna samfund, att forskning och kompetenshöjning inom det aktuella området kan ske inom ramen för existerande verksamheter och att något behov av ett särskilt kunskapscentrum inte föreligger. De ifrågavarande motionerna avstyrktes.

Tatuering och piercing

I *motion So475 av Rolf Olsson m.fl. (v)* begärs ett tillkännagivande om reglering och tillsyn av verksamheter och utövare av tatuering och piercing. Motionärerna anför att det bör fastställas krav på tillstånd liksom krav på kompetens hos utövaren samt regler för hur den lokal som används skall vara beskaffad. Det bör även lagstiftas så att det ej blir tillåtet att utföra piercing eller tatuering på minderåriga utan att godkännande lämnats av vårdnadshavaren. Socialstyrelsen bör utöva tillsyn över verksamheten, anför det.

Även i *motion So515 av Siw Wittgren-Ahl m.fl. (s)* framförs liknande yrkanden om tatuering och piercing.

Utskottet har tidigare behandlat motioner med yrkanden om åldersgräns för tatuering och piercing på minderåriga m.m. I *betänkande 1997/98:SoU22* återges delar av Socialstyrelsens allmänna råd 1995:3 Yrkesmässig hygienisk behandling (s. 17). Utskottet behandlade senast en motion på området i be-

tänkande 2000/01:SoU10. Utskottet vidhöll sin uppfattning att verksamhet med piercing och tatuering visserligen kan skapa problem men att Socialstyrelsen och Läkemedelsverket får förutsättas följa utvecklingen och vid behov initiera erforderliga åtgärder. Ifrågavarande motion avstyrktes.

Från *Socialstyrelsen* har inhämtats att det på styrelsens uppdrag pågår en kartläggning av de infektionsrisker som piercing kan medföra. Kartläggningen beräknas vara avslutad i februari 2002.

Högekostnadsskydd

I *motion So566 av Alf Svensson m.fl. (kd)* begärs ett tillkännagivande om att systemet med högekostnadsskydd bör utredas (*yrkande 26*). Motionärerna anför att ett framtida mål bör vara att konstruera ett system som inkluderar alla egna avgifter i vården och även olika hjälpmedel. I *motion So489 av Chatrine Pålsson (kd) och Birgitta Carlsson (c)* begärs ett tillkännagivande om en utredning i syfte att se över konsekvenserna av införandet av ett samlat högekostnadsskydd. Motionärerna anför att alltför olika behandlingar och läkemedel införs som medicinskt motiverade behandlingsmetoder utan att ingå i högekostnadsskyddet. Vidare påtalas att hjälpmedel och tandvård inte alltid ingår i högekostnadsskyddet. En genomgripande översyn av systemet är därför nödvändig. Även i *motion So388 av Helena Hillar Rosenqvist m.fl. (mp)* begärs en utredning om att utreda möjligheterna att införa ett utgiftstak som täcker de befintliga högekostnadsskydden m.m.

Regeringen anför i den lagrådsremiss om den nya läkemedelsförmånen som i oktober 2001 överlämnades till Lagrådet att läkemedelsförmånen även fortsättningsvis bör var statligt reglerad och skild från det särskilda högekostnadsskyddet för vårdavgifter. Enligt uppgift från Socialdepartementet avser regeringen att överlämna en proposition till riksdagen i december 2001.

Regeringen har i oktober 2001 tillkallat en särskild utredare med uppdrag att bl.a. analysera vissa frågor på hjälpmedelsområdet och lämna förslag till åtgärder (dir. 2001:81). Uppdraget skall redovisas senast den 10 januari 2003.

Politikområde Folkhälsa

Insatser mot aids (14:1)

I *budgetpropositionen* föreslås att 58 122 000 kr anvisas under anslag 14:1 Insatser mot aids.

Anslaget disponeras av Statens folkhälsoinstitut (FHI). Medlen skall användas för insatser mot hiv/aids. Institutet skall samverka med Smittskyddsinstitutet, Socialstyrelsen, smittskyddsläkarna och Landstingsförbundet i arbetet med den nationella handlingsplanen för hivprevention och stimulera till regio-

nala och lokala aktiviteter. De största stöden lämnas till Noaks Ark-Röda korset, RFSL och RFSU. Ekonomiskt stöd lämnas också direkt till de hivsmittades frivilligorganisationer på riksnivå. Från anslaget 99:2 Särskilda insatser i vissa kommuner och landsting under utgiftsområde 25 har särskilda medel beviljats för hivpreventiv arbete i storstadsregionerna.

I propositionen Statens folkhälsoinstitut – roll och uppgifter (prop. 2000/01:99) anges att aidsanslagets organisatoriska tillhörighet kan behövas ses över med anledning av FHI:s nya roll. Regeringen avser att återkomma i denna fråga.

Regeringens bedömning är att Sverige, tack vare de förebyggande insatser som gjorts med de medel som tillförts anslaget, har lyckats hålla hiv/aids-epidemin på en mycket låg nivå med internationella mått mätt. Det framtida arbetet skall särskilt inriktas på ett ökat samarbete mellan de statliga aktörerna på området, smittskyddsläkarna, landstingen och kommunerna. Statens folkhälsoinstitut skall även fortsättningsvis samarbeta med intresseorganisationerna i det preventiva arbetet.

I *budgetpropositionen* anføres vidare när det gäller förebyggande insatser mot hiv/aids och andra sexuellt överförbara infektioner att regeringen har dels genom ekonomiskt stöd, dels genom handlingsplaner och regeringsuppdrag till Statens folkhälsoinstitut bidragit till att få till stånd ett brett förankrat och väl samordnat preventivt arbete kring hiv/aids. Statens folkhälsoinstitut har under året genomfört ett flertal konferenser och informationskampanjer. FHI har även tagit fram och presenterat en nationell handlingsplan för hiv/STI-prevention. I regleringsbrevet för 2001 har FHI fått ett uppdrag att vidareutveckla arbetet med handlingsplanen i samverkan med berörda myndigheter och organisationer.

I *motion So567 av Chris Heister m.fl. (m)* yrkas att riksdagen till anslaget 14:1 Insatser mot hiv/aids anvisar 76 miljoner kronor utöver vad regeringen föreslagit (*yrkande 8*). Motionärerna anser att satsningarna på arbetet mot hiv/aids måste öka i stället för att stagnera eller urholkas och vill därför satsa ytterligare 76 miljoner kronor årligen för att bl.a. kunna säkerställa ett fortsatt kraftfullt hivpreventivt arbete. I *motion So372 av Chris Heister m.fl. (m)* (*yrkande 6*) framställs ett yrkande med liknande innehåll.

I *motion So372 av Chris Heister m.fl. (m)* yrkas tillkännagivande för regeringen om huvuduppgifterna i arbetet med hiv/aids (*yrkande 1*). Enligt motionärerna är de fyra huvuduppgifterna i detta arbete att stoppa smittspridningen, att ge hjälp och stöd åt de hivsmittade och deras anhöriga, att förbättra vården av de hivinfekterade och aidssjuka samt att tillse att forskningen ges bästa tänkbara villkor. Vidare begärs tillkännagivande om behovet av förstärkta informations- och upplysningsinsatser (*yrkande 4*). För att motverka de effekter på riskbeteendet som följer på människors avtagande intresse för hiv/aids-frågan vill motionärerna förstärka insatserna. Information som påverkar attityder och beteende är avgörande för att hindra smittspridningen. Därför bör information om hiv/aids enligt motionärerna ingå i all upplysningsverksamhet om sexuellt överförbara sjukdomar. Ny och bättre

information till skolungdomar, utlandsresenärer, invandrare och homo- och bisexuella kvinnor och män krävs vidare. Avslutningsvis begärs tillkännagivande om förslag till ändring som i avgiftshänseende likställer offentlig och privat vård (*yrkande 7*). Motionärerna pekar på att privat vård och behandling inte är kostnadsfri när det gäller samhällsfarliga sjukdomar. Regeringen bör snarast återkomma med förslag i denna fråga med utgångspunkt från Smittskyddsutredningens förslag. Att patienten har frihet att välja vårdgivare är särskilt viktigt när det gäller en sexuellt överförd sjukdom, anför det.

I *motion So256 av Sten Tolgfors (m)* yrkas tillkännagivande om de ideella organisationernas centrala roll i arbetet med hivprevention (*yrkande 2*). Bidragen för hivprevention bör fördelas nationellt genom ett ansökningsförfarande, så att de ideella organisationerna kan anlägga ett nationellt perspektiv på sina insatser och själva styra resurserna dit de bäst behövs. Dessutom yrkas tillkännagivande om sambandet mellan spridningen av övriga könssjukdomar och hivsmitta (*yrkande 3*). Motionären pekar på att det de senaste åren har skett en kraftig ökning av könssjukdomar bland homosexuella män. En trolig förklaring från läkarhåll är att det blivit allt vanligare med oskyddat sex varför läkare varnar för en ny hivepidemi i Sverige. Avslutningsvis begärs tillkännagivande om behovet av ökade informationsinsatser, särskilt med inriktning på ungdomar (*yrkande 4*). Motionären anför att läkare har uttryckt oro över den ökade förekomsten av oskyddat sex och varnat för att information om riskerna inte verkar nå ut till allmänheten och framför allt inte till landets unga befolkning.

I *motion U269 av Ragnwi Marcelind (kd)* begärs tillkännagivande om att intensifiera det förebyggande arbetet i Sverige med allmänna rikskampanjer och upplysningar för att få folk i gemen att förstå allvaret med hiv/aids och de konsekvenser hivsmitta har (*yrkande 2*). Motionären anför att det är dags att lyfta fram frågan om hiv/aids för att förebygga att även Sverige får en epidemi. Människor måste ta sitt eget ansvar för att begränsa hivspridningen genom ökad kondomanvändning.

I *motion So260 av Gunnel Wallin och Margareta Andersson (båda c)* yrkas tillkännagivande om långsiktighet och framförhållning i arbetet mot hiv/aids (*yrkande 1*). Vidare begärs tillkännagivande om att anslaget för hiv/aids samlas på ett departement, Socialdepartementet, för att lättare få en överblick över hur det effektivt skall kunna användas (*yrkande 2*). Motionärerna begär vidare tillkännagivanden om att ta vara på frivilligorganisationernas insatser (*yrkande 3*), om att erbjuda flyktingar och asylsökande provtagning för att förebygga hiv/aids-spridning (*yrkande 4*) och om särskilt stöd för smittade barn (*yrkande 5*).

I *motion So586 av Carina Hägg m.fl. (s)* begärs tillkännagivande om vikten av att staten har kvar det övergripande ansvaret för en framgångsrik hivprevention. Motionärerna anför att ett av de starkaste argumenten för att staten också i framtiden skall ha det övergripande ansvaret för detta område är att, för det fall ansvaret läggs ut på kommuner och landsting, medel vars avsikt att

finansiera hivpreventiva åtgärder kan komma att användas till andra angelägena ändamål om den enskilda kommunen eller landstinget kanske endast har en mycket liten grupp som befinner sig i riskzonen.

Utskottet behandlade motioner om hiv/aidsprevention även vid behandlingen av förra årets budgetproposition, *betänkande 2000/01:SoU1*. Utskottet vidhöll sin inställning i sitt yttrande 2000/01:SoU1y och anförde därutöver bl.a. att det förslag till handlingsplan som Folkhälsoinstitutet tagit fram för området kan komma att ytterligare förstärka det förebyggande arbetet för att förhindra spridning av hiv/aids. Utskottet noterade även att Nationella folkhälsokommittén hade lyft fram det hivpreventiva arbetet i sitt slutbetänkande (mål 11). Utskottet ville vidare understryka den stora vikten av information om hiv/aids till allmänheten och särskilda riskgrupper samt forskningen på området. Utskottet avstyrkte motionerna. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2000/01:96 och 97).

Statens folkhälsoinstitut (14:4)

I *budgetpropositionen* föreslås att 122 403 000 kr anvisas under anslag 14:4 Statens folkhälsoinstitut.

Regeringen föreslår vidare att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 14:4 Statens folkhälsoinstitut, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 74 000 000 kr efter 2002.

Statens folkhälsoinstitut fick den 1 juli 2001 en ny roll och nya uppgifter. Institutet skall ansvara för sektorsövergripande uppföljning och utvärdering av insatser inom folkhälsoområdet, vara nationellt kunskapscentrum för metoder och strategier på området och ansvara för övergripande tillsyn inom alkohol-, narkotika- och tobaksområdena. Alkoholinspektionen avvecklades den 1 juli 2001 och dess uppgifter enligt alkohollagen (1994:1738) överfördes samtidigt till Statens folkhälsoinstitut. Den 1 juli 2001 tog institutet också över Socialstyrelsens uppgifter enligt tobakslagen (1993:581). Institutet skall även kunna genomföra nationellt samordnade insatser på folkhälsoområdet efter beslut av regeringen.

Målet för institutets verksamhet är att folkhälsan skall förbättras för de grupper i samhället som är mest eftersatta ur hälsosynpunkt. Under år 2000 har institutet arbetat i syfte att uppnå fem verksamhetsmål. Sammanfattningsvis berör dessa områdena psykisk hälsa och levnadsvanor, viktiga arenor för hälsoarbetet, droger, sjukdomar och skador, forskning och stöd till utveckling samt därutöver Europasamarbete.

Regeringens bedömning är att institutet under året gjort värdefulla insatser inom viktiga folkhälsoområden och i väsentlig utsträckning uppfyllt sina verksamhetsmål. Institutet har även på ett förtjänstfullt sätt bistått regeringen med expertkunskap och stöd i arbetet med det svenska ordförandeskapet i EU.

Folkhälsoinstitutet har, med anledning av ett regeringsuppdrag, i april 2000 redovisat en kartläggning av ungdomars sexvanor och attityder till sex och om dessa har förändrats över tid. Kartläggningen *Ungdomar och sexualitet* bygger på en sammanställning av aktuell forskning, kompletterad med nya studier.

Folkhälsoinstitutet har i juni 2001 till regeringen lämnat ett förslag till *handlingsplan för prevention av oönskade graviditeter*. Målet med handlingsplanen är att genom kunskapshöjande och beteendepåverkande insatser samt rådgivning och tillgång på preventivmedel verka för att en så stor andel som möjligt av alla graviditeter skall vara önskade. Institutet föreslås få till uppgift att samordna och följa upp det fortsatta arbetet med handlingsplanen.

I motion So567 av Chris Heister m.fl. (m) yrkas att riksdagen till anslaget 14:4 Statens folkhälsoinstitut anvisar 62 538 000 kr (yrkande 9). Motionärerna anför att det statliga engagemanget kraftigt bör minska till förmån för regionalt och lokalt folkhälsoarbete. Anslaget till Statens folkhälsoinstitut bör därför successivt sänkas; under år 2002 med knappt 60 miljoner kronor. Inriktningen bör vara att Statens folkhälsoinstitut är helt avvecklat vid utgången av år 2004.

I motion So566 av Alf Svensson m.fl. (kd) yrkas att riksdagen till anslaget 14:4 Statens folkhälsoinstitut anvisar 10 miljoner kronor mindre än regeringen föreslagit (yrkande 28 delvis). Motionärerna föreslår besparingar och effektiviseringar av en rad myndigheters administration.

I motion So448 av Kenneth Johansson m.fl. (c) yrkas att riksdagen till anslaget 14:4 Folkhälsoinstitutet anvisar 6 miljoner kronor mindre än regeringen föreslagit (yrkande 6 delvis). Motionärerna föreslår besparingar inom administrationen vid vissa myndigheter med sammanlagt 56 miljoner kronor (anslagen 13:7 och 14:4).

I motion So299 av förste vice talman Anders Björck och Nils Fredrik Aurelius (båda m) yrkas att Folkhälsoinstitutet läggs ned. Motionärerna anför att syftet med sunda människor synes vara att de skall bidra till välfärdsstaten, snarare än att de skall ha individuell glädje av att må bra. Statens folkhälsoinstitut bör avskaffas och eventuella kvarstående väsentliga arbetsuppgifter fördelas på andra existerande myndigheter.

I motion So282 av Bertil Persson (m) begärs tillkännagivande om infogande av Folkhälsoinstitutet i Socialstyrelsen. Enligt motionären har Statens folkhälsoinstitut under hela sin existens brottats med svåra identitetsproblem och svårigheter att finna specifika arbetsuppgifter. Det är därför nu hög tid att infoga verksamheten i Socialstyrelsen och därmed få ett samlat grepp på de viktiga folkhälsofrågorna.

I motion So498 av Gudrun Schyman m.fl. (v) begärs tillkännagivande om att Statens folkhälsoinstitut bör ges i uppdrag att fördjupat analysera de klassmässiga hälsoskillnaderna (yrkande 2). Motionärerna anför att de könsmässiga, ekonomiska och sociala förhållandena skall vägas in i det offensiva arbetet med folkhälsan. I detta arbete bör Statens folkhälsoinstitut tillsammans

med kommuner och landsting ha en ledande roll. Vidare begärs ett tillkännagivande om att Statens folkhälsoinstitut bör ges i uppdrag att fördjupat analysera de könsmässiga hälsoskillnaderna (*yrkande 3*). Motionärerna anför att särskilt kvinnors situation bör beaktas ur ett folkhälsooperspektiv. Vidare bör Statens folkhälsoinstitut tillsammans med kommuner och landsting ha en ledande och samordnande roll i arbetet med att bryta den könsrelaterade ohälsan i befolkningen. En studie av den ojämlika hälsan kräver enligt motionärerna en särskild metodik och teoretisk ansats.

I *motion L371 av Tasso Stafilidis m.fl. (v, s, c, fp, mp)* begärs tillkännagivande om att Statens folkhälsoinstituts s.k. homosexualluppdrag bör utvidgas till att även omfatta bisexuella och transpersoner, ett HBT-uppdrag (*yrkande 38*). Vidare yrkar motionärerna tillkännagivande om att HBT-uppdraget vid Statens folkhälsoinstitut skall vara övergripande med nationellt ansvar för forskning, utvärdering och kunskapsspridning (*yrkande 39*). Dessutom begär motionärerna tillkännagivanden om att tillsätta en utredning som ur ett brett perspektiv analyserar HBT-personers situation i glesbygden (*yrkande 43*), om en förutsättningslös utredning som belyser homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation i syfte att förbättra dessa gruppers situation i samhället (*yrkande 44*) och om att genomföra en nationell undersökning av homosexuellas, bisexuellas och transpersoners hälsa och livsvillkor (*yrkande 45*).

I *motion Ub347 av Ingrid Burman m.fl. (v)* begärs tillkännagivande om att en utredning tillsätts med syfte att utveckla nationella sexualpolitiska mål, för att skapa en sexualitet på lika villkor mellan kvinnor och män, och mellan bi-, hetero- och homosexuella (*yrkande 4*). Motionärerna anför att den sammanlagda analysen visar att sexualiteten i dag är en bärande del av den rådande könsmaktsordningen där kvinnor systematiskt underordnas män. Ett jämställdhetsarbete kan aldrig bli framgångsrikt om inte också sexualpolitiken involveras.

I *motion L367 av Ana Maria Narti m.fl. (fp)* begärs tillkännagivande om en utredning om situationen för transpersoner (*yrkande 18*). Utredningen bör enligt motionärerna ha ett helhetsperspektiv och omfatta såväl lagstiftnings- som behandlingsfrågor.

I *betänkande 2000/01:SoU13* behandlades senast motionsyrkanden rörande homo-, bi- och transfrågor m.m. I betänkandet, till vilket hänvisas, ges en redovisning av olika insatser på området (s. 29 f.).

I *motion K284 av Agne Hansson m.fl. (c)* yrkas tillkännagivande om att Folkhälsoinstitutet bör få ett förstärkt uppdrag att undersöka möjligheten att tillsammans med kommunernas ungdomsmottagningar förbättra sexualundervisningen i skolan (*yrkande 11*). Vidare begärs ett tillkännagivande om behovet av ytterligare studier kring området ungdom och sexualitet (*yrkande 13*). Motionärerna syftar på ungdom och sexualitet i det nya mångkulturellt präglade Sverige.

I *motion So304 av Agne Hansson m.fl. (c)* yrkas tillkännagivande om ungdomsmottagningarnas sex- och samlevnadsrådgivning (*yrkande 4*). Motionä-

terna anför att ungdomsmottagningarna behöver ge riktad information, ha särskilda mottagningstider samt samtalsgrupper i samverkan med högstadieskolor och gymnasieskolor.

I *motion A226 av Agne Hansson m.fl. (c)* begärs tillkännagivande om att personalen på ungdomsmottagningar skall ha såväl tvärvetenskaplig som mångkulturell kompetens (*yrkande 3*).

I *motion So305 av Magda Ayoub (kd)* yrkas tillkännagivande om vikten av att ungdomsmottagningar arbetar aktivt för att nå ut till pojkar (*yrkande 2*). Motionären anför att insatser för att minska antalet tonårsaborter inte kan riktas enbart mot flickorna, då tonårspojkarna utgör hälften av problematiken. Vidare begär motionären tillkännagivande om forskning gällande samlevnad och sexualitet i ett mångkulturellt sammanhang (*yrkande 6*). Motionären anför att ett mångkulturellt samhälle ställer nya krav på synen på samlevnad och sexualitet. Regeringen bör ta initiativ till en vid och öppen dialog kring frågor om kultur, religion, etnicitet, samlevnad och sexualitet. Slutligen begär motionären tillkännagivande om forskning gällande pornografins inverkan på ungdomar (*yrkande 7*).

I *motion So569 av Carina Ohlsson m.fl. (s)* begärs tillkännagivande om en upplysningskampanj mot porr. Motionärerna anför att ett sätt att motverka utbredningen av porr är att i en upplysningskampanj informera om skillnaden mellan porrfilm och erotisk film och på ett realistiskt sätt beskriva vad som händer mellan människor i sexuella relationer.

Smittskyddsinstitutet (14:5)

I *budgetpropositionen* föreslås att 161 034 000 kr anvisas under anslag 14:5 Smittskyddsinstitutet.

Smittskyddsinstitutet (SMI) är central förvaltningsmyndighet med uppgift att bevaka det epidemiologiska läget i fråga om smittsamma sjukdomar bland människor och främja skyddet mot sådana sjukdomar.

En översyn av verksamheten har under året påbörjats vid SMI. En omorganisering av verksamheten har skett fr.o.m. den 1 juli 2001 vilken bl.a. resulterat i att en mer ändamålsenlig ledningsgrupp inrättas och att vissa myndighetsövergripande funktioner förts samman under året. De ekonomiadministrativa rutinerna har setts över och under 2001 kommer ett nytt ekonomiadministrativt system att införas. Andra insatser för att förbättra de ekonomiadministrativa rutinerna genomförs för närvarande inom ramen för det verksamhetsutvecklingsprogram som påbörjats.

I det underlag för fördjupad prövning som redovisades i februari 2001 lyfte SMI fram sex områden som särskilt prioriterade: ökade insatser mot antibiotikaresistens och annan antimikrobiell resistens, epidemiologi och diagnostik av Creutzfeldt-Jakobs sjukdom och andra zoonoser, inrättandet av en biobank, vaccinationsuppföljning, ökade insatser beträffande sexuellt överför-

bara infektioner i Sverige och i närområdet samt ökat stöd till Regeringskansliet avseende internationella smittskyddsfrågor.

Regeringens bedömning är att SMI har kunnat uppfylla uppställda mål för verksamheten relativt väl trots störningar, främst i form av myndighetens ekonomiska situation. Under året har SMI aktivt medverkat till att skyddet mot smittsamma sjukdomar har upprätthållits och förstärkts och i dessa frågor samverkat med berörda myndigheter och organisationer. Samarbetet och kontakterna inom smittskyddsområdet har utvecklats väl såväl nationellt som internationellt. SMI har bl.a. ett väl fungerande kontaktnät med smittskyddsläkarna och de mikrobiologiska laboratorierna.

I *motion So566 av Alf Svensson m.fl. (kd)* yrkas att riksdagen till anslaget 14:5 Smittskyddsinstitutet anvisar 8 miljoner kronor mindre än regeringen föreslagit (*yrkande 28 delvis*). Motionärerna föreslår besparingar och effektiviseringar av en rad myndigheters administration. Smittskyddsinstitutets anslag föreslås minskas med 8 miljoner kronor.

Folkhälsopolitiska åtgärder (14:7)

I *budgetpropositionen* föreslås att 86 554 000 kr anvisas under anslag 14:7 Folkhälsopolitiska åtgärder.

Bidrag från detta anslag lämnas till nykterhetsorganisationer och andra organisationer som arbetar med att stödja och hjälpa missbrukare och som arbetar med alkoholskadeförebyggande verksamhet och fördelas av Socialstyrelsen. Även Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) erhåller statsbidrag från detta anslag.

Från anslaget disponerar Statens folkhälsoinstitut 4 miljoner kronor årligen för insatser i syfte att öka kunskapen om spelberoende och för att initiera aktiviteter för att förebygga spelberoende.

Regeringen anför att frivilliga organisationer på alkohol- och narkotikaområdet utför insatser av betydande värde och omfattning. På exempelvis alkohol- och narkotikaområdet når de frivilliga organisationerna fler människor med sina insatser än vad den kommunala socialtjänsten gör. Det uppsökande, rådgivande och motivationsskapande arbetet är omfattande, och en allt större del av opinionsbildning, kunskapsspridning och förebyggande insatser sker genom de frivilliga organisationerna.

Socialstyrelsen konstaterar i sin årliga summering och bedömning av bidragsgivningen att statsbidraget har använts enligt det syfte och de mål som staten har för bidraget. Av redovisningen framgår också att organisationerna inriktar sig på alltfler grupper, exempelvis invandrare, kvinnor med missbruk etc. Vidare kan man konstatera att samverkan mellan organisationerna och kommunerna eller landstingen omfattar alltfler verksamheter. Organisationernas självförsörjningsgrad har också ökat något mellan 1999 och 2000.

Regeringen bedömer att statens övergripande syfte med bidraget har nåtts och att det även fortsättningsvis är angeläget att Socialstyrelsen fördelar medel till organisationer som arbetar med alkohol- och narkotikafrågor.

Regeringens bedömning är vidare att det är angeläget att Statens folkhälsoinstitut även fortsättningsvis arbetar för att öka kunskapen om spelberoende och stöder verksamheter som kan förebygga spelberoende.

Regeringen har vidare nyligen givit *Statens folkhälsoinstitut* i uppdrag att utarbeta ett förslag till handlingsprogram för att motverka spelberoende samt för att minska de skadliga effekterna av överdrivet spelande. Statens folkhälsoinstitut skall lämna en redovisning av sitt arbete till regeringen senast den 1 januari 2003.

I *motion So567 av Chris Heister m.fl. (m)* yrkas att riksdagen till anslaget 14:7 Folkhälsopolitiska åtgärder anvisar 43 554 000 kr (*yrkande 10*). För att stimulera framväxten av ytterligare regionalt och lokalt folkhälsoarbete som bättre än Statens folkhälsoinstitut kan tillfredsställa de behov som finns vill motionärerna under år 2002 anslå sammanlagt 72,5 miljoner kronor under anslagsområdena 14:7 Folkhälsopolitiska åtgärder och 14:10 Lokalt folkhälsoarbete.

I *motion So566 av Alf Svensson m.fl. (kd)* yrkas att riksdagen till anslaget 14:7 Folkhälsopolitiska åtgärder anvisar 30 miljoner kronor mindre än regeringen föreslagit (*yrkande 28 delvis*). Motionärerna anser att regeringens avsikt att avsätta 30 miljoner kronor årligen för åren 2002–2004 för att förstärka arbetet med tobaksprevention i huvudsak är vällovlig, men att det preventiva arbetet skall utföras i skolorna som ANT-undervisning, varför det delvis är en kommunal angelägenhet.

I *motion So584 av Nils-Erik Söderqvist m.fl. (s)* yrkas tillkännagivande om fördelningen av statsbidragen till förebyggande arbete inom alkohol- och narkotikaområdet. Motionärerna pekar på att Socialstyrelsen sedan årsskiftet 1998/99 handlägger bidragen till organisationer och föreningar för arbete med förebyggande insatser mot alkohol- och narkotikamissbruk. Detta system skapar enligt motionärerna onödig och tung byråkrati såväl för organisationerna som för Socialstyrelsen. Därför bör de organisationer som arbetar med förebyggande arbete mot alkohol och narkotika få förtroendet att vara bidragsmyndigheter.

I *motion So373 av Ingrid Burman m.fl. (v)* begärs tillkännagivande om en parlamentarisk kommission med uppgift att belysa de negativa konsekvenserna av spel om pengar (*yrkande 1*). Kommissionen skulle utreda de ekonomiska och sociala konsekvenserna av spel där även skillnaderna i kvinnligt och manligt beteende belyses. Vidare begärs tillkännagivande om att regeringen i sina direktiv till AB Svenska Spel bör ta in kravet på att bolaget skall verka för att allmänheten informeras om spelandets skadeverkningar (*yrkande 2*). Regeringen bör ge Svenska Spel direktiv liknande dem som Systembolaget har när det gäller informationen om alkoholdrycker och deras skadeverkningar.

I *motion Kr428 av Dan Kihlström m.fl. (kd)* yrkas tillkännagivande om spelberoende (*yrkande 7*). Motionärerna anför att det är viktigt att staten för en politik som ökar medvetenheten om skadeverkningar av spel.

I *motion So497 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp)* yrkas tillkännagivande om spelberoende (*yrkande 11*). Motionärerna anför att spelberoende är ett hälsoproblem vars omfattning är större än vad man tidigare trott. För dem som blivit spelberoende finns i dag knappt någon hjälp att få i form av behandling och rehabilitering.

I *motion So324 av Ragnwi Marcelind (kd)* begärs tillkännagivande om att utreda ungas ökande spelberoende och komma med förslag till preventiva åtgärder.

I *motion So627 av Ester Lindstedt-Staaf (kd)* yrkas tillkännagivande om resurser till behandling av spelmissbruk (*yrkande 2*). Motionären anför att förslagsvis 1 % av statens nettoinkomst av spel borde gå till förebyggande av spelberoende, forskning och behandling. Det betyder 5 miljoner kronor, eftersom nettoinkomsten är ca 500 miljoner kronor. Vidare yrkas tillkännagivande om helhetssyn beträffande spelmissbruk (*yrkande 3*).

I *motion So269 av Gunnel Wallin och Viviann Gerdin (båda c)* yrkas tillkännagivande om en samhällsekonomisk konsekvensanalys av spel och spelets negativa konsekvenser i Sverige (*yrkande 1*). Vidare yrkas tillkännagivanden om utökad service på hjälplinjen för spelberoende (*yrkande 2*), om en kraftfull insats av förebyggande åtgärder (*yrkande 3*), om tillgång till effektiva behandlingsinsatser (*yrkande 4*), om ökade forskningsinsatser inom området spelberoende (*yrkande 5*) och om ökad tillgång till behandlingsplatser för dem som drabbats av spelberoende (*yrkande 6*).

I *motion So273 av Barbro Feltzing (mp)* begärs tillkännagivande om behovet av en utredning om hur man skall stävja problemet med det ökade spelberoendet i samhället samt hur ökade resurser skall ges till forskning och stödjande behandling (*yrkande 1*).

Utskottet behandlade motioner om spelberoende även vid behandlingen av förra årets budgetproposition, *betänkande 2000/01:SoU1*. Utskottet konstaterade bl.a. (s. 82 f.) att ett aktivt arbete pågick för att bygga upp kunskap om spelberoende och hjälpinsatser till dem som drabbats av beroendet. Utskottet avstyrkte motionerna. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2000/01:96 och 97). I samma betänkande avstyrkte utskottet även ett motionsyrkande om fördelningen av bidrag till bl.a. nykterhetsorganisationer, liknande det i motion So584. Utskottet anförde att det förutsatte att Socialstyrelsen fortsätter det nära samarbetet med organisationerna samt utvecklar brukarrådets forumroll och att regeringen noga följer utvecklingen på området. Vidare pekade utskottet på att det ankommer på regeringen att vidta de ändringar i gällande riktlinjer som kan behövas.

Alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder (14:8)

I *budgetpropositionen* föreslås att 302 500 000 kr anvisas under anslag 14:8 Alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder.

Internationaliseringen och det svenska EU-inträdet har ändrat förutsättningarna för att bedriva en traditionell svensk alkoholpolitik. De ökade införselkvoterna av alkohol från den 1 juli 2000 har bl.a. föranlett regeringen att ta fram en nationell handlingsplan för att förebygga alkoholskador (prop. 2000/01:20, bet. 2000/01:SoU8, rskr. 2000/01:144). Syftet med handlingsplanen är att lägga fast grundvalarna för en alkoholpolitik som leder till minskad alkoholkonsumtion och begränsar alkoholskadorna. Handlingsplanens huvudinriktning är att stimulera utvecklingen av målinriktade och samordnade förebyggande insatser på kommunal nivå. För att bl.a. förverkliga handlingsplanen har detta anslag kraftigt utökats. I samband med propositionen (prop. 2000/01:144) Skatten på vin föreslogs att ytterligare 100 miljoner kronor under 2001 till 2003 skulle avsättas till arbete mot alkoholens skadeverkningar. Resurserna avser främst insatser för barn till missbrukare och barn i familjer där våld och övergrepp mellan vuxna förekommer. Dessa medel bör avsättas inom ramen för arbetet med att förverkliga den befintliga nationella handlingsplanen för att förebygga alkoholskador.

Regeringen anför att de förebyggande insatserna blir av avgörande betydelse när det gäller att motverka alkohol- och narkotikamissbrukets utbredning. Information, opinionsbildning och andra alkohol- och narkotikaförebyggande insatser, framför allt på lokal och regional nivå, får därför en ökad betydelse i ansträngningarna att påverka attityder och beteenden. Att stimulera utvecklingen av målinriktade och samordnade förebyggande insatser på kommunal nivå blir särskilt viktigt i arbetet med att förverkliga den nationella handlingsplanens intentioner.

Regeringen anför vidare att en kommunal handbok i alkohol- och drogförebyggande lokalt arbete har tagits fram av Svenska Kommunförbundet med stöd av medel från Socialdepartementet. Sammanlagt har drygt 40 miljoner kronor fördelats till olika alkohol- och narkotikaförebyggande projekt under år 2000. Länsstyrelserna har hittills för 2001 erhållit 25 miljoner kronor att fördela till kommunernas alkoholförebyggande arbete samt föreslås tillföras ytterligare 50 miljoner kronor i tilläggsbudgeten för 2001.

I *motion So567 av Chris Heister m.fl. (m)* yrkas att riksdagen till anslaget 14:8 Alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder anvisar 237 500 000 kr (*yrkande 11*). Motionärerna anför att regeringen nu avsätter medel för genomförande av den nationella handlingsplanen för alkoholpolitiken. Motionärerna anser dessutom att ytterligare medel måste tillskjutas på alkoholområdet för att arbetet skall få tillräckligt genomslag. Detta bör finansieras genom att bidragen till nykterhetsrörelsen minskar.

I *motion Fi294 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)* yrkas att riksdagen till anslaget 14:8 Alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder anvisar 150 miljoner kronor utöver vad regeringen föreslagit (*yrkande 15 delvis*). Motionärerna anför att

en ökad satsning på alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder skall göras. I *motion So601(delvis) av Kerstin Heinemann och Harald Nordlund (båda fp)* framställs ett likalydande yrkande.

I *motion So252 av Harald Nordlund (fp)* begärs tillkännagivande om förslag till översyn av reglerna för statsbidrag för drogförebyggande verksamhet bland ungdomar i syfte att stimulera samverkan mellan kommuner och frivilligorganisationer. Motionären anför att det måste anses ligga ett stort värde i just samverkan. Statsbidragen bör därför utformas så att samverkan mellan kommuner och organisationer stimuleras.

Alkoholsortimentsnämnden (14:9)

I *budgetpropositionen* föreslås att 410 000 kr anvisas under anslag 14:9 Alkoholsortimentsnämnden.

Alkoholsortimentsnämnden inrättades den 1 januari 1995 i enlighet med de krav som Europeiska kommissionen uppställt inför Sveriges inträde i Europeiska unionen för att Sverige skulle kunna behålla detaljhandelsmonopolet på alkohol. Samtidigt avskaffades övriga monopol inom alkoholområdet.

Detaljhandelsmonopolet skall fungera icke-diskriminerande i enlighet med de principer som fastlagts i avtalet mellan staten och Systembolaget AB. För att säkerställa icke-diskrimineringen inrättades Alkoholsortimentsnämnden som en oberoende nämnd med uppgift att pröva besvär över Systembolagets beslut att avvisa eller avföra viss alkoholhaltig dryck från sortimentet.

Nämnden består av en lagfaren domare som ordförande samt fyra andra ledamöter. De utses av regeringen för tre år. För beredning av ärenden hos nämnden utses en sekreterare som skall vara lagfaren.

Regeringen anför att det i ett inledningsskede har varit svårbedömt hur många ärenden som nämnden skulle komma att få behandla. Numera bedöms att verksamheten och antalet ärenden har stabiliserats.

I *motion So567 av Chris Heister m.fl. (m)* yrkas att riksdagen avslår förslaget att för budgetåret 2002 anvisa medel till anslag 14:9 Alkoholsortimentsnämnden (*yrkande 12*). Motionärerna anför att det med ett avvecklat detaljhandelsmonopol för Systembolaget också blir naturligt att lägga ned Alkoholsortimentsnämnden.

Lokalt folkhälsoarbete (14:10, förslag till nytt anslag)

I *motion So567 av Chris Heister m.fl. (m)* yrkas att riksdagen för budgetåret 2002 till anslag Bidrag till lokalt folkhälsoarbete anvisar 29 000 000 kr (*yrkande 13*). För att stimulera framväxten av ytterligare regionalt och lokalt folkhälsoarbete som bättre än Statens folkhälsoinstitut kan tillfredsställa de behov som finns vill motionärerna under år 2002 anslå sammanlagt 72,5

miljoner kronor under anslagsområdena 14:7 Folkhälsopolitiska åtgärder och 14:11 Lokalt folkhälsoarbete.

Nationell kampanj mot alkohol och narkotika (14:11, förslag till nytt anslag)

I motion So566 av Alf Svensson m.fl. (kd) yrkas att riksdagen till ett nytt anslag, Nationell kampanj mot alkohol och narkotika, anvisar 15 000 000 kr (yrkande 28 delvis). Motionärerna anser att krafttag måste sättas in mot den oroande ökningen av antalet ungdomar som brukar narkotika och dricker alkohol. I väntan på den kommande nationella handlingsplanen mot narkotika vill motionärerna avsätta sammanlagt 45 miljoner kronor fördelat över tre år till en nationell kampanj mot droger och alkohol riktad mot skolungdomar.

Övrig medelsanvisning

Regeringens förslag till medelsanvisningar till 14:2 Bidrag till WHO, 14:3 Bidrag till Nordiska hälsovårdshögskolan och 14:6 Institutet för psykosocial medicin har inte mött någon erinran i form av motioner.

Övriga frågor inom politikområdet

Lagen (1972:119) om fastställande av könstillhörighet i vissa fall

I motion 2000/01:Ju724 av Tasso Stafilidis m.fl. (v, s, c, fp, mp) begärs tillkännagivande om att gifta transsexuella personer inte skall tvingas till skilsmässa för att kunna få ändrad könstillhörighet (yrkande 12). Motionärerna anför att lagen om fastställande av könstillhörighet i vissa fall i praktiken tvingar transsexuella till familjesplittring för att kunna genomgå det efterlängttade könsbytet, eftersom fastställelse enligt lagen endast får meddelas för ogift svensk medborgare. Att lagen på detta sätt tvingar transsexuella till familjesplittring är enligt motionärerna både onödigt och direkt inhumant. I motionerna 2000/01:L441 av Tasso Stafilidis m.fl. (v, s, c, fp, mp) (yrkande 1) och L371 av Tasso Stafilidis m.fl. (v, s, c, fp, mp) (yrkande 27) framställs yrkanden med liknande innehåll.

I motion L371 av Tasso Stafilidis m.fl. (v, s, c, fp, mp) begärs tillkännagivande om att tillsätta en statlig utredning om könsbytesprocessen för att revidera lagen om fastställande av könstillhörighet i vissa fall (1972:119) (yrkande 14). Motionärerna anför att transsexuella som önskar genomgå könsbyte ofta ställs inför svåra dilemman i samband med könsbytet, varför en översyn av gällande lagstiftning vid könsbyte skulle vara av godo.

I *betänkande 1999/2000:SoU7* behandlades senast motionsyrkanden som rörde frågan om ändringar i lagen om konststillhörighet i vissa fall (s. 24 f.). Utskottet ansåg inte att riksdagen då borde initiera någon ändring av gällande lagstiftning om fastställelse av konststillhörighet i vissa fall. De aktuella motionerna avstyrktes. Riksdagen följde utskottet (prot.nr. 1999/2000:84).

Giftiga ormar

I *motion So208 av Cecilia Magnusson och Anita Sidén (båda m)* yrkas tillkännagivande om strängare regler för innehav av giftormar. Motionärerna anför att antalet giftormar ökar och att alltfler föder upp giftormar. Handhavandet är många gånger bristfälligt, och omkringboende är ofta omedvetna om den fara de kan utsättas för. Motionärerna anser att det behövs strängare regler för innehav och att Danmark kan ses som förebild. Där krävs myndighets tillstånd för innehav.

I *motion So312 av Caroline Hagström (kd)* begärs tillkännagivande om en utredning angående tillstånd för innehav av reptiler m.m. Motionären påpekar att det i Sverige, även om vissa kommuner i sina lokala ordningsstadgor infört tillståndskrav, för närvarande inte krävs tillstånd för innehav av reptiler m.m. Motionären anför att om man inför ett förbud mot dessa djurarter eller vissa av dem skulle det kunna leda till att förekomsten av dessa blir ännu svårare att kontrollera. Därför är det angeläget att regeringen tillsätter en utredning för att se över vilken typ av tillstånd som bör krävas för att få inneha denna typ av djur.

I *motion So539 av Lars Wegendal m.fl. (s)* begärs tillkännagivande om obligatorisk tillståndsplikt och tillsyn över giftormar. Motionärerna anför att det är rimligt att den lokala miljö- och hälsoskyddsmyndigheten har kontroll över vilka giftormar som finns inom dess område och hur djurhållaren sköter sina djur. Detta kan uppnås genom tillståndsplikt och tillsyn.

I *motion So415 av Alf Eriksson (s)* begärs tillkännagivande om förbud mot innehav av giftiga ormar och giftiga andra främmande djurarter i privathem. Motionären anför att det är berättigat med ett förbud mot privat innehav, utan något vetenskapligt syfte, av giftiga ormar och andra giftiga främmande djurarter. I *motion So590 av Lisbeth Staaf Igelström och Marina Pettersson (båda s)* framställs ett yrkande med liknande innehåll.

Utskottet har tidigare behandlat ett motionsyrkande rörande förbud mot att inneha giftormar i privathem (bet. 2000/01:SoU1). Utskottet pekade på att kommunerna i egenskap av tillsynsmyndigheter enligt miljöbalken hade möjlighet att meddela förelägganden och förbud. Vidare utgick utskottet från att regeringen följde utvecklingen på området och initierade de regeländringar som bedömdes erforderliga. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet.

Politikområde Barnpolitik

Anslagen

Anslagen 15:1 Barnombudsmannen och 15:2 Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor har inte mött någon erinran i form av motioner.

Övriga frågor inom politikområdet

Kvinnlig könsstympning

Enligt *budgetpropositionen* (s. 75) har regeringen för en treårsperiod, med början under 1999, avsatt medel för arbete mot könsstympning av kvinnor och flickor. Medlen disponeras av Socialstyrelsen för att vidareutveckla och sprida metoder samt initiera förebyggande projekt mot kvinnlig könsstympning. Styrelsen skall redovisa sitt uppdrag under december 2001.

I motion U204 av Sten Tolgfors och Catharina Elmsäter-Svärd (m) begärs ett tillkännagivande om att det finns anledning att nu följa upp lagen om förbud mot kvinnlig könsstympning och se vad som kan göras för att göra den effektivare (yrkande 4). Motionärerna begär vidare ett tillkännagivande om vikten av tydlig och öppen dialog om synen på könsstympning, baserad på ömsesidig respekt, med människor som kommer till Sverige från de länder där könsstympning förekommer (yrkande 5). I motionen yrkas även ett tillkännagivande om att attityder måste påverkas hos och den svenska lagen tydliggöras för människor från länder där könsstympning förekommer i syfte att motverka traditionen med könsstympning (yrkande 6). Motionärerna begär också tillkännagivanden om vikten av att de flickor och kvinnor som könsstympats får den rehabilitering och vård som de behöver (yrkande 7) samt om att barnmorskor, dagispersonal, skolpersonal samt skolhälsovårdens och socialtjänstens personal måste vara väl utbildade i frågor om könsstympning för att kunna hantera både företeelsen och berörda människor på ett bra sätt (yrkande 9). Motionärerna anser vidare att förekomsten av könsstympning av svenska flickor måste klarläggas (yrkande 8). I motionen begärs även att regeringen skall ges till känna att när uppgifter kommer om att ett barn stympats – i Sverige eller utomlands – måste detta ovillkorligen leda till polisanmälan av den som utfört stympningen och berörda föräldrar samt till sociala stödinsatser för flickorna (yrkande 10). Slutligen begär motionärerna ett tillkännagivande om att samtliga svenska myndigheter och organisationer som kommer i kontakt med flickor i riskgruppen måste sända entydiga signaler och visa största receptivitet för flickors och familjers varningssignaler (yrkande 11).

I motion So543 av Anders Sjölund (m) begärs ett tillkännagivande om skärpt lagstiftning mot könsstympning (yrkande 1). Motionären yrkar vidare att

riksdagen beslutar om förlängd preskriptionstid till 15 år vid fall av brott mot lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor (*yrkande 2*).

I *motion So450 av Tasso Stafilidis m.fl. (v)* yrkas tillkännagivanden om skärpning av tillämpningen av lagen till skydd mot könsstympning av flickor (*yrkande 1*) samt om upprättande av en handlingsplan för att skydda de flickor som riskerar att utsättas för könsstympning (*yrkande 2*).

I *motion U349 av Margareta Viklund m.fl. (kd)* yrkas att regeringen skall ges till känna vad i motionen anförts om information till och utbildning av invandrarkvinnor i vårt land om Sveriges syn på könsstympning (*yrkande 9*). Motionärerna begär vidare ett tillkännagivande om utbildning av hälso- och sjukvårdspersonal om kvinnlig könsstympning (*yrkande 10*).

I *motion So592 av Fanny Rizell (kd)* begärs ett tillkännagivande om vikten av riktad utbildning och information i arbetet mot kvinnlig könsstympning.

I *motion K284 av Agne Hansson m.fl. (c)* begärs ett tillkännagivande om att Folkhälsoinstitutet bör undersöka möjligheterna att tillsammans med de kommunala ungdomsmottagningarna förbättra stödet till ungdomar från andra kulturer som riskerar könsstympning (*yrkande 12*).

I *motion Sf394 av Lotta Nilsson-Hedström m.fl. (mp)* begärs ett tillkännagivande om vad i motionen anförts om könsstympning (*yrkande 17*). Enligt motionärerna bör regeringen snarast ta itu med problemet så att flickor i Sverige inte skall behöva riskera att bli könsstympade.

I *motion So591 av Agneta Brendt m.fl. (s)* begärs ett tillkännagivande om behovet av en utvärdering och uppföljning av lagstiftningen beträffande könsstympning av kvinnor.

I *motion So499 av Alf Eriksson (s)* begärs ett tillkännagivande om riktade informationskampanjer till de invandrargrupper där könsstympning förekommer (*yrkande 1*).

Utskottet har behandlat motioner om kvinnlig könsstympning bl.a. i *betänkandena 1999/2000:SoU12 och 1998/99:SoU12*. I det sistnämnda betänkandet behandlades bl.a. motionsyrkanden om förebyggande insatser. Utskottet anförde (s. 9) att det är synnerligen angeläget med information och utbildning om kvinnlig könsstympning till vuxna och barn inom de grupper där traditionen lever kvar. Det handlar om att förändra inställningen till sedvänjan för att förhindra att föräldrar låter könsstympa sina barn. Utskottet ansåg det också mycket viktigt att öka kunskaperna hos berörda personalgrupper, dels om hur de bör agera i situationer där de möter barn som riskerar att bli könsstympade, dels om hur redan drabbade flickor och kvinnor bör behandlas och bemötas. Utskottet hänvisade också till Socialstyrelsens uppdrag kring könsstympning. Vidare avstyrkte utskottet ett yrkande om förlängd preskriptionstid med motiveringen att nu gällande preskriptionstider (tio år för normalbrottet och femton år för grovt brott) får anses tillräckligt långa (s. 7). Riksdagen följde utskottet (rskr. 1998/99:200).

Omskärrelse av pojkar

I motionerna So237 av Cecilia Magnusson och Anita Sidén (m) samt So451 av Tasso Stafilidis m.fl. (v) begärs tillkännagivanden om förbud mot icke-medicinsk omskärrelse av pojkar under 18 år.

I motion So278 av Marietta de Pourbaix-Lundin och Inger René (m) yrkas att riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till sådana lagändringar att en åldersgräns på 15 år för manlig omskärrelse som ej är medicinskt motiverad införs.

I betänkande 2000/01:SoU17 behandlade utskottet regeringens proposition 2000/01:81 *Omskärrelse av pojkar* samt motionsyrkanden om omskärrelse. Utskottet ställde sig i huvudsak bakom regeringens förslag till lag om omskärrelse av pojkar, i vilken regleras sådan omskärrelse som inte är medicinskt betingad. Lagen trädde i kraft den 1 oktober 2001. Omskärrelse får göras dels av legitimerad läkare, dels, såvitt gäller pojkar upp till två månaders ålder, av en person som fått särskilt tillstånd att utföra omskärrelse. Utskottet föreslog, med ändring av regeringens förslag i denna del, att omskärrelse inte skall få utföras utan smärtlindring samt att smärtlindringen skall ombesörjas av legitimerad läkare eller legitimerad sjuksköterska. Utskottet föreslog vidare ett tillkännagivande om att regeringen bör följa lagens tillämpning under fyra år från ikraftträdandet samt snarast därefter återkomma till riksdagen med en bred redovisning av erfarenheterna av lagregleringen. Utskottet avstyrkte en motion om att införa en 16-årsgräns för icke medicinskt motiverade omskärrelser. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2000/01:258).

Socialstyrelsen har nyligen givit ut *Föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2001:14) om omskärrelse av pojkar*.

Politikområde Handikappolitik

Personligt ombud (16:1)

I *budgetpropositionen* föreslås att 90 000 000 kr anvisas under anslag 16:1 Personligt ombud.

Bidraget är avsett för att utveckla verksamhet med personliga ombud för personer med psykiska funktionshinder. De personliga ombuden skall bl.a. företräda den enskilde i olika situationer, ge råd och stöd samt stärka den enskildes egen initiativförmåga. Verksamheten skall grundas på ett kommunalt ansvar och huvudmannaskap men olika verksamhetsformer kan prövas beträffande det praktiska utförandet.

Socialstyrelsen har sedan bidraget tillkom år 2000 tillsammans med länsstyrelserna på regeringens uppdrag arbetat för att verksamheten blir rikstäckande. I många län och kommuner fanns behov både av mer information och mer tid för förberedelser. Socialstyrelsen har definierat vilka arbetsuppgifter

som bör innefattas i stödet och utformat kriterier för vilka personer som bör omfattas av insatsen. I uppdraget till Socialstyrelsen ingår också att utvärdera utvecklingen av verksamheten samt vilka effekter den får såväl för psykiskt funktionshindrade som på utnyttjandet och utformningen av andra näraliggande insatser och verksamhetsområden.

I *motion So330 av Margareta Cederfelt (m)* yrkas tillkännagivande om personliga ombud för psykiskt funktionshindrade personer. Motionären anför att den försöksverksamhet med personligt ombud för psykiskt funktionshindrade som bedrivits i Stockholm visar på många goda erfarenheter. Försöken som är efterföljare till en reform som genomfördes under den borgerliga regeringen bör utvecklas även på en nationell nivå.

Vissa statsbidrag inom handikappområdet (16:2)

I *budgetpropositionen* föreslås att 275 000 000 kr anvisas under anslag 16:2 Vissa statsbidrag inom handikappområdet.

Från anslaget lämnas statsbidrag till landstingen för vissa handikappsatser som avser:

- statsbidrag till råd och stöd (200 miljoner kronor) samt
- statsbidrag till tolktjänst (75 miljoner kronor)

Medlen fördelas av Socialstyrelsen till landstingen. Bidraget till rådgivning och annat stöd lämnas i enlighet med finansieringsprincipen för de ökade åtaganden landstingen fick genom införandet av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Syftet med bidraget till tolktjänsten är att ge landstingen förutsättningar att bygga ut tolktjänsten för döva och dövblinda m.fl.

År 2001 tillfördes anslaget ett engångsbelopp för att tillgodose länsstyrelsernas behov av utbildning med anledning av ändringar i LSS.

Av statsliggaren för år 2001 framgår att Socialstyrelsen fördelar bidraget till tolktjänst till landstingen och de landstingsfria kommunerna på grundval av antalet invånare i respektive landstingsområde/landstingsfri kommun den 31 december året före bidragsåret. Bidraget till Örebro läns landsting utgår dock med ett bidrag per invånare som är 80 % högre än för riket i övrigt.

I *motion So333 av Rose-Marie Frebran (kd)* begärs tillkännagivande om fördelningen av bidraget till dövtolkning. Motionären pekar på att 20 % av alla döva i landet bor i Örebro län, lika många som i Stockholms län. Detta till trots erhåller Örebro län 4 miljoner kronor och Stockholms län 15 miljoner kronor. Enligt motionären borde grunden för fördelningen av statsbidraget givetvis vara antalet tolkanvändare och inte antalet invånare i respektive landsting. I *motionerna So519 av Maud Björnemalm m.fl. (s)*, *So213 av Sofia Jonsson (c)* och *So631 av Helena Hillar Rosenqvist m.fl. (mp)* (yrkande 1) framförs yrkanden med liknande innehåll.

Statsbidrag till särskilt utbildningsstöd (16:3)

I *budgetpropositionen* föreslås att 159 733 000 kr anvisas under anslag 16:3 Statsbidrag till särskilt utbildningsstöd.

Vidare föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 16:3 Statsbidrag till särskilt utbildningsstöd, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 81 000 000 kr efter 2002.

Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionshinder (16:4)

I *budgetpropositionen* föreslås att 80 394 000 kr anvisas under anslag 16:4 Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionshinder.

Bidraget är avsett att öka organisationernas möjligheter att själva bedriva vissa verksamheter av betydelse för personer med funktionshinder. Bidrag lämnas till ett tiotal olika verksamheter, bl.a. till handikapporganisationer för att bedriva riksomfattande rekreationsanläggningar för personer med funktionshinder enligt bestämmelser i förordningen (1994:950) om statsbidrag till handikapporganisationernas rekreationsanläggningar. Organisationerna har med dessa anläggningar, av rikskaraktär, tagit på sig ett ansvar för att ge personer med omfattande funktionshinder möjlighet till rekreation i tillgänglig miljö och med särskild personal och service.

I *motion So567 av Chris Heister m.fl. (m)* yrkas att riksdagen till anslaget 16:4 Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionshinder anvisar 1 miljon kronor utöver vad regeringen föreslagit (*yrkande 14*). Motionärerna anser att bidraget till handikapporganisationernas rekreationsanläggningar bör höjas med 1 miljon kronor. De anser att det är centralt att funktionshindrade och deras anhöriga ges goda möjligheter till rekreation vid anläggningar som är särskilt anpassade för specifika funktionshinder.

Bidrag till handikapporganisationer (16:5)

I *budgetpropositionen* föreslås att 157 248 000 kr anvisas under anslag 16:5 Bidrag till handikapporganisationer.

Statsbidrag lämnas till handikapporganisationer. Bidraget regleras fr.o.m. den 1 juli 2000 enligt förordningen (2000:7) om statsbidrag till handikapporganisationer. Enligt den nya förordningen ansvarar Socialstyrelsen fr.o.m. den 1 juli 2000 för såväl beslut om fördelning som administration av bidraget till handikapporganisationerna.

Regeringen anför att den i januari 2000 beslutade om en ny förordning om statsbidraget till handikapporganisationerna. I den nya förordningen definieras vad som avses med en handikapporganisation samt hur anslaget skall

fördelas. Socialstyrelsen skall på regeringens uppdrag kartlägga och analysera effekterna av bestämmelserna i den nya förordningen. En redovisning skall lämnas i samband med årsredovisningen för år 2001.

Från och med andra halvåret 2000 förstärktes anslaget med 19,5 miljoner kronor, varav 5,5 miljoner kronor var ett engångsbelopp för att underlätta övergången till det nya bidragssystemet.

Enligt förordningen (3 §) skall en handikapporganisation för att få statsbidrag bl.a. ha en riksomfattande organisation med ett lokalt eller regionalt förankrat föreningsliv i minst tio län, ha bedrivit verksamhet i minst två år samt ha minst 500 medlemmar. Under en etableringsperiod om tre år kan stöd lämnas även till organisationer som inte uppfyller dessa villkor om det finns särskilda skäl. I annat fall får statsbidrag lämnas till handikapporganisation som inte uppfyller dessa villkor endast om det finns synnerliga skäl (4 §).

I *motion So567 av Chris Heister m.fl. (m)* yrkas att riksdagen till anslaget 16:5 Bidrag till handikapporganisationer anvisar 2 miljoner kronor utöver vad regeringen föreslagit (*yrkande 15*). Regeringen har föreslagit vissa resursförstärkningar vad beträffar bidrag till handikapporganisationer. Motionärerna anser dock att bidragsgivningen missgynnar alla organisationer som företräder personer med små och ovanliga handikapp eller som väljer alternativa organisationsformer, t.ex. i nätverk. Motionärerna anför att alla organisationer, även de som representerar mycket små grupper av handikappade, skall ha rimliga möjligheter att arbeta som självständiga organisationer. Motionärerna vill därför tillföra ytterligare medel som skall riktas särskilt till mindre handikapporganisationer som arbetar oberoende av de stora samarbetsorganen inom handikapprörelsen. Även i *motion So611 av Chris Heister m.fl. (m)* begärs stöd till små organisationer (*yrkande 13*).

I *motion So240 av Kenneth Johansson m.fl. (c)* yrkas tillkännagivande om en översyn av det statliga stödets fördelning till handikapporganisationerna (*yrkande 15*). Motionärerna anför att handikapporganisationerna spelar en viktig roll när det gäller information och utbildning samt för att mobilisera människor med funktionshinder och deras anhöriga. Det är vidare av yttersta vikt att anslagens storlek täcker stora delar av organisationernas kostnader och att det är rättvist fördelat.

I *motion So618 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)* begärs tillkännagivande om bidrag till handikapporganisationer (*yrkande 16*). Motionärerna pekar på att det nya systemet för bidrag till handikapporganisationer för många handikapporganisationer kommer att betyda minskat stöd, vilket kan få konsekvenser för verksamheten. Det är därför viktigt att det nya bidragssystemets konsekvenser kartläggs i syfte att åtgärda de skevheter som uppkommit.

I *motion So216 av Harald Nordlund (fp)* yrkas tillkännagivande om att utreda möjligheten för Prostatacancerföreningen att i likhet med Bröstcancerföreningen erhålla statsbidrag (*yrkande 2*). Motionären anför att informationen till personer som drabbats av prostatacancer är viktig. Prostatacancerför-

eningen kan vara en värdefull resurs och bör därför ges möjligheter att erhålla statligt bidrag motsvarande det som ges till Bröstcancerföreningen.

Utskottet hanterade en motion om utformningen av det statliga stödet till handikapporganisationer även vid behandlingen av förra årets budgetproposition, *betänkande 2000/01:SoU1*. Utskottet anförde därvid att en ny förordning som reglerar statsbidraget hade trätt i kraft den 1 juli 2000. Vidare anförde utskottet att regeringen, efter ett initiativ från utskottet, hade uppdragit åt Socialstyrelsen att följa upp och utvärdera effekterna av de nya reglerna för statsbidraget. Socialstyrelsen skulle därvid särskilt kartlägga och analysera hur övergången påverkar de mindre organisationerna som inte till fullo uppfyller de formella kriterierna för att erhålla statsbidrag enligt det nya bidragssystemet. Det har inhämtats att Socialstyrelsen inom kort avser att lägga fram resultatet av sitt arbete.

Bidrag till utrustning för elektronisk kommunikation (16:6)

I *budgetpropositionen* föreslås att 21 777 000 kr anvisas under anslag 16:6 Bidrag till utrustning för elektronisk kommunikation.

Syftet med ersättningen till utrustning för elektronisk kommunikation är att ge personer som är döva, gravt hörselskadade, dövblinda, talskadade eller språkstörda möjlighet att kommunicera via ett kommunikationsnät.

De utgifter som belastar anslaget är ersättning till landstingen för inköp av sådan kommunikationsutrustning samt för utrustning som skall användas av närstående.

Verksamheten regleras fr.o.m. den 1 oktober 2001 i förordningen (2001:638) om statsbidrag till utrustning för elektronisk kommunikation. Bidrag får dock lämnas för tid fr.o.m. den 1 juli 2001. Socialstyrelsen betalar ut statsbidraget i början av varje kvartal med en fjärdedel av det beräknade statsbidraget för det löpande kalenderåret till landstingen eller kommunalförbund som förskriver sådan utrustning.

I enlighet med *regleringsbrevet för budgetåret 2001 för Socialstyrelsen* har Socialstyrelsen utvecklat nya regler för ersättning till landstingen för utrustning för alternativ telefoni. Enligt regleringsbrevet skall Socialstyrelsen vidare senast den 31 december 2002 redovisa en uppföljning av effekterna för brukarna av de nya reglerna.

I *motion So567 av Chris Heister m.fl. (m)* yrkas att riksdagen avslår förslaget om medel till anslaget 16:6 Bidrag till utrustning för elektronisk kommunikation (*yrkande 16*). Motionärerna anser att en hjälpmedelsgaranti skall införas. Den konkreta utformningen av en garanti måste bli föremål för särskild utredning där noggranna analyser och avvägningar görs. Enligt motionärerna finns det dock redan nu anledning att pröva införandet av en statlig hjälpmedelsgaranti omfattande de hjälpmedel som i dagsläget finansieras med statliga anslag. De särskilda anslagen för bidrag till utrustning för elektronisk kom-

munikation och bilstöd bör därför överföras till ett nytt anslag betecknat statlig hjälpmedelsgaranti. Motionärerna bedömer att garantin ryms inom nuvarande ramar.

Bilstöd till handikappade (16:7)

I *budgetpropositionen* föreslås att 164 000 000 kr anvisas under anslag 16:7 Bilstöd till handikappade.

Syftet med anslaget är att lämna bidrag till funktionshindrade personer och föräldrar med funktionshindrade barn för anskaffning och anpassning av motorfordon m.m.

Bestämmelser om bilstöd finns i lagen (1988:360) om handläggning av ärende om bilstöd till handikappade. Bilstöd måste användas inom sex månader från det att den som beviljats bilstöd fått besked om att bilstöd kan betalas ut. Genom en förordningsändring under hösten 1998 begränsades utbetalningarna för bilstöd så att de för respektive budgetår ryms inom ramen för de medel som anslås. De tre senaste åren har utbetalningarna av beviljade bilstöd fått stoppas före årets slut och vissa utbetalningar har förskjutits till året efter.

Vidare redovisas att Riksförsäkringsverkets senaste prognos pekar på att anslagna medel för 2002 inte kommer att räcka till för att motsvara den väntande efterfrågan. Regeringen kommer att noga följa utvecklingen. Riksrevisionsverkets översyn av bilstödet visar dessutom att det kan finnas behov av regelförändringar i syfte att förbättra och effektivisera stödet. Regeringen avser att återkomma i frågan.

I *motion So567 av Chris Heister m.fl. (m)* yrkas att riksdagen avslår förslaget om medel till anslaget 16:7 Bilstöd till handikappade (*yrkande 17*). Motionärerna anser, som ovan redovisats, att en hjälpmedelsgaranti skall införas. De särskilda anslagen för bidrag till utrustning för elektronisk kommunikation och bilstöd bör därför överföras till ett nytt anslag betecknat statlig hjälpmedelsgaranti.

I *motion So566 av Alf Svensson m.fl. (kd)* yrkas att anslaget för bilstöd skall höjas (*yrkande 27*). Motionärerna anser att funktionshindrade skall kunna delta i samhället på lika villkor och accepterar därför inte nedskärningar på handikappområdet. Att anslaget för bilstöd återigen har sänkts resulterar i att personer med funktionshinder nekas bilstöd långt före årets utgång. För att på ett bättre sätt tillgodose behovet av bilstöd anser motionärerna att anslaget för bilstöd bör ökas med 20 miljoner kronor per år under 2002–2004. Motionärerna yrkar att riksdagen till anslaget 16:7 Bilstöd till handikappade anvisar 20 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit (*yrkande 28 delvis*).

I *motion So448 av Kenneth Johansson m.fl. (c)* yrkas att riksdagen till anslaget 16:7 Bilstöd till handikappade anvisar 50 miljoner kronor utöver vad regeringen föreslagit (*yrkande 6 delvis*). Motionärerna yrkar vidare tillkännagivande om bilstödet (*yrkande 4*). De anför därvid att bilstödet behöver för-

bättras och hänvisar till sina förslag i motion So240. I *motion So240 av Kenneth Johansson m.fl. (c)* yrkas tillkännagivande om bilstöd (*yrkande 14*). Motionärerna pekar på att en hel del åtgärder behöver vidtas för att bilstödet skall verka på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Regeringen bör se över åldersgränserna samt personkretsen som kan erhålla bilstöd och snarast återkomma med förslag till förändringar som inte sätter gränser vid ålder utan som fokuserar på den enskildes behov av bil.

I *motion Fi294 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)* yrkas att riksdagen till anslaget 16:7 Bilstöd till handikappade anvisar 25 miljoner kronor utöver vad regeringen föreslagit (*yrkande 15 delvis*). I *motion So601 (delvis) av Kerstin Heinemann och Harald Nordlund (båda fp)* framställs ett likalydande yrkande.

I *motion So619 av Ester Lindstedt-Staaf m.fl. (kd)* begärs tillkännagivande om att regeringen bör lägga fram förslag till ändring av reglerna om bilstöd (*yrkande 8*). Motionärerna anför att reglerna för bilstöd kan få orimliga konsekvenser när det gäller föräldrar. Reglerna om bilstöd för denna grupp bör därför ses över.

I *motion So618 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)* begärs tillkännagivande om förbättrat bilstöd (*yrkande 14*). Motionärerna anför att det i regeringens kommande förslag angående utformningen av bilstödet behövs genomgripande förbättringar inte bara av bidragsnivån utan också av stödets konstruktion och tillämpning. Motionärerna anför dessutom, när det gäller tolkningen av vad som skall kunna ingå i anpassningsbidraget, att det är viktigt att regeringen tar hänsyn till Regeringsrättens domar och ger tydliga anvisningar till Riksförsäkringsverket.

I *motion So201 av Rolf Gunnarsson (m)* begärs tillkännagivande om behovet av regelförändringar av bilstödet. Motionären anser det felaktigt att en förtidspensionär som fyllt 50 år utestängs från bilstöd. Regeringen bör därför förelägga riksdagen förslag till beslut om regeländringar i bilstödet.

I *motion So246 av Karin Falkmer (m)* begärs tillkännagivande om en översyn av bilstödsförordningen. Motionären anser att bilstödsreglerna med ett anskaffningsbidrag som är lika för alla skapar problem för den som är beroende av inköp av ett större fordon. Reglerna för bilstödet bör ändras så att vid behovsprövningen hänsyn tas till merkostnader för inköp av större bil av s.k. van-typ. Det finns dessutom skäl att se över bidragsnivån anser motionären. Även i *motion So321 av Lars Hjertén och Lars Elinderson (båda m)* yrkas tillkännagivande om handikappades rätt till bilstöd.

I *motion So453 av Ulla Hoffmann (v)* yrkas tillkännagivande om en översyn av hur regeln om bilstöd drabbar funktionshindrade föräldrar. Motionären anför att nytt bilstöd bör kunna beviljas inte endast efter sju år utan även i samband med familjebildning och barnafödande.

I *motion So419 av Sonja Fransson (s)* yrkas tillkännagivande om nödvändigheten av en förbättring av bilstödet. Motionären anför att dagens lagstiftning snarast behöver ses över och justeras och hänvisar till att utredningar ligger och väntar på beslut, bl.a. Bilstödsutredningen från år 1993.

I motion So552 av Göte Wahlström och Christina Nenes (båda s) begärs tillkännagivande rörande översyn av bilstödet för personer med funktionshinder. Motionärerna anser att den nu gällande sjuårsgränsen genom sin konstruktion kan förhöja samhällets kostnader för stödet och samtidigt ge den enskilde stora extra utlägg. Motionärerna hänvisar till att större bilar typ van är dyrare än andra bilar men å andra sidan har de en längre livslängd än sju år.

Utskottet behandlade i *betänkande 2000/2001:SoU1* motionsyrkanden rörande bilstöd. Utskottet, som konstaterade att frågan om bilstödets utformning bereddes i Regeringskansliet, anförde att det utgick från att regeringen därvid särskilt övervägde de nuvarande åldersgränsernas dåliga samklang med aktuella frågeställningar inom andra områden med relevans i sammanhanget. Utskottet pekade bl.a. på en flexiblere pensionsålder liksom på ökade möjligheter att övergå från pension till arbete. Utskottet uttalade vidare att det förutsatte att regeringen snarast återkommer med förslag angående bilstödet. Motionsyrkandena avstyrktes.

Kostnader för statlig assistansersättning (16:8)

I *budgetpropositionen* föreslås att 7 606 000 000 kr anvisas under anslaget 16:8 Kostnader för statlig assistansersättning.

Statlig assistansersättning lämnas till funktionshindrade personer som har behov av personlig assistans för sin dagliga livsföring under i genomsnitt mer än 20 timmar per vecka. Frågor om assistansersättning regleras i lagen (1993:389) om assistansersättning och i förordningen (1993:1091) om assistansersättning. Rätten gäller för svårt funktionshindrade personer som inte fyllt 65 år och som bor i eget boende, servicehus eller hos familj eller anhörig. Från och med den 1 januari 2001 gäller att personer som beviljats assistansersättning före 65 års ålder får behålla denna rätt även därefter.

Assistansersättning utgår under 2001 med 184 kr per beviljad timme. Om det finns särskilda skäl kan försäkringskassan efter ansökan medge att schablonen får överskridas med de godkända faktiska kostnaderna – dock högst 12 %. Kommunerna finansierar beviljad assistansersättning för de 20 första timmarna per vecka.

Såväl antalet personer som beviljats assistansersättning som antalet assistanstimmar har ökat kraftigt sedan reformen infördes år 1994, anfördes det.

I propositionen redovisas att Riksförsäkringsverket (RFV) som ett led i uppföljningen av reformen har haft i uppdrag att analysera de bakomliggande orsakerna till de ökade utgifterna för den statliga assistansersättningen. RFV lämnade sin rapport i februari 2001. Syftet med uppdraget har varit att förbättra underlaget för regeringens prognoser på anslaget.

En arbetsgrupp har tillsatts inom Regeringskansliet för att beskriva och analysera rekryteringsbehov och de förhållanden som påverkar möjligheterna att rekrytera assistenter. Arbetsgruppen skall enligt regeringsbeslut

- beskriva det nuvarande rekryteringsläget regionalt och lokalt,

- analysera det framtida rekryteringsbehovet på tio års sikt,
- analysera de villkor som påverkar möjligheten att rekrytera personliga assistenter, t.ex. arbetsmiljö, arbetsledning, driftsformer, schablonersättningen och arbetstider,
- föreslå åtgärder för att motverka framtida brist på personliga assistenter.

Arbetsgruppen skall redovisa sitt arbete till Socialdepartementet senast den 30 november 2001.

I *motion So567 av Chris Heister m.fl. (m)* yrkas att riksdagen till anslaget 16:8 Kostnader för statlig assistansersättning för budgetåret 2002 anvisar 1 miljard kronor utöver vad regeringen föreslagit eller således 8 606 000 000 kr (*yrkande 18*). Motionärerna anser att ytterligare 1 miljard kronor skall tillföras anslaget för att återföra det ekonomiska ansvaret för assistansersättningens 20 första timmar till staten, återföra rätten till personlig assistans även under skoltid och vid vistelse på dagcenter och slopa schabloniseringen av assistansersättningen. Slutligen bör rätten till personlig assistans också omfatta funktionshindrade i gruppboende, anför motionärerna.

I *motion So611 av Chris Heister m.fl. (m)* begärs tillkännagivanden om återförandet av det ekonomiska ansvaret för assistansreformen till staten (*yrkande 7*) och om en mer flexibel utformning av LSS/LASS (*yrkande 8*). Motionärerna anser att en mer flexibel utformning sannolikt skulle innebära att vissa personer med stora assistansbehov själva skulle välja en kollektiv boendeform, som i vissa situationer innebär fördelar t.ex. ur personalsynpunkt. Detta skulle vara ekonomiskt fördelaktigt även om antalet personer som omfattas av rätten till personlig assistans ökar, anför motionärerna.

I *motion So215 av Anders G Högmark och Elizabeth Nyström (båda m)* begärs tillkännagivande om att på prov införa en icke schabloniserad assistansersättning.

I *motion So566 av Alf Svensson m.fl. (kd)* begärs tillkännagivanden om psykiskt funktionshindrades situation (*yrkande 18*) och om dolda handikapp och personlig assistans (*yrkande 20*). Motionärerna anför att psykiskt funktionshindrade inte i avsedd omfattning får hjälp genom LSS-insatser. Skälet antas vara brister i lagstiftningen som leder till svårigheter för handläggarna ute i kommunerna. Motionärerna anser det viktigt att personalen inom försäkringskassor och kommuner innehar rätt kunskap och kompetens avseende dolda handikapp. Kristdemokraterna ökar i sitt budgetalternativ bidragen till kommunerna bl.a. för att avhjälpa detta problem.

I *motion Fi294 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)* yrkas att riksdagen beslutar att för budgetåret 2002 anvisa 2 820 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit till anslaget 16:8 Kostnader för statlig assistansersättning (*yrkande 15, delvis*). Motionärerna vill återställa handikappreformen genom att åter förstatliga kostnaderna för assistansersättningen samtidigt som de begränsningar i rätten till personlig assistans som regeringen infört avskaffas. Motionärerna vill vidare överföra de medel som är avsedda för särskilt kostnadskrävande insatser enligt LSS från utgiftsområde 25 till utgiftsområde 9.

Också i *motion So601 av Kerstin Heinemann och Harald Nordlund (båda fp)* yrkas att ytterligare 2 820 miljoner kronor utöver vad regeringen föreslagit anvisas till anslaget 16:8 Kostnader för statlig assistansersättning (*delvis*).

I *motion So618 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)* yrkas att riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag dels om en utvidgning av personkretsen som har rätt till assistanshjälp (*yrkande 3*), dels om att återställa assistansreformen såsom den ursprungligen var utformad (*yrkande 6*). Vidare begärs tillkännagivande om att staten skall återta ansvaret för de 20 första assistanstimmarna (*yrkande 4*).

I *motion So240 av Kenneth Johansson m.fl. (c)* begärs tillkännagivande om barns rätt till personlig assistans i daglig verksamhet (*yrkande 12*). Denna rätt bör garanteras, anför motionärerna.

I några motioner begärs utredningar av olika slag. I *motion So611 av Chris Heister m.fl. (m)* begärs tillkännagivande om införandet av föräldraskap som ett femte kriterium i LSS (*yrkande 6*). Motionärerna anser att de behov som föräldraskapet genererar skall tillgodoräknas som grundläggande behov. Eftersom detta är en komplicerad fråga anser de att en noggrann beredning bör göras så att inte tillägget påverkar annan för frågan relevant lagstiftning. Samma tillkännagivande begärs också i *motion So359 av Anders G Högmark och Lars Björkman (båda m)*.

I *motion So337 av Anne-Katrine Dunker (m)* begärs tillkännagivande om en översyn av LSS. Motionären anser att det behövs en översyn av LSS för att möjliggöra att alla funktionshindrade ges samma rättigheter.

I *motion So500 av Gudrun Schyman m.fl. (v)* yrkas att regeringen gör en översyn av lagen om assistansersättning enligt vad i motionen anförts om makars ansvar, ersättningstider, personkrets m.m. (*yrkande 3*). Motionärerna anser att det finns ett stort behov av att förändra eller klargöra lagstiftningen när det gäller makars ansvar. Motionärerna anser också att dagens begränsningar när det gäller rätt till assistansersättning under sjukhusvistelse bör tas bort och att assistansersättning bör utgå en månad efter den assistansberättigades dödsfall.

I *motion So566 av Alf Svensson m.fl. (kd)* yrkas att den särskilde utredaren inom handikappolitiken får ett tilläggsdirektiv om att se över LSS tillämpning för psykiskt funktionshindrade (*yrkande 21*). Motionärerna anför att psykiskt funktionshindrade inte i avsedd omfattning får hjälp genom LSS-insatser. Skälet antas vara brister i lagstiftningen.

Samma yrkande görs också i *motion So619 av Ester Lindstedt-Staaf m.fl. (kd)* *yrkande 13*. Motionärerna begär vidare tillkännagivande om ett förtydligande av LSS vad gäller bedömningen av barns omvårdnadsbehov (*yrkande 12*). Motionärerna anser att Riksförsäkringsverket ställer strängare krav på omvårdnadsbehovet då det gäller personlig assistans till barn än vad som är fallet med vuxna. Därför är det nödvändigt med en lagändring som förtydligar

att samma bedömning av omvårdnadsbehovet skall göras vid ansökan om LSS oavsett om det gäller ett barn eller en vuxen person, anför motionärerna.

I *motion So288 av Kenneth Lantz (kd)* begärs tillkännagivande om att tillätta en utredning med uppdrag att se över möjligheterna till nationella tillämpningsformer. Motionären anser att den som beviljats personlig assistans också skall ha rätt att erhålla ersättningen för att själv sköta ett anställningsförfarande.

I *motion So240 av Kenneth Johansson m.fl. (c)* begärs tillkännagivande om en sammanhållen politik för människor med psykiska och dolda funktionshinder (*yrkande 9*). Vidare bör riksdagen hos regeringen begära en utredning om psykiskt funktionshindrades rätt till personlig assistans (*yrkande 10*). Motionärerna anför att människor med psykiska eller dolda funktionshinder ofta möts med fördomar och har andra svårigheter som inte syns, men barriärerna kan vara lika stora som vid ett fysiskt funktionshinder. Motionärerna anser att det behövs en bred och grundlig diskussion om den svenska psykiatrin. Individen måste sättas i centrum för vården. Ansvar, lagstiftning och ekonomi för psykiatrin måste ses över. Vidare bör förutsättningarna för att utvidga assistansreformen till att gälla personer med psykiska funktionshinder utredas. Motionärerna yrkar vidare att riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till åtgärder för att säkra framtida personalförsörjning vad gäller personliga assistenter (*yrkande 11*). Slutligen begärs tillkännagivande om ett tilläggsdirektiv till regeringens utredning Nationell utjämning av verksamhetskostnader enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade med förslag att staten tar över verksamheten (*yrkande 16*). Motionärerna anser att verksamheter som är så reglerade som LSS inte bör finansieras med kommunala skattepengar och generella statsbidrag, eftersom det i praktiken inte finns någon möjlighet att pröva dessa utgifter mot andra kommunala utgifter i den årliga budgetprocessen. Verksamheten blir mer stabil om staten tar över ansvaret och det behövs inte något särskilt utjämningsystem för att överföra pengar till de kommuner som har störst kostnader för LSS-insatser, anføres det.

I *motion So326 av Ragnwi Marcelind och Maria Larsson (båda kd)* begärs tillkännagivanden om att staten övertar kostnadsansvaret för LSS (*yrkande 1*) och om att utreda hur de mindre kommunernas bristande resurser påverkar besluten att bevilja LSS-stöd till människor med funktionshinder (*yrkande 2*). Motionärerna anser att staten omgående bör se över konsekvenserna av skatteväxlingen som gjorts för LSS. Det är allvarligt om den ekonomiska resursbristen i många kommuner gör att människor som omfattas av LSS inte får sin rätt till stöd och service tillgodosett, anføres det.

I *motion So446 av Urban Ahlin och Monica Green (båda s)* begärs tillkännagivande om ett nationellt utjämningsystem för kostnadsskillnader mellan kommuner avseende verksamhet enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Motionärerna anför att den raka skatteväxling som skedde mellan landsting och kommuner vid införandet av LSS ledde till stora orättvisor för de kommuner som av historiska skäl har en större andel funkt-

ionshindre i kommunen. Regeringen bör skyndsamt återkomma till riksdagen med ett förslag om en nationell utjämning av dessa kostnadsskillnader.

Utskottet behandlade med anledning av motionsyrkanden frågor om förstärkning av de 20 första timmarna, rätt till personlig assistans i skola och daglig verksamhet och utvidgning av personkretsen i *betänkande 2000/01:SoU1* (s. 49–51 och 73–75), vartill hänvisas. I *betänkandet* hänvisades också till *betänkande 1999/2000:SoU1* där dessa frågor tidigare behandlats och även frågor om barns omvårdnadsbehov och schablonisering av assistansersättningen (s. 37–42 och 57–59). *Utskottet* har behandlat frågan om assistans till funktionshindrade föräldrar i *betänkande 2000/01:SoU12* (s. 10, 11 och 13), vartill hänvisas. Här behandlades även frågor kring kommunernas kostnader för assistansen (s. 33–36).

Handikappombudsmannen (16:10)

I *budgetpropositionen* föreslås att 15 945 000 kr anvisas under anslaget 16:10 Handikappombudsmannen.

Handikappombudsmannen (HO) skall bidra till att uppnå målet för handikappolitiken genom att bevaka frågor som angår funktionshindrade personers rättigheter och intressen samt verka för att personer med funktionshinder uppnår full delaktighet i samhällslivet och jämlikhet i levnadsvillkoren. Målen för HO:s verksamhet omfattar således handikappolitik inom alla politikområden och samhällssektorer.

I *propositionen* redovisas att regeringen avser att i en särskild proposition föreslå en lag om likabehandling av studenter i högskolan. Den skall ha till ändamål att främja lika rättigheter för studenter och för sökande till högskolan och att motverka diskriminering på grund av könstillhörighet, etnisk tillhörighet, sexuell läggning och funktionshinder. Under förutsättning att riksdagen godkänner *propositionen* kommer ombudsmännen att förstärkas med sammanlagt 2 miljoner kronor, varav HO:s anslag tillförs 500 000 kr från anslaget 25:73 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m. inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

I *motion So567 av Chris Heister m.fl. (m)* yrkas att riksdagen avslår förslaget att för budgetåret 2002 anvisa medel till anslag 16:10 Handikappombudsmannen (*yrkande 19*). Motionärerna anför att de vid riksdagens behandling av diskrimineringslagarna framförde förslaget att slå ihop fler olika ombudsmannaverksamheter till en enda myndighet. Motionärerna står fast vid detta förslag. Den sammanslagna myndigheten bör tilldelas anslag under utgiftsområde 14.

I *motion Sf402 av Matz Hammarström m.fl. (mp)* begärs tillkännagivande om behovet av tydligare jämställdhetsaspekter hos Handikappombudsmannen (*yrkande 6*). Motionärerna anser att Handikappombudsmannen bör få i uppdrag i sitt regleringsbrev att tydligare anlägga ett jämställdhetsperspektiv på handikappområdet och återkomma med en övergripande rapport.

Bostadsstöd till funktionshindrade (16:11, förslag till nytt anslag)

I *motion So567 av Chris Heister m.fl. (m)* yrkas att riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförts i motionen till utgiftsområde 9 anslag 16:11 Bostadsstöd till funktionshindrade för budgetåret 2002 100 000 000 kr (*yrkande 20*). För att undvika ett ökat socialbidragsberoende och för att underlätta för kommunerna ekonomiskt anser motionärerna att ett särskilt bostadsstöd för funktionshindrade bör inrättas.

Också i *motion So611 av Chris Heister m.fl. (m)* yrkas att riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till särskilt bostadsstöd till funktionshindrade (*yrkande 9*).

Utskottet har behandlat likalydande yrkanden vid budgetbehandlingen under flera år, senast i *betänkande 2000/01:SoU1*. Utskottet har inte funnit skäl att föreslå ett nytt anslag.

Hjälpmedelsgaranti (16:12, förslag till nytt anslag)

I *motion So567 av Chris Heister m.fl. (m)* yrkas att riksdagen anvisar, enligt vad i motionen anförts, till utgiftsområde 9 anslag 16:12 Hjälpmedelsgaranti 185 777 000 kr för budgetåret 2002 (*yrkande 21*). Som tidigare redovisats vill motionärerna slå samman resurserna under anslaget 16:6 Bidrag till utrustning för elektronisk kommunikation och 16:7 Bilstöd till handikappade till ett nytt stöd – en hjälpmedelsgaranti. Motionärerna anser att kostnaden för hjälpmedelsgarantin kommer att rymmas inom nuvarande ramar.

Utskottet behandlade en likalydande motion i samband med behandlingen av budgeten för år 2001 i *betänkande 2001/02:SoU1*. Utskottet anförde då att det inte kunde biträda förslaget och avstyrkte motionen.

Tillgänglighetsreform (16:13 – förslag till nytt anslag)

I *motion Fi294 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)* yrkas att riksdagen för år 2002 anvisar 1 000 000 000 kr till ett nytt anslag Tillgänglighetsreform (*yrkande 15, delvis*). Motionärerna vill genomföra en särskild tillgänglighetsreform för handikappade.

Också i *motion So601 av Kerstin Heinemann och Harald Nordlund (båda fp)* yrkas att 1 000 000 000 kr anvisas till ett nytt anslag Tillgänglighetsreform (*delvis*). Motiveringen återfinns i motion So618.

I *motion So618 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)* yrkas att regeringen lägger fram en plan för att under de närmaste fem åren satsa sammanlagt 5 miljarder kronor på ett statligt stimulansbidrag till landsting, kommuner, fastighetsägare, kollektivtrafikbolag m.fl. för att anpassa samhället så att det blir tillgängligt också för funktionshindrade (*yrkande 1*). Motionärerna anser att det

är dags för en ny stor handikappreform – en tillgänglighetsreform. De föreslår en engångssatsning på 5 miljarder kronor under de närmaste åren. Ansvar för att öka tillgängligheten skall i första hand ligga lokalt på kommuner och andra lokala aktörer som t.ex. privata fastighetsägare, anför de. Ansvars- och finansieringsprincipen ligger fast, men mot bakgrund av bl.a. den ekonomiska situationen i landets kommuner behövs åtminstone initialt en statlig medverkan i finansieringen för att utvecklingen skall ta fart. Statens stöd skall bestå i stimulansbidrag till bl.a. kommuner, fastighetsägare och kollektivtrafikföretag i kombination med riktlinjer från statsmakten.

Utskottet behandlade ett likartat yrkande i samband med föregående års budgetbehandling, *betänkande 2000/01:SoU1*. Utskottet underströk att ansvars- och finansieringsprincipen ligger fast och att varje sektor i samhället skall utforma och bedriva sin verksamhet så att den blir tillgänglig för alla medborgare, inklusive personer med funktionshinder. Kostnaderna för de nödvändiga anpassningsåtgärderna skall finansieras inom ramen för den ordinarie verksamheten.

I *budgetpropositionen* redovisas att en ändring i plan- och bygglagen (1987:10, PBL) infördes den 1 juli 2001. Ändringen innebär att enkelt åtgärdade hinder mot tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga skall vara avhjälpta före utgången av 2010 i befintliga lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser. I PBL finns också krav på tillgänglighet i samband med nybyggnad och ändring av allmänna platser. Boverket har fått i uppdrag att förtydliga kraven genom tillämpningsföreskrifter.

Kollektivtrafiken skall vara tillgänglig för funktionshindrade senast år 2010. För att påskynda utvecklingen har riksdagen beslutat om ett statsbidrag till åtgärder för att göra kollektivtrafiken mer tillgänglig för funktionshindrade. Ett villkor för bidrag är att planerna för färdtjänst och kollektivtrafik samordnas.

Vidare redovisas att regeringen tidigare via myndigheternas instruktioner givit de sektorsansvariga trafikverken och Rikstrafiken i uppdrag att verka för en anpassning av transportsystemet. En omfattande utvärdering av handikappolitiken inom transportområdet kommer att avrapporteras vid årsskiftet. Regeringen avser därefter att bereda frågan vidare under år 2002 i syfte att påskynda utvecklingen.

I *proposition 2001/02:20 Infrastruktur för ett långsiktigt hållbart transportsystem* föreslås att de av riksdagen tidigare anvisade medlen för perioden 1998–2002 till statsbidraget till åtgärder för en mer tillgänglig kollektivtrafik för funktionshindrade resenärer skall få disponeras t.o.m. år 2004. Ramen om 1,5 miljarder kronor är oförändrad. Vidare anfördes att kraven på anpassning av transportsystemets tillgänglighet för funktionshindrade resenärer bör skärpas i förordningar och föreskrifter. Detta bör tydligt avspeglas i skärpta villkor för att få statsbidrag under åren 2003 och 2004. Hänsyn bör tas till mottagarnas behov av framförhållning och stabila villkor. Skärpningen av villkoren bör således aviseras i god tid, anfördes det.

Övrig medelsanvisning

Regeringens förslag till medelsanvisning till 16:9 Statens institut för särskilt utbildningsstöd har inte mött någon erinran i form av motioner.

Politikområde Äldrepolitik

Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken (17:1)

I *budgetpropositionen* föreslås att 25 446 000 kr anvisas under anslaget 17:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken.

Vidare föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2002, i fråga om ramanslaget 17:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 40 000 000 kr efter år 2002.

Under åren 1999–2001 har stimulansbidrag lämnats för ett tiotal prioriterade områden för att stödja genomförandet av den nationella handlingsplanen för äldrepolitiken. Regeringen anför att den avser att under våren 2002 lämna en skrivelse till riksdagen där bl.a. resultaten av dessa satsningar redovisas.

Inom ramen för anslaget avser regeringen att ge fortsatt stöd till uppbyggnad och utveckling av regionala FoU-center inom äldreområdet under perioden 2002–2004 med sammanlagt 60 miljoner kronor. Regeringen avser också att ge fortsatt stöd till nationella anhörigorganisationer m.m. samt till pensionärsorganisationer. Regeringen gör bedömningen att uppbyggnaden av longitudinella områdesdatabaser inom äldreområdet kommer att behöva fortsatt stöd med 10 miljoner kronor per år efter år 2002, anför det.

I propositionen redovisas att de statliga insatser som genomförts för utveckling av anhörigstödet i landets kommuner har resulterat i en såväl kvantitativ som kvalitativ utveckling av anhörigstödet. I stort sett i samtliga kommuner pågår arbete med att bygga upp ett sådant stöd. Det kartläggnings- och inventeringsarbete som har bedrivits i de flesta kommuner har medfört att det i dag finns bättre kunskap om antalet anhörigvårdare och deras behov av stöd. De anhörigas situation har fått ökad uppmärksamhet och alltfler anhöriga får hjälp. Socialstyrelsen rapporterar att en tydlig utveckling sker mot en mångfald av insatser, liksom stödinsatser som är mer lättillgängliga samt mot mer individuella stödformer.

Regeringen anser, anför det, att det är av stor vikt att de satsningar som genomförts och det utvecklingsarbete som påbörjats inom ramen för den nationella handlingsplanen för äldrepolitiken fortgår efter perioden för handlingsplanens genomförande. För att skapa bättre förutsättningar för en fast etablering av satsningarna på FoU-verksamheter och arbete med anhörigstöd i kommunerna beslutade regeringen inom ramen för den nationella handlings-

planen för utveckling av hälso- och sjukvård att dessa satsningar skall fortsätta under perioden 2002–2004.

I *motion So566 av Alf Svensson m.fl. (kd)* yrkas att riksdagen för regeringen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stödet till anhöriga (*yrkande 14*) och att riksdagen beslutar att förlänga stimulansbidraget till anhörigvården inom äldreomsorgen 2002 och 2003 med 50 miljoner kronor vardera året (*yrkande 15*). Vidare yrkas att riksdagen i förhållande till regeringens förslag bör anvisa ytterligare 50 miljoner kronor under anslag 17:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken (*yrkande 28, delvis*). Motionärerna anser det viktigt att anhörigas insatser inom vården uppvärderas. Stimulansbidraget till anhörigvården inom äldreomsorgen bör därför förlängas.

I *motion So609 av Rosita Runegrund m.fl. (kd)* begärs tillkännagivanden om organisationsbidrag till Anhörigrådet (*yrkande 7*) och om nytt statsbidrag till anhörigorganisationer (*yrkande 8*). Motionärerna anser det märkligt att Anhörigrådet står utanför rätten till organisationsbidrag och att det i årets budget inte heller finns några utfästelser om att bevilja anhörigorganisationerna ekonomiskt stöd.

I *motion Fi294 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)* yrkas att ytterligare 250 miljoner kronor anvisas under anslag 17:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken för år 2002 (*yrkande 15, delvis*).

I *motion So630 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)* begärs tillkännagivande till regeringen om vad i motionen anförts om fortsatta statliga stimulansbidrag till äldreomsorgen (*yrkande 15*). I regeringens nationella handlingsplan för äldreomsorgen avsattes speciella stimulansbidrag för att genomföra prioriterade insatser inom äldreomsorgen under åren 1999–2001. Enligt motionärernas mening finns det anledning att fortsätta med stimulansbidragen ytterligare två år.

Också i *motion So601 av Kerstin Heinemann och Harald Nordlund (båda fp)* yrkas att ytterligare 250 miljoner kronor anvisas under anslag 17:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken (*delvis*).

I *motion Sf256 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp)* begärs tillkännagivande om stöd till anhörigorganisationer (*yrkande 4*). Motionärerna anför att Anhörigrådet och Demensförbundet måste ges rimliga ekonomiska förutsättningar att arbeta.

I *motion 2000/01:So217 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m)* begärs tillkännagivande om behovet av en uppföljning av Anhörig 300-medlen (*yrkande 2*). Motionären konstaterar att anslaget till anhörigsatsningen skall inordnas i det generella bidraget till kommunerna. Motionären anser att staten bör följa upp hur medlen används och att enhetliga regler för utbetalning av anhörigbidrag bör övervägas.

Hemservicecheck (17:2, förslag till nytt anslag)

I *motion So448 av Kenneth Johansson m.fl. (c)* yrkas att riksdagen beslutar uppta ett nytt anslag för hemservicecheckar (*yrkande 1*) och att riksdagen anvisar 125 000 000 kr under ett nytt anslag (*yrkande 6, delvis*). Pensionärshushållens behov av vardaglig service skulle kunna tillgodoses genom att staten stimulerar den privata tjänstesektorn genom införande av hemservicecheckar för alla pensionärshushåll, anför motionärerna. Checkarna skall gälla för alla normalt förekommande tjänster i hemmet. Det som förekommer inom den behovsprövade hemtjänsten skall inte ingå i systemet. För år 2002 föreslår motionärerna att 125 miljoner kronor anvisas för andra halvåret.

Också i *motion So239 av Kenneth Johansson m.fl. (c)* yrkas att regeringen lägger fram förslag om ett system med hemservicecheckar (*yrkande 3*).

Utskottet har behandlat likalydande yrkanden vid ett flertal tillfällen. Vid behandlingen av budgeten för år 2001 i *betänkande 2000/01:SoU1* anförde utskottet följande:

Utskottet vidhåller att den nationella handlingsplanen för äldre med sina mål och resursförstärkningar bl.a. avseende uppsökande verksamhet inom hemtjänsten och den förändring av kommunernas ekonomi som skett bör kunna leda till bättre hemtjänstinsatser och till ett utvecklat kvalitetsarbete inom kommunerna. Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Politikområde Socialtjänstpolitik

Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m. (18:1)

I *budgetpropositionen* föreslås att 80 378 000 kr anvisas under anslag 18:1 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.

Anslaget omfattar medel bl.a. till utveckling av ungdoms- och missbrukarvården och till kunskapsutveckling inom socialtjänsten, bidrag till organisationer som arbetar för utsatta barn och deras familjer samt till organisationer som arbetar för att motverka våld mot kvinnor och barn samt insatser för att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter i Sverige.

Under ett antal år har länsstyrelserna fördelat medel till kommunerna för att utveckla ungdoms- och missbrukarvården i syfte att åstadkomma balans mellan öppenvård och institutionsvård i kommunerna. Enligt Socialstyrelsen har medlen bidragit till positiv utveckling och samverkan inom området. För att bättre kunna tillgodose kommunernas efterfrågan på ungdomsvård vid Statens institutionsstyrelse föreslår regeringen en omDispositionering av 20 miljoner kronor av de särskilda medel som fördelas av länsstyrelserna för utveckling av ungdoms- och missbrukarvården.

Regeringen anger att Socialstyrelsen följer upp stödet till organisationer inom det sociala området och årligen lämnar en samlad redovisning till regeringen om statsbidragets användning i förhållande till bidragets syfte och de

mål som angivits i myndighetens regleringsbrev. Socialstyrelsen konstaterar att statsbidraget i huvudsak har använts enligt intentionerna att förstärka och komplettera de samhälleliga insatserna.

År 2001 tillfördes anslaget ca 1,5 miljoner kronor för insatser i syfte att motverka våld mot kvinnor. Av dessa medel skall årligen 1,2 miljoner kronor avse verksamheten som bedrivs vid Rikskvinnocentrum.

Regeringen erinrar (s. 114) om att regeringen år 2000 inrättade Nationella rådet för kvinnofrid för att ytterligare uppmärksamma frågor som rör våld mot kvinnor. Rådet är ett rådgivande organ för frågor som rör våld mot kvinnor samt ett forum där regeringen kan utbyta erfarenheter och idéer med företrädare för organisationer och forskare som är engagerade i frågor som rör våld mot kvinnor. Rådet skall även uppmärksamma problemområden som behöver åtgärdas.

Vidare påpekar regeringen (s. 113) att Socialstyrelsen, med anledning av kvinnofridsreformen 1997, på regeringens uppdrag leder ett utvecklingsarbete i frågor om våld mot kvinnor. Inom ramen för uppdraget har Socialstyrelsen utarbetat utbildningsmaterial för socialtjänsten respektive hälso- och sjukvården. I syfte att få till stånd en fastare samverkan på myndighetsnivå i frågor som rör kvinnovåld har Socialstyrelsen tagit initiativ till nationell myndighetssamverkan för kvinnofrid. Initiativet avser att skapa bättre möjligheter att följa, integrera, styra och leda de samlade myndighetsinsatserna som vidtas utifrån givna regeringsuppdrag och regeringens proposition Kvinnofrid (prop. 1997/98:55). Som ett led i myndighetssamverkan har initiativ tagits till ett gemensamt informations- och resurscenter på Internet, en s.k. portal. Socialstyrelsen har också tagit initiativ till två metodutvecklingsprojekt inom socialtjänsten. Det ena rör familjerättens arbete och det andra socialtjänstens roll och organisation. Flera länsstyrelser deltar i länsövergripande samverkansgrupper med polis, landsting, kommuner och frivilligorganisationer för att utveckla det förebyggande arbetet. I Socialstyrelsens uppdrag ingår också att samla kunskap om prostitutionens omfattning och utveckling, att sammanställa kunskap om de sociala insatserna som bedrivs på lokal nivå samt att ge stöd till utveckling och förbättring av insatserna, anför det.

Regeringen framhåller att kvinnojourer samt andra organisationer som arbetar för att motverka våld mot kvinnor får ett årligt stöd för sin verksamhet. Merparten går till kvinnojourernas två riksorganisationer och en mindre del till mansjourer och andra mansorganisationer som arbetar för att motverka våld mot kvinnor.

Enligt regeringen har flera kommuner god beredskap att i ett akut skede möta kvinnor som har utsatts för våld eller hot i hemmet och deras behov. Kommunerna har också blivit bättre på att samarbeta över myndighetsgränserna. Den långsiktiga beredskapen vad gäller t.ex. skyddat boende är dock sämre tillgodosedd. Länsstyrelserna bedömer att det finns behov av utbildningsinsatser för dem som arbetar inom socialtjänsten och som kommer i kontakt med våldsutsatta kvinnor.

Regeringen anför att insatser som syftar till skydd och hjälp till kvinnor som blivit utsatta för våld behöver utvecklas kontinuerligt. Socialstyrelsens utbildningsmaterial för personal i socialtjänsten och hälso- och sjukvården bör enligt regeringen kunna bidra till att öka kompetensen och utveckla metoder för bemötande av och hjälp till utsatta kvinnor.

När det gäller prostitution anføres att könshandelns komplexa och många gånger dolda karaktär gör att studier och kartläggningar av den inte är lätta att genomföra. Regeringen anser det därför vara av stor vikt att det finns bra instrument för ändamålet. I syfte att utveckla ett bra och tillförlitligt instrument för uppföljning av prostitutionens utveckling och omfattning har Socialstyrelsen gjort en enkätundersökning, som behandlar situationen såväl före som efter det att förbudet mot köp av sexuella tjänster trädde i kraft 1999. I det fortsatta utvecklingsarbetet är det enligt regeringen angeläget att utveckla metoder för att nå den dolda prostitutionen, som beräknas stå för två tredjedelar av all prostitution i landet. Inom Socialstyrelsen pågår ett arbete med detta syfte.

I motion Fi294 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkas att riksdagen för budgetåret 2002 anvisar 20 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit till anslaget 18:1 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m. (yrkande 15 delvis).

Samma yrkande återfinns i motion So601 (delvis) av Kerstin Heinemann och Harald Nordlund (fp).

I motion So428 av Carina Ohlsson och Monica Green (s) begärs ett tillkännagivande om fördelning av statliga anslag till organisationer på det sociala området. Motionärerna anför att en uppdelning hittills har gjorts i fördelningen av Socialstyrelsens årliga bidrag mellan nykterhetsrörelsen och andra organisationer som arbetar med missbruksfrågor visavi övriga organisationer vars verksamheter rör utsatta barn och deras familjer samt våldsutsatta kvinnor. Under 2001 fördelades 40,7 miljoner kronor till nykterhetsorganisationerna medan de organisationer som arbetar med utsatta kvinnor och barn erhöll 14,2 miljoner kronor. Enligt motionärerna har verksamheterna i de båda kategorierna organisationer mer gemensamt än vad som skiljer dem åt, och det finns inte längre någon anledning att särskilja dem i anslagssammanhang. Motionärerna föreslår därför att regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att i arbetet med fördelning av bidrag inför verksamhetsåret 2002 betrakta de båda anslagsposterna 14:7.1 och 18:1.3 som en gemensam pott så att fördelning därur kan göras både till nykterhetsrörelsen och till organisationer för våldsutsatta kvinnor och utsatta barn och deras familjer. Inför verksamhetsåret 2003 föreslår motionärerna att Socialstyrelsen får regeringens uppdrag att omarbeta regelverket mot ett enda anslag för de olika organisationerna att söka ifrån.

I motion So247 av Cristina Husmark Pehrsson och Maud Ekendahl (m) begärs ett tillkännagivande om mer flexibla regler när det gäller fördelning av anslagen för att därigenom bättre kunna stödja organisationerna för utsatta barn och kvinnoorganisationerna samt deras arbete mot våld. Motionärerna

hänvisar bl.a. till Socialstyrelsens årliga rapport till regeringen om statsbidrag till frivilligorganisationer inom det sociala området.

I *motion Ju323 av Gudrun Schyman m.fl. (v)* begärs ett tillkännagivande om kommunernas ansvar för att tillgodose hjälp till våldsutsatta kvinnor genom ökad finansiering till samt stöttning av uppbyggnad av lokala kvinnojourer (*yrkande 4*). Motionärerna anser att kommunerna måste se till att samtliga våldsutsatta kvinnor som söker hjälp får kompetent stöd. De finansiella konsekvenserna av ett ökat ekonomiskt stöd till kvinnojourerna bör kartläggas, anför det. I motionen begärs vidare ett tillkännagivande om kommunernas ansvar gällande de lokala jourernas basfinansiering (*yrkande 6*). De lokala kvinnojourernas existens bygger på kommunernas godtycke, trots att det för denna typ av verksamhet är av central betydelse att säkerställa långsiktighet. Vidare begärs ett tillkännagivande om tryggad långsiktig basfinansiering av Rikskvinnocentrumets verksamhet (*yrkande 8*). Enligt motionärerna har Rikskvinnocentrumets finansiella situation varit ett dilemma ända sedan bildandet. För att säkra Rikskvinnocentrumets expertkompetens bör regeringen trygga en långsiktig basfinansiering.

I *motion So480 av Christina Nenes och Marina Pettersson (s)* begärs ett tillkännagivande om en trygg finansiering av och ett större samhälleligt ansvar för kvinnojourerna.

I *motion Ju396 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (m)* begärs ett tillkännagivande om vad i motionen anförts om att de kunskaper och erfarenheter om våld mot kvinnor som Rikskvinnocentrum erhållit bör spridas till sjukvården (*yrkande 6*).

I *motion Ju323 (v)* yrkas att riksdagen skall begära att regeringen tillsätter en utredning om ett nationellt resurscentrum mot prostitution (*yrkande 3*). Centrumet skall stötta kvinnor som söker vägar ut ur prostitution samt bör informera institutioner och yrkesgrupper som möter prostituerade i sin verksamhet. Enligt motionärerna bör utredningen även beakta vilka riktade anslag som krävs till kommunerna för stöd till prostituerade. Motionärerna begär också ett tillkännagivande om att regeringen bör skärpa kraven på kommunernas arbete med konkreta handlingsplaner för hjälp och stöd till de kvinnor som utsätts för våld (*yrkande 5*). Enligt motionärerna bör kvinnojourerna med sin sakkompetens ingå i detta arbete. I motionen yrkas även ett tillkännagivande om kvinnojourernas arbete med kvinnor med annan etnisk bakgrund samt vikten av att dessa grupper speciellt beaktas (*yrkande 7*). Motionärerna betonar vikten av att fokusera på grupper med annan etnisk bakgrund när det gäller sexualiserat våld och att uppmärksamma dessa grupper i socialtjänstens och samverkansgruppernas arbete. Slutligen yrkas ett tillkännagivande om upprättande av regionala kvinnocentrum (*yrkande 9*). För att tillgodose våldsutsatta kvinnors möjlighet till specialistvård i hela landet bör en utredning tillsättas rörande upprättande av och finansiella förutsättningar för regionala kvinnocentrum med Rikskvinnocentrum i Uppsala som modell och samarbetspartner.

I motion Ju324 av Margareta Viklund och Ulla-Britt Hagström (kd) begärs ett tillkännagivande om att tillsätta en utredning med uppdrag att upprätta en handlingsplan med konkreta åtgärder för att minska kvinnomisshandeln och då ta till vara kvinnojourernas samlade erfarenheter (yrkande 1).

I motion Ju448 av Viviann Gerdin (c) begärs tillkännagivanden dels om att ta till vara Rikskvinnocentrumets samlade kunskaper för att ge misshandlade och våldtagna kvinnor bättre bemötande (yrkande 3), dels om att bättre ta till vara kvinnojourernas erfarenheter och kunskaper i samarbete med myndigheterna (yrkande 5).

I motion So429 av Carina Ohlsson och Kjell Nordström (s) begärs ett tillkännagivande om vikten av jämnare och bättre arbetsvillkor för kvinnojourer.

Socialstyrelsen har i årets rapport till regeringen om statsbidrag till frivilligorganisationer inom det sociala området föreslagit att gränserna mellan bidragets huvudområden (alkohol och narkotika, utsatta barn och våld mot kvinnor) slopas för att få en större flexibilitet och möjlighet till satsningar där behoven är störst och insatserna mest verkningsfulla. Enligt Socialstyrelsen finns det för närvarande exempelvis skäl att låta medel från alkohol- och narkotikaområdet överföras till området utsatta barn eftersom det förstnämnda området enligt redovisningar i rapporten är överkompenserat och området utsatta barn underkompenserat. Socialstyrelsen konstaterar att det samlat sker en något tydligare utveckling av organisationerna inom områdena utsatta barn samt våld mot kvinnor. När det gäller området alkohol och narkotika är bilden mer splittrad. Inom alkoholområdet medger dock bidragets storlek att en organisation som utvecklar nya verksamheter kan få betydande anslagsökningar, vilket enligt styrelsen i praktiken är omöjligt vad gäller området utsatta barn och för organisationer som motverkar våld mot kvinnor. Enligt Socialstyrelsen talar detta förhållande för ett mer flexibelt anslag, som ger möjligheter att stödja verksamhetsområden i utveckling oavsett vilket huvudområde verksamheterna tillhör.

I betänkande 2000/01:SoU8 Nationell handlingsplan för att förebygga alkoholskador föreslog utskottet, med anledning av en motion, ett tillkännagivande till regeringen om att det vid utformandet av direktiven rörande fördelning av medel till kommunerna för att genomföra handlingsplanen bör skapas möjligheter att i större utsträckning medelsfördela till frivilligorganisationer vars verksamhet rör t.ex. kvinnor och barn. Utskottet ansåg att det bör undvikas att aktuella medel i alltför stor utsträckning fördelas till etablerade frivilligorganisationer som arbetar med missbruksfrågor (s. 44). Riksdagen följde utskottet (rskr. 2000/01:144).

Utskottet behandlade motionsyrkanden om stöd till kvinnojourer och Rikskvinnocentrum även vid behandlingen av förra årets budgetproposition, betänkande 2000/01:SoU1. Utskottet betonade (s. 76) att kvinnojourerna utför ett mycket viktigt arbete för att stödja kvinnor som hotas och misshandlas. Utskottet konstaterade med tillfredsställelse att anslaget föreslogs tillföras ytterligare 1,5 miljoner kronor för insatser i syfte att motverka våld mot kvin-

nor, bl.a. genom den kunskapsutveckling som bedrivs inom Rikskvinnocentrum. Motionerna avstyrktes. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2000/01:96).

Senast i *betänkande 2000/01:SoU18* behandlade utskottet motionsyrkanden om våld mot kvinnor (s. 69 f.). Utskottet avstyrkte motionerna med hänvisning till det omfattande arbete som pågår på området. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2000/01:259).

Statens institutionsstyrelse (18:2)

I *budgetpropositionen* föreslås att 671 765 000 kr anvisas under anslaget 18:2 Statens institutionsstyrelse. Vidare yrkas att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2002, i fråga om ramanslaget 18:2 Statens institutionsstyrelse, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 18 000 000 kr efter 2002.

Statens institutionsstyrelse (SiS) är förvaltningsmyndighet för de hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (särskilda ungdomshem) och lagen (1998:603) om sluten ungdomsvård samt 22 och 23 §§ lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM-hem). Verksamheten är indelad i verksamhetsgrenarna missbrukarvård vid LVM-hem, ungdomsvård och sluten ungdomsvård. Ungdomsvården och missbrukarvården finansieras till omkring 60 % respektive två tredjedelar med avgifter medan sluten ungdomsvård finansieras helt via myndighetens anslag.

I *budgetpropositionen* (s. 121) anfördes att tio vårdplatser inrättades den 1 januari 1999 när den straffrättsliga påföljden sluten ungdomsvård trädde i kraft. Påföljden har emellertid fått betydligt större tillämpning än vad som förutsågs då. Under 2000 utnyttjade SiS i genomsnitt 50 årsplatser för ungdomar intagna för verkställighet enligt LSU. Under 2001 kommer SiS att behöva disponera knappt 70 årsplatser. Utvecklingen har inneburit att platser vid de särskilda ungdomshemmen avsedda för vård med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga har fått tas i anspråk, varvid det uppstått brist på sådana platser. Under hela det gångna året har det förekommit köer till vård för de ungdomar kommunerna önskar placera.

Enligt regeringen pågår utbyggnaden av platser i ungdomsvården och SiS kommer att ha ca 60 nya platser i slutet av 2001. Den fortsatta utvecklingen av påföljden sluten ungdomsvård är svår att bedöma men mot bakgrund av den successiva ökning av efterfrågan som skett sedan januari 1999 samt det faktum att den genomsnittliga strafftiden har ökat bedöms SiS fr.o.m. 2002 behöva 75 årsplatser i sluten ungdomsvård. Kostnaderna för LSU-vården har blivit dyrare än beräknat bl. a. på grund av att vården förutsätter hög personaltäthet och lokaler som uppfyller höga krav på säkerhet.

Efterfrågan på LVU-vård visar heller ingen tendens att minska. För att komma till rätta med köerna till de särskilda ungdomshemmen och motsvara en förväntad ökning av efterfrågan bedömer SiS att man behöver fler platser

för vård enligt LVU. Enligt budgetpropositionen kommer regeringen att noga följa utvecklingen av den slutna ungdomsvården och vården vid de särskilda ungdomshemmen. Regeringen har lämnat uppdrag till Brottsförebyggande rådet, Socialstyrelsen och SiS att gemensamt utvärdera den påföljdsreform för unga lagöverträdare som trädde i kraft den 1 januari 1999. Uppdraget innefattar att följa upp och utvärdera påföljden överlämnande till vård inom socialtjänsten såvitt avser dess användning och innehåll samt att följa upp och utvärdera påföljden slutna ungdomsvård såväl inom ramen för det straffrättsliga systemet som verkställigheten.

I samband med 2001 års ekonomiska vårproposition tillfördes anslaget 20 miljoner kronor fr.o.m. 2002 och 30 miljoner kronor per år fr.o.m. 2003 och framåt. Regeringen föreslår nu att anslaget utökas med ytterligare 30 miljoner kronor fr.o.m. 2002.

I *motion So567 av Chris Heister m.fl. (m)* yrkas att riksdagen anvisar 567 765 000 kr till anslaget 18:2 Statens institutionsstyrelse för år 2002 (*yrkande 22*). Enligt motionärerna fungerar verksamheten vid SiS inte tillfredsställande. Särskilt kösituationen är allvarlig. Den nya påföljden slutna ungdomsvård tränger ut andra nödvändiga placeringar. Motionärerna anser att den slutna ungdomsvården bör överföras till kriminalvården. Överföringen innebär att anslaget till SiS kan minskas med 104 miljoner kronor för år 2002.

I *motion So434 av Raimo Pärssinen och Per-Olof Svensson (s)* yrkas ett tillkännagivande om behovet av antal platser hos SiS. Motionärerna anför att SiS placeringsresurser inte har ökat i önskvärd omfattning.

I *motion So211 av Harald Nordlund (fp)* yrkas att riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till översyn av kostnadsansvaret för ungdomsvården, i syfte att skapa ekonomiska incitament för tidiga insatser. Motionären anför att det finns risk för att kostnaderna i högre grad än vårdbehovet blir avgörande för när insatser sätts in. Placering till slutna ungdomsvård som följer av dom medför inga kostnader för kommunerna medan en placering på samma institution enligt LVU innebär kostnader på flera tusen kronor per dygn för kommunerna.

Ett motionsyrkande om att överföra den slutna ungdomsvården till kriminalvården och därigenom minska anslaget till SiS avstyrkte utskottet i det av riksdagen godkända *betänkandet 2000/01:SoU1*.

Utvecklingsmedel till åtgärder för hemlösa (18:3)

I *budgetpropositionen* föreslås att 10 000 000 kr anvisas under anslaget 18:3 Utvecklingsmedel till åtgärder för hemlösa.

Regeringen tillkallade i december 1998 en parlamentarisk kommitté med uppgift att föreslå och initiera åtgärder som syftar till att skapa en bättre situation för hemlösa och förhindra att hemlöshet uppstår (dir. 1998:108). Samtidigt avsattes 30 miljoner kronor under sammanlagt tre år för att pröva olika metoder för att långsiktigt komma till rätta med hemlösheten. Kommittén,

som avslutar sitt arbete vid 2001 års utgång, har haft i uppdrag att bereda och till regeringen lämna förslag till stöd till projekt som finansierats av utvecklingsmedel till hemlösa.

Regeringen bedömer att stimulansmedlen har bidragit till att lyfta fram problem som är förknippade med hemlöshet. Flera initiativ till utvecklingsprojekt har tagits, som sammantaget har givit värdefull kunskap om metoder som kan vara verksamma för att långsiktigt komma till rätta med hemlöshet. Regeringen har därför avsatt 30 000 000 kr i vårbudgeten 2001 för fortsatta utvecklingsinsatser i sammanlagt tre år.

I *motion So567 av Chris Heister m.fl. (m)* yrkas att riksdagen beslutar att anslaget 18:3 Utvecklingsmedel till åtgärder för hemlösa skall disponeras av Socialstyrelsen (*yrkande 23*).

I *motion Bo246 av Gudrun Schyman m.fl. (v)* begärs ett tillkännagivande om särskilda initiativ för att förbättra situationen för dem som blivit hemlösa till följd av avvecklingar inom vård och omsorg (*yrkande 3*). Enligt motionärerna kan konstateras att de som skrivits ut från psykiatrisk slutenvård är kraftigt överrepresenterade bland dem som vräks under de senaste fem åren.

I *motion Bo246 (v)* begärs vidare ett tillkännagivande om att Socialstyrelsen och Boverket tillsammans skall kartlägga hemlösheten minst vart tredje år (*yrkande 1*). Motionärerna anser det rimligt att uppföljning och kartläggning av problemet ingår som en självklar del i Socialstyrelsens verksamhet. I motionen begärs även ett tillkännagivande om att ge Kommittén för hemlösa i uppdrag att ta fram särskilda åtgärder för hemlösa kvinnor (*yrkande 2*). Uppdraget skall ske utifrån hemlösa kvinnors specifika förutsättningar och problem, anför det. Motionärerna begär slutligen ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda och lägga fram förslag till ändringar i socialtjänstlagen (*yrkande 11*). Motionärerna anför att socialtjänstlagen inte garanterar rätten till eget boende utan endast tak över huvudet.

I *motion Bo243 av Ulla-Britt Hagström m.fl. (kd)* begärs ett tillkännagivande om att socialtjänstlagen skall ge stöd för boende som en social rättighet (*yrkande 5*). Motionärerna påpekar att det i Sverige, fränsett rätten till specialanpassad bostad för äldre och funktionshindrade, inte finns någon reglerad rätt till bostad ens för de mest utsatta individer som aldrig kommer att få bostad på den vanliga marknaden. I motionen begärs vidare ett tillkännagivande om en rikstäckande kampanj med en nollvision för hemlösheten (*yrkande 8*). Slutligen begärs ett tillkännagivande om att Kommittén för hemlösa får ett förlängt förordnande (*yrkande 9*). Motionärerna anser att kommittén bör fortsätta sitt arbete även efter 2001 och att uppdraget bör breddas till att även handla om missbrukarvård i samarbete med myndigheter och organisationer.

I *motion So357 av Margareta Viklund m.fl. (kd)* begärs ett tillkännagivande om att en handlingsplan med åtgärdsprogram bör utformas i samverkan mellan staten, landstingen och kommunerna för att komma tillrätta med de hemlösas situation. I handlingsplanen bör de olika huvudmännens ansvarsområden tydligt klargöras (*yrkande 1*). Motionärerna begär vidare ett tillkännagi-

vande om att den erfarenhet som finns av goda behandlings- och vårdresultat måste tas till vara i ett aktivt arbete för de hemlösa (*yrkande 2*).

I *motion So375 av Dan Kihlström och Ulla-Britt Hagström (kd)* begärs tillkännagivanden om en nationell kampanj om utrotning av hemlösheten (*yrkande 1*) samt om att den planerade folk- och bostadsräkningen skall ta fram ett tydligt underlag om hemlösa för att skapa möjligheter för en nollvision (*yrkande 3*). Motionärerna begär vidare ett tillkännagivande om att frivilligorganisationerna och deras arbete bland hemlösa uppvärderas (*yrkande 2*). Vidare yrkas tillkännagivanden om att ta vara på och sprida de goda exemplen (*yrkande 5*) samt om forskningen om hemlösa (*yrkande 6*).

I *motion So501 av Agne Hansson m.fl. (c)* begärs ett tillkännagivande om vad i motionen anförts om de hemlösas bostadsbehov (*yrkande 3*). Motionärerna anför att rätten till en bra bostad till rimlig kostnad är en social rättighet och en del av välfärden som skall omfatta alla människor. Det behövs fler natt- och dagbäddar och fler alternativ till dessa, med personal som stöd till de hemlösa, anförts det vidare.

I *motion So435 av Per-Olof Svensson och Raimo Pärssinen (s)* begärs ett tillkännagivande om rätten till bostad.

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om att här ifrågavarande anslag skall disponeras av Socialstyrelsen, senast i samband med förra årets budgetbehandling. Utskottet vidhöll i *betänkande 2000/01:SoU1* (s. 77) att en lösning på hemlöshetsproblemen förutsätter ett brett spektrum av initiativ och en bred förankring. Enligt utskottet bör medlen därför disponeras av regeringen och de initiativ som tas ske inom ramen för en bredare politisk samverkan. Motionen avstyrktes.

Senast i det av riksdagen godkända *betänkandet 2000/01:SoU18* (s. 91) avstyrkte utskottet motionsyrkanden om insatser för hemlösa och om ändringar i socialtjänstlagen rörande rätten till bostad. Utskottet vidhöll sin tidigare uppfattning att det är angeläget med konkreta och omedelbara insatser för att bistå de hemlösa och att slutmålet måste vara att människor skall kunna få egna bostäder. Utskottet konstaterade samtidigt att ett omfattande arbete pågår på många håll och avstyrkte motionerna.

Statsbidrag till kvinnojourer (18:4, förslag till nytt anslag)

I *motion So566 av Alf Svensson m.fl. (kd)* yrkas att riksdagen för budgetåret 2002 anvisar 10 000 000 kr till ett nytt anslag 18:4 Statsbidrag till kvinnojourer (*yrkande 28 delvis*). Enligt motionärernas mening får landets kvinnojourer för små anslag för att kunna bedriva sin värdefulla verksamhet effektivt.

I *motion A211 av Maria Larsson m.fl. (kd)* begärs ett tillkännagivande om ökat stöd till nya kvinnojourer (*yrkande 32*). Motionärerna anför att Kristde-

mokraterna vill anslå ytterligare 10 miljoner kronor till start av fler lokala kvinnojourer eftersom många kommuner i dag saknar en kvinnojour.

Övriga frågor inom politikområdet

I fem motioner begärs tillkännagivanden om svenska socialarbetare i Köpenhamn.

I *motionerna So231 av Anna Åkerhielm och Ewa Thalén Finné (m), So458 av Tasso Stafilidis m.fl. (v) och So313 av Caroline Hagström m.fl. (kd)* anfördes att verksamheten bör återupptas och finansieras av staten.

I *motion So309 av Ulf Nilsson (fp)* anfördes att staten bör ta ett övergripande ansvar, att ett system för samarbete mellan olika kommuner bör utvecklas samt att regeringen bör utreda möjligheterna att hjälpa svenskar som hamnat i sociala svårigheter i Köpenhamn.

I *motion So512 av Morgan Johansson m.fl. (s)* anfördes att det är av nationellt intresse att verksamheten kan återupptas.

Sedan 1971 har Sverige haft svenska socialarbetare på plats i Köpenhamn för att bistå svenskar som av skilda skäl hamnat i svårigheter i samband med besök där. Fram till år 1996 finansierades verksamheten via Socialstyrelsens anslag. Därefter åtog sig Malmö kommun att med utvecklingsmedel från Socialstyrelsen och i projektform utveckla verksamheten. Vid årsskiftet 2000/01 upphörde det ekonomiska stödet från Socialstyrelsen. Under innevarande år har Malmö kommun bekostat verksamheten, som dock lades ned den 1 september 2001.

I ett *interpellationssvar* den 28 november 2000 anförde socialministern bl.a. att det aldrig varit fråga om att Socialstyrelsen skulle ge ekonomiskt stöd till en permanent verksamhet. Utgångspunkten för överenskommelsen mellan Malmö kommun och Socialstyrelsen var att socialtjänsten är ett kommunalt ansvar, inte ett statligt. Socialministern anförde att den statliga finansieringen av två socialarbetare i Köpenhamn har varit ett unikt avsteg från vad som normalt gäller.

I betänkandet *Konsulärt bistånd till svenskar utomlands (SOU 2001:70)* konstateras det att utlandsmyndigheterna inte kan ersätta den hjälp och det stöd som människor i akuta psykiska sjukdomstillstånd eller med gravt alkohol- eller drogmissbruk har rätt till i sina hemkommuner. Kommittén föreslår bl.a. att de utlandsmyndigheter som har många konsulära biståndsärenden med social och psykiatrisk problematik tillförs resurser i form av särskilt utbildad personal eller externt expertstöd och att man vid rekryteringen av personal vid dessa myndigheter särskilt beaktar behovet av kompetens på detta område.

Betänkandet är för närvarande under remissbehandling.

Politikområde Forskningspolitik under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Forskning (26:2)

I *budgetpropositionen* föreslås att 268 171 000 kr anvisas under anslaget 26:2 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Forskning. Vidare yrkas att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 26:2 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Forskning, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 550 000 000 kr efter 2002.

Ändamålet med anslaget är att främja och stödja grundforskning och behovsstyrd forskning inom arbetslivsområdet, socialvetenskap och folkhälsovetenskap samt att bedriva forskningsinformation. En mycket angelägen uppgift för rådet är att ta initiativ till tvärvetenskapliga satsningar som berör både arbetsliv och sociala förhållanden.

I *motion So566 av Alf Svensson m.fl. (kd)* yrkas att riksdagen för budgetåret 2002 anvisar 14 miljoner kronor mindre än regeringen föreslagit till anslaget 26:2 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Forskning (*yrkande 28 delvis*). Motionärerna anför att de vill göra besparingar på ett antal myndigheters administration med 5 %.

I *motion So448 av Kenneth Johansson m.fl. (c)* yrkas att riksdagen för budgetåret 2002 anvisar 50 miljoner kronor mindre än regeringen föreslagit till anslaget 26:2 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Forskning (*yrkande 6 delvis*).

Utskottet behandlade ett likalydande yrkande som nu ifrågavarande motion So566 yrkande 28 i *betänkande 2000/01:SoU1*. Utskottet anförde att det såg mycket positivt på de förstärkningar av forskningsverksamheten inom äldrepolitik och handikappolitik som riksdagen beslutat om under senare år. Utskottet fann den föreslagna medelsanvisningen väl avvägd och avstyrkte motionsyrkandet i aktuell del (s. 77).

Övrig medelsanvisning

Regeringens förslag till medelsanvisning till anslag 26:1 *Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Förvaltning* har inte mött någon erinran i form av motioner.

Förslag till regeländringar

Regeringen föreslår att pågående försök med kommunal primärvård förlängs till utgången av 2003. Regeringen anför att försöksverksamheten bör förlängas i avvaktan på att Samverkansutredningens betänkande Samverkan – om gemensamma nämnder på vård- och omsorgsområdet (SOU 2000:114) behandlats i Regeringskansliet.

Regeringen föreslår vidare att tiden för att ansöka om ersättning enligt lagen (1999:332) om ersättning till steriliserade i vissa fall förlängs till den 31 december 2002. Enligt regeringen kan det finnas ett inte obetydligt antal ersättningsberättigade som av olika skäl ännu inte ansökt om ersättning. Tiden för ansökan om ersättning bör därför förlängas ytterligare en tid.

Utskottets ställningstaganden

Inledning

Utskottet behandlar först frågan om anslag inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg. Utskottet behandlar sedan de bemyndiganden som begärs i propositionen och de lagförslag som läggs fram. Slutligen behandlas ett antal särskilda frågor som aktualiserats i olika motioner under allmänna motionstiden åren 2000 och 2001.

Anslag inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör för år 2002 anvisa anslag under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt utskottets förslag i bilaga 4. Riksdagen bifaller därmed proposition 2001/02:1, utgiftsområde 9 punkt 9 och avslår motionsyrkandena som förtecknats i bilaga 5. Riksdagen bör som sin mening tillkännage för regeringen vad utskottet anfört om särskilt anslagsvillkor för anslaget 13:3 Bidrag till hälso- och sjukvård. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:Sf375 i denna del. Vidare bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört om fördelningen av statsbidrag till frivilligorganisationerna inom det sociala området. Riksdagen bifaller därmed delvis motionerna 2001/02:So247 och 2001/02:So428.

Hälso- och sjukvårdspolitik

Regeringen föreslår att 2 179 000 000 kr anvisas under anslag 13:1 *Sjukvårdsförmåner m.m.* avseende tandvårdsstödet och ersättning till sjukvårdshuvudmännen. Två partier föreslår att ytterligare medel skall tillföras tandvårdsförsäkringen. Moderaterna föreslår i motion So567 yrkande 1 att anslaget höjs med 100 miljoner kronor. Vidare begär Moderaterna i motion So266 ett tillkännagivande om att tandvårdsförsäkringen borde ändras så att även personer mellan 30 och 65 år kan få ett högkostnadsskydd. Folkpartiet förordar i motionerna Fi294 yrkande 15 (delvis) och So601 (delvis) en höjning av anslaget med 300 miljoner kronor. Vidare begärs i motion So583 (c) yrkande 3 en omfördelning av en miljon kronor från Socialstyrelsens kompetenscentrum till Metallbiologiskt Centrum. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 13:1 och avstyrker motionerna Fi294 (fp) yrkande 15 (delvis), So266 (m), So567 (m) yrkande 1, So583 (c) yrkande 3 och So601 (fp) (delvis). Utskottet behandlar under avsnittet Övriga frågor ytterligare motionsyrkanden rörande tandvård.

Regeringen föreslår att 17 624 000 000 kr anvisas under anslag 13:2 *Bidrag för läkemedelsförmånen*. Moderaterna anser i motion So567 yrkande 2 att riksdagen bör anslå 2,7 miljarder kronor mindre än vad regeringen föreslagit. Folkpartiet föreslår i motionerna Fi294 yrkande 15 delvis och So601 delvis att riksdagen anvisar 500 000 000 kr mindre än vad regeringen föreslagit. Vidare begär Moderaterna i motionerna So261 yrkandena 1–8 och 11–13, So3 yrkande 18 och So620 yrkande 9 tillkännagivanden om att läkemedelsförmånen på sikt bör ingå i en obligatorisk hälsoförsäkring, att återföra kostnadsansvaret för läkemedel till staten, avskaffat receptregister, finansiering av s.k. komfortläkemedel, receptfria mediciner och receptbeläggning, parallell-

import och generiska preparat, förbättrat förskrivningsstöd, frivillig offentlig läkemedelsförsäkring, förbättrad priskonkurrens på läkemedelsområdet och läkemedelsförsäljning på postorder och på Internet. Kristdemokraterna begär i motion So566 yrkande 22 ett tillkännagivande om telefonrådgivning och opartisk information om läkemedel. Centerpartiet föreslår ett tillkännagivande om behovet av effektiviseringar och kostnadsreduceringar i läkemedelsförmånen (motion So448 yrkande 5). Folkpartiet begär i motion So628 yrkande 14 ett tillkännagivande om åtgärder för att minska kostnaderna för läkemedel.

Enligt uppgift från Socialdepartementet har regeringen för avsikt att i december 2001 presentera en proposition om den nya läkemedelsförmånen. Enligt utskottets mening bör riksdagen avvakta regeringens kommande förslag på området. Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till medelstillsdelning. Motionerna Fi294 (fp) yrkande 15 (delvis), So3 (m) yrkande 18, So261 (m) yrkandena 1–8 och 11–13, So448 (c) yrkande 5, So566 (kd) yrkande 22, So567 (m) yrkande 2, So601 (fp) (delvis), So620 (m) yrkande 9 och So628 (fp) yrkande 14 avstyrks.

Regeringen föreslår att 310 224 000 kr anvisas under anslag 13:3 *Bidrag till hälso- och sjukvård*. I propositionen anføres att 100 miljoner kronor av anslaget skall användas för finansiell samordning. I motion Sf375 (s, v, mp) delvis begärs att medlen för finansiell samordning ”återförs till respektive utgiftsområde”. Moderaterna begär i motion So567 yrkande 3 att riksdagen anvisar 705 000 000 kr utöver vad regeringen föreslår. Kristdemokraterna föreslår i motion So566 yrkande 28 delvis att riksdagen anvisar 10 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit.

Utskottet avstyrker förslaget i budgetpropositionen att 100 miljoner kronor av de anslagna medlen skall förse med ett särskilt anslagsvillkor. Utskottet tillstyrker därmed motion Sf375 (s, v, mp) i denna del. Vad utskottet nu anfört bör ges regeringen till känna. I övrigt tillstyrker utskottet regeringens förslag till medelsfördelning. Motionerna So566 (kd) yrkande 28 (delvis) och So567 (m) yrkande 3 avstyrks.

Regeringen föreslår att 36 653 000 kr anvisas under anslag 13:4 *Statens beredning för utvärdering av medicinsk metodik*. Moderaterna föreslår i motion So567 yrkande 4 att anslaget ökas med 10 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Utskottet anser emellertid att den föreslagna medelstillsdelningen är väl avvägd och avstyrker motionen.

Regeringen föreslår att 460 736 000 kr anvisas under anslag 13:6 *Socialstyrelsen*. Moderaterna föreslår i motion So567 yrkande 5 att anslaget minskas med 111 729 000 kr jämfört med regeringens förslag. Enligt motionärerna bör budgetmedel överföras från Socialstyrelsen till ett nytt anslag; Medicinalstyrelsen. Kristdemokraterna föreslår i motion So566 yrkande 28 (delvis) att anslaget minskas med 23 miljoner kronor. Enligt motionärerna bör besparingar göras i Socialstyrelsens administration. I motion So448 yrkande 6 (delvis) föreslår Centerpartiet att anslaget minskas med 50 miljoner kronor. Även dessa motionärer föreslår besparingar i myndighetens administration. Av

budgetpropositionen framgår att ett omställningsarbete genomförts inom Socialstyrelsen för att bättre anpassa myndigheten till nu rådande krav och förväntningar. Utskottet anser att den föreslagna medelstilldelningen är väl avvägd. Motionerna So448 (c) yrkande 6 (delvis), So566 (kd) yrkande 28 (delvis) och So567 (m) yrkande 5 avstyrks. Utskottet återkommer till anslaget rörande Medicinalstyrelsen omedelbart nedan.

Moderaterna har i motion So567 yrkande 6 föreslagit ett nytt anslag 13:7 *Medicinalstyrelsen* och anvisar 111 729 000 kr för detta ändamål. Motionärerna har föreslagit en förstärkning av den oberoende tillsynen på sjukvårdsområdet genom inrättande av en särskild medicinalstyrelse. Motionsyrkanden om att inrätta en statlig medicinalstyrelse har avslagits av riksdagen vid upprepade tillfällen, senast i förra årets budgetbetänkande 2000/01:SoU1. Utskottet vidhåller denna inställning och avstyrker motionsyrkandet.

Moderaterna har i motionerna So567 yrkande 7 och So611 yrkande 10 föreslagit ett nytt anslag 13:8 *Stimulansbidrag för psykiatrin* och anvisar 200 miljoner kronor för ändamålet. Utskottet konstaterar att vården och omsorgen kommer att tillföras ekonomiska resurser de närmaste åren och att psykiatrin är ett av de områden som särskilt kommer att prioriteras. Utskottet anser inte att det finns skäl att inrätta ett nytt anslag på det aktuella området. Motionerna So567 (m) yrkande 7 och So611 (m) yrkande 10 avstyrks.

Kristdemokraterna har i motion So566 yrkande 28 (delvis) föreslagit ett nytt anslag 13:9 *Forskning kring palliativ vård*. Enligt motionärerna har Kommittén om vård i livets slutskede konstaterat att vården i livets slutskede har stora brister. Motionärerna begär vidare i yrkandena 12 och 13 i samma motion tillkännagivanden om god vård i livets slutskede samt om hospis och palliativ vård. Kristdemokraterna begär vidare i motion So363 yrkandena 1 och 2 att hospisverksamheten bör byggas ut i samtliga landsting samt att utökade resurser till forskning om hospis- och anestesivård frigörs. Utskottet vill erinra om att ett enigt utskott ställt sig bakom riktlinjer för prioriteringar inom hälso- och sjukvården (prop. 1996/97:60, bet. 1996/97:SoU14, rskr. 1996/97:186) samt att det av dessa riktlinjer framgår att palliativ vård och vård i livets slutskede tillhör prioriteringsgrupp 1. Kommittén om vård i livets slutskede överlämnade vidare i januari 2001 slutbetänkandet *Döden angår oss alla – värdig vård vid livets slut* (SOU 2001:6). I betänkandet, som nu bereds i Regeringskansliet, berörs flera av de frågor som motionärerna tar upp. Enligt utskottets mening bör riksdagen avvakta regeringens kommande förslag på området. Skäl saknas att initiera ett nytt anslag. Motionerna So363 (kd) yrkandena 1 och 2 och So566 (kd) yrkandena 12, 13 och 28 (delvis) avstyrks.

Centerpartiet har i motionerna So448 yrkandena 3 och 6 (delvis) och So303 yrkande 29 föreslagit ett nytt anslag 13:10 *Hälsonät* och anvisar 25 miljoner kronor för detta ändamål. Utskottet vidhåller sin inställning om det angelägna i att utnyttja informationsteknikens möjligheter inom vården och omsorgen. Som framgår av tidigare redovisning pågår ett aktivt arbete på olika nivåer

med dessa frågor. Skäl saknas att initiera ett nytt anslag. Motionsyrkandena avstyrks.

Utskottet har ingen erinran mot den föreslagna medelsanvisningen till 13:5 *Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd*. Förslaget har inte föranlett motioner.

Folkhälsopolitik

Regeringen föreslår att 58 122 000 kr anvisas under anslag 14:1 *Insatser mot aids*. Moderaterna föreslår i motion So567 yrkande 8 att anslaget ökas med 76 miljoner kronor för att bl.a. kunna säkerställa ett fortsatt kraftfullt hivpreventivt arbete. I motion So372 yrkande 6 framställs ett liknande yrkande från samma parti. Utskottet anser den av regeringen föreslagna medelsanvisningen väl avvägd. Motionsyrkandena avstyrks. Utskottet återkommer nedan till hiv- och aidsprevention.

Regeringen föreslår att 122 403 000 kr anvisas under anslag 14:4 *Statens folkhälsoinstitut*. Moderaterna föreslår i motion So567 yrkande 9 att riksdagen bör anslå knappt 60 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslår. Enligt motionärerna bör det statliga engagemanget kraftigt minska till förmån för regionalt och lokalt folkhälsoarbete. Kristdemokraterna föreslår i motion So566 yrkande 28 (delvis) att riksdagen anvisar 10 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslår. Centerpartiet föreslår i motion So448 yrkande 6 (delvis) att riksdagen anvisar 6 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslår. Enligt motionärerna bör besparingar ske inom administrationen. I två m-motioner, So299 och So282, anförs att Statens folkhälsoinstitut bör läggas ned respektive bör infogas i Socialstyrelsen. Utskottet som inte delar synpunkterna anser att den föreslagna medelsanvisningen är väl avvägd och avstyrker motionsyrkandena. Utskottet behandlar nedan motionsyrkanden rörande Statens folkhälsoinstituts uppgifter.

Regeringen föreslår att 161 034 000 kr anvisas under anslag 14:5 *Smittskyddsinstitutet*. Kristdemokraterna föreslår i motion So566 yrkande 28 (delvis) att riksdagen bör anslå 8 miljoner kronor mindre än regeringens förslag. Den medelsanvisning regeringen föreslår tillstyrks av utskottet. Motionen avstyrks.

Regeringen föreslår att 86 554 000 kr anvisas under anslag 14:7 *Folkhälsopolitiska åtgärder*. Moderaterna föreslår i motion So567 yrkande 10 att riksdagen bör anslå 43 miljoner kronor mindre än regeringens förslag. Kristdemokraterna föreslår i motion So566 yrkande 28 (delvis) att riksdagen anvisar 30 miljoner kronor mindre än regeringen föreslår. Den medelsanvisning regeringen föreslår tillstyrks av utskottet. Utskottet återkommer nedan under anslaget 18:1 *Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.* med ett tillkännagivande av innebörd att användningsområdet för anslagsposterna 14.7.1 och 18.1.3 bör vidgas och ses som en helhet fr.om. den 1 januari 2002. Motionerna avstyrks. Utskottet behandlar nedan motionsyrkanden rörande spelberoende samt fördelning av medel till bl.a. nykterhetsorganisationerna.

Regeringen föreslår att 302 500 000 kr anvisas under anslag 14:8 *Alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder*. Moderaterna föreslår i motion So567 yrkande 11 att riksdagen bör anslå 65 miljoner kronor mindre än regeringens förslag. Motionärerna anför att ytterligare medel måste tillskjutas på alkoholområdet i dess helhet för att arbetet skall få tillräckligt genomslag. Finansieringen bör ske bl.a. genom att bidragen till nykterhetsrörelsen minskar. Folkpartiet föreslår i motion Fi294 yrkande 15 (delvis) att riksdagen anslår 150 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit. Ett likalydande yrkande föreslås i motion So601 (delvis) från samma parti. Enligt utskottets mening har internationaliseringen och det svenska EU-inträdet ändrat förutsättningarna för svensk alkohol- och narkotikapolitik. Utskottet delar regeringens bedömning att det förebyggande arbetet blir av avgörande betydelse för att motverka alkohol- och narkotikamissbrukets utbredning. Den nationella handlingsplanen för att förebygga alkoholskador (prop. 2000/01:20, bet 2000/01:SoU8, rskr. 2000/01:144) och den aviserade nationella handlingsplanen för att förebygga missbruk av narkotika kommer enligt utskottets mening att stärka detta arbete. Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till medelsanvisning och avstyrker motionerna So567 (m) yrkande 11, Fi294 (fp) yrkande 15 (delvis) och So601 (delvis) (fp). Utskottet behandlar nedan ett motionsyrkande rörande statsbidrag för drogförebyggande verksamhet.

Regeringen föreslår att 410 000 kr anvisas under anslag 14:9 *Alkoholsortimentsnämnden*. Moderaterna föreslår att riksdagen avslår regeringens förslag att anvisa medel till anslaget (motion So567 yrkande 12). Motionärerna anser att Alkoholsortimentsnämnden bör läggas ned. Nämndens huvudsakliga syfte är att säkerställa att detaljhandelsmonopolet (Systembolaget AB) fungerar icke-diskriminerande gentemot leverantörer. Enligt utskottet bör nämnden vara kvar i sin nuvarande form. Utskottet tillstyrker medelstillelningen. Motionen avstyrks.

Moderaterna har i motion So567 yrkande 13 föreslagit ett nytt anslag 14:10 *Lokalt folkhälsoarbete*. Motionärerna vill under år 2002 anvisa 29 miljoner kronor för att stimulera framväxten av ytterligare regionalt och lokalt folkhälsoarbete som bättre än Statens folkhälsoinstitut kan tillfredsställa de behov som finns. Utskottet konstaterar att Nationella folkhälsokommitténs slutbetänkande Hälsa på lika villkor – nationella mål för folkhälsan (SOU 2000:91) är föremål för beredning i Regeringskansliet. En proposition förväntas i januari 2002. Utskottet anser att skäl saknas att anslå medel till ett nytt anslag inom området. Motionen avstyrks.

Kristdemokraterna har i motion So566 yrkande 28 (delvis) föreslagit ett nytt anslag 14:11 *Nationell kampanj mot alkohol och narkotika*. Motionärerna vill, i avvaktan på den kommande nationella handlingsplanen mot narkotika, under en treårsperiod årligen avsätta 15 miljoner kronor till en nationell kampanj mot droger och alkohol riktad mot skolungdomar. Utskottet anser att frågan om skolungdomarnas drogvanor är av största vikt och erinrar om att resurser för opinionsbildning och information innefattande bl.a. denna grupp har satsats i anledning av den nationella handlingsplanen för att förebygga

alkoholskador. Med tanke på att regeringen också har aviserat att den inom kort avser att till riksdagen avlämna en proposition med förslag till Nationell handlingsplan för att förebygga missbruk av narkotika anser utskottet dock att skäl saknas att anslå medel till ett nytt anslag. Motionen avstyrks.

Utskottet har ingen erinran mot de föreslagna medelsanvisningarna till 14:2 *Bidrag till WHO*, 14:3 *Bidrag till Nordiska hälsovårdshögskolan* och 14:6 *Institutet för psykosocial medicin*. Förslagen har inte föranlett motioner.

Barnpolitik

Regeringens förslag till medelsanvisning till 15:1 *Barnombudsmannen* och 15:2 *Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor* har inte mött någon erinran i form av motioner. Utskottet tillstyrker de föreslagna medelsanvisningarna.

Handikappolitik

I budgetpropositionen föreslås att 90 000 000 kr anvisas under anslag 16:1 *Personligt ombud*. Utskottet har inget att erinra mot den föreslagna medelsanvisningen. I motion So330 (m) begärs tillkännagivande om att försöken med personliga ombud bör utvecklas även på nationell nivå. Socialstyrelsen har alltsedan bidraget tillkom år 2000 tillsammans med länsstyrelserna på regeringens uppdrag arbetat för att verksamheten skall bli rikstäckande. Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att detta arbete har varit framgångsrikt och att personligt ombud nu har införts i de flesta kommuner. Motionen får mot denna bakgrund anses tillgodosedd.

I budgetpropositionen föreslås att 275 000 000 kr anvisas under anslag 16:2 *Vissa statsbidrag inom handikappområdet*. I motion So333 (kd) begärs tillkännagivande om fördelningen av bidraget för tolktjänst. Även i motionerna So519 (s), So213 (c) och So631 (mp) yrkande 1 framförs yrkanden med liknande innehåll. Utskottet finner den föreslagna medelsanvisningen väl avvägd. Utskottet är inte berett att göra något tillkännagivande med anledning av motionerna. Dessa avstyrks.

I budgetpropositionen föreslås att 80 394 000 kr anvisas under anslag 16:4 *Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionshinder*. Moderaterna föreslår i motion So567 yrkande 14 att anslaget tillförs ytterligare 1 miljon kronor till bidrag till handikapporganisationernas rekreationsanläggningar. Utskottet delar regeringens uppfattning att handikapporganisationerna som får del av anslaget genom sina verksamheter svarar för insatser som är av stor betydelse för personer med funktionshinder. Utskottet anser dock inte att stödet nu skall ökas utöver vad regeringen föreslår. Utskottet tillstyrker därmed den föreslagna medelsanvisningen och avstyrker motionsyrkandet.

Regeringen föreslår att 157 248 000 kr anvisas under anslag 16:5 *Bidrag till handikapporganisationer*. Moderaterna yrkar i motion So567 yrkande 15 att anslaget tillförs ytterligare 2 miljoner kronor för stöd åt små organisationer.

Stöd till små organisationer begärs också i motion So611 (m) yrkande 13. Utskottet konstaterar att anslaget har tillförts ytterligare 28 miljoner kronor per år från budgetåret 2001 för att möta det ökade resursbehovet hos handikapporganisationerna. Vidare skall Socialstyrelsen på regeringens uppdrag kartlägga och analysera effekterna av bestämmelserna i den nya förordningen (2000:7). Uppdraget avses att redovisas inom kort. Riksdagen bör inte ta något initiativ med anledning av motionerna. Utskottet tillstyrker därmed medelsanvisningen och avstyrker motionerna. Utskottet återkommer till frågan om regler för stöd till handikapporganisationer.

Utskottet anser att anslaget 16:6 *Bidrag till utrustning för elektronisk kommunikation* bör bibehållas och att uppföljningen av de regler som utvecklats av Socialstyrelsen bör avvaktas. Utskottet kan därför inte biträda Moderaternas förslag att slå samman anslaget med anslaget för bilstödet för att införa en statlig hjälpmedelsgaranti. Motion So567 yrkande 16 avstyrks därmed. Utskottet tillstyrker den föreslagna medelsanvisningen om 21 777 000 kr.

I budgetpropositionen föreslås att 164 000 000 kr anvisas under anslag 16:7 *Bilstöd till handikappade*. Utskottet finner inledningsvis skäl att peka på att den ovan beskrivna förordningsändringen, varigenom utbetalningarna för bilstöd begränsades så att de för respektive budgetår ryms inom ramen för de medel som anslås, trädde i kraft under hösten 1997. Utskottet kan vidare inte, som just redovisats, biträda Moderaternas förslag att slå samman anslaget med anslaget för bidrag för utrustning för elektronisk kommunikation för att införa en statlig hjälpmedelsgaranti. Motion So567 yrkande 17 avstyrks därmed. Utskottet har inget att erinra mot den i propositionen föreslagna medelsanvisningen och avstyrker därmed Kristdemokraternas förslag i motion So566 yrkande 27 och yrkande 28 (delvis) om att tillföra anslaget ytterligare 20 miljoner kronor. Av samma skäl avstyrker utskottet Centerpartiets och Folkpartiets förslag om att tillföra anslaget ytterligare 50 miljoner kronor respektive 25 miljoner kronor. Motionerna So240 (c) yrkande 14, So448 (c) yrkande 4 och yrkande 6 (delvis) samt Fi294 (fp) yrkande 15 (delvis) och So601 (delvis) (fp) avstyrks. Utskottet återkommer i frågan om regler för bilstödet.

I budgetpropositionen föreslås att 7 606 000 000 kr anvisas under anslag 16:8 *Kostnader för statlig assistansersättning*. Två partier vill tillföra ytterligare medel till anslaget. Moderaterna föreslår i motion So567 yrkande 18 att ytterligare 1 miljard kronor tillförs anslaget och att det ekonomiska ansvaret för de 20 första timmarna återförs till staten, att rätten till personlig assistans i skola och vid vistelse på dagcenter återinförs och att schabloniseringen av assistansersättningen upphör. Vidare vill de införa en rätt till personlig assistans också för dem som bor i gruppboende. Likartade krav finns också i motionerna So215 (m) och So611 (m) yrkandena 7 och 8. Folkpartiet föreslår i motion Fi294 yrkande 15 (delvis) att anslaget tillförs ytterligare 2 820 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit för att åter förstatliga assistansersättningen och samtidigt avskaffa de begränsningar i rätten till personlig assistans som regeringen infört. Motionärerna vill vidare överföra de medel som är avsedda för särskilt kostnadskrävande insatser enligt LSS från

utgiftsområde 25 till utgiftsområde 9. Likartade krav finns också i motionerna So601 (fp) (delvis) och So618 (fp) yrkandena 3, 4 och 6. Också Centerpartiet anser enligt motion So240 yrkande 12 att barns rätt till personlig assistans i daglig verksamhet bör garanteras. Partiet har dock ingen finansiering av detta förslag. Kristdemokraterna begär i motion So566 yrkandena 18 och 20 tillkännagivanden om psykiskt funktionshindrades situation och om dolda handikapp och personlig assistans. De föreslår i sitt budgetalternativ förstärkta resurser till kommuner för att bl.a. avhjälpa kunskaps- och kompetensbrister hos handläggande personal vad gäller dolda handikapp.

Utskottet vill understryka att syftet med assistansreformen har uppnåtts. Reformen har inneburit ökad valfrihet, större inflytande och bättre livskvalitet för många svårt funktionshindrade personer. Såväl antalet personer som beviljats assistansersättning som antalet assistanstimmar har ökat kraftigt sedan reformen infördes 1994. Utskottet kan konstatera att regeringen räknar med en fortsatt ökning också framöver och att anslaget föreslås räknas upp med ca 1 miljard kronor för år 2002.

En arbetsgrupp har tillsatts inom Regeringskansliet för att analysera förutsättningarna för att underlätta rekryteringen av personliga assistenter. Arbetsgruppen skall bl.a. analysera hur arbetsmiljö, arbetsledning, driftsformer, schablonersättning och arbetstider påverkar rekryteringen. Arbetsgruppen kommer inom kort att redovisa sina förslag. Utskottet har vidare erfarit att Riksförsäkringsverket den 30 oktober 2001 inkommit med en skrivelse till Socialdepartementet med förslag till assistansersättningens timbelopp för 2002. Skrivelsen berör också rekryteringsfrågorna. Ärendet bereds för närvarande i Socialdepartementet.

Utskottet motsätter sig fortfarande ett förstatligande av de 20 första timmarna.

Utskottet vidhåller sin uppfattning att funktionshindrade barns och vuxnas behov av särskilt stöd i t.ex. barnomsorg och daglig verksamhet i princip bör tillgodoses inom ramen för den kommunala verksamheten, t.ex. genom höjd personaltäthet, specialpedagogiskt stöd eller elevassistent. Det bör vara huvudmannens uppgift att se till att de resurser som krävs med hänsyn till den funktionshindrades behov tillförs verksamheten. Utskottet vidhåller också att statlig assistansersättning kan erhållas även vid dessa verksamheter, om särskilda skäl föreligger, nämligen om funktionshindret är sådant eller kombinationen av funktionshinder sådan att den funktionshindrade behöver tillgång till någon person med ingående kunskap om den funktionshindrade och dennes hälsotillstånd.

Enligt lagen om assistansersättning (1993:389) får ersättning inte lämnas för tid då den funktionshindrade bor i en gruppboende (4 §). Av förarbetena framgår att det i en gruppboende skall finnas erforderlig fast kollektiv bemanningsom i huvudsak skall täcka de boendes hela stödbehov. Utskottet konstaterar vidare att i insatsen boende med särskild service för vuxna också skall ingå omvårdnad enligt 9 b § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). I insatserna boende med särskild service för barn

och ungdom samt bostad med särskild service för vuxna ingår också fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter enligt samma paragraf. Utskottet anser det viktigt att de boende får det stöd och den stimulans som de behöver för att leva ett värdigt liv. Utskottet finner inte skäl att biträda motionsförslag om att införa rätt till personlig assistans i gruppboende.

Med anledning av motionen (kd) om bemötandet av psykiskt funktionshindrade vill utskottet framhålla att det ser mycket positivt på det kompetensutvecklingsprogram för personalen vid statliga och kommunala myndigheter som startats genom den nationella handlingsplanen för handikappolitiken. En ökad kompetens bör innebära att handläggare i valet mellan beslut enligt LSS respektive socialtjänstlagen kan komma att göra bättre underbyggda beslut vid val av insats. Utskottet konstaterar samtidigt att insatsen personligt ombud är ytterligare ett sätt att stärka psykiskt funktionshindrades egen initiativförmåga. Detta gäller även utvecklingen av brukarstödet. Utskottet anser att utvecklingen av dessa insatser nogta bör följas.

Med anledning av motionsförslaget (fp) om att överföra de medel som är avsedda för särskilt kostnadskrävande insatser enligt LSS från utgiftsområde 25 till utgiftsområde 9 vill utskottet peka på att en parlamentarisk kommitté tillkallats för att utreda frågan om nationell utjämning av verksamhetskostnader enligt LSS (dir. 2000:99 och 2001:72). Kommittén skall redovisa sitt uppdrag senast den 1 november 2002. Kommittén skall dock senast den 1 februari 2002 rapportera till regeringen om dels den allmänna inriktningen på utredningens arbete, dels förbättringar i det nuvarande tillfälliga statsbidragssystemet. Med det ovan anförda tillstyrker utskottet därmed regeringens förslag till medelsanvisning och avstyrker motionerna.

Utskottet behandlar under avsnittet Övriga frågor ytterligare motionsyrkanden angående LSS/LASS.

I budgetpropositionen föreslås att 15 945 000 kr anvisas under anslag 16:10 *Handikappombudsmannen*. Moderaterna föreslår i motion So567 yrkande 19 att medelsanvisningen avslås och att de olika ombudsmannaverksamheterna slås samman till en myndighet. Utskottet konstaterar att riksdagen med anledning av betänkande 2000/01:KU3 beslutat tillkännage för regeringen att en utredning bör tillsättas med uppgift att undersöka om det finns förutsättningar för att slå samman några eller samtliga ombudsmannainstitutioner som är underställda regeringen till en ombudsmannaorganisation (rskr. 2000/01:34). Utskottet har erfarit att direktiven är under beredning i Näringsdepartementet. Utskottet tillstyrker därmed den föreslagna medelsanvisningen och avstyrker motionen.

Utskottet behandlar under avsnittet Övriga frågor motionsyrkandet om jämställdhetsaspekter hos Handikappombudsmannen.

Moderaterna föreslår i motionerna So567 yrkande 20 och So611 yrkande 9 att 100 miljoner kronor anvisas till ett nytt anslag 16:11 *Bostadsstöd till funktionshindrade*. Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning och finner inte skäl att föreslå ett nytt anslag. Motionerna avstyrks därmed.

Moderaterna föreslår i motion So567 yrkande 21 ett nytt anslag 16:12 *Hjälpmedelsgaranti*. Partiet vill slå ihop anslagen 16:6 Bidrag till utrustning för elektronisk kommunikation och 16:7 Bilstöd till handikappade till ett nytt stöd – en statlig hjälpmedelsgaranti. Utskottet har redan tagit ställning till medelsanvisningen under anslagen 16:6 och 16:7 och avvisar därmed förslaget. Utskottet vill erinra om att regeringen nyligen tillsatt en utredning om vissa hjälpmedel för personer med funktionshinder samt om vissa insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (dir. 2001:81). Utredaren skall bl.a. analysera hjälpmedelsförsörjningen inom utbildningsområdet, de förändrade förutsättningarna på hjälpmedelsområdet genom utvecklingen inom informations- och kommunikationstekniken och digital teknik, avgiftssystemet för hjälpmedel och därtill hörande regler i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) samt gränsdragningen vad gäller ansvaret mellan individuella hjälpmedel för personer med personlig assistans och arbetshjälpmedel för assistenterna. Utredaren skall redovisa sitt uppdrag senast den 10 januari 2003.

Folkpartiet föreslår i motion Fi294 yrkande 15 (delvis) ett nytt anslag 16:13 *Tillgänglighetsreform* och att 1 miljard kronor anvisas under anslaget för år 2002. Likartade krav finns också i motionerna So601 (delvis) och So618 yrkande 1. Utskottet vidhåller sin bedömning att insatser behövs för att förbättra tillgängligheten i vardagsmiljön och att utvecklingen mot en bättre tillgänglighet för alla måste påskyndas. Utskottet vill än en gång understryka att ansvars- och finansieringsprincipen ligger fast. Den innebär att varje sektor i samhället skall utforma och bedriva sin verksamhet så att den blir tillgänglig för alla medborgare, inklusive personer med funktionshinder. Kostnaderna för de nödvändiga anpassningsåtgärderna skall finansieras inom ramen för den ordinarie verksamheten. Utskottet konstaterar att plan- och bygglagen (PBL) ändrades den 1 juli 2001. Ändringen innebär att enkelt åtgärdade hinder mot tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga skall vara avhjälpta före utgången av 2010 i befintliga lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser. I PBL finns också krav på tillgänglighet i samband med nybyggnad och ändring av allmänna platser. Vidare har riksdagen beslutat om ett statsbidrag för åren 1998–2002 för att göra kollektivtrafiken mer tillgänglig för funktionshindrade. I proposition 2001/02:20 Infrastruktur för ett långsiktigt hållbart transportsystem föreslås nu att bidraget skall få utnyttjas även under åren 2003 och 2004. En omfattande utvärdering av handikappolitiken inom transportområdet kommer att avrapporteras vid årsskiftet. Utskottet avstyrker motionen.

Utskottet tillstyrker de föreslagna medelsanvisningarna till anslagen 16:3 *Statsbidrag till särskilt utbildningsstöd* och 16:9 *Statens institut för särskilt utbildningsstöd*, vilka inte mött någon erinran i form av motioner.

Äldrepolitik

I budgetpropositionen föreslås att 25 446 000 kr anvisas under anslag 17:1 *Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken*. I motionerna So566 (kd) yrkandena 14, 15 och 28 (delvis), So601 (fp) (delvis), So630 (fp) yrkande 15 och Fi294 (fp) yrkande 15 (delvis) begärs ytterligare medel för år 2002 för en förlängd satsning inom området. Utskottet anser för sin del att det är av stor vikt att de satsningar som genomförts och det utvecklingsarbete som påbörjats inom ramen för den nationella handlingsplanen för äldrepolitiken fortgår. Satsningarna har resulterat i en såväl kvantitativ som kvalitativ utveckling av anhörigstödet. Utskottet konstaterar därför med tillfredsställelse att regeringen beslutat att förbättra förutsättningarna för en fast etablering av satsningarna på FoU-verksamheter inom äldreområdet liksom arbetet med anhörigstöd i kommunerna. Regeringen har inom ramen för den nationella handlingsplanen för utveckling av hälso- och sjukvård föreslagit att dessa satsningar skall fortsätta under perioden 2002–2004. Utskottet delade bedömningen att det även för tiden efter 2001 finns behov av att aktivt arbeta för att stödja anhänga som vårdar långvarigt sjuka, äldre eller funktionshindrade. Riksdagen följde utskottet (bet. 2000/01:SoU5, rskr. 53).

Utskottet konstaterar vidare att Socialstyrelsen, som haft i uppdrag att fördela stimulansbidragen till kommunerna under perioden 1999–2001, också har i uppdrag att följa upp, utvärdera och sprida kunskap om bidragens användning och effekter. Flera delrapporter har avlämnats. Uppdraget skall slutredovisas till regeringen den 30 juni 2002. Regeringen aviserar i budgetpropositionen att den avser att i en skrivelse till riksdagen under våren 2002 redovisa genomförandet av handlingsplanen för äldrepolitiken. Motion 2000/01:So217 (m) yrkande 2 är därmed tillgodosedd.

I motionerna So609 (kd) yrkandena 7 och 8 och Sf256 (fp) yrkande 4 begärs statsbidrag till anhörigorganisationer. Utskottet konstaterar att regeringen avser att ge fortsatt stöd till nationella anhörigorganisationer m.m. inom ramen för anslaget. Motionerna är därmed tillgodosedda.

Utskottet tillstyrker därmed den föreslagna medelsanvisningen och avstyrker motionerna.

Centerpartiet föreslår i motionerna So239 yrkande 3 och So448 yrkandena 1 och 6 (delvis) att 125 miljoner kronor anvisas till ett nytt anslag 17:2 *Hemservicecheck*. Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning och biträder därmed inte förslaget om ett nytt anslag.

Socialtjänstpolitik

I budgetpropositionen föreslås att 80 378 000 kr anvisas under anslag 18:1 *Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.* Folkpartiet yrkar i motionerna Fi294 yrkande 15 (delvis) och So601 (delvis) att anslaget tillförs ytterligare 20 miljoner kronor. Vänsterpartiet begär i motion Ju323 yrkandena 4 och 6 tillkännagivanden om kommunernas ansvar att stödja kvinnojourerna och om de lokala jourernas basfinansiering. I yrkande 8 i samma motion anförs att

regeringen bör trygga en långsiktig basfinansiering av Rikskvinnocentrums verksamhet. Även i s-motionen So480 begärs ett tillkännagivande om en trygg finansiering av kvinnojourerna. I motionerna So428 (s) och So247 (m) begärs tillkännagivanden om mer flexibla regler när det gäller fördelningen av medel till olika organisationer på det sociala området.

Utskottet har inget att erinra mot den föreslagna medelsanvisningen och avstyrker därmed motionerna Fi294 (fp) yrkande 15 (delvis) och So601 (fp) (delvis).

Utskottet vidhåller att det arbete som kvinnojourerna utför är av stort värde och att kvinnojourerna utgör ett mycket betydelsefullt komplement till socialtjänstens verksamhet på området. Innevarande år har anslaget tillförts ytterligare medel för insatser i syfte att motverka våld mot kvinnor. Bland annat skall 1,2 miljoner kronor årligen tillfalla Rikskvinnocentrum. Utskottet ser positivt på att det statliga stödet till kvinnojoursorganisationerna ökat men vill samtidigt återigen framhålla att denna omständighet inte får leda till att kommunernas engagemang minskar. Kommunerna bör enligt utskottet även fortsättningsvis ha det primära ansvaret för att stödja kvinnojourerna. Motionerna Ju323 (v) yrkandena 4, 6 och 8 och So480 (s) får anses i huvudsak tillgodosedda.

Enligt förordningen (1998:1814) om statsbidrag till vissa organisationer inom det sociala området får Socialstyrelsen under vissa förutsättningar lämna statsbidrag till ideella organisationer som bedriver frivilligt arbete inom områdena alkohol och narkotika, utsatta barn och deras familjer eller våld mot kvinnor. Statsbidragen fördelas från anslagen 14.7 Folkhälsopolitiska åtgärder respektive 18:1 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m. Under år 2001 finns sammanlagt 54,9 miljoner kronor att fördela, varav 40,7 miljoner kronor avser området alkohol och droger, 9,4 miljoner kronor området våld mot kvinnor och 4,8 miljoner kronor avser området utsatta barn och deras familjer.

Socialstyrelsen har i maj 2001 i sin årliga rapport till regeringen om statsbidrag till frivilligorganisationer inom det sociala området föreslagit att gränserna mellan bidragets huvudområden tas bort för att uppnå större flexibilitet och för att få möjlighet till satsningar där behoven är störst och insatserna mest verkningsfulla. Enligt Socialstyrelsen är exempelvis området utsatta barn underdimensionerat i förhållande till området alkohol och narkotika. Styrelsen påpekar att organisationer inom området alkohol och narkotika kan få stora bidragsökningar för att utveckla nya verksamheter medan detta i praktiken är omöjligt för organisationer inom de andra områdena vars anslag är betydligt mindre.

Även i motionerna So247 och So428 framförs kritik mot snedfördelningen av bidrag.

Utskottet delar uppfattningen i motionerna att det vore önskvärt med en utbyggd möjlighet till fördelning av bidrag till frivilligorganisationerna inom det sociala området. Utskottet erinrar om riksdagens tillkännagivande till regeringen med anledning av den nationella handlingsplanen för att förebygga

alkoholskador (bet. 2000/01:SoU8). Tillkännagivandet går ut på att medel för att genomföra handlingsplanen i högre grad bör fördelas till organisationer vars verksamhet rör t.ex. kvinnor och barn och i mindre utsträckning till etablerade frivilligorganisationer som arbetar med missbruksfrågor. Enligt statsliggaren för år 2001 utgår bidrag till sammanslutningar av f.d. alkoholmissbrukare, vissa nykterhetsorganisationer m.fl. från anslagspost 14:7.1 medan bidrag till organisationer som arbetar för utsatta barn och deras familjer samt organisationer som motverkar våld mot kvinnor och barn m.m. fördelas från anslagspost 18:1.3. Enligt utskottets mening bör användningsområdet för de båda anslagsposterna vidgas och ses som en helhet fr.o.m. den 1 januari 2002. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen, med delvis bifall till motionerna So247 (m) och So428 (s), som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet återkommer till frågan om stöd till våldsutsatta kvinnor.

Regeringen föreslår att 671 765 000 kr anvisas under anslag 18:2 *Statens institutionsstyrelse*. Moderaterna föreslår i motion So567 yrkande 22 att den slutna ungdomsvården bör överföras till kriminalvården och anslaget därvid minskas med 104 miljoner kronor. I motion So434 (s) begärs ett tillkännagivande om att SiS placeringsresurser inte har ökat i önskvärd omfattning. Utskottet vidhåller sin inställning att den slutna ungdomsvården inte bör föras över till kriminalvården. Utskottet avstyrker därmed motion So567 (m) yrkande 22. Utskottet anser den föreslagna medelsanvisningen väl avvägd och avstyrker därmed också motion So434 (s).

Vidare föreslås i budgetpropositionen att 10 000 000 kr anvisas under anslag 18:3 *Utvecklingsmedel till åtgärder för hemlösa*. Moderaterna föreslår i motion So567 yrkande 23 att medlen under anslaget skall disponeras av Socialstyrelsen. I Vänsterpartiets motion Bo246 yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om särskilda initiativ för att förbättra situationen för dem som blivit hemlösa till följd av avvecklingar inom vård och omsorg. Utskottet har inte ändrat sin uppfattning att en lösning på hemlöshetsproblemen förutsätter ett brett spektrum av initiativ och en bred förankring. Utskottet vidhåller därför att medlen bör disponeras av regeringen och att de initiativ som tas skall ske inom ramen för en bredare politisk samverkan. Utskottet avstyrker därmed motion So567 yrkande 23. Utskottet anser den föreslagna medelstilldelningen väl avvägd. Det som tas upp i motion Bo246 yrkande 3 ligger inom ramen för anslagets användning.

Utskottet återkommer nedan till frågan om insatser för hemlösa.

Kristdemokraterna föreslår i motion So566 yrkande 28 (delvis) ett nytt anslag 18:4 *Statsbidrag till kvinnojourer* och att 10 miljoner kronor anvisas under anslaget för år 2002. I motion A211 (kd) yrkande 32 begärs ett tillkännagivande om ökat stöd till nya kvinnojourer samt hänvisas till den förstnämnda motionen. Utskottet har tillstyrkt medelsanvisningen under anslag 18:1 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m., varifrån fördelas bidrag till bl.a. organisationer som arbetar för att motverka våld mot kvinnor. Utskottet finner vidare inte skäl till ett särskilt anslag på området och avstyrker därmed motionerna.

Forskningspolitik under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Förslaget till medelsanvisning till 26:1 *Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Förvaltning* är väl avvägt. Utskottet tillstyrker medelsanvisningen.

Regeringen föreslår att 268 171 000 kr anvisas under anslag 26:2 *Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Forskning*. Kristdemokraterna föreslår i motion So566 yrkande 28 (delvis) att medelsanvisningen minskas med 14 miljoner kronor medan Centerpartiet i motion So448 yrkande 6 (delvis) begär att anslaget minskas med 50 miljoner kronor. Utskottet finner den föreslagna medelsanvisningen väl avvägd och avstyrker därmed motionerna i aktuella delar.

Bemyndiganden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör bifalla de av regeringen begärda bemyndigandena.

Regeringen har begärt sex bemyndiganden av riksdagen om rätt att ingå ekonomiska förpliktelser under år 2002 som innebär utgifter efter år 2002. Dessa förslag till bemyndiganden har inte mött någon erinran i form av motioner.

Utskottet tillstyrker att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2002, i fråga om ramanslaget 13:6 *Socialstyrelsen* samt ramanslaget, rätteligen, 6:8 *Funktionen hälso- och sjukvård m.m.*, ingå ekonomiska förpliktelser som tillsammans inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 12 000 000 kr efter år 2002, i fråga om ramanslaget 14:4 *Statens folkhälsoinstitut*, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 74 000 000 kr efter år 2002, i fråga om ramanslaget 16:3 *Statsbidrag till särskilt utbildningsstöd*, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 81 000 000 kr efter år 2002, i fråga om ramanslaget 17:1 *Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken*, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 40 000 000 kr efter år 2002, i fråga om ramanslaget 18:2 *Statens institutionsstyrelse*, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 18 000 000 kr efter år 2002 och i fråga om ramanslaget 26:2 *Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Forskning*, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 550 000 000 kr efter år 2002.

Lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör anta regeringens förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (1991:1136) om försöksverksamhet med kommunal primärvård och förslag till lag om ändring i lagen (1999:332) om ersättning till steriliserade i vissa fall.

I *budgetpropositionen* föreslår regeringen att riksdagen antar regeringens förslag till dels lag om fortsatt giltighet av lagen (1991:1136) om försöksverksamhet med kommunal primärvård, dels lag om ändring i lagen om (1999:332) om ersättning till steriliserade i vissa fall.

Utskottet tillstyrker lagförslagen.

Övriga frågor

Tandvård

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om tandvård. I motionerna framförs yrkanden om att tandvårdsförsäkringen på sikt bör ingå i eller subventioneras som den allmänna sjukförsäkringen, att tandvården skall förbättras för vissa grupper samt att reglerna om tandvård som ett led i en sjukdomsbehandling bör ses över. Utskottet avstyrker motionsyrkanden med hänvisning till den pågående utvärderingen av tandvårdsreformen. Ett par motioner behandlar anmälningar till biverkningsregister. Utskottet finner emellertid inte anledning till ändring av nuvarande system och avstyrker motionerna. Frågor om amalgam behandlas i flera motioner. Utskottet konstaterar att det i Regeringskansliet och på EU-nivå pågår ett aktivt arbete i frågan samt att frågan om amalgam och dess effekter på hälsan varit föremål för flera studier och utredningar under senare år och avstyrker motionerna. Några motioner avser tandläkarnas verksamhet. Utskottet avstyrker motionerna bl.a. med hänvisning till den pågående utvärderingen av tandvårdsreformen.

I ett flertal motioner framställs yrkanden om att en översyn av tandvårdsförsäkringen bör göras samt att tandvårdsförsäkringen i olika avseenden bör ha en annan utformning än i dag. I m-motionen So379 yrkandena 2–4 begärs bl.a. tillkännagivanden om ett statligt ansvar för all offentligt finansierad tandvård och om bättre högkostnadsskydd. I en kd-motion, So566 yrkande 24, begärs att regeringen lägger fram förslag till en förbättrad tandvårdsförsäkring som ingår i den allmänna sjukvården. Yrkanden om att tandvårdsförsäkringen på sikt bör ingå i eller subventioneras som den allmänna sjukför-

säkringen framförs även i motionerna So220 (m), So226 (c) yrkande 1, So437 (s), So481 (s), So493 (s), So535 (s), So561 (s), So573 (s), So589 (s), So600 (mp) yrkandena 1 och 2, So607 (s) och So628 (fp) yrkande 15. I motion So226 (c) yrkande 2 begärs att regeringen lägger fram förslag om att behandling av inflammationer, infektioner samt provtagning inom tandvården skall kosta lika mycket som liknande behandling inom sjukvården. I yrkande 3 i samma motion begärs att tandvårdsstödet bör förstärkas så att det ger ett stöd till personer som är i behov av omfattande tandvård oavsett ålder. I motion So440 (s) begärs ett tillkännagivande om förebyggande tandvård.

Som tidigare redovisats tillsattes hösten 2000 en utredning med uppdrag att göra en samlad utvärdering av tandvårdsreformen m.m. (Utredningen Tandvårdsöversyn 2000). Utredningen har under våren 2001, i ett delbetänkande (SOU 2001:36), lagt fram förslag till bättre tandvårdsförsäkring för äldre. Utredningen skall avsluta sitt arbete senast den 31 mars 2002. Enligt utredningsdirektiven skall utredaren bl.a. göra en samlad utvärdering av det reformerade tandvårdsstödet och vid behov föreslå förändringar som leder till att systemet blir effektivare. Utredningen skall vidare göra en bedömning av den framtida kostnadsutvecklingen för tandvårdsersättningen och hur den står i relation till de tilldelade medlen för tandvården. Med utgångspunkt i det breda mandat som utredaren fått bedömer utskottet att de frågeställningar som motionärerna tar upp kommer att beröras av utredningen. Riksdagen bör därför inte ta något initiativ med anledning av motionsyrkandena. Motionerna So220 (m), So226 (c) yrkandena 1–3, So379 (m) yrkandena 2–4, So437 (s), So440 (s), So481 (s), So493 (s), So535 (s), So561 (s), So566 (kd) yrkande 24, So573 (s), So589 (s), So600 (mp) yrkandena 1 och 2, So607 (s) och So628 (fp) yrkande 15 avstyrks.

I ett antal motioner framställs yrkanden om att tandvården skall förbättras för vissa grupper. I motion So226 (c) yrkandena 4 och 5 begärs tillkännagivanden om ökat förebyggande arbete för barn till föräldrar med utländsk härkomst samt riktade insatser till ungdomar. I motion So495 (mp) framställs ett yrkande om de regionala skillnaderna i barns tandhälsa (yrkande 9). Vidare begärs i motion So551 (s) tillkännagivanden om stöd till ungdomar med stora tandskador och stöd till ungdomar som på grund av bulimi/anorexi drabbas av höga tandvårdskostnader. I motion So566 (kd) yrkande 25 begärs ett tillkännagivande om sambandet mellan tandhälsa och andra sjukdomar.

Utskottet konstaterar att i direktiven till Utredningen Tandvårdsöversyn 2000 anges att utredningens förslag bör vara utformat på ett sådant sätt att stödet kan utvidgas till att omfatta andra grupper, vars tandvårdsbehov är stora, om tandvårdsstödet i framtiden tillförs ytterligare resurser. Det som tas upp i motionerna So226 (c) yrkandena 4 och 5, So495 (mp) yrkande 9, So566 (kd) yrkande 25 och So551 (s) faller inom ramen för utredningsuppdraget. Riksdagen bör därför inte heller i detta sammanhang ta något initiativ med anledning av motionsyrkandena.

Några motioner behandlar frågan om tandvård som ett led i en sjukdomsbehandling. Sådana yrkanden framställs i motionerna So344 (v) yrkande 2

och So583 (c) yrkande 5. I motion So344 (v) yrkande 1 anförs att den förhandsprövning som gäller vid försäkringskassorna även skall gälla vid tandaneringar samt att det i det sammanhanget bör finnas en besvärsmöjlighet som ger ökad rättssäkerhet. Utskottet kan konstatera att Utredningen Tandvårdsöversyn 2000 har fått i uppdrag att se över bestämmelserna om tandvård som ett led i en sjukdomsbehandling. I det sammanhanget aktualiseras även bestämmelserna om landstingens förhandsprövning. Riksdagen bör inte föregripa kommande förslag. Motionerna avstyrks.

I ett par motioner framställs yrkanden om biverkningsregister. I motion So526 (v) anförs att biverkningsregistret skall vara obligatoriskt. Vidare anförs i c-motionen So583 yrkande 4 att även biverkningar från sådana material som saknar känd tillverkare bör anmälas till Läkemedelsverket. I motion So636 (mp) yrkande 4 begärs en översyn av möjligheterna att inrätta en databas för hälsoeffekter av olika dentalmaterial.

Som ovan anförts framgår av 6 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om användning av medicintekniska produkter (SOSFS 2001:12) bl.a. att en händelse med medicintekniska produkter, med undantag för egen-tillverkade produkter, som orsakat att en patient, en användare eller någon annan fått sin hälsa allvarligt försämrad skall anmälas så snart som möjligt till den berörda tillverkaren eller dennes representant och till Läkemedelsverket. Utskottet finner inte anledning till ändring av nuvarande system. Motionerna So526 (v), So583 (c) yrkande 4 och So636 (mp) yrkande 4 avstyrks.

Frågor om amalgam behandlas i ett flertal motioner. Således begärs tillkännagivanden om förbud mot amalgam i motionerna So225 (kd) yrkande 1, So226 (c) yrkande 8, So344 (v) yrkandena 4 och 5, So483 (kd), So516 (-), So583 (c) yrkandena 6 och 7 och So636 (mp) yrkandena 1–3. Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att det i Regeringskansliet och på EU-nivå pågår ett aktivt arbete i denna fråga i den riktning som motionärerna betonar. Utskottet utgår från att kraftfulla åtgärder med detta syfte vidtas även utan något initiativ från riksdagen. Motionerna får anses åtminstone delvis tillgodosedda och avstyrks.

Såvitt gäller motion So344 (v) yrkande 3 med begäran om att en översyn bör göras av amalgamavskiljare vid tandläkarmottagningar instämmer utskottet i att det är av stor vikt att amalgamavskiljare fungerar tillfredsställande. Frågan om en översyn av amalgamavskiljare kan emellertid inte anses vara en fråga för riksdagen. Motionsyrkandet avstyrks.

I motion So225 (kd) yrkande 2 begärs en uppföljning av hälsan hos barn med amalgamfyllningar. I yrkande 3 i samma motion påtalas de skador som amalgam kan orsaka människan. Vidare begärs i motion So562 (s) att kunskapen om amalgamsanering inom hälso- och sjukvården samt tandvården måste förbättras. I c-motionen So583 yrkandena 1 och 2 begärs tillkännagivanden om kompetenta sanerings- och behandlingsmöjligheter för amalgamskadade samt att uppdrag bör ges till Metallbiologiskt Centrum om att sammanställa och värdera kunskapsläget på området. I motion So612 (kd) yrkande 10 begärs ett tillkännagivande om att problemen med amalgam bör

kartläggas ytterligare. Frågan om vårdmöjligheter för amalgamskadade behandlas i motion So636 (mp) yrkande 8.

Frågor rörande amalgam och dess effekter på hälsan har varit föremål för flera studier och utredningar under senare år. Omfattande forskning inom området har också bedrivits. Ett kunskapscentrum för dentala material har vidare skapats inom Socialstyrelsen. Som framgått ovan har utskottet tillstyrkt regeringens förslag att sammanlagt 13 miljoner kronor skall avsättas för ekonomiskt stöd till olika kompetenscentrum på tandvårdsområdet. Utskottet anser inte att det är påkallat med något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionerna So225 (kd) yrkandena 2 och 3, So562 (s), So583 (c) yrkandena 1 och 2, So612 (kd) yrkande 10 och So636 (mp) yrkande 8. Motionerna avstyrks.

I ett par motioner framförs yrkanden som avser tandläkarnas verksamhet. I m-motionen So379 yrkande 1 begärs tillkännagivande om förbättrade möjligheter att driva och etablera verksamhet som privatpraktiker inom tandvården. Vidare påtalas i motion So226 (c) yrkande 6 vikten av att komma till rätta med den obalans i konkurrens som råder mellan offentlig och privat tandvård på grund av mervärdesskattereglerna. I yrkande 7 i samma motion begärs att regeringen lägger fram förslag till ett åtgärdsprogram för att långsiktigt säkra personalförsörjningen inom tandvården.

Utskottet konstaterar att Utredningen Tandvårdsöversyn 2000 enligt sina direktiv även skall belysa den framtida tillgången och efterfrågan på tandvårdspersonal med olika typer av kompetens. Mot denna bakgrund skall utredaren lämna förslag och rekommendationer som bidrar till att trygga tillgången på kompetent personal samt främjar effektivitet och samarbete inom tandvården. Utskottet har vidare erfarit att regeringen avser att inom kort tillsätta en utredning som skall utreda konsekvenserna av ett avskaffande av de åldersgränser som gäller för att erhålla läkarvård ersättning, tandvård ersättning och ersättning för sjukgymnastik. Något initiativ från riksdagen bör därför inte tas.

Som tidigare anförts har regeringen i den av riksdagen behandlade *propositionen 1999/2000:115 Vissa kommunalekonomiska frågor* tagit upp frågan om konkurrensneutralitet avseende tandvården. Regeringen förordar en lösning som innebär att folktandvården undantas från kommunkontosystemet, men på frivillig väg. Utskottet har inhämtat att 16 landsting beslutat att undanta folktandvården från kommunkontosystemet. Utskottet förutsätter att regeringen noga följer hur denna fråga hanteras av landstingen och överväger andra åtgärder om den frivilliga lösningen inte leder till resultat.

Motionerna So226 (c) yrkandena 6 och 7 samt So379 (m) yrkande 1 avstyrks i den mån de inte är tillgodosedda med det anförda.

Subventionerade preventivmedel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om subvention av preventivmedel. Med hänvisning till att frågan är föremål för beredning i Regeringskansliet samt att det som tas upp i motionerna till stor del hör hemma i de enskilda landstingen och regionerna avstyrker utskottet motionerna.

I ett antal motioner framställs yrkanden om subvention av preventivmedel, i första hand till ungdomar. Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av att ungdomar kan få tillgång till preventivmedel på ett enkelt och billigt sätt. Utskottet erinrar om det tillkännagivande om kostnader för preventivmedel som utskottet gjorde i betänkande 1997/98:SoU2. Utskottet uttalade därvid att regeringen på lämpligt sätt borde överväga författningsregleringen på området, konsekvenserna av denna samt komma med förslag till riksdagen på hur en utjämning av patienternas kostnader i detta sammanhang bör ske. Riksdagen följde utskottet (rskr. 1997/98:3). Vidare har Socialstyrelsen överlämnat en skrivelse till regeringen där frågan om prisskillnaden mellan olika preventivmedel behandlas. Det framgår bl.a. av skrivelsen (s. 17) att landstingen, med undantag av ett, subventionerar preventivmedel till ungdom enligt olika principer. Med preventivmedel avses i detta fall i första hand p-piller. Skrivelsen, som torde vara ett lämpligt underlag för bl.a. de ställningstaganden som motionärerna efterfrågar, bereds i Regeringskansliet. Enligt utskottets uppfattning bör resultatet av detta arbete avvaktas. En stor del av vad motionärerna tar upp är emellertid en fråga för de enskilda landstingen och regionerna. Sammanfattningsvis anser utskottet inte att riksdagen bör ta något ytterligare initiativ i frågan. Motionerna K284 (c) yrkande 10, So210 (kd) yrkande 2, So455 (v) och So495 (mp) yrkande 21 avstyrks.

Frågor om nyandlighet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om barns situation i slutna samfund m.m. Utskottet anser att det inte finns skäl att ifrågasätta regeringens bedömning att det finns tillräcklig kompetens hos myndigheter och institutioner om slutna samfund.

I motion So634 (fp) yrkandena 17 och 18 framställs yrkanden om forskning om barns situation i slutna samfund och om förmedling av kunskap till personalkategorier som möter barn som växer upp i slutna samfund. Liknande yrkanden framställs i motionerna So587 (s) yrkandena 1 och 2 och So514 (s) yrkande 2. I motion So514 (s) yrkande 1 framförs vidare ett yrkande om behovet av att personal som arbetar med människor i kris ges utbildning i psykologi, juridik, sociologi och teologi. Utskottet vidhåller att det inte finns skäl att ifrågasätta regeringens bedömning att det finns tillräcklig kompetens

hos myndigheter och institutioner om slutna samfund och att forskning och kompetenshöjning inom det aktuella området kan ske inom ramen för existerande verksamheter. Riksdagen bör således inte ta något initiativ. Motionerna avstyrks.

Tatuering och piercing

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om reglering och tillsyn av verksamheter och utövare av tatuering och piercing. Utskottet vidhåller sin uppfattning att Socialstyrelsen och Läkemedelsverket får förutsättas nogga följa utvecklingen på området samt avstyrker motionerna.

I motionerna So475 (v) och So515 (s) framställs yrkanden om reglering och tillsyn av verksamheter och utövare av tatuering och piercing. Utskottet vidhåller sin inställning att verksamheten visserligen kan medföra problem men att Socialstyrelsen och Läkemedelsverket får förutsättas nogga följa utvecklingen på området och initiera erforderliga åtgärder om det skulle behövas. Motionerna avstyrks.

Högekostnadsskydd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om högekostnadsskydd. I motionerna föreslås att systemet med högekostnadsskydd bör utredas och att ett framtida mål bör vara att konstruera ett system som inkluderar alla egna avgifter i vården och även olika hjälpmedel. Med hänvisning till ett tidigare gjort tillkännagivande och till att regeringen aviserat en proposition om läkemedelsförmånens utformning samt till att regeringen nyligen tillsatt en utredning om vissa hjälpmedel för personer med funktionshinder avstyrker utskottet motionerna.

I motion So566 (kd) yrkande 26 begärs att systemet med högekostnadsskydd bör utredas och att ett framtida mål bör vara att konstruera ett system som inkluderar alla egna avgifter i vården och även olika hjälpmedel. Ett liknande yrkande framförs i motion So489 (kd, c). I motion So388 (mp) begärs tillkännagivande om att utreda möjligheten att införa ett utgiftstak som täcker de befintliga högekostnadsskydden.

Enligt uppgift från Socialdepartementet avser regeringen att överlämna en proposition om läkemedelsförmånens utformning till riksdagen i december 2001. Som ovan anförts har regeringen vidare nyligen tillsatt en utredning om vissa hjälpmedel för personer med funktionshinder samt om vissa insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (dir.

2001:81). Enligt direktiven skall utredningen bl.a. analysera avgiftssystemet för hjälpmedel och därtill hörande regler i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).

Utskottet vill också erinra om det tillkännagivande som gjordes i samband med behandlingen av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken. Utskottet uttalade att det vore värdefullt med en belysning av funktionshindrades totala ekonomiska situation, bl.a. med hänsyn till kostnader för läkarbesök och läkemedel, hjälpmedel, hemtjänst, färdtjänst m.m. samt att kostnaderna för ett mer vittomfattande högkostnadsskydd vidare borde beräknas (1999/2000:SoU14, rskr. 1999/2000:240). Utskottet har inhämtat att en arbetsgrupp har tillsatts inom Socialdepartementet som i samarbete med Statistiska centralbyrån skall ta fram olika ekonomiska uppgifter. En rapport förväntas överlämnas vid årsskiftet 2001/02.

Mot bakgrund av det anförda anser inte utskottet att riksdagen bör ta något ytterligare initiativ i frågan. Motionerna So388 (mp), So489 (kd, c) och So566 (kd) yrkande 26 avstyrks.

Hiv- och aidsprevention

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden med krav på åtgärder för hiv/aidsprevention. Utskottet hänvisar bl.a. till regeringens kommande förslag med anledning av Nationella folkhälsokommitténs slutbetänkande, en handlingsplan som tagits fram av Statens folkhälsoinstitut, pågående forskning samt insatser från ideella organisationer.

I ett antal motioner framställs yrkanden beträffande arbetet mot hiv och aids. I motion So372 (m) yrkande 1 begärs tillkännagivande om huvuduppgifterna i arbetet med hiv/aids och vidare i yrkande 4 om behovet av förstärkta informations- och upplysningsinsatser. Dessutom begärs i yrkande 7 ett tillkännagivande om förslag som i patientavgiftshänseende likställer offentlig och privat vård. I ytterligare en m-motion (So256 yrkandena 2–4) begärs tillkännagivande om de ideella organisationernas centrala roll i arbetet med hivprevention, sambandet mellan spridningen av övriga könssjukdomar och hivsmitta samt om behovet av ökade informationsinsatser, särskilt med inriktning på ungdomar. I motion U269 (kd) yrkande 2 begärs tillkännagivande om att intensifiera det förebyggande arbetet i Sverige med allmänna rikskampanjer och upplysningar för att få folk i gemen att förstå allvaret med hiv/aids och de konsekvenser hivsmitta har. I motion So260 (c) yrkas tillkännagivande om långsiktighet och framförhållning i arbetet mot hiv/aids (yrkande 1). Vidare begärs tillkännagivande om att anslaget för hiv/aids bör samlas på ett departement för att lättare få en överblick över hur det effektivt skall kunna användas (yrkande 2). Motionärerna begär dessutom tillkännagivanden om att ta vara på frivilligorganisationernas insatser (yrkande 3), om att erbjuda flyk-

tingar och asylsökande provtagning för att förebygga hiv/aids-spridning (yrkande 4) och om särskilt stöd för smittade barn (yrkande 5). I motion So586 (s) begärs tillkännagivande om vikten av att staten har kvar det övergripande ansvaret för en framgångsrik hivprevention.

Utskottet konstaterar, liksom vid fjolårets behandling av budgetpropositionen, att det förslag till handlingsplan som nuvarande Statens folkhälsoinstitut tagit fram för området ytterligare kan komma att förstärka det förebyggande arbetet för att förhindra spridning av hiv/aids. Vidare noterar utskottet att Nationella folkhälsokommittén i sitt slutbetänkande, som för närvarande bereds i Regeringskansliet, har lyft fram det hivpreventiva arbetet (mål 11). Information om hiv/aids till såväl allmänheten som särskilda riskgrupper är av stort värde. Vidare vill utskottet betona vikten av forskningen samt det arbete som utförs på området av ideella organisationer. Att asylsökande bereds tillfälle till provtagning samt att smittade barn erbjuds adekvat stöd är givetvis också viktiga frågor i sammanhanget. Ett likalydande motionsyrkande som det i So372 yrkande 7 behandlades senast i betänkande 2000/01:SoU10 (s. 91 f.). Utskottet anförde, med hänvisning till att frågan behandlats av Smittskyddskommittén i dess betänkande Smittskydd, samhälle och individ, att regeringens kommande förslag på området inte borde föregripas. Motionsyrkandet avstyrktes. Utskottet anser inte att något initiativ från riksdagens sida behövs. Motionerna U269 (kd) yrkande 2, So256 (m) yrkandena 2–4, So260 (c), So372 (m) yrkandena 1, 4 och 7 och So586 (s) avstyrks.

Uppgifter för Statens folkhälsoinstitut m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör, främst i avvaktan på regeringens kommande förslag med anledning av Nationella folkhälsokommitténs slutbetänkande, avslå motionsyrkanden gällande behovet av undersökningar av de klass- respektive könsmissiga hälsoskillnaderna. Riksdagen bör vidare avslå motionsyrkanden rörande Statens folkhälsoinstituts s.k. homosexuella uppdrag och rörande homo-, bi- och transpersoners hälsosituation, främst med hänvisning till utskottets tidigare inställning i saken. Riksdagen bör i avvaktan på regeringens kommande förslag med anledning av Nationella folkhälsokommitténs slutbetänkande även avslå motionsyrkanden rörande ungdomar och sexualitet.

I motion So498 (v) yrkandena 2 och 3 begärs att Statens folkhälsoinstitut ges i uppdrag att fördjupat analysera de klassmissiga respektive könsmissiga hälsoskillnaderna. Enligt den nya roll som Statens folkhälsoinstitut har fått från den 1 juli 2001 (prop. 2000/01:99, bet. 2000/01:SoU16, rskr. 2000/01:233) skall en av huvuduppgifterna vara att ansvara för uppföljning och utvärdering av folkhälsa och insatserna på folkhälsoområdet. Uppföljningen och utvärderingen skall ske ur ett målgruppsperspektiv och med fokus på könsskillnader och socioekonomiska skillnader i hälsa. Då mot denna

bakgrund motionsyrkandena i någon mån får anses tillgodsedda och då Nationella folkhälsokommitténs slutbetänkande, Hälsa på lika villkor – nationella mål för folkhälsan (SOU 2000:91), för närvarande bereds i Regeringskansliet anser utskottet inte att något initiativ är erforderligt.

Ett antal motioner behandlar homo-, bi- och transfrågor. I motion L371 (v, s, c, fp, mp) yrkandena 38, 39 och 43–45 begärs tillkännagivanden om att Statens folkhälsoinstitut s.k. homosexuppgifter bör utvidgas till att även omfatta bisexuella och transpersoner, ett HBT-uppdrag, som skall vara övergripande med nationellt ansvar för forskning, utvärdering och kunskapsspridning. Vidare bör en utredning tillsättas som ur ett brett perspektiv analyserar HBT-personers situation i glesbygden. Dessutom begärs dels en förutsättningslös utredning som belyser HBT-personernas situation, dels en nationell undersökning av denna grups hälsa och livsvillkor. I motion Ub347 (v) efterfrågas nationella sexualpolitiska mål för att skapa en sexualitet på lika villkor mellan kvinnor och män, samt mellan bi-, hetero- och homosexuella (yrkande 4). I motion L367 (fp) begärs en utredning om situationen för transpersoner (yrkande 18). Som utskottet anfört har frågeställningar överensstämmande med eller likartade de i de nu aktuella motionsyrkandena tidigare behandlats av utskottet, senast våren 2001 i *betänkandena 2000/01:SoU13 Folkhälsofrågor* och *2000/01:SoU16 Statens folkhälsoinstitut – roll och uppgifter*. Utskottet finner det viktigt att hälsosituationen för såväl homo- och bisexuella som transpersoner noga följs. Något initiativ till ändring av Statens folkhälsoinstituts uppdrag eller någon särskild utredning om nu aktuella grupper hälsosituation är dock inte erforderlig enligt utskottets uppfattning. Motionerna L367 (fp) yrkande 18, L371 (v, s, c, fp, mp) yrkandena 38, 39 och 43–45 och Ub347 (v) yrkande 4 avstyrks.

Ett antal motioner rör ungdomar och sexualitet. I motion K284 (c) begärs tillkännagivande om att Statens folkhälsoinstitut bör få ett förstärkt uppdrag att undersöka möjligheten att förbättra sexualundervisningen i skolan (yrkande 11). Vidare begärs ett tillkännagivande om behovet av ytterligare studier inom området ungdom och sexualitet (yrkande 13). I motion So304 (c) yrkas tillkännagivande om ungdomsmottagningarnas sex- och samlevnadsrådgivning (yrkande 4). I motion A226 (c) begärs tillkännagivande om att personalen på ungdomsmottagningar skall ha såväl tvärvetenskaplig som mångkulturell kompetens (yrkande 3). I motion So305 (kd) yrkas tillkännagivande om vikten av att ungdomsmottagningar arbetar aktivt för att nå ut till pojkar (yrkande 2). Vidare begär motionären tillkännagivande om forskning gällande samlevnad och sexualitet i ett mångkulturellt sammanhang (yrkande 6). Dessutom begärs i motionen tillkännagivande om forskning gällande pornografins inverkan på ungdomar (yrkande 7). Slutligen begärs i motion So569 (s) tillkännagivande om en upplysningskampanj mot porr.

Som utskottet nyss anfört har en ändring av inriktningen på nuvarande Statens folkhälsoinstituts arbete genomförts. Avsikten är att institutet skall spela en avgörande roll i uppföljningen och utvärderingen av de nationella folkhälsomål som Nationella folkhälsokommittén föreslagit. Ett av dessa mål rör

en trygg och säker sexualitet (mål 11). Mot denna bakgrund torde Statens folkhälsoinstitut alltså ha ett stort inflytande över samhällets behandling av frågor om sex och samlevnad. Riksdagen bör därför också här avvakta regeringens kommande förslag med anledning av Nationella folkhälsokommitténs slutbetänkande. Motionerna K284 (c) yrkandena 11 och 13, So304 (c) yrkande 4, So305 (kd) yrkandena 2, 6 och 7, So569 (s) och A226 (c) yrkande 3 avstyrks.

Fördelning av medel till förebyggande arbete mot alkohol- och narkotikamissbruk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå ett motionsyrkande gällande fördelningen av statsbidragen till förebyggande arbete inom alkohol- och narkotikaområdet främst med hänvisning till att gällande system för fördelning varit i kraft under förhållandevis kort tid. Riksdagen bör vidare avslå ett motionsyrkande om översyn av reglerna för statsbidrag för drogförebyggande verksamhet bland ungdomar. Utskottet anser att motionsyrkandet är delvis tillgodosett då den samverkan mellan kommuner och frivilligorganisationer som efterfrågas i motionen redan är uttalad i de direktiv som regeringen utfärdat.

I motion So584 (s) yrkas tillkännagivande om fördelningen av statsbidragen till förebyggande arbete inom alkohol- och narkotikaområdet.

Utskottet anser alltså skäl föreligga att påpeka att de nya riktlinjerna för statsbidrag till frivilligorganisationerna (SFS 1998:1814) har varit i kraft under förhållandevis kort tid. Det är därför ofrånkomligt att det nya systemet behöver viss tid för att fås att fungera fullt tillfredsställande. Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning att det är angeläget att Socialstyrelsen ständigt är lyhörd för organisationernas synpunkter på hur systemet fungerar och att systemet regelbundet följs upp och utvärderas. Socialstyrelsen lämnar årligen en samlad redovisning till regeringen om statsbidragets användning m.m. Utskottet utgår vidare från att Socialstyrelsen fortsätter det nära samarbetet med organisationerna samt utvecklar brukarrådets forumroll och att regeringen noga följer utvecklingen på området. Det förtjänar ånyo att påpekas att det ankommer på regeringen att vidta de ändringar i gällande riktlinjer som kan behövas. Motionen bör därför avstyrkas.

I motion So252 (fp) begärs tillkännagivande om förslag till en översyn av reglerna för statsbidrag för drogförebyggande verksamhet bland ungdomar i syfte att stimulera samverkan mellan kommuner och frivilligorganisationer. Som utskottet tidigare uttalat spelar frivilligorganisationerna på det drogförebyggande området en viktig roll. Av de direktiv som utfärdats av regeringen vad beträffar länsstyrelsernas fördelning under innevarande år av medel som avsatts i enlighet med den nationella handlingsplanen för att förebygga alkoholskador framgår bl.a. (regeringsbeslut 5 april 2001) att verksamheter som

förutsätter bättre samverkan mellan olika lokala aktörer bör kunna ges stöd. Som exempel anføres därvid bl.a. att kommunens samverkan med frivilligorganisationer behöver förstärkas. Motionsyrkandet får därför anses åtminstone delvis tillgodosett.

Spelberoende

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå ett antal motionsyrkanden med begäran om insatser mot spelberoende, främst med hänvisning till att regeringen nyligen har givit Statens folkhälsoinstitut i uppdrag att utarbeta ett förslag till handlingsprogram för att motverka spelberoende samt för att minska de skadliga effekterna av överdrivet spelande.

Ett antal motioner rör frågeställningar gällande spelberoende. I en v-motion, So373 yrkande 1, yrkas att regeringen tillsätter en parlamentarisk kommission med uppgift att belysa de negativa konsekvenserna av spel om pengar. Vidare begärs att regeringen i sina direktiv till AB Svenska Spel tar in kravet om att bolaget skall verka för att allmänheten informeras om spelandets skadeverkningar (yrkande 2). I motionerna Kr428 (kd) och So497 (fp) yrkas tillkännagivande om spelberoende (yrkandena 7 respektive 11). I motion So324 (kd) begärs tillkännagivande om att utreda ungas spelberoende och komma med förslag till preventiva åtgärder. I motion So627 (kd) yrkas tillkännagivande om resurser till behandling av spelmissbruk (yrkande 2). Vidare yrkas tillkännagivande om helhetssyn beträffande spelmissbruk (yrkande 3). I motion So269 (c) yrkas tillkännagivande om en samhällsekonomisk konsekvensanalys av spel (yrkande 1). Vidare yrkas tillkännagivanden om utökad service på hjälplinjen för spelberoende (yrkande 2), om en kraftfull insats av förebyggande åtgärder (yrkande 3), om tillgång till effektiva behandlingsinsatser (yrkande 4), om ökade forskningsinsatser inom området spelberoende (yrkande 5) och om ökad tillgång till behandlingsplatser för dem som drabbats av spelberoende (yrkande 6). Slutligen begärs i motion So273 (mp) tillkännagivande om behovet av en utredning om hur man skall stävja problemet med det ökade spelberoendet i samhället (yrkande 1).

Utskottet konstaterar att ett aktivt arbete pågår för att bygga upp kunskap om spelberoende och hjälpinsatser till dem som drabbats av beroendet. Utskottet konstaterar att regeringen i linje härmed nyligen givit Statens folkhälsoinstitut i uppdrag att utarbeta ett förslag till handlingsprogram för att motverka spelberoende samt för att minska de skadliga effekterna av överdrivet spelande.

Utskottet ser mycket positivt på den verksamhet som bedrivs och anser inte att något initiativ med anledning av motionerna behövs. Motionerna So269 (c), So273 (mp) yrkande 1, So324 (kd), So373 (v) yrkandena 1 och 2, So497 (fp) yrkande 11, So627 (kd) yrkandena 2 och 3 samt Kr428 (kd) yrkande 7 avstyrks därför.

Lagen (1972:119) om fastställande av könstillhörighet i vissa fall**Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör avslå ett antal motionsyrkanden som aktualiserar de komplikationer som kan uppstå när en gift person önskar ändra sin könstillhörighet. Utskottet anser inte att någon ändring av gällande lagstiftning bör initieras.

I ett antal motioner framställs yrkanden som rör lagen om könstillhörighet i vissa fall. I motion 2000/01:Ju724 (v, s, c, fp, mp) begärs tillkännagivande om att gifta transsexuella personer inte skall tvingas till skilsmässa för att kunna få ändrad könstillhörighet (yrkande 12). Även i motionerna 2000/01:L441 (v, s, c, fp, mp) (yrkande 1) och L371 (v, s, c, fp, mp) (yrkande 27) framställs yrkanden med liknande innehåll. I motion L371 begärs vidare tillkännagivande om att tillsätta en statlig utredning om könsbytesprocessen för att revidera lagen om fastställande av könstillhörighet i vissa fall (1972:119) (yrkande 14).

Utskottet, som inte ändrat inställning i frågan, anser alltså att riksdagen inte bör initiera någon ändring av gällande lagstiftning på området. Följaktligen anser utskottet inte heller att någon utredning rörande könsbytesprocessen behöver tillsättas. Motionsyrkandena avstyrks.

Giftiga ormar**Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör avslå ett antal motionsyrkanden som gäller tillståndsplikt och förbättrad tillsyn över ormar och andra reptiler, i huvudsak med anledning av att det rör sig om kommunala angelägenheter.

I motionerna So208 (m), So312 (kd) och So539 (s) begärs tillkännagivanden om tillståndsplikt och förbättrad tillsyn över giftormar och andra reptiler. I motionerna So415 (s) och So590 (s) yrkas tillkännagivanden om förbud mot giftormar i privathem. Som utskottet tidigare uttalat har en kommun i egen-skap av tillsynsmyndighet enligt miljöbalken möjlighet att i enskilda fall meddela förelägganden och förbud.

Vidare utgår utskottet alltså från att regeringen följer utvecklingen på området och initierar de regeländringar som bedöms erforderliga. Riksdagen bör inte ta något initiativ i frågan. Motionerna avstyrks.

Kvinnlig könsstympning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om kvinnlig könsstympning mot bakgrund av att Socialstyrelsen inom kort kommer att avrapportera sitt uppdrag på området.

I motionerna K284 (c) yrkande 12, U204 (m) yrkandena 4–11, U349 (kd) yrkandena 9 och 10, Sf394 (mp) yrkande 17, So450 (v) yrkandena 1 och 2, So499 (s) yrkande 1, So543 (m) yrkande 1, So591 (s) och So592 (kd) begärs tillkännagivanden till regeringen rörande könsstympning. Motionerna handlar dels om behovet av att på olika sätt förebygga ingreppet, dels om vård och behandling av redan könsstympade flickor och kvinnor.

Utskottet vidhåller att det är synnerligen angeläget med information och utbildning om kvinnlig könsstympning till vuxna och barn inom de grupper där traditionen lever kvar. Inställningen till sedvänjan måste förändras för att förhindra att föräldrar låter könsstympa sina barn. Utskottet vill vidare återigen framhålla vikten av att öka kunskaperna hos berörda personalgrupper, dels om hur de bör agera i situationer där de möter barn som riskerar att bli könsstympade, dels om hur redan drabbade flickor och kvinnor bör behandlas och bemötas. Socialstyrelsen skall före årets slut redovisa sitt uppdrag att vidareutveckla och sprida metoder samt initiera förebyggande projekt mot kvinnlig könsstympning. I uppdraget ingår att öka medvetenheten hos berörda folkgrupper om könsstympningens negativa konsekvenser samt att motverka fördomar och utveckla bemötandet hos personal som kommer i kontakt med redan könsstympade flickor och kvinnor. Utskottet anser inte att något tillkännagivande bör göras i avvaktan på Socialstyrelsens rapport. Motionerna avstyrks i den mån de inte är tillgodosedda med det anförda.

I motion So543 (m) yrkande 2 yrkas att riksdagen skall besluta om förlängd preskriptionstid för brott mot lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor. Utskottet vidhåller sin inställning i frågan och avstyrker därför även denna motion.

Omskärelse av pojkar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om förbud mot respektive åldersgräns för icke medicinskt betingad omskärelse av pojkar. Utskottet har inte ändrat inställning i frågan sedan förslaget till lag om omskärelse av pojkar behandlades våren 2001.

I motionerna So237 (m) och So451 (v) begärs tillkännagivanden om förbud mot icke-medicinsk omskärelse av pojkar under 18 år medan m-motionärerna i motion So278 vill ha en åldersgräns på 15 år för att ingreppet skall få utföras.

Utskottet har så sent som i maj innevarande år i huvudsak ställt sig bakom regeringens förslag till lag om omskärelse av pojkar, vilken nyligen trätt i kraft. Icke medicinskt betingad omskärelse av pojkar får enligt lagen utföras av legitimerad läkare eller, såvitt avser pojkar upp till två månaders ålder, av person med särskilt tillstånd från Socialstyrelsen samt under förutsättning att smärtlindring ges. Utskottet har inte ändrat uppfattning i frågan och kan därför inte ställa sig bakom kraven på åldersgräns för omskärelse. Utskottet avstyrker motionerna.

Regler för stöd till handikapporganisationer m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör, i avvaktan på att Socialstyrelsen inom kort redovisar en av utskottet initierad undersökning om effekterna av företagna ändringar i förordningen om statsbidrag till handikapporganisationer, avslå två motionsyrkanden med krav på just en sådan undersökning. Riksdagen bör vidare, med hänvisning till att det inte är en fråga för riksdagen, avslå en motion gällande stöd till Prostatacancerföreningen.

Efter ett initiativ från utskottet i samband med behandlingen av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken (prop. 1999/2000:79, bet. 1999/2000:SoU14, rskr. 1999/2000:240) har regeringen uppdragit åt Socialstyrelsen att följa upp och utvärdera effekterna av bestämmelserna i förordningen (2000:7) om statsbidrag till handikapporganisationer. Särskilt kommer därvid att kartläggas och analyseras hur övergången påverkar de mindre organisationerna som inte till fullo uppfyller de formella kriterierna för att erhålla statsbidrag enligt det nya bidragssystemet. En redovisning av uppdraget skall lämnas senast i samband med årsredovisningen för år 2001, dvs. inom en mycket nära framtid. Utskottet anser därmed att motionerna So240 (c) yrkande 15, i vilken begärs en översyn av det statliga stödets fördelning till handikapporganisationerna, samt So618 (fp) yrkande 16, där man anser att det nya bidragssystemets konsekvenser bör kartläggas för att åtgärda eventuella skevheter, är i huvudsak tillgodosedda. Riksdagen bör inte ta något nytt initiativ.

I motion So216 (fp) yrkande 2 begärs tillkännagivande om stöd till Prostatacancerföreningen.

Fördelningen av vissa bidrag regleras fr.o.m. den 1 juli 2000 enligt förordningen (2000:7) om statsbidrag till handikapporganisationer. Enligt förordningen ansvarar Socialstyrelsen för såväl beslut om fördelning som administration av bidraget till handikapporganisationerna. Det är således inte en fråga för riksdagen. Motionen avstyrks.

Regler för bilstöd till handikappade

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör med delvis bifall till ett antal motionsyrkanden rörande bilstöd till handikappade ge regeringen till känna att åtgärder snarast skall vidtas för att effektivisera och förbättra tillämpningen av bilstödet. Utskottet förväntar sig att regeringen under 2002 återkommer till riksdagen med en redovisning av vilka åtgärder som vidtas.

Företrädare för Handikappförbundens samarbetsorgan (HSO) har den 15 november 2001 uppvaktat utskottet och därvid framfört synpunkter på reglerna för bilstöd till handikappade.

Ett flertal motioner, nämligen So201 (m), So 246 (m), So321 (m), So419 (s), So453 (v), So552 (s), So618 (fp) yrkande 14 och So619 (kd) yrkande 8 tar upp olika aspekter på reglerna för bilstöd till handikappade.

Utskottet erinrar om att regeringen i budgetpropositionen föreslår att 164 000 000 kr anvisas under anslaget Bilstöd till handikappade. Utskottet har tillstyrkt den föreslagna medelsanvisningen.

Syftet med anslaget är att lämna bidrag till funktionshindrade personer och föräldrar med funktionshindrade barn för anskaffning och anpassning av motorfordon m.m. Bestämmelser om bilstöd finns i lagen (1988:360) om handläggning av ärenden om bilstöd till handikappade och i förordningen (1988:890) om bilstöd till handikappade. Bilstöd måste enligt 4 a § förordningen användas inom sex månader från det att den som beviljats bilstöd fått besked om att bilstöd kan betalas ut. Genom en förordningsändring (1 §) under hösten 1997 begränsades utbetalningarna för bilstöd så att de för respektive budgetår ryms inom ramen för de medel som anslås. De tre senaste åren har utbetalningarna av beviljade bilstöd fått stoppas före årets slut, och vissa utbetalningar har förskjutits till året efter.

Vidare pekar Riksförsäkringsverkets senaste prognos, enligt redovisningen i budgetpropositionen, på att anslagna medel för 2002 inte kommer att räcka till för att motsvara den väntade efterfrågan. Regeringen uppger att den noga kommer att följa utvecklingen. Riksrevisionsverkets översyn av bilstödet visar dessutom att det kan finnas behov av regelförändringar i syfte att förbättra och effektivisera stödet. Regeringen redovisar avslutningsvis att den avser att återkomma i frågan.

Utskottet konstaterar att ett flertal motioner tar upp olika problem som är förenade med reglerna för bilstöd till handikappade. Vad som anförs ger vid handen att en förändring av gällande regelsystem synes nödvändig. Omständigheter som bör beaktas vid den översyn som bör föregå en ändring av regelsystemet gäller bl.a. kriterierna för bilstöd, förutsättningarna för anpassningsbidrag, nödvändigheten av körkortskrav för personer berättigade till statlig assistansersättning, åldersgränserna samt nivån på grundbidrag och anpassningsbidrag.

Utskottet anser att regeringen snarast skall vidta åtgärder i syfte att effektivisera och förbättra tillämpningen av bilstöd till handikappade. Utskottet förväntar sig att regeringen under 2002 återkommer till riksdagen med en redovisning av vilka åtgärder som vidtas.

Vad utskottet nu anfört samt med anledning av motionerna So201 (m), So246 (m), So321 (m), So419 (s), So453 (v), So552 (s), So618 (fp) yrkande 14 och So619 (kd) yrkande 8 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

LSS/LASS

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner med begäran om utredningar, tillkännagivanden och ändringar i LSS/LASS. Detta med hänvisning till bl.a. tidigare tillkännagivanden av riksdagen, pågående utvecklingsarbete, pågående arbete inom utredningen Nationell utjämning av verksamhetskostnader enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade samt pågående arbete inom en arbetsgrupp vid Socialdepartementet.

I motion So500 (v) yrkande 3 begärs en översyn av lagen om assistansersättning med avseende på makars ansvar, ersättningsperioder, personkrets m.m. Utskottet har behandlat dessa frågor tidigare. (Se bl.a. betänkande 1998/99:SoU1.) Utskottet uttalade då bl.a. att målet för verksamheten enligt LSS skall vara att den enskilde får möjlighet att leva som andra trots sitt funktionshinder (5 §). Vad gäller makars gemensamma ansvar enligt äktenskapsbalken hänvisades till två domar i Regeringsrätten (mål nr 11598-1995 och 11599-1995) varvid rätten haft att bedöma frågan om äkta makars gemensamma ansvar enligt äktenskapsbalken i förevarande sammanhang. Vid bedömningen av tidsåtgången för det personliga stödet bör det enligt domarna beaktas att makar har ett gemensamt ansvar för hushållet. Mot bakgrund av syftet med den personliga assistansen – att funktionshindrade personer så långt möjligt skall kunna leva som andra – fann Regeringsrätten att assistansen skulle omfatta en del uppgifter som avsåg makars gemensamma hushåll och skötseln av barnen. Utskottet ansåg att regeringen bör följa utvecklingen på området samt vid behov återkomma. Vad utskottet anförde gav riksdagen som sin mening regeringen till känna. Vidare konstaterar utskottet att en arbetsgrupp tillsatts inom Socialdepartementet med uppgift att analysera förutsättningarna för att underlätta rekryteringen av personliga assistenter. Arbetsgruppen skall bl.a. analysera de villkor som påverkar möjligheten att rekrytera personliga assistenter, t.ex. arbetsmiljö, arbetsledning, driftsformer, schablonersättningen och arbetstider, och föreslå åtgärder för att motverka framtida brist på personliga assistenter. Utskottet anser motionen delvis tillgodosedd och avstyrker den.

I motionerna So359 (m) och So611 (m) yrkande 6 begärs tillkännagivande om att föräldraskap skall införas som ytterligare kriterium för rätt till personlig assistans. Utskottet behandlade senast i betänkande 2000/01:SoU12 två likartade motioner. För en utförligare bakgrund se sidorna 10, 11 och 13 i betänkandet. Utskottet redovisade bl.a. vad som anförts i frågan i proposition 1992/93:159 om stöd och service till vissa funktionshindrade liksom Socialstyrelsens Allmänna råd 1994:1 och Riksförsäkringsverkets Allmänna råd 1998:6. Utskottet konstaterade därvid att funktionshindrade föräldrar självklart har möjlighet att erhålla assistans så att de kan fungera i föräldrarollen. Utskottet ansåg inte att det behövdes något initiativ från riksdagens sida. Utskottet vidhåller denna uppfattning. Motionerna avstyrks därmed.

I motion So619 (kd) yrkande 12 begärs tillkännagivande om ett förtydligande av LSS vad gäller bedömningen av barns omvårdnadsbehov. Utskottet har flera gånger uttalat, senast i betänkande 1999/2000:SoU1, att försäkringskassorna vid bedömning av barns rätt till personlig assistans skall ta hänsyn till vad som normalt kan anses falla inom ramen för det föräldraansvar som enligt föräldrabalken åvilar alla vårdnadshavare med hänsyn till barnets ålder, utveckling och omständigheter i övrigt. Det är således behovet av extra tillsyn och omvårdnad med anledning av ett funktionshinder som skall ligga till grund för bedömning och beslut om personlig assistans. Utskottet vidhåller denna uppfattning. Utskottet har också i betänkande 1998/99:SoU1 uttalat att regeringen noga bör följa utvecklingen och återkomma till riksdagen om det skulle visa sig att barns möjligheter att erhålla personlig assistans skulle försämrats till följd av att rättstillämpningen visar sig bli mer restriktiv. Riksdagen beslöt att ge regeringen detta till känna. Utskottet anser att det inte nu behövs något ytterligare initiativ från riksdagens sida. Motionen avstyrks.

Med anledning av motion So288 (kd) vill utskottet framhålla att den som beviljats personlig assistans kan välja att själv vara arbetsgivare (under förutsättning att den han eller hon anställer inte lever i hushållsgemenskap med den funktionshindrade). I september 2001 var 257 assistansberättigade personer själva arbetsgivare. Sedan reformen infördes har ca 3 % av de assistansberättigade valt att själva vara arbetsgivare för assistenterna. Motionen avstyrks.

I motionerna So240 (c) yrkandena 9 och 10, So337 (m), So566 (kd) yrkande 21 och So619 (kd) yrkande 13 tas frågan upp om psykiskt funktionshindrades situation och deras rätt till personlig assistans. Utskottet vill åter framhålla att det ser mycket positivt på det kompetensutvecklingsprogram för personalen vid statliga och kommunala myndigheter som startats genom den nationella handlingsplanen för handikappolitiken. En ökad kompetens bör innebära att handläggare i valet mellan beslut enligt LSS respektive socialtjänstlagen kan komma att göra bättre underbyggda beslut vid val av insats. Utskottet konstaterar också att insatsen personligt ombud är ytterligare ett sätt att stärka psykiskt funktionshindrades egen initiativförmåga. Detta gäller även utvecklingen av brukarstödet. Utskottet anser att resultatet av dessa insatser bör avvaktas. Motionerna avstyrks därmed.

I motion So326 (kd) begärs tillkännagivande om att staten bör ta över kostnadsansvaret för LSS. Enligt motion So240 (c) bör tilläggsdirektiv ges till utredningen Nationell utjämning av verksamhetskostnaderna enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade av innebörd att staten tar över verksamheten (yrkande 16). I motion So446 (s) begärs ett nationellt utjämningsystem för kostnadsskillnader mellan kommuner avseende LSS. Utskottet konstaterar att en parlamentarisk kommitté tillkallats för att utreda hur utjämning skall ske för kostnadsskillnader mellan kommuner avseende verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Kommittén skall som tidigare anförts redovisa sitt uppdrag senast den 1 november 2002. Kommittén skall dock senast den 1 februari 2002 rapportera till regeringen om dels den allmänna inriktningen på utredningens arbete, dels förbättringar i det nuvarande tillfälliga statsbidragssystemet. Utredningens förslag bör avvaktas. Motionerna avstyrks.

I motion So240 (c) yrkande 11 begärs att regeringen lägger fram förslag på åtgärder för att säkra framtida personalförsörjning vad gäller personliga assistenter. Utskottet vill än en gång hänvisa till att regeringen har tillsatt en arbetsgrupp för att beskriva och analysera rekryteringsbehov och de förhållanden som påverkar möjligheterna att rekrytera assistenter. Arbetsgruppen skall redovisa sitt arbete senast den 30 november 2001. Utskottet anser motionen därmed tillgodosedd.

Jämställdhetsaspekter hos Handikappombudsmannen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå en motion med begäran om tydligare jämställdhetsaspekter hos Handikappombudsmannen. Utskottet hänvisar till att denne har i uppdrag att bidra till att uppnå målen för handikappolitiken, vilka omfattar bl.a. jämlikhet i levnadsvillkoren för flickor och pojkar.

I motion Sf402 (mp) yrkande 6 begärs tillkännagivande om behovet av tydligare jämställdhetsaspekter hos Handikappombudsmannen. Av regleringsbrevet för Handikappombudsmannen (HO) framgår att HO skall bidra till att uppnå målen för handikappolitiken genom att bevaka frågor som angår funktionshindrade personers rättigheter och intressen samt verka för att personer med funktionshinder uppnår full delaktighet i samhällslivet och jämlikhet i levnadsvillkoren för flickor och pojkar, kvinnor och män. Utskottet anser inte att det behövs något initiativ med anledning av motionen. Motionen avstyrks.

Stöd till våldsutsatta kvinnor m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden med krav på uttalanden om kommunernas och kvinnojourernas arbete såvitt gäller stöd till

våldsutsatta kvinnor mot bakgrund av de omfattande insatser som redan pågår på området. Riksdagen bör vidare avslå motionsyrkanden om regionala kvinnocentrum och om ett nationellt resurscentrum mot prostitution.

Ett antal motioner tar upp kommunernas och kvinnojourernas arbete med att stödja och hjälpa kvinnor som utsätts för våld samt vikten av att ta till vara Rikskvinnocentrums och kvinnojourernas erfarenheter och kunskaper inom sjukvården och hos myndigheterna.

Utskottet kan ånyo konstatera att det pågår ett omfattande arbete på olika nivåer när det gäller våld mot kvinnor. Socialstyrelsen och andra myndigheter arbetar fortfarande med de regeringsuppdrag som gavs med anledning av kvinnofridsreformen 1997. Socialstyrelsen har bl.a. utarbetat utbildningsmaterial för socialtjänsten respektive hälso- och sjukvården samt har tagit initiativ till nationell myndighetssamverkan för kvinnofrid. Förra året inrättade regeringen ett nationellt råd för kvinnofrid för att ytterligare uppmärksamma frågor som rör våld mot kvinnor. En prioriterad fråga för rådet är kvinnojourernas arbete. Den 1 juli 2001 trädde en ändring i 8 a § socialtjänstlagen i kraft. Av paragrafen framgår att socialtjänsten har ett ansvar för alla som utsatts för brott. I proposition 2000/01:79 Stöd till brottsoffer angav regeringen att en viktig uppgift för socialtjänsten är att verka för att samarbete med bl.a. ideella organisationer kommer till stånd.

Utskottet delar uppfattningen i motionerna om vikten av att förebygga våld och hot mot kvinnor och om att ge utsatta kvinnor adekvat vård och stöd. Inte minst kvinnojourerna och Rikskvinnocentrum har mycket värdefulla roller i detta arbete, och deras kunskaper och erfarenheter bör självklart tas till vara. Med hänsyn till de omfattande insatser som pågår på området får motionerna Ju323 (v) yrkandena 5 och 7, Ju324 (kd) yrkande 1, Ju396 (m) yrkande 6, Ju448 (c) yrkandena 3 och 5 samt So429 (s) anses i huvudsak tillgodosedda.

Hur vården av kvinnor som utsatts för våld skall organiseras är enligt utskottets mening i första hand en fråga för sjukvårdshuvudmännen och inte för riksdagen. Motion Ju323 (v) yrkande 9 om regionala kvinnocentrum avstyrks därför.

Vänsterpartiet begär i motion Ju323 yrkande 3 att en utredning tillsätts om ett nationellt resurscentrum mot prostitution. Utskottet vidhåller sin tidigare redovisade uppfattning att samhället på olika sätt och i olika sammanhang bör motverka prostitutionens skadeverkningar och konsekvenser. Utskottet konstaterar att Socialstyrelsen har i uppdrag att samla kunskap om prostitutionens omfattning och utveckling, sammanställa kunskap om de sociala insatserna på lokal nivå samt ge stöd till utveckling och förbättring av dessa insatser. Utskottet förutsätter att regeringen och ansvariga myndigheter följer utvecklingen och vidtar de åtgärder som kan behövas. Motionen får anses delvis tillgodosedd med det anförda.

Kostnadsansvaret för ungdomsvården

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå en motion om en översyn av kostnadsansvaret för ungdomsvården. Utskottet anser att en uppföljning av påföljdsreformen för unga lagöverträdare bör avvaktas.

I motion So211 (fp) begärs en översyn av kostnadsansvaret för ungdomsvården. Utskottet konstaterar att regeringen har lämnat uppdrag till Brottsförebyggande rådet, Socialstyrelsen och Statens institutionsstyrelse att gemensamt följa upp och utvärdera påföljdsreformen för unga lagöverträdare som trädde i kraft den 1 januari 1999. I avvaktan på resultatet av uppföljningen bör motionen avstyrkas.

Insatser för hemlösa

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör, i avvaktan på slutbetänkandet från Kommittén för hemlösa, avslå motionsyrkanden om behovet av insatser för hemlösa. Riksdagen bör också avslå ett yrkande om förlängt förordnande för kommittén.

Flera motioner tar upp behovet av insatser för hemlösa. I motionerna Bo246 (v) yrkande 11, Bo243 (kd) yrkande 5, So501 (c) yrkande 3 och So435 (s) berörs kommunernas ansvar och rätten till ett eget boende enligt socialtjänstlagen. Vänsterpartiet begär i motion Bo246 yrkande 1 att hemlösheten regelbundet skall kartläggas och i yrkande 2 särskilda insatser för hemlösa kvinnor. I kd-motionerna So357 yrkandena 1 och 2, So375 yrkandena 1–3, 5 och 6 samt Bo243 yrkande 8 begärs tillkännagivanden om en rikskampanj för att utrota hemlösheten, om handlingsplaner med åtgärdsprogram, om spridning av goda exempel, om att uppvärdera frivilligorganisationernas arbete samt om forskning.

Utskottet vill återigen framhålla att det är angeläget med konkreta och omedelbara insatser för att bistå de hemlösa och att slutmålet måste vara att människor skall kunna få egna bostäder. Med hjälp av stimulansmedlen under anslaget 18:3 Utvecklingsmedel till åtgärder för hemlösa har det tagits flera initiativ till utvecklingsprojekt som sammantaget har givit värdefull kunskap om metoder för att långsiktigt komma till rätta med hemlösheten. Som nämnts tidigare föreslår regeringen att 10 miljoner kronor per år anvisas till anslaget under perioden 2001–2003. Kommittén för hemlösa (dir. 1998:108) är i slutfasen av sitt arbete och kommer att lämna sitt slutbetänkande i december 2001. Utskottet kan konstatera att de flesta frågor som tas upp i motionerna omfattas av kommitténs uppdrag. Enligt utskottets mening bör kommitténs arbete inte föregripas. Motionerna avstyrks.

Utskottet kan inte ställa sig bakom kravet i kd-motionen Bo243 yrkande 9 om att Kommittén för hemlösa skall få förlängt förordnande efter 2001. Motionen avstyrks.

Svenska socialarbetare i Köpenhamn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden rörande verksamheten med svenska socialarbetare i Köpenhamn, i huvudsak med anledning av att socialtjänsten inte är någon statlig angelägenhet.

Flera motioner rör den numera nedlagda verksamheten med svenska socialarbetare i Köpenhamn. Utskottet betvivlar inte att verksamheten var till stor nytta och stöd för svenskar från hela landet som av olika anledningar hamnat i svårigheter vid vistelse i Köpenhamn. Socialtjänsten är emellertid ett kommunalt ansvar och inte någon statlig angelägenhet. Huruvida vissa kommuner bör samarbeta för att verksamheten skall kunna återupptas är vidare enligt utskottets mening inte någon fråga för riksdagen. Utskottet vill i sammanhanget också erinra om det nyligen presenterade kommittéförslaget om extra resurser i form av särskilt utbildad personal till de utlandsmyndigheter som har många konsulära biståndsärenden med social och psykiatrisk problematik. Motionerna So231 (m), So309 (fp), So313 (kd), So458 (v) och So512 (s) avstyrks.

Övrig statlig verksamhet

Apoteket AB

Apoteksmonopolet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om att konkurrensutsätta detaljhandeln med läkemedel. Vidare bör riksdagen avslå ett motionsyrkande med begäran om ändring av Kungl. Maj:ts kungörelse (1970:738) om läkemedelsförsörjningen vid sjukvårdsinrättningar samt ett motionsyrkande om upphandling av läkemedel m.m.

I *budgetpropositionen* anfördes att Apoteket under 2000 omsatte 27,9 miljarder kronor, en ökning med 6,6 % jämfört med föregående år. Försäljningen av läkemedel mot recept ökade med 7,6 %.

Från 1980-talet fram t.o.m. 1996 har försäljningen ökat konstant. Den minskade försäljningen 1997 var en effekt av det nya systemet med läkeme-

delsförmånen som trädde i kraft den 1 januari 1997. Ändringen i läkemedelsförmånen ledde bl.a. till en hamstring av läkemedel under senare delen av 1996, vilket medförde en minskad försäljning under första halvåret 1997. Under 1999 och 2000 har försäljningen åter ökat.

Den största delen av kostnaderna för läkemedel på recept inom ramen för läkemedelsförmånen betalas av landstingen. För detta får de ett särskilt statsbidrag. Ändringar i läkemedelsförmånen infördes fr.o.m. den 1 juni 1999 efter beslut i riksdagen.

Vinstutdelningen till bolagets ägare var 100 miljoner kronor för verksamhetsåret 2000. Staten har vid ordinarie bolagsstämma i Apoteket AB (publ) den 18 april 2001 uttalat att vinstutdelning till bolagets ägare avseende verksamhetsåret 2001 bör, under förutsättning att aktiebolagslagens vinstutdelningsregler medger detta, uppgå till omkring 100 miljoner kronor.

Regeringen avser att under 2002 se över verksamhetsavtalet mellan staten och Apoteket AB med anledning av de förändringar som inträder med anledning av förslagen i den kommande propositionen om vissa ändringar i läkemedelsförmånen och landstingens ökande ansvar för kostnaderna för läkemedel i öppen vård.

I *motion So261 av Chris Heister m.fl. (m)* yrkas att riksdagen beslutar att avveckla apoteksmonopolet (*yrkande 10*). Enligt motionärerna är det uppenbart att konkurrens skulle leda till lägre kostnader. Apoteksmonopolet bör därför avskaffas och ersättas med en licensierad försäljning av läkemedel. Vidare anfördes att den svenska apotekstätheten är oacceptabelt låg samt att internationella erfarenheter visar att apotekstätheten ökar när läkemedel säljs på en fri marknad. Även i *motionerna So3 av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkande 17*, *So620 av Chris Heister m.fl. (m) yrkande 8*, *So218 av Margareta Cederfelt (m)*, *So395 av Patrik Norinder och Lars Elinderson (m) yrkande 2*, *So492 av Berit Adolfsson och Anita Sidén (m)*, *So566 av Alf Svensson m.fl. (kd) yrkande 23*, *So530 av Mikael Oscarsson och Annelie Enochson (kd) och So628 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 16* begärs tillkännagivanden som syftar till att upphäva apoteksmonopolet.

I *motion So261 av Chris Heister m.fl. (m)* yrkas att riksdagen upphäver 2 § Kungl. Maj:ts kungörelse (1970:738) om läkemedelsförsörjningen vid sjukvårdsinrättningarna (*yrkande 9*). Motionärerna anför att bestämmelsen bör upphävas till förmån för en lagtext som ger sjukvårdshuvudmännen möjlighet att låta annan med farmaceutisk kompetens än de i lagtexten nämnda aktörerna driva sjukhusapotek.

I *motion So638 av Sven-Erik Österberg (s)* begärs ett tillkännagivande om vad i motionen anfördes om behovet av att låta sjukvårdshuvudmännen upphandla och distribuera läkemedel. Motionären anför att nuvarande ordning med ensamrätt för Apoteksbolaget att hantera läkemedlen måste förändras för att man skall kunna minska läkemedelskostnaderna. Även sjukvårdshuvudmännen bör få rätt att upphandla och distribuera läkemedel till både sjukhus och kommunal sjukvård.

Med anledning av *proposition 1998/99:106 Vissa ändringar i läkemedelsförmånen m.m.* behandlade socialutskottet bl.a. frågan om konkurrensutsättning av läkemedelsdistributionen i *betänkande 1998/99:SoU14 Vissa ändringar i läkemedelsförmånen m.m.* Utskottet gjorde bedömningen att det då inte fanns skäl att förändra läkemedelsdistributionen genom att konkurrensutsätta detaljhandeln. Utskottet vidhöll i *betänkandena 1999/2000:SoU1 och 2000/01:SoU1* denna inställning.

Utskottets ställningstagande

I ett flertal motioner framställs yrkanden om att apoteksmonopolet bör avskaffas och att detaljhandeln med läkemedel bör konkurrensutsättas. Utskottet har vid upprepade tillfällen behandlat motioner med samma krav. Utskottet vidhåller sin tidigare inställning att det inte finns skäl att förändra läkemedelsdistributionen genom att konkurrensutsätta detaljhandeln med läkemedel. Motionerna So261 (m) yrkande 10, So3 (m) yrkande 17, So620 (m) yrkande 8, So218 (m), So395 (m) yrkande 2, So492 (m), So566 (kd) yrkande 23, So530 (kd) och So628 (fp) yrkande 16 avstyrks.

I motion So261 (m) yrkande 9 yrkas att 2 § Kungl. Maj:ts kungörelse (1970:738) om läkemedelsförsörjningen vid sjukvårdsinrättningarna upphävs till förmån för en lagtext som ger sjukvårdshuvudmännen möjlighet att låta annan med farmaceutiskt kompetens än de i lagtexten nämnda aktörerna driva sjukhusapotek. Utskottet anser emellertid inte att det finns skäl att genomföra den ändring som motionärerna föreslår. Motionsyrkandet avstyrks.

I motion So638 (s) begärs ett tillkännagivande om behovet av att låta sjukvårdshuvudmännen upphandla och distribuera läkemedel. Av 2 § Kungl. Maj:ts kungörelse (1970:738) om läkemedelsförsörjningen vid sjukvårdsinrättningarna framgår att sjukhusapotek får drivas av sjukvårdshuvudmännen själva. Vidare framgår av 5 § lagen (1996:1152) om handel med läkemedel m.m. att detaljhandel med läkemedel avseende försäljning till bl.a. en sjukvårdshuvudman får bedrivas av den som har tillstånd till partihandel med läkemedel. Motionen får anses tillgodosedd med det anförda och avstyrks.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Översyn av tandvårdsförsäkringen (punkt 9)

av Chris Heister (m), Leif Carlson (m), Cristina Husmark Pehrsson (m) och Lars Elinderson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 1. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So379 yrkandena 2–4 och avslår motionerna 2001/02:So220, 2001/02:So226 yrkandena 1–3, 2001/02:So437, 2001/02:So440, 2001/02:So481, 2001/02:So493, 2001/02:So535, 2001/02:So561, 2001/02:So566 yrkande 24, 2001/02:So573, 2001/02:So589, 2001/02:So600 yrkandena 1 och 2, 2001/02:So607 och 2001/02:So628 yrkande 15.

Ställningstagande

Vi förordar ett högkostnadsskydd som omfattar alla oavsett ålder. Därför föreslår vi att kostnaderna utöver en självrisk på 3 000 kr skall subventioneras. Självriskens på 3 000 kr kombineras i vårt förslag med en subventionsgrad på 60 % för högre men fortfarande normala tandvårdskostnader. Riktigt höga tandvårdskostnader, över 15 000 kr per år, täcks med en subventionsgrad på 80 %. Det innebär att de med störst behov av tandvård garanteras rimliga kostnader för omfattande behandlingar. Ett sådant system är enkelt, överskådligt och rättvist.

Vidare anser vi att landstingens roll på tandvårdsområdet måste renodlas. Den särställning som landstinget har i förhållande till privattandläkarna måste avvecklas och konkurrensen ske på lika villkor. Med hänsyn till de nära sambanden mellan olika sorters tandvård – gemensamma kostnader och samordnad patientrekrytering – menar vi att ansvaret för att finansiera tandvård åt de särskilt utsatta grupper som har rätt till uppsökande verksamhet bör tas över av staten. Det är ett ansvar som i dagsläget ligger på landstinget. Vi är övertygade om att ett statligt finansieringsansvar skulle innebära en bättre verksamhet samt en rättvisare konkurrens. Trots att landstingen löpande erhåller statlig ersättning för den uppsökande verksamheten når den uppsökande verksamheten bara en mindre del av de människor den riktar sig till. Landstingens särskilda ansvar på tandvårdsområdet har enligt vår uppfattning sedan

länge i praktiken bara använts som ett svepskäl för att subventionera den egna tandvården. Staten bör således överta finansieringsansvaret för all offentligt finansierad tandvård, utom i vissa avgränsade fall där gränslinjen mellan sjuk- och tandvård inte är helt klar och där verksamheten skall regleras av hälso- och sjukvårdslagen. Tandvårdslagen bör därför inte innehålla några skrivningar om landstingens särskilda skyldigheter eller ansvar på tandvårdsområdet. Tandvård som led i en sjukdomsbehandling skall alltså liksom sjukvården i övrigt vara en angelägenhet för sjukvårdshuvudmännen. Avgiften för sådan behandling bör vara densamma som för annan sjukvårdsbehandling. Vad här anförs bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

2. Översyn av tandvårdsförsäkringen (punkt 9)

av Chatrine Pålsson (kd) och Lars Gustafsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 2. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So566 yrkande 24 och avslår motionerna 2001/02:So220, 2001/02:So226 yrkandena 1–3, 2001/02:So379 yrkandena 2–4, 2001/02:So437, 2001/02:So440, 2001/02:So481, 2001/02:So493, 2001/02:So535, 2001/02:So561, 2001/02:So573, 2001/02:So589, 2001/02:So600 yrkandena 1 och 2, 2001/02:So607 och 2001/02:So628 yrkande 15.

Ställningstagande

Patientavgifterna för tandvård har alltid varit högre än inom den övriga vården. För enskilda som har dåliga tänder har detta varit oerhört betungande. Ofta är det dessutom flera i samma familj som drabbas. Detta kan betyda att kostnaderna blir svåra att klara. Människor kan av ekonomiska skäl tvingas avstå från tandvårdsbehandling. Vi anser därför att regeringen bör lägga fram förslag till en förbättrad tandvårdsförsäkring som ingår i den allmänna sjukförsäkringen. Vad här anförs bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3. Översyn av tandvårdsförsäkringen (punkt 9)

av Kenneth Johansson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 3. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So226 yrkandena 1–3 och avslår motionerna 2001/02:So220, 2001/02:So379 yrkandena 2–4, 2001/02:So437, 2001/02:So440, 2001/02:So481, 2001/02:So493, 2001/02:

So535, 2001/02:So561, 2001/02:So566 yrkande 24, 2001/02:So573, 2001/02:So589, 2001/02:So600 yrkandena 1 och 2, 2001/02:So607 och 2001/02:So628 yrkande 15.

Ställningstagande

Jag anser att på sikt bör avgifterna för och finansieringen av tandvård harmoniseras med hälso- och sjukvårdens finansiering. Det finns i dagsläget flera förslag till lösningar. En möjlighet är att inkludera tandvården i hälso- och sjukvårdens högkostnadsskydd. En annan möjlighet är att bygga vidare på den nuvarande tandvårdsförsäkringen så att högkostnadsskyddet i den förstärks. I nuläget bör det nuvarande högkostnadsskyddet förstärkas för att ge ett stöd till personer som är i behov av omfattande tandvårdsbehov. Det är samtidigt angeläget att belysa och analysera de ekonomiska, organisatoriska och hälsorelaterade konsekvenserna av att inkludera tandvården i hälso- och sjukvårdens högkostnadsskydd.

Det nuvarande stödet till patienter med höga kostnader för protetik och tandreglering är inte tillräckligt. Vuxna bör få möjlighet till regelbundna undersökningar, förebyggande åtgärder och övrig hälsobevarande tandvård samt viss infektions- och inflammationsbehandling till en rimlig kostnad. Behandling av infektioner och inflammationer bör ske på samma villkor som behandling inom sjukvården, det vill säga med samma avgift som sjukvården tillämpar. Vidare bör provtagning inom tandvården kosta lika mycket som en liknande provtagning inom sjukvården, dvs. rymmas inom patientavgiften. Jag anser således att regeringen som ett första steg bör återkomma med förslag om att behandling av inflammationer, infektioner samt provtagning skall kosta lika mycket som en liknande behandling inom sjukvården.

Samhällets stöd till vuxentandvård skall syfta främst till en bättre tandhälsa bland befolkningen, så att vårdbehovet och därmed kostnaderna för enskilda och samhället på sikt minskar. Stödet till vårdtagare inom vården och omsorgen samt förebyggande insatser för den övriga befolkningen har förbättrats samtidigt som vissa mer omfattande behandlingar har blivit dyrare. Patienter med höga tandvårdskostnader måste få ett bättre skydd oavsett ålder. Vad här anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4. Översyn av tandvårdsförsäkringen (punkt 9)

av Kerstin Heinemann (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 4. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So628 yrkande 15 och avslår motionerna 2001/02:So220, 2001/02:So226 yrkandena 1–3, 2001/02:So379 yrkandena 2–4, 2001/02:So437, 2001/02:So440, 2001/02:So481, 2001/02:So493, 2001/02:So535, 2001/02:So561, 2001/02:So566

yrkande 24, 2001/02:So573, 2001/02:So589, 2001/02:So600 yrkandena 1 och 2 och 2001/02:So607.

Ställningstagande

Enligt min uppfattning är den nuvarande tandvårdspolitiken i många avseenden misslyckad. Ett förbättrat högkostnadsskydd och en översyn av hela tandvården behövs för att åstadkomma en rättvisare tandvård. Jag anser att en plan behöver tas fram om hur tandvården successivt skall inlemmas i sjukförsäkringen och garantier lämnas för att ingen skall behöva avstå från tandvård av ekonomiska skäl. Vad här anförs bör ges regeringen till känna.

5. Tandvård för vissa grupper (punkt 10)

av Chatrine Pålsson (kd) och Lars Gustafsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 5. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So566 yrkande 25 och avslår motionerna 2001/02:So226 yrkandena 4 och 5, 2001/02:So495 yrkande 9 och 2001/02:So551.

Ställningstagande

Vi vill framhålla att forskare har kunnat klarlägga ett antal samband mellan dålig munhälsa och olika sjukdomar. Den som lider av tandlossning löper större risk att drabbas av hjärt- och kärlsjukdomar liksom av hjärnblödning och diabetes. Detta är ett ytterligare bevis på att god munhälsa också kan förebygga andra sjukdomar. Vad här anförs bör ges regeringen till känna.

6. Tandvård för vissa grupper (punkt 10)

av Kenneth Johansson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 6. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So226 yrkandena 4 och 5 och avslår motionerna 2001/02:So495 yrkande 9, 2001/02:So551 och 2001/02:So566 yrkande 25.

Ställningstagande

Jag vill betona att insatser vad gäller förebyggande tandvård bör utökas. Särskilda insatser bör göras för att erbjuda barn med invandrabakgrund och barn i utsatta områden ofta återkommande tandvård.

Jag ser vidare med stor oro på utvecklingen mot att många ungdomar som lämnat den fria barn- och ungdomstandvården inte håller kontakt med tandläkare. Riktade insatser krävs för att nå ökad kunskap och ökat intresse hos ungdomar. I det nuvarande tandvårdsstödet finns en speciell ersättning för ungdomstandvård. I ett antal landsting har man infört en gratis undersökning men det finns även landsting som, trots den extra ersättningen, tar en högre avgift för ungdomar än för vuxna. Den nationella ersättningen kommer därmed inte ungdomarna till del. Syftet med ersättningen – att den skulle användas för uppsökande verksamhet – har inte nåtts. Det finns anledning att prova nya modeller för tandvårdssubventionen till ungdomar. Jag anser att regeringen bör återkomma med förslag om riktade insatser till ungdomar samt en ökning av grundbeloppet. Vad här anförs bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7. Tandvård för vissa grupper (punkt 10)

av Helena Hillar Rosenqvist (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 7. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So495 yrkande 9 och avslår motionerna 2001/02:So226 yrkandena 4 och 5, 2001/02:So551 och 2001/02:So566 yrkande 25.

Ställningstagande

Svenska barns tänder blir allt bättre. Tandhälsan har förbättrats för både barn och ungdomar. Emellertid finns det stora geografiska skillnader i förekomsten av karies. Sämst tänder har i allmänhet barn i storstäderna. Med anledning av detta bör en utredning se över de bakgrundsfaktorer som kan finnas till de regionala skillnaderna i barns tandhälsa. I och med att barns tandhälsa inte behandlas i den pågående tandvårdsutredningen anser vi att detta bör genomföras snarast, också för att få vetskap om det framtida tandvårdsbehovet. En möjlig väg att genomföra detta är att ge ett tilläggsdirektiv till den pågående utredningen om bland annat bakgrundsfaktorer till regionala skillnader i barns tandhälsa. Vad här anförs bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8. Tandvård som led i en sjukdomsbehandling (punkt 11)

av Rolf Olsson (v) och Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 8. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So344 yrkande 1 och avslår motionerna 2001/02:So344 yrkande 2 och 2001/02:So583 yrkande 5.

Ställningstagande

Enligt vår uppfattning är det anmärkningsvärt när en läkare med specialistkompetens i samarbete med en tandläkare gjort bedömningen att byte av tandfyllningar behöver göras så skall detta ytterligare förhandsprövas av landstinget. Vi anser att man bör utgå från att den remitterande läkaren och tandläkaren har tillräcklig kompetens. Vi föreslår därför att den förhandsprövning som gäller vid försäkringskassorna även skall gälla vid tandsaner-
ingar. Där finns en besvärsmätt som ger ökad rättssäkerhet. Enligt vår uppfattning framgår det inte klart av direktiven till utredningen Tandvårdsöversyn 2000 att denna fråga kommer att behandlas inom ramen för utredningsarbetet. Vad här anförs bör ges regeringen till känna.

9. Biverkningsregister (punkt 12)

av Rolf Olsson (v) och Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 9. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So526 och avslår motionerna 2001/02:So583 yrkande 4 och 2001/02:So636 yrkande 4.

Ställningstagande

Vi vill betona att det ur folkhälsosynpunkt är viktigt att amalgam och andra tandlagningsmaterial inte tappas bort när det gäller miljö och kemikalier. Ansvaret för medicintekniska produkter har flyttats från Socialstyrelsen till Läkemedelsverket. Det finns en viss oklarhet om det frivilliga biverkningsregistret, som nu ligger i Umeå, kommer att återfinnas på Läkemedelsverket.

Vi anser att det är mycket viktigt med ett biverkningsregister för dentalmaterial. Förutom att det är angeläget att uppmärksamma nya dentalmaterial så behövs uppföljningar om amalgamanvändningen utifrån de diskussioner som pågår om farlighet kontra ofarlighet.

Vi anser att biverkningsregistret skall vara obligatoriskt mot bakgrund av att det nuvarande frivilliga registret inte fungerat fullt ut. Problemen kan kopplas till frivilligheten. Vad här anförs bör ges regeringen till känna.

10. Biverkningsregister (punkt 12)

av Kenneth Johansson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 10. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So583 yrkande 4 och avslår motionerna 2001/02:So526 och 2001/02:So636 yrkande 4.

Ställningstagande

Från och med detta år har Läkemedelsverket ansvaret för medicintekniska produkter, dit dentalmaterialen hänförs. Biverkningar av medicintekniska produkter skall anmälas till tillverkaren och skall skickas till Läkemedelsverket. Hur man skall göra med biverkningar från sådana material som patienten burit i munnen en längre tid och där man inte känner till tillverkaren framgår inte. Jag menar att sådana biverkningar borde anmälas direkt till Läkemedelsverket. Vad här anförts bör ges regeringen till känna.

11. Biverkningsregister (punkt 12)

av Helena Hillar Rosenqvist (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 11. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So636 yrkande 4 och avslår motionerna 2001/02:So526 och 2001/02:So583 yrkande 4.

Ställningstagande

Enligt min uppfattning har biverkningsregistreringen för dentalmaterial hittills inte fungerat. Nu flyttas ansvaret till Läkemedelsverket, men biverkningar skall anmälas till respektive tillverkare av dentalmaterial. Läkemedelsverket får bara en kopia. Detta system kommer inte att ge den information som behövs för att följa utvecklingen av biverkningar. Varken patienter eller läkare känner till vem som tillverkat de olika materialen och när det gäller material som patienten haft i munnen en tid kanske inget företag finns att anmäla biverkningarna till. Ingen instans har uppdraget att följa utvecklingen av den vetenskapliga litteraturen om hälsoeffekter av dentalmaterial. Möjligheten att ge Metallbiologiskt Centrum resurser för att bygga upp en databas med vetenskapliga publikationer om hälsoeffekter av olika dentalmaterial bör ses över. Vad här anförs bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

12. Förbud mot amalgam (punkt 13)

av Rolf Olsson (v) och Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 12. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So344 yrkandena 4–5 och avslår motionerna 2001/02:So225 yrkande 1, 2001/02:So226 yrkande 8, 2001/02:So483, 2001/02:So516, 2001/02:So583 yrkandena 6 och 7 och 2001/02:So636 yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Vi anser att en målsättning måste vara att kvicksilverhaltigt tandvårdsmaterial avvecklas. Det nu existerande EU-direktivet om medicinsk-tekniska produkter skapar i nuläget hinder för en sådan avveckling. Regeringen har aviserat att man undersöker möjligheten att förbjuda amalgam av miljöskäl. Riksdagens miljö- och jordbruksutskott har uttalat att man förutsätter att det arbetet skall vara slutfört senast 2003. Vi delar denna uppfattning. Vidare träffades i mars 1995 en överenskommelse mellan Socialdepartementet och Landstingsförbundet som innebär att amalgam i princip inte skall användas som tandfyllningsmaterial på barn och unga. Undantag får ske när nyttan för den enskilda bedöms vara motiverad för ett avsteg från den principen. Enligt uppgift har emellertid i Västra Götalandsregionen fler än 700 barn behandlats med amalgam trots att det i princip är förbjudet. Det har oftast handlat om utvecklingsstörda barn eller barn med mycket svår tandläkarskräck. Vi anser att detta förfarande inte är acceptabelt då det berör redan utsatta barn. Vi anser att undantag inte skall få göras från förbudet mot amalgam som tandfyllningsmaterial på barn och unga. Vad här anförs bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

13. Förbud mot amalgam (punkt 13)

av Chatrine Pålsson (kd) och Lars Gustafsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 13. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2001/02:So225 yrkande 1 och 2001/02:So483 och avslår motionerna 2001/02:So226 yrkande 8, 2001/02:So344 yrkandena 4 och 5, 2001/02:So516, 2001/02:So583 yrkandena 6 och 7 och 2001/02:So636 yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Kvikksilver är ett av de giftigaste ämnen vi känner till. Ett stort antal forskningsrapporter har visat på kvicksilvrets skadeverkningar. Många människor har egna erfarenheter av att ha blivit sjuka av sina amalgamplomber. Det är dock fortfarande inte förbjudet att laga tänder med amalgam. Gravida och ammande kvinnor ges rådet att inte äta viss fisk som innehåller kvicksilver, men de kan fortfarande få sina tänder lagade med amalgam. Läckande kvicksilver kan gå över i moderkaka och bröstmjök till fostret/barnet och påverka dess känsliga nervsystem. Tandläkarna förordar inte amalgamalternativet till kvinnor i fertil ålder. Det är ovanligt i dag att gravida kvinnor ges amalgamfyllningar.

Vi anser vidare att riksdagen bör uppdra åt regeringen att snarast vidta åtgärder så att riksdagsbeslutet från 1994 om avveckling av amalgam som tandfyllningsmaterial inom barn- och ungdomstandvården efterlevs. Vad här anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

14. Förbud mot amalgam (punkt 13)

av Kenneth Johansson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 14. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So226 yrkande 8, bifaller delvis motion 2001/02:So583 yrkandena 6 och 7 och avslår motionerna 2001/02:So225 yrkande 1, 2001/02:So344 yrkandena 4 och 5, 2001/02:So483, 2001/02:So516 och 2001/02:So636 yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Frågan om hur kvicksilver från amalgam påverkar en människas totala hälsotillstånd har länge diskuterats. Många människor uppger att de mår dåligt av amalgamet. Jag anser att ett amalgamförbud skall genomföras så snart som möjligt. Detta är särskilt angeläget vad beträffar barn. Även arbetet inom EU för att nå ett amalgamförbud måste påskyndas. Likaså måste forskningen inom området intensifieras. Vad här anförts bör ges regeringen till känna.

15. Förbud mot amalgam (punkt 13)

av Helena Hillar Rosenqvist (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 15. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So636 yrkandena 1–3 och avslår motionerna 2001/02:So225 yrkande 1, 2001/02:So226 yrkande 8,

2001/02: So344 yrkandena 4 och 5, 2001/02:So483, 2001/02:So516 och 2001/02: So583 yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

Jag anser att amalgam bör avvecklas av både miljö- och hälsoskäl. Sverige måste våga utmana EU-systemet redan nu. Endast då kan vi få ett korrekt svar på om det finns möjlighet att förbjuda amalgam eller inte. Genom att anmäla ett nationellt förbud kan Sverige också driva på om ett EU-förbud mot amalgam.

Enligt en nyligen avlämnad rapport sätts amalgam in i tänderna på barn som kan vara svåra att behandla, med argumentet att det går fortare och håller längre. Fler än 700 barn i Västra Götalandsregionen har fått sina tänder lagade med amalgam. Det är orimligt att dessa barn skall utsättas för risken med amalgamfyllningar. Att det går fortare och håller längre borde inte vara ett godtagbart argument för dessa barn när det inte anses rimligt för andra barn. Risken för biverkningar är naturligtvis lika stor. Jag vill också påpeka att det finns andra alternativa lagningsmaterial. Tillämpningen skiljer sig åt mellan olika län och regioner, så att vissa har ett generellt förbud som gäller alla barn. Jag anser att Socialdepartementet omedelbart måste inleda en diskussion med Landstingsförbundet i syfte att få igenom ett generellt förbud mot att använda amalgam även på barn som kan vara svårbehandlade. Vad här anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

16. Amalgams effekter på hälsan (punkt 15)

av Chatrine Pålsson (kd) och Lars Gustafsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 16. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So225 yrkandena 2 och 3 och 2001/02:So612 yrkande 10 samt avslår motionerna 2001/02:So562, 2001/02:So583 yrkandena 1 och 2 och 2001/02:So636 yrkande 8.

Ställningstagande

Sedan 1995 är det inte längre tillåtet att laga barns tänder med amalgam. Det finns dock undantag för barn som är svåra att behandla. De alternativa materialen som plast, guld, porslin med flera, kan vålla problem av praktiska skäl, t.ex. om patienten inte kan sitta still under behandlingen. Det kan handla om barn med funktionshinder, tandläkarskräck eller barn med upplevda trauman i annan kultur. Undantaget har tillkommit på begäran av tandläkarna. Nedsövning av patienten innebär också risker. Vi anser därför att en uppföljning bör göras av hälsan hos barn i relation till silveramalgamfyllningar. Likaså vill vi betona att det arbete som pågår i Regeringskansliet starkt bör

baseras på hälsoskäl och den oro som många människor känner. Vad här anföras bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

17. Amalgams effekter på hälsan (punkt 15)

av Helena Hillar Rosenqvist (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anföras i reservation 17. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So636 yrkande 8 och avslår motionerna 2001/02:So225 yrkandena 2 och 3, 2001/02:So562, 2001/02:So583 yrkandena 1 och 2 och 2001/02:So612 yrkande 10.

Ställningstagande

Enligt redan tagna beslut i riksdagen har patienter med sjukdom orsakad av amalgam rätt till kostnadsfri tandvård. Mycket tyder på att denna rättighet inte omsatts i praktiska möjligheter för dessa patienter. En av orsakerna kan vara att tandvård och sjukdomsdiagnoser faller inom två olika grupper inom sjukvården, tandläkare respektive läkare. Denna svårighet kan vara svår att komma tillrätta med. Men svårigheten får naturligtvis inte tas som skäl till att en relativt stor grupp patienter inte får den vård de behöver. Tusentals människor får i dag ingen hjälp. Endast omkring 200 personer har fått hjälp med fullständig amalgamsanering under 1999.

Jag anser att frågan om i vilken utsträckning vård av amalgamskadade verkställs, vilka eventuella hinder som föreligger som försvårar tillgången till behandling och hur dessa i så fall skall överbryggas bör utredas i särskild ordning och med skyndsamhet med tanke på det lidande som orsakas i drabbade patientgrupper. Vad här anföras bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

18. Tandläkarnas verksamhet (punkt 16)

av Chris Heister (m), Leif Carlson (m), Cristina Husmark Pehrsson (m) och Lars Elinderson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anföras i reservation 18. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So379 yrkande 1 och bifaller delvis motion 2001/02:So226 yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

Vi kan konstatera att varken offentlig eller privat tandvård expanderar för närvarande. Däremot har folktandvården under 1990-talet minskat långsam-

mare än privattandvården. Folktandvårdens andel av patienterna varierar kraftigt mellan olika delar av landet. På många håll är man fortfarande helt dominerande, och på de flesta håll driver man mottagningar som är större än de privata vårdgivarnas. Denna utveckling är något förvånande men framstår ändå som naturlig mot bakgrund av att folktandvården har lättare att – med hjälp av skattemedel – upprätthålla verksamheten i tider av dålig lönsamhet. I praktiken förekommer fortfarande kraftiga subventioner till folktandvården. Subventionerna snedvrider konkurrensen och håller tillbaka privattandvårdens möjligheter att verka och utvecklas. Ett stort problem för privattandläkarna är de skillnader i mervärdesskattehanseende som gäller i förhållande till folktandvården. De nuvarande reglerna gynnar systematiskt offentlig tandvård och snedvrider därigenom konkurrensen.

Behovet av förbättrad konkurrens och lägre priser inom tandvården understryker betydelsen av att möjligheterna att driva och etablera verksamhet som privatpraktiker förbättras. Vi beklagar att dessa problem ännu inte har fått en tillfredsställande lösning.

Vidare vill vi erinra om att riksdagen våren 2001 beslöt att regeringen snarast borde återkomma med förslag innebärande att åldersgränsen för erhållande av bl.a. tandvårdssättning avskaffas. Mot bakgrund av riksdagens beslut är det anmärkningsvärt att regeringen ännu inte aviserat ett sådant förslag. Tvångspensioneringarna fortsätter. Vad här anförts bör ges regeringen till känna.

19. Tandläkarnas verksamhet (punkt 16)

av Kenneth Johansson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 19. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So226 yrkandena 6 och 7 och bifaller delvis motion 2001/02:So379 yrkande 1.

Ställningstagande

Enligt min uppfattning innebär ökad mångfald bland vårdgivare samt ökad konkurrens stora välfärdsvinster. Alternativ till de offentliga vårdgivarna är viktiga inte bara för att få resurserna att räcka längre utan också för att säkra valfrihet åt patienterna. Jag vill särskilt påtala att det är av största vikt att rätta till den obalans i konkurrens som råder mellan offentlig och privat tandvård på grund av mervärdesskattereglerna. En första åtgärd är att ställa krav om särredovisning för folktandvårdens verksamhet.

Jag vill också peka på att personalförsörjningen för framtidens tandvård måste säkras. Många tandläkare flyttar från Sverige och startar verksamhet i bl.a. Norge och England. Detta är särskilt påtagligt för svensk landsbygd, där man redan har stora svårigheter att rekrytera tandläkare. För att stoppa denna

ström av utflyttande tandläkare, måste tandläkaryrket uppvärderas. Vidare saknar Sverige i dag en framtidsinriktad tandsköterskeutbildning. Detta bör ses över så att framtidens tandvård tryggas. Jag vill också erinra om det tillkännagivande som riksdagen gjorde våren 2001 om att regeringen skall redovisa förslag som innebär att åldersgränsen för att erhålla tandvårdsersättning avskaffas. Jag anser vidare att regeringen bör ges i uppdrag att tillsammans med berörda parter presentera ett åtgärdsprogram för att långsiktigt säkra personalförsörjningen vad gäller tandläkare och tandhygienister. Vad här anförts bör ges regeringen till känna.

20. Nyandlighet (punkt 18)

av Kerstin Heinemann (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 20. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So634 yrkandena 17 och 18, bifaller delvis motionerna 2001/02:So514 yrkande 2 och 2001/02:So587 och avslår motion 2001/02:So514 yrkande 1.

Ställningstagande

Barn som växer upp i nyandliga rörelser har uppmärksamats i den av regeringen 1996 tillsatta Utredningen om samhällets stöd till människor som av särskilda skäl befinner sig i psykiska kristillstånd. Utredningen har presenterat sina förslag i betänkandet I God Tro — Samhället och nyandligheten (SOU 1998:113).

Utredningen konstaterade att det saknas kunskap och forskning om barns situation i mer eller mindre slutna rörelser. Mot den bakgrunden föreslår utredningen såväl kort- som långsiktiga forskningsinsatser om barns situation i slutna samfund. Jag instämmer i den bedömningen.

Utredningen konstaterade vidare att bristen på kunskap och erfarenhet av att möta barn från nyandliga rörelser ställer många personalkategorier inför svårbemästrade situationer. Utredningen föreslog därför att råd och anvisningar skall utarbetas till olika personalkategorier inom skola, barnomsorg, socialtjänst och sjukvård. Av samma anledning bör kursplaner för lärar-, förskolläraryrket och socionomutbildningar innefatta frågor om religiösa minoriteter, liksom fortbildningar om kulturmöten som anordnas av kommunerna. Dessutom bör socialtjänsten skaffa sig kunskaper om de rörelser som t.ex. förespråkar barnaga och andra aktiviteter som strider mot de lagar och regler som finns inom socialtjänstens område. Jag anser att dessa förslag bör genomföras. Vad här anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

21. Tatuering och piercing (punkt 19)

av Rolf Olsson (v) och Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 21. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2001/02:So475 och 2001/02:So515.

Ställningstagande

I Socialstyrelsens allmänna råd 1995:3 anges att piercing och tatuering av minderåriga inte bör ske utan föräldrars medgivande. Det finns dock ingen lagstadgad skyldighet att inhämta samtycke. Den tillsyn som finns föreskriven vad gäller tatuering och piercingverksamhet är att Socialstyrelsen har tillsynsansvaret vad gäller utrustning, bl.a. smittrening och hygien, i samband med behandling. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har tillsyn över lokalerna och övriga hygienfrågor. Det finns i övrigt inga lagstadgade regler om utbildning eller krav på särskild kompetens. Vad gäller utrustning finns det heller inga krav på vad som anses vara ”godkända” verktyg för piercing och tatuering.

Utiifrån den ökning av piercing och tatuering som kunnat iakttas, inte minst bland unga och i känsliga kroppsdelar, och de skador som rapporterats får det anses som motiverat med en skärpning och reglering av utövandet när det gäller tatuering och piercing.

Vi föreslår därför att det fastställs krav på tillstånd liksom krav på kompetens hos utövaren samt regler för hur lokalen skall vara beskaffad. Det bör även lagstiftas så att det ej blir tillåtet att utföra piercing eller tatuering på minderåriga utan att godkännande lämnats av vårdnadshavare. Slutligen anser vi att Socialstyrelsen bör utöva tillsyn över verksamheten. Vad här anförs bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

22. Högkostnadsskydd (punkt 20)

av Chatrine Pålsson (kd), Lars Gustafsson (kd) och Kenneth Johansson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 22. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2001/02:So489 och 2001/02:So566 yrkande 26 och bifaller delvis motion 2001/02:So388.

Ställningstagande

Högekostnadsskydd är ofta föremål för diskussion och förändring. Vi anser emellertid att ett helhetsgrepp bör tas i frågan. Även det prioriteringsbeslut som fattats av riksdagen bör vägas in i diskussionen eftersom ett gemensamt högekostnadsskydd kan ge lägre kostnader för huvudmännen. Vi vill bl.a. peka på att all rehabilitering inte ingår i högekostnadsskyddet. Inte heller ingår alla

hjälpmedel. Tandvård är ytterligare ett exempel på ett område som inte omfattas av högkostnadsskyddet. När det gäller frågan om fotsjukvård omfattas av högkostnadsskyddet finns stora regionala skillnader.

Enligt vår uppfattning är det tydligt att reglerna för högkostnadsskyddet behöver ses över. Utredningen bör se över regionala skillnader, vilka grupper av patienter som hamnar utanför skyddet, vilka nya behandlingar och åtgärder som är kopplade till ohälsa och vilka konsekvenserna blir av ett samlat högkostnadsskydd. Vi vill betona att översynen skall avse möjligheten att införa ett gemensamt högkostnadsskydd för alla medborgare, ej endast för vissa grupper. Vad här anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

23. Hiv- och aidsprevention (punkt 21)

av Chris Heister (m), Leif Carlson (m), Cristina Husmark Pehrsson (m) och Lars Elinderson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 23. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2001/02:So256 yrkandena 2–4 och 2001/02:So372 yrkandena 1, 4 och 7 och avslår motionerna 2001/02:U269 yrkande 2, 2001/02:So260 samt 2001/02:So586.

Ställningstagande

Vi anser att det hivpreventiva arbetet måste inriktas på långsiktiga åtgärder kombinerade med stöd och hjälp till dem som redan smittats. De fyra huvuduppgifterna i det hivpreventiva arbetet är att stoppa smittspridningen, att ge hjälp och stöd åt de hivsmittade och deras anhöriga, att förbättra vården av de hivinfekterade och aidssjuka samt att tillse att forskningen ges bästa tänkbara villkor. För minskad smittspridning krävs dessutom ny och bättre information till skolungdomar, utlandsresenärer, invandrare och homo- och bisexuella kvinnor och män. Mot bakgrund av att det de senaste åren har skett en kraftig ökning av könssjukdomar bland homosexuella män vill vi även fästa vikt vid sambandet mellan spridningen av övriga könssjukdomar och hivsmitta. Att staten har ett starkt intresse av att hivinformation och hivprevention sker innebär inte att staten är den som bäst genomför informationssatsningar. Erfarenheterna talar för att de ideella organisationerna måste ges en central roll i det hivpreventiva arbetet för att det skall vara effektivt. Vi anser att en större del av informationsmedlen bör komma de frivilliga organisationerna till del för att användas i deras upplysnings- och informationsarbete. Det är mot den bakgrunden viktigt med ekonomiskt stöd till frivilligorganisationer på området. Bidragen för hivprevention bör enligt vår mening fördelas nationellt genom ett ansökningsförfarande så att de ideella organisationerna skall kunna anlägga ett nationellt perspektiv på sina insatser och själva styra resurserna dit

de bäst behövs. Verksamheter som kommer i fråga för stöd skall kunna vara fleråriga till sin karaktär för att säkerställa kontinuitet och långsiktighet i arbetet. Vi anser vidare att smittskyddslagens bestämmelser bör ändras så att offentlig och privat vård likställs i avgiftshänseende. Att patienten har frihet att välja vårdgivare är särskilt viktigt när det gäller en sexuellt överförd sjukdom. Vad här anförs bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

24. Hiv- och aidsprevention (punkt 21)

av Chatrine Pålsson (kd) och Lars Gustafsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 24. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2001/02:U269 yrkande 2 och 2001/02:So372 yrkande 1 samt avslår motionerna 2001/02:So256 yrkandena 2–4, 2001/02:So260, 2001/02:So372 yrkandena 4 och 7 samt 2001/02:So586.

Ställningstagande

Vi anser att det hivpreventiva arbetet måste inriktas på långsiktiga åtgärder kombinerade med stöd och hjälp till dem som redan smittats. De fyra huvuduppgifterna i det hivpreventiva arbetet är att stoppa smittspridningen, att ge hjälp och stöd åt de hivsmittade och deras anhöriga, att förbättra vården av de hivinfekterade och aidssjuka samt att tillse att forskningen ges bästa tänkbara villkor. Vi anser vidare att medvetenheten och informationen i Sverige om hiv/aids har minskat och t.o.m. nonchalerats under en tid. Många tror inte att det skall hända just dem, ett tänkesätt som man till viss del kan förstå med tanke på att hiv från början mest drabbade den homosexuella populationen. Så är inte fallet i dag utan globalt sett så är den övervägande delen hivsmittade heterosexuella. Mot denna bakgrund anser vi att det är dags att lyfta fram frågan om hiv/aids. För att folk i gemen skall förstå allvaret med hiv/aids och de konsekvenser hivsmittan för med sig anser vi att det behövs nya rikskampanjer och mer upplysning. Folk måste också förmås att ta sitt eget ansvar i att begränsa hivspridningen genom ökad kondomanvändning. De insatser som i dag görs av frivilligorganisationer är oerhört viktiga, men räcker inte, varför staten måste ta ett större ansvar i detta. Vad här anförs bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

25. Hiv- och aidsprevention (punkt 21)

av Kenneth Johansson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 25. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So260 och avslår motionerna 2001/02:U269 yrkande 2, 2001/02:So256 yrkandena 2–4, 2001/02:So372 yrkandena 1, 4 och 7 samt 2001/02:So586.

Ställningstagande

Jag anser att satsningar på hiv/aidsförebyggande åtgärder är ett viktigt område. Kampanjen som i mitten av 80-talet drogs i gång för att stoppa smittspridningen av hiv/aids och som skulle sprida information om denna sjukdom har till viss del lagt sig. För att det förebyggande arbetet skall kunna fungera behövs det långsiktighet och framförhållning. För att uppnå detta och bedriva ett effektivt uppföljningsarbete anser jag att det vore en stor fördel om ett departement, Socialdepartementet, ges samordningsansvaret med Statens folkhälsoinstitut som ansvarig myndighet. Jag anser vidare att frivilligorganisationerna gör ett stort arbete i dagens samhälle. Det är därför viktigt att värna om deras arbete och stötta det med ekonomiska resurser och utbildnings- och expertresurser. För att arbeta förebyggande bör vidare fri provtagning erbjudas flyktingar och invandrare när de anländer till Sverige. Dessutom bör de barn och ungdomar som är hiv/aids-smittade ges extra omtanke och stöd för att klara av sin roll i samhället. Detta stöd måste det vara samhällets/statens uppgift att ge. Vad här anförs bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

26. Klass- och könsmässiga hälsoskillnader (punkt 22)

av Rolf Olsson (v) och Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 26. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So498 yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Vi anser att de könsmässiga, ekonomiska och sociala förhållandena skall vägas in i det offensiva arbetet med folkhälsan. I detta arbete bör Statens folkhälsoinstitut tillsammans med kommuner och landsting ha en ledande roll. Vi anser därför att Statens folkhälsoinstitut bör ges i uppdrag att fördjupa analysen av de klassmässiga hälsoskillnaderna. Vi anser också att särskilt kvinnors situation bör beaktas ur ett folkhälsoperspektiv. Statens folkhälsoinstitut bör därvid tillsammans med kommuner och landsting ha en ledande och samordnande roll i arbetet med att bryta den könsrelaterade ohälsan i befolkningen. En studie av den ojämlika hälsan kräver en särskild metodik och teoretisk ansats. Mot denna bakgrund anser vi att Statens folkhälsoinstitut

även bör ges i uppdrag att fördjupat analysera de könsmässiga hälsoskillnaderna. Vad här anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

27. Homo-, bi- och transfrågor (punkt 23)

av Rolf Olsson (v) och Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 27. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2001/02:L371 yrkandena 38 och 43–45 samt 2001/02:Ub347 yrkande 4 och avslår motionerna 2001/02:L367 yrkande 18 samt 2001/02:L371 yrkande 39.

Ställningstagande

Vi anser att Statens folkhälsoinstituts s.k. homosexuuppdrag bör utvidgas till att även omfatta bisexuella och transpersoner, ett HBT-uppdrag. Vi anser vidare att det bör säkerställas att uppdraget inte enbart handlar om hälsofrågor rörande nämnda grupper. Vidare bör regeringen tillsätta en utredning som ur ett brett perspektiv specifikt analyserar HBT-personers situation i glesbygden, detta för att kunna komma med förslag på förbättringar av HBT-personers situation i glesbygden. Mycket talar för att homosexuella, bisexuella och transpersoner i glesbygd ofta har det svårare med öppenheten och inte sällan lider av ensamhet, isolering och utanförskap. För att förbättra för homosexuella, bisexuella och transpersoner anser vi vidare att en förutsättningslös utredning som belyser dessa gruppers situation i samhället bör tillsättas. Dessutom anser vi att tiden är mogen att återigen i Sverige genom en nationell undersökning inhämta ny kunskap om homosexuellas, och denna gång även bisexuellas och transpersoners, situation. Anledning finns därvid att särskilt belysa hur hälsoläget ser ut. En sådan undersökning skulle kunna ha som mål att utröna hur homosexuellas, bisexuellas och transpersoners hälsa ser ut i relation till den övriga befolkningens, och, för det fall resultatet tyder på skillnader, föreslå möjliga hälsofrämjande åtgärder. Avslutningsvis anser vi att en utredning bör tillsättas med syfte att utveckla nationella sexualpolitiska mål för att skapa en sexualitet på lika villkor mellan kvinnor och män och mellan bi-, hetero- och homosexuella. Enligt vår mening visar den sammantagna analysen att sexualiteten i dag är en bärande del av den rådande könsmaktsordningen där kvinnor systematiskt underordnas män. Ett jämställdhetsarbete kan därför aldrig bli framgångsrikt om inte också sexualpolitiken involveras. Vad här anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

28. Homo-, bi- och transfrågor (punkt 23)

av Kerstin Heinemann (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 28. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:L367 yrkande 18 och avslår motionerna 2001/02:371 yrkandena 38, 39 och 43–45 samt 2001/02:Ub347 yrkande 4.

Ställningstagande

Jag anser att det behövs en utredning som ur ett helhetsperspektiv belyser transpersoners situation i det svenska samhället. Utredningen bör omfatta både lagstiftningsfrågor, behandlingsfrågor och sociala frågor. Jag anser att utredningen bör ha tät kontakt såväl med transpersoners organisationer som med övrig expertis på området. Utredningen bör ha ett allmänt hålllet mandat att lämna de förslag som anses behövliga för att förbättra transpersoners situation i samhället. Vad här anförs bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

29. Homo-, bi- och transfrågor (punkt 23)

av Helena Hillar Rosenqvist (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 29. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:L371 yrkandena 38 och 43–45 och avslår motionerna 2001/02:L367 yrkande 18, 2001/02:L371 yrkande 39 samt 2001/02:Ub347 yrkande 4.

Ställningstagande

Jag anser att Statens folkhälsoinstituts s.k. homosexuallupdrag bör utvidgas till att även omfatta bisexuella och transpersoner, ett HBT-uppdrag. Jag anser vidare att det bör säkerställas att uppdraget inte enbart handlar om hälsofrågor rörande nämnda grupper. Regeringen bör vidare tillsätta en utredning som ur ett brett perspektiv specifikt analyserar HBT-personers situation i glesbygden. Detta för att kunna komma med förslag på förbättringar av HBT-personers situation i glesbygden. Mycket talar för att homosexuella, bisexuella och transpersoner i glesbygd ofta har det svårare med öppenheten och inte sällan lider av ensamhet, isolering och utanförskap. För att förbättra för homosexuella, bisexuella och transpersoner anser jag vidare att en förutsättningslös utredning som belyser dessa gruppers situation i samhället bör tillsättas. Dessutom anser jag att tiden är mogen att återigen i Sverige genom en nationell undersökning inhämta ny kunskap om homosexuellas, och denna gång även bisexuellas och transpersoners, situation. Anledning finns därvid att särskilt belysa hur hälsoläget ser ut. En sådan undersökning skulle kunna ha som mål

att utröna hur homosexuellas, bisexuellas och transpersoners hälsa ser ut i relation till den övriga befolkningens, och, för det fall resultatet tyder på skillnader, föreslå möjliga hälsofrämjande åtgärder. Vad här anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

30. Ungdomar och sexualitet (punkt 24)

av Chatrine Pålsson (kd) och Lars Gustafsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 30. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So305 yrkandena 2, 6 och 7 samt avslår motionerna 2001/02:K284 yrkandena 11 och 13, 2001/02:So304 yrkande 4, 2001/02:So569 och 2001/02:A226 yrkande 3.

Ställningstagande

Vi anser det viktigt att ungdomsmottagningarna arbetar aktivt för att nå ut till pojkar. Insatser för att minska antalet tonårsaborter kan inte riktas enbart mot flickorna då tonårspojkarna utgör hälften av problematiken. Vidare anser vi att ett mångkulturellt samhälle ställer nya krav på synen på samlevnad och sexualitet. Forskning behövs därför på detta område och regeringen bör ta initiativ till en vid och öppen dialog kring frågor om kultur, religion, etnicitet, samlevnad och sexualitet. Vi anser även att det behövs forskning gällande pornografins inverkan på ungdomar. Vad här anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

31. Ungdomar och sexualitet (punkt 24)

av Kenneth Johansson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 31. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2001/02:K284 yrkandena 11 och 13, 2001/02:So304 yrkande 4 och 2001/02:A226 yrkande 3 och avslår motionerna 2001/02:So305 yrkandena 2, 6 och 7 samt 2001/02:So569.

Ställningstagande

Jag anser att skolan har i uppgift att förstärka kunskaperna om olika kulturers syn på sexualitet och samlevnad. Den skillnad som den kulturella bakgrunden innebär leder ofta till att fördomar skapas. Även funktionshindrades möjligheter att få en adekvat undervisning inom detta område måste förbättras. Jag anser därför att Statens folkhälsoinstitut bör få ett förstärkt uppdrag att undersöka möjligheten att tillsammans med kommunernas ungdomsmottagningar

förbättra sexualundervisningen i skolan. Jag anser vidare att det finns ett behov av studier i de områden som behandlar ungdom och sexualitet i det nya mångkulturellt präglade Sverige. Studierna bör redovisa hur ungdomar präglas av sexuellt färgade budskap, pornografi, sexuella övergrepp, sexuellt språkbruk och sexuella trakasserier. Samtliga dessa studier måste behandla såväl pojkar som flickor och göra jämförelser mellan olika tidsperioder möjliga. Vidare anser jag att ungdomsmottagningarna behöver ge riktad information, ha särskilda mottagningstider samt samtalsgrupper i samverkan med högstadieskolor och gymnasieskolor. Det är också viktigt att personalen på ungdomsmottagningarna har såväl tvärvetenskaplig som mångkulturell kompetens. Vad här anförs bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

32. Spelberoende (punkt 27)

av Rolf Olsson (v) och Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 32. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So373 yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna 2001/02:So269, 2001/02:So273 yrkande 1, 2001/02:So324, 2001/02:So497 yrkande 11, 2001/02:So627 yrkandena 2 och 3 samt 2001/02:Kr428 yrkande 7.

Ställningstagande

Vi anser att en parlamentarisk kommission bör utreda de ekonomiska och sociala konsekvenserna av spel. Därvid bör även skillnaderna i kvinnligt och manligt beteende belysas. Svenska Spel saknar direktiv om hur bolaget skall informera om de negativa skadeverkningar spelandet åsamkar den enskilde och samhället. Vi anser därför att regeringen bör ge Svenska Spel direktiv liknande dem som Systembolaget har när det gäller informationen om alkoholdrycker och deras skadeverkningar. Vad här anförs bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

33. Spelberoende (punkt 27)

av Chatrine Pålsson (kd) och Lars Gustafsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 33. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2001/02:So324, 2001/02:So627 yrkandena 2 och 3 och 2001/02:Kr428 yrkande 7 samt avslår motion-

erna 2001/02:So269, 2001/02:So273 yrkande 1, 2001/02:So373 yrkandena 1 och 2 samt 2001/02:So497 yrkande 11.

Ställningstagande

Vi anser det viktigt att staten för en politik som ökar medvetenheten om skadeverkningar av spel. En viktig del i detta är ett långsiktigt stöd till forskning om spelberoende. Forskning och kunskapsuppbyggnad på området kommer att vara lönsam för samhället, dels genom att personliga tragedier och lidanden kan undvikas, dels genom att offentliga resurser inte behöver tas i anspråk i motsvarande omfattning. Vad här anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

34. Spelberoende (punkt 27)

av Kenneth Johansson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 34. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So269 yrkandena 1 och 5 och avslår motionerna 2001/02:So269 yrkandena 2–4 och 6, 2001/02:So273 yrkande 1, 2001/02:So324, 2001/02:So373 yrkandena 1 och 2, 2001/02:So497 yrkande 11, 2001/02:So627 yrkandena 2 och 3 samt 2001/02:Kr428 yrkande 7.

Ställningstagande

De spelberoende blir allt fler och utbudet av spel blir allt större. De ekonomiska konsekvenserna går inte bara ut över den spelberoende utan hela familjen, vänner och arbetskamrater drabbas. Det blir vidare allt vanligare att de spelberoende fastnar i lånekaruseller som ofta slutar i kriminella beteenden. Jag anser därför att det behövs en samhällsekonomisk konsekvensanalys av spel och spelets negativa konsekvenser i Sverige. Det är även väsentligt med ökade forskningsinsatser inom området spelberoende. Vad här anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

35. Spelberoende (punkt 27)

av Kerstin Heinemann (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 35. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So497 yrkande 11 och avslår motionerna 2001/02:So269, 2001/02:So273 yrkande 1,

2001/02:So324, 2001/02:So373 yrkandena 1 och 2, 2001/02:So627 yrkandena 2 och 3 samt 2001/02:Kr428 yrkande 7.

Ställningstagande

Spelberoende är ett hälsoproblem vars omfattning är större än vad man tidigare trott. Ca 150 000 svenskar bedöms ha problem med sitt spelande. För en tredjedel av dem är problemen så allvarliga att de kan klassas som sjukligt beroende av sitt spelande. För dem som blivit spelberoende finns i dag knappt någon hjälp att få i form av behandling och rehabilitering. Jag anser det väsentligt att problemet med spelberoende uppmärksammas och att adekvata vård- och behandlingsformer finns tillgängliga. Vad här anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

36. Spelberoende (punkt 27)

av Helena Hillar Rosenqvist (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 36. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So273 yrkande 1 och avslår motionerna 2001/02:So269, 2001/02:So324, 2001/02:So373 yrkandena 1 och 2, 2001/02:So497 yrkande 11, 2001/02:So627 yrkandena 2 och 3 samt 2001/02:Kr428 yrkande 7.

Ställningstagande

Enligt en stor undersökning, utförd på uppdrag av Socialdepartementet, lider ca 150 000 svenskar av någon form av spelberoende. Värst drabbade är invandrare och ungdomar, och så många som 7 % av ungdomarna i åldern 15–17 år har redan ett spelberoende. Risken för att unga skall bli beroende är vidare dubbelt så stor som för vuxna spelare. Bra behandlingsformer finns men i dagsläget endast 10 platser för de 100 000 svenskar som är beroende. Mot denna bakgrund anser jag att regeringen bör återkomma med ett förslag om hur man skall stävja problemet med det ökade spelberoendet i samhället samt hur ökade resurser skall tillföras forskning och stödjande behandling. Vad här anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

37. Fastställelse av könstillhörighet (punkt 28)

av Rolf Olsson (v), Lena Olsson (v) och Helena Hillar Rosenqvist (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 37. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2000/01:Ju724 yrkande 12, 2000/01:L441 yrkande 1 och 2001/02:L371 yrkandena 14 och 27.

Ställningstagande

Nuvarande lagstiftning tillåter inte att en gift transsexuell person genomgår könsbyte, och det finns exempel på familjer där föräldrarna efter 20–25 års äktenskap tvingas ta ut skilsmässa för att en av makarna skall få den medicinska hjälp han eller hon har laglig rätt till. Det gifta par som vill fortsätta att leva tillsammans efter det att ena parten bytt kön måste alltså först genomgå äktenskapsskillnad och sedan ingå registrerat partnerskap. Att lagen på detta sätt tvingar transsexuella till familjesplittring anser vi både onödigt och direkt inhumant. Lagen om fastställande av könstillhörighet i vissa fall (1972:119) har funnits i knappt 30 år utan att några märkbara förändringar har gjorts i den. Därför, och då transsexuella som önskar genomgå könsbyte ofta ställs inför svåra dilemman i samband med könsbytet, skulle en översyn av gällande lagstiftning vid könsbyte vara av godo. Översynen bör ske genom en förut-sättningslös utredning om transpersoners situation med särskild inriktning på könsbytesprocessen för transsexuella. Vad här anförs bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

38. Översyn av lagen (1993:389) om assistansersättning (punkt 36)

av Rolf Olsson (v) och Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 38. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So500 yrkande 3.

Ställningstagande

Vi anser att riksdagen bör begära att regeringen gör en översyn av lagen om assistansersättning med avseende på makars ansvar, ersättningstider, personkrets m.m.

Vi konstaterar att make/sambo alltid förväntas finnas till hands för att tillhandahålla assistans inom ramen för makars ansvar för varandra. Försäkringskassor och domstolar hänvisar till äktenskapsbalken och lämnar därmed avslag på rätten till personlig assistans. Det är inte heller ovanligt att försäkringskassor och domstolar blandar sig i makars förhållande genom att reducera antalet assistanstimmar med hänvisning till att makar ändå är tillsammans. Vi anser att det finns ett stort behov av att förändra eller klargöra lagstiftningen när det gäller makars ansvar och att detta i likhet med föräldraansvaret är något som riksdagen bör följa utvecklingen av. Vi anser också att den funktionshindrade skall behålla rätten till assistansersättning under sjuk-

husvistelse. Detta skulle skapa en större kontinuitet i arbetet och den personliga assistentens arbetssituation skulle förbättras avsevärt. Vid dödsfall bör assistansersättning utgå under en månad efter den assistansberättigades dödsfall. Vad vi nu har anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

39. Assistans i föräldraskapet (punkt 37)

av Chris Heister (m), Leif Carlson (m), Cristina Husmark Pehrsson (m) och Lars Elinderson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 39. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2001/02:So359 och 2001/02:So611 yrkande 6.

Ställningstagande

Den som har behov av personlig assistans för sin dagliga livsföring under i genomsnitt mer än 20 timmar per vecka har i dag rätt att få assistansersättning. Assistansen skall vara förbehållen krävande eller i olika avseenden komplicerade situationer, i regel av mycket personlig karaktär. Till de grundläggande behov som avgör rätten till personlig assistans räknas följande: hjälp med den personliga hygien, hjälp med måltider, hjälp med att klä av och på sig, hjälp med att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade.

Vi anser att om unga funktionshindrade skall ges möjlighet att bilda familj och leva på samma villkor som icke funktionshindrade måste LSS/LASS stärkas vad gäller föräldraskapet. Därför bör ytterligare ett kriterium läggas till som innebär att de behov som föräldraskapet genererar skall tillgodoräknas som grundläggande behov.

Vi anser det viktigt att en ändring av lagstiftningen med införande av ytterligare ett kriterium om den grundläggande rätten till föräldraskap föregås av en noggrann beredning så att tillägget inte påverkar annan för frågan relevant lagstiftning. Frågan bör därför utredas. Vad vi nu har anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

40. Barns omvårdnadsbehov (punkt 38)

av Chatrine Pålsson (kd) och Lars Gustafsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 40. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So619 yrkande 12.

Ställningstagande

Riksförsäkringsverket rekommenderar i sina allmänna råd att personlig assistans till barn endast skall medges om barnets omvårdnadsbehov omfattar minst 12 timmar per dygn. Dessutom föreligger det ett krav på att barnet skall ha flera funktionshinder samtidigt. Verket ställer således strängare krav på omvårdnadsbehovet då det gäller personlig assistans till barn, än vad som är fallet med vuxna. Vi anser det därför nödvändigt med en lagändring som förtydligar att samma bedömningsgrad skall gälla för barn och vuxna vid bedömning av behovet av personlig assistans. Vad vi nu har anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

41. Psykiskt funktionshindrade (punkt 40)

av Chris Heister (m), Leif Carlson (m), Cristina Husmark Pehrsson (m) och Lars Elinderson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 41. Riksdagen bifaller därmed delvis motion 2001/02:So337 och avslår motionerna 2001/02:So240 yrkandena 9 och 10, 2001/02:So566 yrkande 21 och 2001/02:So619 yrkande 13.

Ställningstagande

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, är till för vissa funktionshindrade. I förarbetena till lagen står det att olika sorters funktionshinder skall kompenseras, inte bara rörelsehinder. Därför behövs en översyn av relevant lagstiftning för att möjliggöra att alla funktionshindrade ges samma rättigheter i så stor utsträckning som möjligt. Vad vi nu har anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

42. Psykiskt funktionshindrade (punkt 40)

av Chatrine Pålsson (kd) och Lars Gustafsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 42. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2001/02:So566 yrkande 21 och 2001/02:So619 yrkande 13 samt avslår motionerna 2001/02:So337 och 2001/02:So240 yrkandena 9 och 10.

Ställningstagande

Vi anser att psykiskt funktionshindrade inte har fått hjälp genom LSS-insatser i avsedd omfattning. Enligt statistik från 1 november 1998 har ca 2 250 per-

soner erhållit hjälp genom LSS på grund av psykiska funktionshinder. Psykiatriutredningen har uppskattat att mellan 20 000 och 40 000 personer kan ingå i personkretsen. Skälet till att LSS-insatserna inte ges till psykiskt funktionshindrade i den omfattning som det är tänkt antas vara brister i lagstiftningen som leder till svårigheter för handläggarna ute i kommunerna. Riksdagen bör därför begära av regeringen att den särskilde utredaren inom handikappolitiken får ett tilläggsdirektiv om att se över LSS-tillämpningen för psykiskt funktionshindrade. Vad vi nu har anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

43. Psykiskt funktionshindrade (punkt 40)

av Kenneth Johansson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 43. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So240 yrkandena 9 och 10 och avslår motionerna 2001/02:So337, 2001/02:So566 yrkande 21 och 2001/02:So619 yrkande 13.

Ställningstagande

Människor med psykiskt eller dolt funktionshinder möts ofta med fördomar och har svårigheter som inte syns. Detta kan skapa barriärer som är lika stora som vid ett fysiskt funktionshinder. Jag anser därför att riksdagen hos regeringen bör begära förslag om en sammanhållen politik för människor med psykiska och dolda funktionshinder. Jag anser vidare att förutsättningarna för att utvidga assistansreformen till att gälla personer med psykiska funktionshinder bör utredas. Vad jag nu har anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

44. Kostnadsansvaret för LSS (punkt 41)

av Kenneth Johansson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 41 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 44. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So326 och avslår motionerna 2001/02:So240 yrkande 16 och 2001/02:So446.

Ställningstagande

Vi måste solidariskt ta ansvar för varandra. Detta gäller också ansvar för människor med komplicerade funktionshinder oavsett om detta är extra kostnadskrävande. Som lagstiftningen ser ut i dag är dock lagen om stöd och

service till vissa funktionshindrade, LSS, för hårt reglerad för att finansieras med kommunala medel. Kommunerna kan inte ställa utgifterna för LSS mot andra kommunala utgifter i budgeten. Staten har ålagt kommunerna att ge funktionshindrade stöd och service, men många kommuner klarar inte detta ekonomiskt. Vi anser att tryggheten för de funktionshindrade skulle öka om staten tog över ansvaret. Därför bör regeringen utreda möjligheten att staten övertar kostnadsansvaret för LSS. Vidare anser vi det också viktigt att regeringen utreder hur kommunernas bristande resurser har påverkat besluten att bevilja LSS-stöd till människor med funktionshinder. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

45. Stöd till våldsutsatta kvinnor (punkt 44)

av Rolf Olsson (v) och Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 44 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 45. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:Ju323 yrkandena 5 och 7 och avslår motionerna 2001/02:Ju324 yrkande 1, 2001/02:Ju396 yrkande 6, 2001/02:Ju448 yrkandena 3 och 5 samt 2001/02:So429.

Ställningstagande

Enligt 8 a § socialtjänstlagen bör socialtjänsten ha beredskap för att ge stöd och hjälp till kvinnor som utsatts för våld. Vi kan således konstatera att det är upp till varje kommun att avgöra om och i så fall hur stödet till utsatta kvinnor skall förstärkas. Olika studier visar att detta arbete till stor del åsidosätts. Vi anser att regeringen bör skärpa kraven på kommunerna när det gäller deras arbete med konkreta handlingsplaner för hjälp och stöd till kvinnor som utsätts för våld. I detta arbete bör kvinnojourerna med sin sakkompetens ingå.

Vi vill vidare betona vikten av att fokusera på grupper med annan etnisk bakgrund när det gäller sexualiserat våld. Enligt vår mening är kvinnojourerna bättre lämpade än invandrарorganisationernas kvinnoorganisationer när det gäller att arbeta med denna form av brottsofferverksamhet. Vi anser det viktigt att grupper med annan etnisk bakgrund uppmärksammas och tas med i socialtjänstens och samverkansgruppernas arbete.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

46. Stöd till våldsutsatta kvinnor (punkt 44)

av Chatrine Pålsson (kd) och Lars Gustafsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 44 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 46. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:Ju324 yrkande 1 och avslår motionerna 2001/02:Ju323 yrkandena 5 och 7, 2001/02:Ju396 yrkande 6, 2001/02:Ju448 yrkandena 3 och 5 samt 2001/02:So429.

Ställningstagande

Mot bakgrund av den ökande kvinnomisshandeln och den kunskap som i dag finns om förnedring av människor på grund av könstillhörighet, anser vi att en utredning bör tillsättas med uppdrag att upprätta en handlingsplan med konkreta åtgärder för att bl.a. minska kvinnomisshandeln. I arbetet för en sådan handlingsplan måste kvinnojourernas samlade erfarenheter tas till vara. Detta bör ges regeringen till känna.

47. Prostitution (punkt 46)

av Rolf Olsson (v) och Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 46 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 47. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:Ju323 yrkande 3.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör regeringen tillsätta en utredning om inrättande av ett nationellt resurscentrum mot prostitution. Resurscentrumet skall arbeta med att stötta kvinnor som söker vägar ut ur prostitution samt med information gentemot institutioner och yrkesgrupper vilka i sin verksamhet möter prostituerade. Utredningen bör även beakta vilka riktade anslag till kommunerna som krävs för att dessa skall stödja kvinnor som vill ta sig ur prostitutionen. Detta bör ges regeringen till känna.

48. Insatser för hemlösa (punkt 48)

av Rolf Olsson (v) och Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 48 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 48. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:Bo246 yrkandena 1, 2 och 11 och avslår motionerna 2001/02:So357 yrkandena 1 och 2, 2001/02:So375 yrkandena 1–3, 5 och 6, 2001/02:So435, 2001/02:So501 yrkande 3 och 2001/02:Bo243 yrkandena 5 och 8.

Ställningstagande

För att få en klar bild av hur hemlösheten ser ut är det enligt vår mening viktigt att statistiken är väl tillgänglig och att den uppdateras med jämna mellanrum. Socialstyrelsen har under 1993 och 1999 genomfört kartläggningar av hemlösheten. Vid båda tillfällena har kartläggningen skett på uppdrag av regeringen. Enligt vår mening borde uppföljning och kartläggning rimligen ingå som en självklar del i myndighetens verksamhet. För att få ytterligare information och kunskap bör Boverket vara med i kartlägningsarbetet. För att en sådan kartläggning skall ge tillräckliga kunskaper för uppföljning och utvecklingsarbete behöver kartläggningen ske åtminstone vart tredje år.

Vi anser vidare att regeringen skall ge Kommittén för hemlösa särskilt uppdrag att, utifrån hemlösa kvinnors specifika förutsättningar och problem, utforma åtgärder och stödformer för att minska hemlösheten bland kvinnor.

Socialtjänstlagen garanterar inte rätten till eget boende utan endast tak över huvudet. En lagändring i detta hänseende skulle förstärka socialtjänsten och förbättra situationen för hemlösa och uteliggare och för dem som riskerar att bli hemlösa. Vi anser att regeringen bör utreda och föreslå lagändringar i socialtjänstlagen för att trygga individens rätt till egen bostad. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

49. Insatser för hemlösa (punkt 48)

av Chatrine Pålsson (kd) och Lars Gustafsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 48 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 49. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2001/02:Bo243 yrkandena 5 och 8, 2001/02:So357 yrkandena 1 och 2 och 2001/02:So375 yrkandena 1–3, 5 och 6 samt avslår motionerna 2001/02:So435, 2001/02:So501 yrkande 3 och 2001/02:Bo246 yrkandena 1, 2 och 11.

Ställningstagande

Till de grundläggande behoven hos människan hör att ha en bostad. Det kan inte accepteras att kvinnor och män med psykiska funktionshinder bor på gatan i ett land som alltid legat högt i välbästandsligan. Vi anser därför att regeringen bör ta initiativ till en rikstäckande kampanj med en nollvision för hemlösheten. Den planerade folk- och bostadsräkningen kan skapa förutsättningar för en sådan kampanjs framgång genom att ta fram ett bättre underlag vad gäller hemlöshetens omfattning. Vi anser vidare att det krävs en handlingsplan och ett åtgärdsprogram. Dessa bör utformas i samverkan mellan staten, landstingen och kommunerna och tydligt klargöra de olika huvudmännens ansvarsområden.

Även frivilligorganisationerna gör en stor insats i arbetet mot hemlöshet. Deras roll måste uppvärderas eftersom mycket tyder på att socialtjänsten och frivilligorganisationerna har olika målgrupper.

I arbetet mot hemlöshet måste vidare den erfarenhet som finns av goda behandlings- och vårdresultat tas till vara. Det finns ett antal goda exempel från hela landet. Enligt vår mening bör dessa samlas i en skrift eller på en hemsida så att intresserade kan ta del av dem.

Forskningen i Sverige när det gäller hemlösa har en mycket svag ställning. Vi anser att bostadssociala frågor bör vara ett viktigt deltema i den samhällsvetenskapliga forskningen. Det är viktigt med kunskap om hur många de hemlösa är, vad deras situation beror på och om de blir fler eller färre.

I Sverige finns – fränsett rätten till specialanpassad bostad för äldre och funktionshindrade – ingen rätt till bostad ens för de mest utsatta individer som aldrig kommer att få bostad på den vanliga marknaden. Varje persons rätt till bistånd prövas individuellt. Ett fungerande system med sociala förturer, sociala kontrakt och andra former av hjälp med att skaffa en bostad måste vara fundamentalt i socialtjänstlagens yttersta mening. Vi vill därför betona vikten av att socialtjänstlagen också i praktiken ger stöd för boende som en social rättighet.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

50. Kommittén för hemlösa (punkt 49)

av Chatrine Pålsson (kd) och Lars Gustafsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 49 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 50. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:Bo243 yrkande 9.

Ställningstagande

Vi anser att Kommittén för hemlösa bör få ett förlängt förordnande för att kunna fortsätta sitt arbete även efter 2001. Uppdraget bör breddas till att också handla om missbrukarvård i samarbete med myndigheter och organisationer. Detta bör ges regeringen till känna.

51. Svenska socialarbetare i Köpenhamn (punkt 50)

av Chris Heister (m), Leif Carlson (m), Cristina Husmark Pehrsson (m) och Lars Elinderson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 50 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 51. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So231 och avslår

motionerna 2001/02:So309, 2001/02:So313, 2001/02:So458 och 2001/02:So512.

Ställningstagande

De svenska socialarbetarna i Köpenhamn bedrev en väl fungerande verksamhet vars arbetsvolym ständigt ökade. Målgruppen förändrades genom åren till att omfatta alla ålderskategorier med ett starkt inslag av människor med psykiska funktionshinder i kombination med missbruk. De svenska socialarbetarna gjorde en mycket värdefull insats, och verksamheten måste därför enligt vår mening återupptas. Med hänsyn till att klienterna kom från hela landet och inte bara från Skåne anser vi att verksamheten bör finansieras med statliga medel i avvaktan på att annan och lämpligare finansiering kan tillskapas. I vårt särskilda yttrande rörande anslagen beskrivs hur finansieringen bör ske. Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

52. Svenska socialarbetare i Köpenhamn (punkt 50)

av Chatrine Pålsson (kd) och Lars Gustafsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 50 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 52. Riksdagen bifaller därmed delvis motion 2001/02:So313 och avslår motionerna 2001/02:So231, 2001/02:So309, 2001/02:So458 och 2001/02:So512.

Ställningstagande

Det sociala hjälpbehovet bland svenskar i Köpenhamn har mer än tredubblats under tio år. De öppna gränserna och den ”nya” närheten till Danmark, som Öresundsbron innebär, gör naturligtvis att fler svenskar åker till Köpenhamn. Vi anser att regeringen snarast bör fatta beslut om fortsatta sociala insatser i Köpenhamn.

53. Apoteksmonopolet (punkt 51)

av Chris Heister (m), Chatrine Pålsson (kd), Leif Carlson (m), Lars Gustafsson (kd), Cristina Husmark Pehrsson (m), Kenneth Johansson (c), Kerstin Heinemann (fp) och Lars Elinderson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 51 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 53. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2001/02:So3 yrkande 17, 2001/02:So218, 2001/02:So261 yrkande 10, 2001/02:So395 yrkande 2,

2001/02:So492, 2001/02:So530, 2001/02:So566 yrkande 23, 2001/02:So620 yrkande 8 och 2001/02:So628 yrkande 16.

Ställningstagande

Sverige är det enda land i hela OECD som har monopol på apoteksverksamheten. Vidare är den svenska apotekstätheten oacceptabelt låg.

Flera statliga utredningar har visat att stora välfärdsvinster finns att vinna med ett avskaffande av apoteksmonopolet. Vi vill därför bryta upp monopolet. I stället bör licensierade butiker och apotek ges möjlighet att sälja receptfria respektive receptbelagda läkemedel. Erfarenheter från andra länder visar att ökad mångfald har lett till fler apotek, bättre tillgänglighet och service såväl i glesbygd som i storstad samt lägre läkemedelskostnader för den enskilde. En förutsättning för att ett företag skall få tillstånd till detaljhandel med receptbelagda läkemedel bör vara att farmaceututbildad personal finns tillgänglig. På så sätt kan mindre privata apotek bedriva egen verksamhet i konkurrens med andra privata apotek. Avknoppning av verksamheten bör således skyndsamt komma till stånd. Läkemedelsverket bör få ansvar för att genom tillsyn och tillståndsgivning garantera att säkerhet och kvalitet upprätthålls och förbättras. Vad här anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

54. Läkemedelsförsörjningen vid sjukvårdsinrättningar (punkt 52)

av Chris Heister (m), Leif Carlson (m), Cristina Husmark Pehrsson (m) och Lars Elinderson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 52 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservation 54. Riksdagen bifaller därmed motion 2001/02:So261 yrkande 9.

Ställningstagande

Vi anser att som ett första steg mot att avveckla Apoteket AB:s monopol bör 2 § Kungl. Maj:ts kungörelse (1970:738) som stadgar att sjukhusapotek drivs av sjukvårdsinrättningens huvudman eller, efter överenskommelse med huvudmannen, av Apoteksbolaget AB eller militärapoteket, upphävas. I stället bör sjukvårdsinrättningens huvudman ges möjlighet att låta annan med farmaceutisk kompetens än de nämnda driva sjukhusapotek. Vad här anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Anslag under utgiftsområde 9

av Chris Heister (m), Leif Carlson (m), Cristina Husmark Pehrsson (m) och Lars Elinderson (m).

Den 21 november 2001 beslöt riksdagens majoritet bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister att fastställa ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i den statliga budgeten och en beräkning av statens inkomster avseende 2002. Samtidigt beslutades om preliminära utgiftstak för åren 2003 och 2004 (bet. 2001/02:FiU1, rskr. 2001/02:34 och 35).

Moderata samlingspartiet har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Ett övergripande mål för den ekonomiska politiken bör vara en sänkt utgiftskvot. För detta krävs såväl en moderniserad arbetsmarknad och avregleringar som sänkta skatter och lägre offentliga utgifter.

Våra förslag syftar också till att skapa förutsättningar för ett ekonomiskt, kulturellt och socialt växande Sverige. Vi vill satsa på en utbildning som ger alla större möjligheter till ett rikare liv. Genom en större enskild sektor och ett starkare civilt samhälle kan både företag och människor växa. Ännu fler kan komma in på den ordinarie arbetsmarknaden. Den sociala tryggheten ökar också i andra bemärkelser genom att hushållen får en större ekonomisk självständighet. Friheten att välja bidrar både till mångfald, en bättre kvalitet och en större trygghet. De enskilda människorna får ett större inflytande över sina liv.

Vi har föreslagit en långtgående växling från subventioner och bidrag till omfattande skattesänkningar för alla, främst låg- och medelinkomsttagare. Samtidigt värnar vi om de människor som är i störst behov av gemensamma insatser och som har små eller inga möjligheter att påverka sin egen situation. Vi slår också fast att det allmänna skall tillföras resurser för att på ett tillfredsställande sätt kunna genomföra de uppgifter som måste vara gemensamma. Avsevärda resurser tillförs till exempel för att bryta den ökande sjukfrånvaron och de ökande förtidspensioneringarna.

Vårt budgetalternativ – med våra förslag till utgiftstak, anslagsfördelning och skatteförändringar – bör ses som en helhet där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat från de andra. När riksdagens majoritet nu genom riksdagsbeslutet den 21 november om ramar för de olika utgiftsområdena valt en annan inriktning av politiken, deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområde 9. För budgetåret

2002 förordar vi i våra parti- respektive kommittémotioner en anslagsfördelning inom utgiftsområde 9 som i huvudsak innebär följande.

Vi anser att regeringens aviserade satsningar på en förbättrad tandvårdsförsäkring är otillräckliga och vill redan för år 2002 förstärka tandvårdsförsäkringen med 100 miljoner kronor.

Våra förslag på läkemedelsområdet medför sammantaget en kraftig successiv minskning av kostnaderna under åren framöver, samtidigt som skyddet för de mest utsatta förbättras. På sikt är det enligt vår uppfattning naturligt att läkemedelsförmånen ingår i den gemensamt finansierade obligatoriska hälsoförsäkring som vi sedan länge föreslår. Med en samordnad sjukvårds- och läkemedelsförsäkring erhålls en naturlig samordning av olika insatser där en ändamålsenlig läkemedelsbehandling inte bara ses som en kostnad utan också som en avlastning av vården. I avvaktan på införandet av en hälsoförsäkring vill vi föreslå en frivillig offentlig läkemedelsförsäkring med en premie på 1 200 kr per år. Kostnadsansvaret för läkemedlen bör återföras till staten för att bl.a. möjliggöra en bättre avvägning mellan de direkta läkemedelskostnaderna och läkemedlens övriga effekter på samhällsekonomin. Receptregistret bör avskaffas. Detta innebär att anslaget kan minskas med 2,7 miljarder kronor för år 2002.

Genom att återföra Dagmarpengarna till anslag 13:3 Bidrag till hälso- och sjukvård och därutöver för år 2002 tillföra ytterligare 300 miljoner kronor till anslaget skapas ekonomiska möjligheter att korta vårdköerna. Totalt föreslår vi således att anslaget ökas med 705 miljoner kronor.

Vi vill göra det möjligt att minska sjukdomstid, korta sjukskrivningar, påskynda tillfrisknande och rehabilitera till ett så normalt liv som möjligt samt undvika långtidssjukskrivningar och förtidspensioneringar. Vi vill därför under de kommande tre åren ge försäkringskassorna möjlighet och medel att upphandla vård åt patienter som är föremål för kassornas åtgärder och som inte kan erbjudas vård inom tre månader av det egna landstinget. För detta ändamål tillför vi, under ett annat anslagsområde, ytterligare 7 miljarder kronor under treårsperioden. Insatsen kan också ses som ett inslag i introduktionen av en obligatorisk hälsoförsäkring.

Inom ramen för anslag 13:3 vill regeringen finansiera ett familjemedicinskt institut och förändringar av läkemedelsförmånen. Vi anser att vårt förslag om ett institut för medicin och hälsa liksom ett bättre utnyttjande av befintliga institutioner och kanaler på ett bättre sätt kan bistå primärvården, varför vi avvisar regeringens förslag.

Den verksamhet som Statens beredning för utvärdering av medicinsk metodik (SBU) bedriver är av god kvalitet och har stor betydelse för sjukvårdens utveckling. SBU bör därför förstärkas med ytterligare 10 miljoner kronor för år 2002.

Vi föreslår en förstärkning av den oberoende tillsynen inom sjukvården genom inrättande av en särskild medicinalstyrelse. Budgetmedel överförs från Socialstyrelsen till ett nytt anslag Medicinalstyrelsen. Vidare föreslår vi ett särskilt stimulansbidrag till psykiatrin om 200 miljoner kronor.

Satsningarna på det förebyggande arbetet mot hiv/aids måste öka i stället för att stagnera och minska. Vi förslår att ytterligare 76 miljoner kronor anvisas för detta ändamål. Vi anser att det statliga engagemanget inom folkhälsoområdet kraftigt bör minskas till förmån för lokalt folkhälsoarbete. Anslaget till Statens folkhälsoinstitut bör successivt sänkas, under år 2002 med knappt 60 miljoner kronor. Inriktningen bör vara att Statens folkhälsoinstitut är helt avvecklat vid utgången av år 2004. För att stimulera framväxten av ett förstärkt regionalt och lokalt folkhälsoarbete vill vi under år 2002 anslå sammanlagt 72,5 miljoner kronor under anslagen 14:7 Folkhälsopolitiska frågor och ett nytt anslag, 14:10 Lokalt folkhälsoarbete. Vidare anser vi att verksamheten med svenska socialarbetare i Köpenhamn bör återupptas. Finansieringen av verksamheten bör under de kommande tre åren ske inom ramen för den nationella handlingsplanen för att förebygga missbruk av narkotika. Under denna period bör övervägas hur finansieringen skall ske på lång sikt.

Vi föreslår att anslaget 14:8 Alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder minskas med 65 miljoner kronor för år 2002 då det inte synes sannolikt att åtgärder kan startas i den takt anslaget förutsätter. Däremot avsätter vi under planperiodens tre år 40 miljoner kronor mer än regeringen. Vi anser också att ytterligare medel måste tillskjutas på alkoholområdet för att informationsarbetet skall få tillräckligt genomslag. Detta bör finansieras bl.a. genom att bidragen till nykterhetsrörelsen minskar. Vi anser att detaljhandelsmonopolet för Systembolaget bör avvecklas varvid det också blir naturligt att avveckla Alkoholsortimentsnämnden. De nya förutsättningarna för alkoholpolitiken – bl.a. öppna gränser och ett nytt konsumtionsmönster – kan bara hanteras med en väl underbyggd och förankrad alkoholpolitik, genom upplysning och information.

Vi noterar med tillfredsställelse att utskottets majoritet, med anledning av bl.a. en m-motion, So247, nu föreslår att användningsområdet för medlen under anslag 14:7.1 Bidrag till sammanslutningar av f.d. alkoholmissbrukare, vissa nykterhetsorganisationer m.m. och anslag 18:1.3 Bidrag till organisationer som arbetar för utsatta barn och deras familjer samt organisationer som motverkar våld mot kvinnor och barn m.m. bör vidgas och ses som en helhet.

Det är angeläget att funktionshindrade och deras anhöriga ges goda möjligheter till rekreation vid anläggningar som är särskilt anpassade till specifika funktionshinder. Stödet till handikapporganisationernas rekreationsanläggningar bör därför höjas med 1 miljon kronor. Vidare bör anslaget för stöd till handikapporganisationer ökas med 2 miljoner kronor. Dessa medel skall riktas särskilt till mindre handikapporganisationer som arbetar oberoende av de stora samarbetsorganen inom handikapprörelsen.

Vi anser att anslaget för statlig assistansersättning skall förstärkas med 1 miljard kronor. Härigenom kan staten återta det ekonomiska ansvaret för de 20 första timmarna. Rätten till personlig assistans även under skoltid och vid vistelse på dagcenter kan återinföras och schabloniseringen av assistansersättningen upphöra. Vidare bör rätten till personlig assistans även omfatta funktionshindrade som bor i gruppboenden.

Vi står fast vid vårt tidigare förslag att Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Handikappombudsmannen och Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning samt Jämställdhetsombudsmannen skall slås samman till en enda myndighet och redovisas under utgiftsområde 14. Något anslag för Handikappombudsmannen bör därför inte tilldelas under utgiftsområde 9.

För att undvika ett ökat socialbidragsberoende och för att underlätta för kommunerna ekonomiskt anser vi att ett särskilt bostadsstöd för funktionshindrade bör inrättas. För detta föreslår vi att 100 miljoner kronor avsätts.

Vi har i flera år föreslagit att en hjälpmedelsgaranti skall införas. Den konkreta utformningen av en hjälpmedelsgaranti måste bli föremål för särskild utredning där noggranna analyser och avvägningar görs. Redan nu bör dock anslagen 16:6 Bidrag till utrustning för elektronisk kommunikation och 16:7 Bilstöd till handikappade sammanföras till en statlig hjälpmedelsgaranti.

Vi vill dessutom hänvisa till att vi tillsammans med övriga borgerliga partier under annat anslagsområde föreslagit en 50-procentig skattereduktion på maximalt 25 000 kr per år för hushållstjänster. Reformen är viktig av flera skäl. Dels innebär det en lägre kostnad för hushållstjänster som möjliggör för fler, bl.a. äldre, att kunna få den hjälp som behövs, dels motverkar den utvecklingen av den svarta arbetsmarknaden.

Den slutna ungdomsvården bör enligt vår uppfattning överföras till kriminalvården och Statens institutionsstyrelses (SiS) anslag därmed minskas med 104 miljoner kronor vilket innebär en förstärkning av SiS kvarvarande verksamhet.

Slutligen anser vi att anslaget till åtgärder för hemlösa bör disponeras av Socialstyrelsen.

2. Anslag under utgiftsområde 9

av Chatrine Pålsson (kd) och Lars Gustafsson (kd).

Den 21 november 2001 beslöt riksdagens majoritet bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister att fastställa ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i den statliga budgeten och en beräkning av statens inkomster avseende 2002. Samtidigt beslutades om preliminära utgiftstak för åren 2003 och 2004 (bet. 2001/02:FiU1, rskr. 2001/02:34 och 35).

Kristdemokraterna har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. När riksdagens majoritet nu genom riksdagsbeslutet om ramar för de olika utgiftsområdena valt en annan inriktning av politiken deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområde 9.

Vi vill särskilt nämna att vi föreslagit omfattande satsningar inom prioriterade områden som mer och bättre vård, ökad valfrihet för småbarnsfamiljerna och ökat ekonomiskt utrymme för enskilda och familjer genom sänkt inkomstskatt. Vi anser att kommunsektorn behöver ett tillskott för att täcka den högre ambitionsnivån som vi har bl.a. vad gäller nya vårdplatser inom äldre-

omsorg och sjukvård och kortare vårdköer samt möjligheten för kommunerna att införa enhetstaxa inom äldreomsorgen.

Vi redovisar här kortfattat inriktningen på våra anslagsförslag för utgiftsområdet på de punkter där den avviker från regeringens förslag.

Kommittén om vård i livets slutskede konstaterade i sitt betänkande, SOU 2001:6, att den vård i livets slutskede som bedrivs i Sverige har stora brister. Forskning och utbildning i palliativ medicin är svagt utvecklade områden. Vi anser att vi måste våga tala om och lyfta fram vikten av värdig vård i livets slutskede. Under senare år har det byggts upp ”hospiceverksamhet” och palliativa team på flera håll. Denna verksamhet måste vidareutvecklas och bli tillgänglig i hela landet. För år 2002 föreslår vi att 25 miljoner kronor anvisas till ett nytt anslag för forskning kring palliativ vård.

Anhörigas insatser i vården måste uppvärderas. De stimulansbidrag till anhörigvården inom äldreomsorgen som funnits tidigare bör fortsätta i ytterligare två år. Vi anser att för år 2002 bör ytterligare 50 miljoner kronor anvisas för detta ändamål.

Vi anser att funktionshindrade skall kunna delta i samhället på lika villkor och accepterar därför inte regeringens nedskärningar på handikappområdet. Regeringen sänker anslaget för bilstöd. Detta resulterar i att personer med funktionshinder nekas bilstöd långt innan årets utgång med hänvisning till att det saknas pengar. För att bättre tillgodose behovet av bilstöd bör anslaget ökas med 20 miljoner kronor för år 2002. Vidare anser vi att det bör skapas större flexibilitet mellan de olika systemen för bilstöd, färdtjänst samt utökad tillgänglighet i kollektivtrafiken.

De oroande och tydliga tendenserna med ett alltmer utbrett alkohol- och narkotikamissbruk bland ungdomar kräver krafttag från samhällets sida. I väntan på regeringens kommande handlingsplan för att förebygga missbruk av narkotika avsätter vi 15 miljoner kronor till en nationell kampanj mot droger och alkohol riktade mot ungdomar. Regeringen har aviserat sin avsikt att i samband med handlingsplanen avsätta 265 miljoner kronor under åren 2002–2004. Vi räknar med att frågan om hur verksamheten med svenska socialarbetare i Köpenhamn skall kunna återupptas och finansieras på sikt därmed kan få sin lösning.

Regeringen föreslår att 30 miljoner kronor avsätts årligen för åren 2002–2004 för att förstärka arbetet med tobakspreventionen. Vi anser att detta i huvudsak är vällovligt, men det preventiva arbetet skall utföras i skolorna som ANT-undervisning. Detta är delvis en kommunal angelägenhet. Vi föreslår däremot betydligt mer pengar till kommunerna under utgiftsområde 25 som kan användas bl.a. för detta ändamål.

Landets kvinnojourer bedriver en viktig verksamhet som har stor betydelse för många utsatta kvinnor. Vi anser att deras anslag är för små för att garantera en fungerande verksamhet. För detta ändamål avsätter vi 10 miljoner kronor, på ett nytt anslag, till kvinnojouren.

Slutligen föreslår vi besparingar och effektiviseringar av ett antal myndigheters administration med 5 % av förvaltningsanslagen. bl.a. Socialstyrelsen,

Smittskyddsinstitutet, Statens folkhälsoinstitut samt 14 miljoner kronor på Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Forskning.

3. Anslag under utgiftsområde 9

av Kenneth Johansson (c).

Den 21 november 2001 beslöt riksdagens majoritet bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister att fastställa ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i den statliga budgeten och en beräkning av statens inkomster avseende 2002. Samtidigt beslutades om preliminär fördelning av statens utgiftsområden för 2003 och 2004 (bet. 2001/02:FiU1, rskr. 2001/02:34 och 35).

Centerpartiet har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. För att kunna tillföra hälso- och sjukvården ytterligare resurser har Centerpartiet medverkat till en omfördelning av resurser från försvaret till hälso- och sjukvården som innebär att vården och omsorgen kommer att tillföras ytterligare 8 miljarder kronor under 2002–2004. De områden som skall prioriteras är primärvården, äldreomsorgen, psykiatri samt mångfald och tillgänglighet.

När riksdagens majoritet nu genom riksdagsbeslutet om ramar för de olika utgiftsområdena valt en annan inriktning av politiken deltar jag inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområde 9.

De nya resurserna inom hälso- och sjukvården skall hjälpa primärvården att utveckla sin kompetens och nyckelroll. Vidare skall den nära vården nå alla individuellt och patienten skall ha inflytande över vården. Distriktsköterskornas roll och framtidens sjukvård måste också stärkas. Jag anser vidare att resurserna bör användas till att utveckla och förbättra den psykiatriska vården. Landstingen och kommunerna skall därvid i samverkan utveckla stödet till barn, ungdomar och vuxna med psykisk problematik. Dessutom skall landstingens omhändertagande av personer med neuropsykiatriska tillstånd förbättras och tillgången till läkarmedverkan för psykiskt funktionshindrade i kommunal verksamhet säkras. Jag anser också att väl fungerande vårdkedjor inom äldreården måste säkras. Den medicinska kompetensen i särskilda boendeformer och i hemsjukvården skall också förbättras och läkarmedverkan i fråga om allmänmedicin och geriatrik garanteras. Även kommunernas stöd till anhöriga bör förstärkas. Vidare måste vårdens kvalitet i livets slutskede särskilt uppmärksammas.

Jag anser att det behövs effektiviseringar och kostnadsreduceringar i läkemedelsförmånen för att förhindra att den försämras ytterligare. Centerpartiet föreslår bl.a. bättre ordinationsrutiner, noggrannare kontroll av hur läkemedel förskrivs, utvecklade arbetsformer för läkemedelskommittéerna, att slentrianmässig förskrivning av högrissatta läkemedel undviks, att sjukvårdshuvudmännen bör få möjlighet att förhandla om läkemedelspriserna, att fler läkemedel bör kunna säljas utan recept, att reglerna för förskrivning av läkemedel utan subvention bör förtydligas och att förskrivning i mindre för-

packningar bör göras. Vidare anser jag att priskonkurrensen på läkemedel måste öka och att Apoteket AB:s monopol bör avvecklas.

Jag anser att en nationell vårdgaranti och en hjälpmedelsgaranti bör införas, och Centerpartiet avsätter 500 miljoner kronor för detta ändamål under utgiftsområde 25. Jag vill också satsa på ett nationellt hälsonät för att knyta samman alla vårdcentraler, äldreboenden, stora och små sjukhus och privatklinikerna och göra det möjligt för alla som arbetar inom hälso- och sjukvården att kommunicera med varandra för konsultationer och utbildning. Ett nationellt hälsonät förbättrar möjligheten till vård i hemmen samtidigt som den internationella arenan blir en kontinuerlig kontaktyta för professionen. För år 2002 bör därför för projektets initierande avsättas 25 miljoner kronor under ett nytt anslag, Hälsonät.

Bilstödet behöver förbättras, bl.a. behöver åldersgränserna ses över. Ytterligare 50 miljoner kronor bör därför tillföras anslaget. Vidare anser jag att assistansersättning skall kunna utgå till den funktionshindrade när denne vistas i barnomsorg, skola eller annan daglig verksamhet. Riksdagen bör därför hos regeringen begära förslag om lagändring så att barns rätt till personlig assistans i daglig verksamhet garanteras. Vidare bör utredas förutsättningarna för att utvidga assistansreformen till att gälla personer med psykiska funktionshinder.

Jag vill vidare införa ett system med hemservicecheckar för pensionärshushåll. Förslaget bygger på att det skall omfatta alla pensionärshushåll och omfatta alla normalt förekommande tjänster i hemmet. Den behovsprövade hemtjänsten skall dock inte ingå. För detta vill jag avsätta 125 miljoner kronor (halvårseffekt) under ett nytt anslag för år 2002. Slutligen anser jag att det går att göra besparingar inom administrationen vid Socialstyrelsen och Statens folkhälsoinstitut på sammanlagt 56 miljoner kronor samt att anslaget avseende Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Forskning kan minskas med 50 miljoner kronor.

4. Anslag under utgiftsområde 9

av Kerstin Heinemann (fp).

Den 21 november 2001 beslöt riksdagens majoritet bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister att fastställa ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i den statliga budgeten och en beräkning av statens inkomster avseende 2002. Samtidigt beslutades om preliminär fördelning av statens utgiftsområden för 2003 och 2004 (bet. 2001/02:FiU1, rskr. 2001/02:34 och 35).

Folkpartiet har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning. Partiet anser att sjukvården är en omistlig del av den generella välfärdspolitiken. Det är viktigt att även fortsättningsvis slå vakt om sjukvårdens offentliga skattefinansiering samt att vård och omsorg skall ges efter behov och inte efter betalningsförmåga. Folkpartiet anser att en nationell vårdgaranti omfattande alla diagnoser och behandlingar skall införas. Patienten skall om han eller hon inte kan påräkna behandling inom tre månader ha rätt att söka annan

vårdgivare, privat eller offentlig, på hemlandstingets bekostnad. För att lösa primärvårdens problem krävs det fler privata vårdgivare. En återinförd etableringsfrihet för privata allmänläkare ökar valfriheten.

När riksdagens majoritet nu genom riksdagsbeslutet om ramar för de olika utgiftsområdena valt en annan inriktning av politiken deltar jag inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområde 9.

Jag anser att det går att sänka läkemedelskostnaderna utan att patienterna drabbas. Det måste till en noggrann uppföljning av läkemedelsförskrivningen. Läkemedelskommittéerna är de organ som bäst är lämpade att genomföra en sådan uppföljning. Det är de som kan göra analyser av vilka kostnader som står för ökningen. Jag anser att receptförskrivningsregistret omgående måste omsättas i praktiken. Läkemedelskommittéerna kan bl.a. tillsammans med läkaren gå igenom förskrivningsmönster och därmed underlätta en adekvat förskrivning. Läkaren bör utnyttja möjligheten att förskriva vissa dyrare läkemedel utan rabatt när syftet i första hand inte är medicinskt utan att skapa bättre livsbetingelser. Jag anser att det behövs en nationell handlingsplan för att åstadkomma en optimal läkemedelsanvändning. För att åstadkomma detta behövs: förbättrad utbildning för läkare, sjuksköterskor och annan hälso- och sjukvårdspersonal om hur läkemedel bäst kan användas, möjlighet för läkarna att följa sina egna läkemedelsförskrivningar och kostnaderna för dem, intensifiering av läkemedelskommittéernas arbete med rekommendationer och fortbildning av personalen om läkemedel, regelmässig gratis förskrivning av provförpackningar till patienter som skall stå länge på ett läkemedel, krav på användning av billigaste synonympreparat, krav på att Läkemedelsverkets, Socialstyrelsens och Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU) rekommendationer om läkemedelsbehandling följs samt tid för apotekspersonalen att informera kunderna om läkemedlens rätta användning. Utöver detta behövs ett system för prissättning av läkemedel samt att man återaktualiserar frågan huruvida läkemedelsanvändare på frivillig väg skall kunna få egna datakort där deras läkemedelsordinationer förs in.

Jag föreslår att tandvårdsförsäkringen förbättras och att över 1 miljard kronor, varav 300 miljoner kronor under år 2002, satsas på detta ändamål under perioden 2002–2004. Anslaget för alkohol och narkotikapolitiska åtgärder bör vidare tillföras ytterligare 150 miljoner kronor för att bekosta en intensifierad upplysning om alkohol och narkotika. Jag anser att stimulansbidragen är en mycket lyckad satsning och vill därför tillföra anslaget ytterligare 250 miljoner kronor.

Jag anser att handikappreformen skall återställas till sin ursprungliga utformning och anslaget för statlig assistansersättning tillföras ytterligare drygt 2,8 miljarder kronor. Det ekonomiska ansvaret för de 20 första timmarna bör återföras till staten. Jag anser att rätten till personlig assistans i förskola och skola skall återställas. Assistentens insatser i skolarbete och inom förskoleverksamhet skall utvecklas så att den enskilde känner trygghet i att allt runt hans eller hennes person fungerar så bra att alla övriga krafter kan användas till att satsa på skolarbetet eller i leken. Personlig assistans bör också

användas mer i arbetsliv och studieverksamhet. Vidare behöver konstruktionen för bilstödet förbättras, bl.a. bör åldersgränserna ses över. Ytterligare 25 miljoner kronor bör därför tillföras anslaget.

Folkpartiet vill drastiskt förbättra funktionshindrades tillgänglighet till samhället. Det är dags för en ny stor handikappreform av samma dignitet som den assistentreform Folkpartiet drev igenom i början av 1990-talet. Då handlade det om att trygga de funktionshindrades sociala rättigheter. Nu gäller det en tillgänglighetsreform. Folkpartiet föreslår en engångssatsning på 5 miljarder kronor, varav 1 miljard kronor anslås under 2002, för att kunna genomföra en tillgänglighetsreform. Jag anser att ansvaret för att öka tillgängligheten i första hand ligger på kommuner och andra lokala aktörer som t.ex. privata fastighetsägare. Ansvars- och finansieringsprincipen ligger fast, men mot bakgrund av bl.a. den ekonomiska situationen i landets kommuner kommer en statlig medverkan, åtminstone initialt, i finansieringen av en tillgänglighetsreform att vara nödvändig för att utvecklingen verkligen skall ta fart. Statens stöd skall bestå i stimulansbidrag till bl.a. kommuner, fastighetsägare och kollektivföretag i kombination med riktlinjer från statsmakterna. Plan- och bygglagen (1987:10) måste kompletteras med riktlinjer som tvingar fram rimliga anpassningsåtgärder för funktionshindrade.

Slutligen anser jag att anslaget avseende bidrag till utveckling av socialt arbete m.m. bör tillföras ytterligare 20 miljoner kronor.

5. Regionala kvinnocentrum

av Rolf Olsson (v) och Lena Olsson (v).

Rikskvinnocentrum i Uppsala är ett nationellt centrum och etablerades genom ett riksdagsbeslut. Det finns alltså tillfällen när rikspolitiken tar ansvar och initiativ till att utveckla viktiga hälso- och sjukvårdsområden. Enligt Vänsterpartiet är vård och behandling av kvinnor som utsatts för våld ett sådant område. Vi menar att på sikt bör även regionala kvinnocentrum etableras. Om detta inte sker inom ramen för sjukvårdshuvudmännens arbete avser Vänsterpartiet att återkomma i frågan.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

2001/02:1: Regeringen föreslår

1. att riksdagen antar regeringens förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (1991:1136) om försöksverksamhet med kommunal primärvård (avsnitt 2.1),
2. att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1999:332) om ersättning till steriliserade i vissa fall (avsnitt 2.2),
3. att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 13:6 Socialstyrelsen samt ramanslaget 6:9 Funktionen hälso- och sjukvård m.m., ingå ekonomiska förpliktelser som tillsammans inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 12 000 000 kronor efter 2002 (avsnitt 4.9.6),
4. att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 14:4 Statens folkhälsoinstitut, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 74 000 000 kronor efter 2002 (avsnitt 5.8.4),
5. att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 16:3 Statsbidrag till särskilt utbildningsstöd, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 81 000 000 kronor efter 2002 (avsnitt 7.7.3),
6. att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2002 i fråga om ramanslaget 17:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 40 000 000 kronor efter 2002 (avsnitt 8.7.1),
7. att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 18:2 Statens institutionsstyrelse, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 18 000 000 kronor efter 2002 (avsnitt 9.7.2.),
8. att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 26:2 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Forskning, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 550 000 000 kronor efter 2002 (avsnitt 10.1.2),
9. att riksdagen för budgetåret 2002 anvisar anslagen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt följande uppställning (i tkr):

Anslag	Anslagstyp	Regeringens förslag
13:1 Sjukvårdsförmåner m.m.	(ram)	2 179 000
13:2 Bidrag för läkemedelsförmånen	(ram)	17 624 000
13:3 Bidrag till hälso- och sjukvård	(ram)	310 224
13:4 Statens beredning för utvärdering av medicinsk metodik	(ram)	36 653
13:5 Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd	(ram)	24 980
13:6 Socialstyrelsen	(ram)	460 736
14:1 Insatser mot aids	(ram)	58 122
14:2 Bidrag till WHO	(ram)	39 371
14:3 Bidrag till Nordiska hälsovårdshögskolan	(ram)	19 133
14:4 Statens folkhälsoinstitut	(ram)	122 403
14:5 Smittskyddsinstitutet	(ram)	161 034
14:6 Institutet för psykosocial medicin	(ram)	13 921
14:7 Folkhälsopolitiska åtgärder	(ram)	86 554
14:8 Alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder	(ram)	302 500
14:9 Alkoholsortimentsnämnden	(ram)	410
15:1 Barnombudsmannen	(ram)	10 865
15:2 Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor	(ram)	7 722
16:1 Personligt ombud	(ram)	90 000
16:2 Vissa statsbidrag inom handikappområdet	(res.)	275 000
16:3 Statsbidrag till särskilt utbildningsstöd	(ram)	159 733
16:4 Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionshinder	(obet.)	80 394
16:5 Bidrag till handikapporganisationer	(obet.)	157 248
16:6 Bidrag till utrustning för elektronisk kommunikation	(ram)	21 777
16:7 Bilstöd till handikappade	(ram)	164 000
16:8 Kostnader för statlig assistansersättning	(ram)	7 606 000
16:9 Statens institut för särskilt utbildningsstöd	(ram)	24 022
16:10 Handikappombudsmannen	(ram)	15 945
17:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken	(ram)	25 446
18:1 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.	(ram)	80 378
18:2 Statens institutionsstyrelse	(ram)	671 765
18:3 Utvecklingsmedel till åtgärder för hemlösa	(res.)	10 000
26:1 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Förvaltning	(ram)	21 403
26:2 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Forskning	(ram)	268 171
Summa		31 128 910

Motioner

Hälso- och sjukvårdspolitik

2001/02:K284 av Agne Hansson m.fl. (c):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör tillsammans med landstingsförbundet undersöka möjligheterna att införa subventionerade preventivmedel för både flickor och pojkar i samtliga landsting och regioner.

2001/02:Fi294 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

15. Riksdagen anvisar för budgetåret 2002 anslagen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt uppställning:

Anslag 13:1 Sjukvårdsförmåner m.m. (tandvård) +300 000 000 kr,

Anslag 13:2 Bidrag för läkemedelsförmånen –500 000 000 kr.

2001/02:Sf375 av Jan Bergqvist m.fl. (s, v, mp), delvis:

Riksdagen beslutar att medlen för finansiell samordning återförs till respektive utgiftsområde och anslag enligt vad som anförs i motionen.

2001/02:So3 av Bo Lundgren m.fl. (m):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avveckla apoteksmonopolet.

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa en frivillig läkemedelsförsäkring.

2001/02:So210 av Magnus Jacobsson och Amanda Agestav (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om subventioner av preventivmedel.

2001/02:So218 av Margareta Cederfelt (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om privatisering av Apoteket AB.

2001/02:So220 av Margareta Cederfelt (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tandvårdsförsäkringen skall införlivas i hälso- och sjukvårdsförsäkringen.

2001/02:So225 av Ulla-Britt Hagström (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa förbud mot dentalt kvicksilver.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en uppföljning av hälsan hos barn med amalgamfyllningar.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den utredning om amalgam som pågår starkare bör betona de skador amalgam kan orsaka människan.

2001/02:So226 av Kenneth Johansson m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avgifterna för tandvård på sikt bör harmoniseras med hälso- och sjukvårdens finansiering.

2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om att behandling av inflammationer, infektioner samt provtagning inom tandvården skall kosta lika mycket som liknande behandling inom sjukvården.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att högkostnadsskyddet bör förstärkas så att det ger ett stöd till personer som är i behov av omfattande tandvård oavsett ålder.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökat förebyggande arbete för barn till föräldrar med utländsk bakgrund.

5. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till riktade insatser till ungdomar enligt vad i motionen anförs.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad mångfald.

7. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ett åtgärdsprogram för att långsiktigt säkra personalförsörjningen inom tandvården.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att påskynda arbetet inom EU för att nå ett amalgamförbud samt att forskningen inom området intensifieras.

2001/02:So261 av Chris Heister m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att läkemedelsförmånen på längre sikt bör ingå i en obligatorisk hälsoförsäkring.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i avvaktan på införandet av en hälsoförsäkring återföra kostnadsansvaret för läkemedel till staten.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avskaffat receptregister.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om finansiering av s.k. komfortläkemedel.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om receptfria mediciner och omfattningen av receptbeläggning.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om parallellimport och generiska preparat.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbättrat förskrivningsstöd.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en frivillig offentlig läkemedelsförsäkring.
9. Riksdagen beslutar upphäva SFS nr 1970:738 2 § i enlighet med vad som anförs i motionen.
10. Riksdagen beslutar avveckla apoteksmonopolet i enlighet med vad som anförs i motionen.
11. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag som möjliggör viss läkemedelsförsäljning på Internet i enlighet med vad som anförs i motionen.
12. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag som möjliggör viss läkemedelsförsäljning på postorder i enlighet med vad som anförs i motionen.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbättrad priskonkurrens på läkemedelsområdet.

2001/02:So266 av Berit Adolfsson och Anita Sidén (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett åldersrelaterat högkostnadsskydd.

2001/02:So303 av Agne Hansson m.fl. (c):

29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett hälsonät.

2001/02:So344 av Carlinge Wisberg m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om besvärsmätt.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om enhetliga riktlinjer för tandvård som ett led i en sjukdomsbehandling.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om översyn av amalgamavskiljare vid tandläkarmottagningar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om förbud mot kvicksilverhaltiga tandfyllningsmaterial.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om förbud mot användning av amalgam på barn och unga.

2001/02:So363 av Mikael Oscarsson och Kjell Eldensjö (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att hospisverksamhet byggs ut inom samtliga landsting.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utökade resurser till forskning om hospis- och anestesivård samt palliativ vård.

2001/02:So379 av Chris Heister m.fl. (m)

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbättrade möjligheter att driva och etablera verksamhet som privatpraktiker inom tandvården.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om landstingens särskilda skyldigheter eller ansvar enligt tandvårdslagen och om ett statligt ansvar för all offentligt finansierad tandvård.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tandvård som led i en sjukdomsbehandling.
4. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om ett förbättrat högkostnadsskydd i enlighet med vad som anförs i motionen.

2001/02:So388 av Helena Hillar Rosenqvist m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda möjligheten att införa ett utgiftstak som täcker de befintliga högkostnadsskydden m.m.

2001/02:So395 av Patrik Norinder och Lars Elinderson (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avveckling av apoteksmonopolet.

2001/02:So437 av Barbro Hietala Nordlund m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om målet med en utbyggd tandvårdsförsäkring.

2001/02:So440 av Kerstin Kristiansson Karlstedt och Agneta Lundberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förebyggande tandvård.

2001/02:So448 av Kenneth Johansson m.fl. (c):

3. Riksdagen beslutar uppta ett nytt anslag för ett hälsonät.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behov av effektiviseringar och kostnadsreduceringar i läkemedelsförmånen för att förhindra ytterligare försämringar i förmånen.
6. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt uppställning:
 Anslag 13:6 Socialstyrelsen –50 000 000 kr,
 Nytt anslag: Hälsonät 25 000 000 kr.

2001/02:So455 av Tasso Stafilidis och Charlotta L Bjälkebring (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kostnadsfria preventivmedel.

2001/02:So475 av Rolf Olsson m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om reglering och tillsyn av verksamheter och utövare av piercing och tatuering.

2001/02:So481 av Per-Olof Svensson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tandvårdsstödet.

2001/02:So483 av Chatrine Pålsson (kd):

Riksdagen begär att regeringen snarast vidtar åtgärder så att riksdagsbeslutet från 1994 om avveckling av amalgam som tandfyllningsmaterial inom barn- och ungdomstandvården efterlevs.

2001/02:So489 av Chatrine Pålsson och Birgitta Carlsson (kd, c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning i syfte att se över konsekvenserna av införandet av ett samlat högkostnadsskydd.

2001/02:So492 av Berit Adolfsson och Anita Sidén (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa apoteksmonopolet.

2001/02:So493 av Göte Wahlström och Christina Nenes (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av utveckling av tandvårdsförsäkringen.

2001/02:So495 av Matz Hammarström m.fl. (mp):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i första hand utreda bakgrundsfaktorer till de regionala skillnaderna i barns tandhälsa, och i andra hand ge ett tilläggsdirektiv till den pågående utredningen om tandvårdsöversyn.

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om gratis preventivmedel för ungdomar under 24 år.

2001/02:So514 av Mona Berglund Nilsson och Märta Johansson (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att personal som arbetar med människor i kris ges utbildning i psykologi, juridik, sociologi och teologi.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att berörd personal ges erforderlig kunskap och information om nyandliga rörelser och sekter.

2001/02:So515 av Siw Wittgren-Ahl m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om piercing och tatuering.

2001/02:So516 av Siw Persson (-):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om totalförbud mot amalgam på barn och ungdomar.

2001/02:So526 av Ingrid Burman m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om obligatoriskt register för dentalmaterial.

2001/02:So530 av Mikael Oscarsson och Annelie Enochson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avskaffande av apoteksmonopolet.

2001/02:So535 av Carin Lundberg och Lars Lilja (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tandvårdsreformen.

2001/02:So551 av Inger Lundberg m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till ungdomar med stora tandskador.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till ungdomar som på grund av bulimi/anorexi drabbas av mycket höga tandvårdskostnader.

2001/02:So561 av Ann-Marie Fagerström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att bygga ut tandvårdsförsäkringen i den takt som ekonomin tillåter.

2001/02:So562 av Ann-Marie Fagerström och Håkan Juholt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av kunskap om amalgamsanering.

2001/02:So566 av Alf Svensson m.fl. (kd):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om god vård i livets slutskede.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hospice och palliativ vård.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om telefonrådgivning och opartisk information om läkemedel.

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avskaffande av apoteksmonopolet.

24. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till en förbättrad tandvårdsförsäkring som ingår i den allmänna sjukvården.

25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sambandet mellan tandhälsa och andra sjukdomar.

26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att systemet med högkostnadsskydd bör utredas.

28. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt uppställning:

Anslag 13:3 Bidrag till hälso- och sjukvård –10 000 000 kr

Anslag 13:6 Socialstyrelsen –23 000 000 kr

Nytt anslag: Forskning i palliativ vård 25 000 000 kr.

2001/02:So567 av Chris Heister m.fl. (m):

1. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 9 anslag 13:1 Sjukvårdsförmåner för 2002 100 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 2 279 000 000 kronor.

2. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 9 anslag 13:2 Bidrag för läkemedelsförmånen för 2002 14 924 000 000 kr.

3. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 9 anslag 13:3 Bidrag till hälso- och sjukvården för 2002 705 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit, eller således 1 015 224 000 kr.

4. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 9 anslag 13:4 Statens beredning för medicinsk metodik för 2002 10 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit.

5. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 9 anslag 13:6 Socialstyrelsen för budgetåret 2002 349 007 000 kr.

6. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 9 anslag 13:8 Medicinalstyrelsen för budgetåret 2002 111 729 000 kr.

7. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 9 anslag 13:9 Stimulansbidrag till psykiatrin för 2002 200 000 000 kr.

2001/02:So573 av Lena Sandlin-Hedman m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ett utvecklat tandvårdsstöd.

2001/02:So583 av Marianne Andersson och Rigmor Stenmark (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i samarbete med Landstingsförbundet bör arbeta för

etablerandet av kompetenta sanerings- och behandlingsmöjligheter för amalgamskadade i varje län.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Metallbiologiskt centrum skall ges i uppdrag att sammanställa och värdera kunskapsläget, både nationellt och internationellt, beträffande biologiska effekter och biverkningar av dentalmaterial innehållande metaller samt att med denna grund föreslå prospektiva studier av möjliga effekter på hälsan.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om omfördelning av en miljon kronor från Socialstyrelsens kompetenscentrum till Metallbiologiskt centrum.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om biverkningsrapportering av äldre dentala material.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utvärderingen av tandvårdsreformen som ett led i sjukvårdsbehandlingen.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om omedelbart förbud för kvicksilveranvändandet i barntandvården.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbud mot amalgam senast 2003.

2001/02:So587 av Carina Hägg (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att uppmärksamma villkoren för barn i slutna samfund.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av utbildning beträffande religiösa samfund och minoriteter för berörda personalgrupper.

2001/02:So589 av Karin Jeppsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av mer pengar till tandvården när samhällsekonomin så tillåter.

2001/02:So600 av Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning av ett gemensamt avgiftssystem för tandvård och hälso- och sjukvård.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn och framttagande av plan för att stegvis slussa tandvården in i hälso- och sjukvårdens avgiftssystem.

2001/02:So601 av Kerstin Heinemann och Harald Nordlund (fp):

Riksdagen beslutar om ändring i förhållande till regeringens förslag gällande anslagen under utgiftsområde Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt uppställning:

Anslag 13:1 Sjukvårdsförmåner m.m. +300 000 000 kr

Anslag 13:2 Bidrag för läkemedelsförmånen –500 000 000 kr.

2001/02:So607 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att på lång sikt likställa tandvården med övrig hälso- och sjukvård.

2001/02:So611 Chris Heister m.fl. (m):

10. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till stimulansbidrag för arbete med psykiskt funktionshindrade.

2001/02:So612 av Lars Gustafsson m.fl. (kd):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om amalgam.

2001/02:So620 av Chris Heister m.fl. (m):

8. Riksdagen beslutar avveckla apoteksmonopolet i enlighet med vad som anförs i motionen.

9. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag som möjliggör viss läkemedelsförsäljning på Internet i enlighet med vad som anförs i motionen.

2001/02:So628 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om läkemedel.

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om satsningar på tandvården.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att bryta Apoteksbolagets monopol.

2001/02:So634 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskning om barns situation i slutna samfund.

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förmedling av kunskap till de personalkategorier som möter barn som växer upp i slutna samfund.

2001/02:So636 av Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ett amalgamförbud.

2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till att amalgam avvecklas av såväl miljö- som hälsoskäl.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om amalgamfyllningar på barn och ungdomar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om översyn av möjligheten att inrätta en databas för hälsoeffekter av olika dentalmaterial.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utredning angående vårdmöjligheter för amalgamskadade.

2001/02:So638 av Sven-Erik Österberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs beträffande behovet av att låta sjukvårdshuvudmännen upphandla och distribuera läkemedel.

Folkhälsopolitik

2000/01:Ju724 av Tasso Stafilidis m.fl. (v, s, c, fp, mp):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att gifta transsexuella personer inte skall tvingas till skilsmässa för att kunna få ändrad könstillhörighet.

2000/01:L441 av Tasso Stafilidis m.fl. (v, s, c, fp, mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behov av ändring av lagen om fastställelse av könstillhörighet i vissa fall.

2001/02:K284 av Agne Hansson m.fl. (c):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Folkhälsoinstitutet bör få ett förstärkt uppdrag att undersöka möjligheten att tillsammans med kommunernas ungdomsmottagningar förbättra sexualundervisningen i skolan.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ytterligare studier kring området ungdom och sexualitet.

2001/02:Fi294 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

15. Riksdagen anvisar för budgetåret 2002 anslagen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt uppställningen i bilaga 2:
Anslag14:8 Alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder +150 000 000 kr.

2001/02:L367 av Ana Maria Narti m.fl. (fp):

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning om situationen för transpersoner.

2001/02:L371 av Tasso Stafilidis m.fl. (v, s, c, fp, mp):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en statlig utredning om könsbytesprocessen för transsexuella för att revidera lagen om fastställande av könstillhörighet i vissa fall (1972:119).

27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att upphäva 3 § i lagen om fastställande av könstillhörighet i vissa fall, så att gifta transsexuella personer inte skall tvingas till skilsmässa för att få ändrad könstillhörighet.

38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Statens folkhälsoinstituts så kallade "homosexupdrag" bör utvidgas till att även omfatta bisexuella och transpersoner, ett HBT-uppdrag.

39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att HBT-uppdraget vid Statens folkhälsoinstitut skall vara övergripande med nationellt ansvar för forskning, utvärdering och kunskapsspridning.

43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en utredning som ur ett brett perspektiv analyserar HBT-personers situation i glesbygden.

44. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en förutsättningslös utredning som belyser homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation i syfte att förbättra dessa gruppers situation i samhället.

45. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att genomföra en nationell undersökning av homosexuellas, bisexuellas och transpersoners hälsa och livsvillkor.

2001/02:U269 av Ragnwi Marcelind (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att intensifiera det förebyggande arbetet i Sverige med allmänna rikskampanjer och upplysningar för att få folk i gemen att förstå allvaret med hiv/aids och de konsekvenser hivsmitta har.

2001/02:So208 av Cecilia Magnusson och Anita Sidén (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om strängare regler för innehav av giftormar.

2001/02:So252 av Harald Nordlund (fp):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till översyn av reglerna för statsbidrag för drogförebyggande verksamhet bland ungdomar i syfte att stimulera samverkan mellan kommuner och frivilligorganisationer.

2001/02:So256 av Sten Tolgfors (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de ideella organisationernas centrala roll i arbetet med hivprevention.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sambandet mellan spridningen av övriga könssjukdomar och hivsmitta.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ökade informationsinsatser, särskilt med inriktning på ungdomar.

2001/02:So260 av Gunnel Wallin och Margareta Andersson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om långsiktighet och framförhållning i arbetet mot hiv/aids.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att anslaget för hiv/aids samlas på ett departement, Socialdepartementet, för att öka överblicken över hur det effektivt skall kunna användas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ta vara på frivilligorganisationernas insatser.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att erbjuda flyktingar och asylsökande provtagning för att förebygga hiv/aidsspridning.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om särskilt stöd för smittade barn.

2001/02:So269 av Gunnel Wallin och Viviann Gerdin (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en samhällsekonomisk konsekvensanalys av spel och spelets negativa konsekvenser i Sverige.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utökad service på hjälplinjen för spelberoende.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en kraftfull insats av förebyggande åtgärder.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillgång till effektiva behandlingsinsatser.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade forskningsinsatser inom området spelberoende.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad tillgång till behandlingsplatser för dem som drabbats av spelberoende.

2001/02:So273 av Barbro Feltzing (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av en utredning om hur man skall stävja problemet med det ökade spelberoendet i samhället samt hur ökade resurser skall ges till forskning och stödjande behandling.

2001/02:So282 av Bertil Persson (m):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om infogande av Folkhälsoinstitutet i Socialstyrelsen.

2001/02:So299 av förste vice talman Anders Björck och Nils Fredrik Aurelius (m):

Riksdagen beslutar att lägga ned Folkhälsoinstitutet.

2001/02:So304 av Agne Hansson m.fl. (c):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om ungdomsmottagningarnas sex- och samlevnadsrådgivning.

2001/02:So305 av Magda Ayoub (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om vikten av att ungdomsmottagningar arbetar aktivt för att nå ut till pojkar.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om forskning gällande samlevnad och sexualitet i ett mångkulturellt sammanhang.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om forskning gällande pornografins inverkan på ungdomar.

2001/02:So312 av Caroline Hagström (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en utredning angående tillstånd för innehav av reptiler m.m.

2001/02:So324 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att utreda ungas ökande spelberoende och komma med förslag till preventiva åtgärder.

2001/02:So372 av Chris Heister m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om huvuduppgifterna i arbetet med hiv/aids.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av förstärkta informations- och upplysningsinsatser.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om fortsatta satsningar på arbetet mot hiv/aids.

7. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring som i avgiftshänseende likställer offentlig och privat vård i enlighet med vad som anförs i motionen.

2001/02:So373 av Ingrid Burman m.fl. (v):

1. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en parlamentarisk kommission med uppgift att belysa de negativa konsekvenserna av spel om pengar.
2. Riksdagen begär att regeringen i sina direktiv till AB Svenska Spel tar in kravet på att bolaget skall verka för att allmänheten informeras om spelandets skadeverkningar.

2001/02:So415 av Alf Eriksson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om förbud mot innehav av giftiga ormar och giftiga andra främmande djurarter i privathem.

2001/02:So448 av Kenneth Johansson m.fl. (c):

6. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt uppställning:

Anslag 14:4 Folkhälsoinstitutet –6 000 000 kr.

2001/02:So497 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om spelberoende.

2001/02:So498 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

2. Riksdagen begär att regeringen ger Folkhälsoinstitutet i uppdrag att fördjupa analysen av de klassmässiga hälsoskillnaderna.
3. Riksdagen begär att regeringen ger Folkhälsoinstitutet i uppdrag att fördjupa analysen av de könsmässiga hälsoskillnaderna.

2001/02:So539 av Lars Wegedal m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om obligatorisk kommunal tillståndsplikt och tillsyn över giftormar.

2001/02:So566 av Alf Svensson m.fl. (kd):

28. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt uppställning:

Anslag 14:4 Statens folkhälsoinstitut –10 000 000 kr

Anslag 14:5 Smittskyddsinstitutet –8 000 000 kr

Anslag 14:7 Folkhälsopolitiska åtgärder –30 000 000 kr

Nytt anslag: Nationell kampanj mot alkohol och narkotika 15 000 000 kr.

2001/02:So567 av Chris Heister m.fl. (m):

8. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 9 anslag 14:1 Insatser mot hiv/aids för budgetåret 2002 76 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit, eller således 134 122 000 kr.

9. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 9 anslag 14:4 Folkhälsoinstitutet för budgetåret 2002 62 538 000 kr.

10. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 9 anslag 14:7 Folkhälsopolitiska åtgärder för budgetåret 2002 43 554 000 kr.

11. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 9 anslag 14:8 Alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder för budgetåret 2002 237 500 000 kr.

12. Riksdagen avslår förslaget att för budgetåret 2002 anvisa medel till anslag 14:9 Alkoholsortimentsnämnden.

13. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 9 anslag 14:12 Bidrag till lokalt folkhälsoarbete för 2002 29 000 000 kr.

2001/02:So569 av Carina Ohlsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en upplysningskampanj mot porr.

2001/02:So584 av Nils-Erik Söderqvist m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fördelningen av statsbidragen till förebyggande arbete inom alkohol- och narkotikaområdet.

2001/02:So586 av Carina Hägg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att staten har kvar det övergripande ansvaret för en framgångsrik hivprevention.

2001/02:So590 av Lisbeth Staaf-Igelström och Marina Pettersson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa ett förbud mot att ha giftormar i privathem.

2001/02:So601 av Kerstin Heinemann och Harald Nordlund (fp):

Riksdagen beslutar om ändring i förhållande till regeringens förslag gällande anslagen under utgiftsområde Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt uppställning:

Anslag 14:8 Alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder +150 000 000 kr.

2001/02:So627 av Ester Lindstedt-Staaf (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om resurser till behandling av spelmissbruk.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om helhetssyn beträffande spelmissbruk.

2001/02:Kr428 av Dan Kihlström m.fl. (kd):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om spelberoende.

2001/02:Ub347 av Ingrid Burman m.fl. (v):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att en utredning tillsätts med syfte att utveckla nationella sexualpolitiska mål för att skapa en sexualitet på lika villkor mellan kvinnor och män, och mellan bi-, hetero- och homosexuella.

2001/02:A226 av Agne Hansson m.fl. (c):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att personalen på ungdomsmottagningar skall ha såväl tvärvetenskaplig som mångkulturell kompetens.

Barnpolitik*2001/02:K284 av Agne Hansson m.fl. (c):*

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Folkhälsoinstitutet bör undersöka möjligheterna att tillsammans med de kommunala ungdomsmottagningarna förbättra stödet till ungdomar från andra kulturer som riskerar könsstympning.

2001/02:U204 av Sten Tolgfors och Catharina Elmsäter-Svärd (m):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att det finns anledning att nu följa upp lagen om förbud mot kvinnlig könsstympning och se vad som kan göras för att göra den effektivare.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om vikten av tydlig och öppen dialog om synen på könsstympning, baserad på ömsesidig respekt, med människor som kommer till Sverige från de länder där könsstympning förekommer.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att attityder måste påverkas hos och den svenska lagen tydliggöras för människor från länder där könsstympning förekommer i syfte att motverka traditionen med könsstympning.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om vikten av att de flickor och kvinnor som könsstympats får den rehabilitering och vård de behöver.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att förekomsten av könsstympning av svenska flickor måste klarläggas.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att barnmorskor, dagispersonal, skolpersonal, skolhälsovårdens och socialtjänstens personal måste vara väl utbildade i frågor om könsstympning för att kunna hantera både företeelsen och berörda människor på ett bra sätt.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att när uppgifter kommer om att ett barn stympats – i Sverige eller utomland måste detta ovillkorligen leda till polisanmälan av den som utfört stympningen och berörda föräldrar samt till sociala stödsatser för flickorna.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att samtliga svenska myndigheter och organisationer som kommer i kontakt med flickor i riskgruppen måste sända entydiga signaler och visa största receptivitet för flickors och familjers varningssignaler.

2001/02:U349 av Margareta Viklund m.fl. (kd):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om information till och utbildning av invandrarkvinnor i vårt land om Sveriges syn på könsstympning.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildning av hälso- och sjukvårdspersonal om kvinnlig könsstympning.

2001/02:Sf394 av Lotta Nilsson Hedström m.fl. (mp):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om könsstympning.

2001/02:So237 av Cecilia Magnusson och Anita Sidén (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbud mot icke-medicinsk omskärelse av pojkar.

2001/02:So278 av Marietta de Pourbaix-Lundin och Inger René (m):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till sådana lagändringar att en åldersgräns på 15 år för manlig omskärelse som ej är medicinskt motiverad införs i enlighet med vad som anförs i motionen.

2001/02:So450 av Tasso Stafilidis m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skärpning av tillämpningen av lagen till skydd mot könsstympning av flickor.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om upprättande av en handlingsplan för att skydda de flickor som riskerar att utsättas för könsstympning.

2001/02:So451 av Tasso Stafilidis m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbud mot omskärelse av pojkar.

2001/02:So499 av Alf Eriksson (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om riktade informationskampanjer.

2001/02:So543 av Anders Sjölund (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skärpt lagstiftning mot könsstympning.

2. Riksdagen beslutar om förlängd preskriptionstid till 15 år vid fall av brott mot lagen om förbud mot könsstympning av kvinnor (1982:316).

2001/02:So591 av Agneta Brendt m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en utvärdering och uppföljning av lagstiftningen beträffande könsstympning av kvinnor.

2001/02:So592 av Fanny Rizell (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av riktad utbildning och information i arbetet mot kvinnlig könsstympning.

Handikappolitik

2001/02:Fi294 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

15. Riksdagen anvisar för budgetåret 2002 anslagen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt uppställning:

Anslag 16:7 Bilstöd till handikappade +25 000 000 kr.

Anslag 16:8 Kostnader för statlig assistansersättning +2 820 000 000 kr.

Nytt anslag Tillgänglighetsreform 1 000 000 000 kr.

2001/02:Sf402 av Lotta Nilsson Hedström m.fl. (mp):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening angående behovet av tydligare jämställdhetsaspekter hos Handikappombudsmannen.

2001/02:So201 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en förändring av gällande bestämmelser vad gäller bilstödet till handikappade.

2001/02:So213 av Sofia Jonsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om omgående förändring av den statliga fördelningen av bidraget till landstingets tolkcentraler.

2001/02:So215 av Anders G Högmark och Elizabeth Nyström (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att på prov införa en icke schabloniserad assistansersättning.

2001/02:So216 av Harald Nordlund (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att utreda möjligheten för Prostatacancerföreningen att i likhet med Bröstcancerföreningen erhålla statsbidrag.

2001/02:So240 av Kenneth Johansson m.fl. (c):

9. Riksdagen begär att regeringen återkommer med en sammanhållen politik för människor med psykiska och dolda funktionshinder.

10. Riksdagen begär hos regeringen en utredning om psykiskt funktionshindrades rätt till personlig assistans.

11. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag på åtgärder för att säkra framtida personalförsörjning vad gäller personliga assistenter.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om barns rätt till personlig assistans i daglig verksamhet.

14. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om bilstöd i enlighet med vad som anförs i motionen.

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av det statliga stödets fördelning till handikapporganisationerna.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett tilläggsdirektiv till regeringens utredning Nationell utjämning av verksamhetskostnader enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade med förslag om att staten tar över verksamheten.

2001/02:So246 av Karin Falkmer (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av bilstödsförordningen.

2001/02:So288 av Kenneth Lantz (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en utredning med uppdrag att se över möjligheterna till nationella tillämpningsformer.

2001/02:So321 av Lars Hjertén och Lars Elinderson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om handikappades rätt till bilstöd.

2001/02:So326 av Ragnwi Marcelind och Maria Larsson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda möjligheten att staten övertar kostnadsansvaret för LSS, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda hur de mindre kommunernas bristande resurser påverkat besluten att bevilja LSS-stöd till människor med funktionshinder.

2001/02:So330 av Margareta Cederfelt (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om personliga ombud för psykiskt funktionshindrade personer.

2001/02:So333 av tredje vice talman Rose-Marie Frebran (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fördelningen av bidraget till dövtolkning.

2001/02:So337 av Anne-Katrine Dunker (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av LSS.

2001/02:So359 av Anders G Högmark och Lars Björkman (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda om funktionshindrades rätt till föräldraskap kan införas som ett femte kriterium i LSS.

2001/02:So419 av Sonja Fransson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om nödvändigheten av förbättring av bilstödet.

2001/02:So446 av Urban Ahlin och Monica Green (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett nationellt utjämnningssystem för kostnadsskillnader mellan kommuner avseende verksamhet enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

2001/02:So448 av Kenneth Johansson m.fl. (c):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bilstöd.

6. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt uppställning:

Anslag 16:7 Bilstöd +50 000 000 kr.

2001/02:So453 av Ulla Hoffmann m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av hur regeln om nytt bilstöd drabbar funktionshindrade föräldrar.

2001/02:So500 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

3. Riksdagen begär att regeringen gör en översyn av lagen om assistansersättning enligt vad i motionen anförs om makars ansvar, ersättningstider, personkrets m.m.

2001/02:So519 av Maud Björnemalm m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fördelning av statsbidrag för tolktjänst för döva, dövblinda m.fl.

2001/02:So552 av Göte Wahlström och Christina Nenes (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av bilstödet för personer med funktionshinder.

2001/02:So566 av Alf Svensson m.fl. (kd):

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om psykiskt handikappades situation.

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om dolda handikapp och personlig assistent.

21. Riksdagen begär av regeringen att den särskilde utredaren inom handikappolitiken får ett tilläggsdirektiv om att se över LSS tillämpning för psykiskt funktionshindrade.

27. Riksdagen beslutar att höja anslaget för bilstöd i enlighet med vad som anförs i motionen.

28. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt uppställning:

Anslag 16:7 Bilstöd till handikappade +20 000 000 kr.

2001/02:So567 av Chris Heister m.fl. (m):

14. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 9 anslag 16:4 Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionshinder för budgetåret 2002 1 miljon kronor utöver vad regeringen föreslår eller således 81 394 000 kr.

15. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 9 anslag 16:5 Bidrag till handikapporganisationer för budgetåret 2002 2 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 159 248 000 kr.

16. Riksdagen avslår förslaget att för budgetåret 2002 anvisa medel till anslag 16:6 Alternativ telefoni.
17. Riksdagen avslår förslaget att för budgetåret 2002 anvisa medel till anslag 16:7 Bilstöd.
18. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 9 anslag 16:8 Kostnader för statlig assistansersättning för budgetåret 2002 1 000 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 8 606 000 000 kr.
19. Riksdagen avslår förslaget att för budgetåret 2002 anvisa medel till anslag 16:10 Handikappombudsmannen.
20. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 9 anslag 16:11 Bostadsstöd till funktionshindrade för budgetåret 2002 100 000 000 kr.
21. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 9 anslag 16:12 Hjälpmedelsgaranti för budgetåret 2002 185 777 000 kr.

2001/02:So601 av Kerstin Heinemann och Harald Nordlund (fp):

Riksdagen beslutar om ändring i förhållande till regeringens förslag gällande anslagen under utgiftsområde Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt uppställning:

Anslag 16:7 Bilstöd till handikappade +25 000 000 kr.

Anslag 16:8 Kostnader för statlig assistansersättning +2 820 000 000 kr.

Nytt anslag: Tillgänglighetsreform +1 000 000 000 kr.

2001/02:So611 av Chris Heister m.fl. (m):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införandet av föräldraskap som ett femte kriterium i LSS.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om återförandet av det ekonomiska ansvaret för assistansreformen till staten.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en mer flexibel utformning av LSS/LASS.
9. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring till särskilt bostadsstöd till funktionshindrade.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bidrag till handikapporganisationer.

2001/02:So618 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om en plan för att under de närmaste fem åren satsa sammanlagt fem miljarder kronor på ett statligt stimulansbidrag till landsting, kommuner, fastighetsägare, kollektivtrafikbo-

lag med flera för att anpassa samhället så att det blir tillgängligt också för funktionshindrade.

3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om en utvidgning av personkretsen som har rätt till assistanshjälp i enlighet med vad som angivits i motionen.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att staten skall återta ansvaret för de 20 första assistanstimmarna.

6. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om att återställa assistansreformen såsom den ursprungligen var utformad.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om förbättrat bilstöd.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om bidrag till handikapporganisationer.

2001/02:So619 av Ester Lindstedt-Staaf m.fl. (kd):

8. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av lagen om bilstöd i enlighet med vad som anförs i motionen.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett förtydligande av LSS vad gäller bedömningen av barns omvårdnadsbehov.

13. Riksdagen beslutar att begära av regeringen att en särskild utredare får direktiv om att se över LSS tillämpning för psykiskt funktionshindrade.

2001/02:So631 av Helena Hillar Rosenqvist m.fl. (mp):

1. Riksdagen begär att regeringen gör en översyn vad det gäller fördelningen av anslag till landstingens tolktjänst.

Äldrepolitik

2000/01:So217 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en uppföljning av Anhörig 300-medlen.

2001/02:Fi294 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

15. Riksdagen anvisar för budgetåret 2002 anslagen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt uppställning:

Anslag 17:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken
+250 000 000 kr.

2001/02:Sf256 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till anhörigorganisationer.

2001/02:So239 av Kenneth Johansson m.fl. (c):

3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om ett system med hemservicecheckar i enlighet med vad som anförs i motionen.

2001/02:So448 av Kenneth Johansson m.fl. (c):

1. Riksdagen beslutar uppta ett nytt anslag för hemservicecheckar.

6. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt uppställning:

Nytt anslag: Hemservicecheck 125 000 000 kr.

2001/02:So566 av Alf Svensson m.fl. (kd):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stödet till anhöriga.

15. Riksdagen beslutar att förlänga stimulansbidraget till anhörigvården inom äldreomsorgen 2002 och 2003 med 50 miljoner kronor vardera året.

28. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt uppställning:

Anslag 17:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken +50 000 000 kr.

2001/02:So601 av Kerstin Heinemann och Harald Nordlund (fp):

Riksdagen beslutar om ändring i förhållande till regeringens förslag gällande anslagen under utgiftsområde Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt uppställning:

Anslag 17:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken +250 000 000 kr.

2001/02:So609 av Rosita Runegrund m.fl. (kd):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om organisationsbidrag till Anhörigrådet.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett nytt statsbidrag till anhörigorganisationer.

2001/02:So630 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fortsatta statliga stimulansbidrag till äldreomsorgen.

Socialtjänstpolitik

2001/02:Fi294 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

15. Riksdagen anvisar för budgetåret 2002 anslagen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt uppställning:

18:1 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m. +20 000 000 kr.

2001/02:Ju323 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

3. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning om ett nationellt resurscentrum mot prostitution enligt vad som i motionen anförs.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om kommunernas ansvar för att tillgodose hjälp till våldsutsatta kvinnor genom ökad finansiering till samt stöttning av uppbyggnad av lokala kvinnojourer.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om skärpta krav på kommunernas arbete med konkreta handlingsplaner för hjälp och stöd till de kvinnor som utsätts för våld.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om kommunernas ansvar gällande de lokala jourernas basfinansiering.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvinnojourernas arbete med kvinnor med annan etnisk bakgrund samt vikten av att dessa grupper speciellt beaktas.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om tryggad långsiktig basfinansiering av Rikskvinnocentrums verksamhet.

9. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning om upprättande av regionala kvinnocentrum enligt vad i motionen anförs.

2001/02:Ju324 av Margareta Viklund och Ulla-Britt Hagström (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att tillsätta en utredning med uppdrag att upprätta en handlingsplan med konkreta åtgärder för att minska kvinnomisshandeln och då ta tillvara kvinnojourernas samlade erfarenheter.

2001/02:Ju396 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (m):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Rikskvinnocentrum.

2001/02:Ju448 av Viviann Gerdin (c):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ta till vara Rikskvinnocentrums samlade kunskap.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bättre ta till vara kvinnojourernas erfarenheter och kunskaper i samarbete med myndigheterna.

2001/02:So211 av Harald Nordlund (fp):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till översyn av kostnadsansvaret för ungdomsvården, i syfte att skapa ekonomiska incitament för tidiga insatser.

2001/02:So231 av Anna Åkerhielm och Ewa Thalén Finné (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om statlig finansiering av svenska socialarbetare i Köpenhamn.

2001/02:So247 av Cristina Husmark Pehrsson och Maud Ekendahl (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mer flexibla regler när det gäller fördelning av anslagen för att därigenom bättre kunna stödja organisationerna för utsatta barn och kvinnoorganisationerna samt deras arbete mot våld.

2001/02:So309 av Ulf Nilsson (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av svenska socialarbetare i Köpenhamn.

2001/02:So313 av Caroline Hagström m.fl. (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om återöppnande av ett socialkontor i Köpenhamn.

2001/02:So357 av Margareta Viklund m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att för att komma till rätta med de hemlösas situation bör en handlingsplan med åtgärdsprogram utformas i samverkan mellan staten, landstingen och kommunerna, där de olika huvudmännens ansvarsområden tydligt klargörs.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den erfarenhet som finns av goda behandlings- och vårdresultat måste tas till vara i ett aktivt arbete för de hemlösa.

2001/02:So375 av Dan Kihlström och Ulla-Britt Hagström (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en nationell kampanj om utrotning av hemlösheten.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att frivilligorganisationerna och deras arbete bland hemlösa bör uppvärderas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den planerade folk- och bostadsräkningen skall ta fram ett tydligt underlag om hemlösa för att skapa möjligheter för en nollvision.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ta vara på och sprida de goda exemplen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskningen om hemlösa.

2001/02:So428 av Carina Ohlsson och Monica Green (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fördelning av statliga anslag till organisationer på det sociala området.

2001/02:So429 av Carina Ohlsson och Kjell Nordström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av jämnare och bättre arbetsvillkor för kvinnojourer.

2001/02:So434 av Raimo Pärssinen och Per-Olof Svensson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av antal platser hos SiS.

2001/02:So435 av Per-Olof Svensson och Raimo Pärssinen (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rätten till bostad.

2001/02:So458 av Tasso Stafilidis m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statligt ansvar för två socialarbetartjänster med placering i Köpenhamn.

2001/02:So480 av Christina Nenes och Marina Pettersson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvinnojourerna.

2001/02:So501 av Agne Hansson m.fl. (c):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de hemlösas bostadsbehov.

2001/02:So512 av Morgan Johansson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att finna en långsiktig lösning på problemet med svenska medborgare som råkat i svårigheter i Köpenhamn.

2001/02:So566 av Alf Svensson m.fl. (kd):

28. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt uppställning:

Nytt anslag: Statsbidrag till kvinnojourer 10 000 000 kr.

2001/02:So567 av Chris Heister m.fl. (m):

22. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 9 Anslag 18:2 Statens institutionsstyrelse för budgetåret 2002 567 765 000 kr.

23. Riksdagen beslutar i enlighet med vad som anförs i motionen att anslaget under utgiftsområde 9 anslag 18:3 Utvecklingsmedel till åtgärder för hemlösa skall disponeras av Socialstyrelsen.

2001/02:So601 av Kerstin Heinemann och Harald Nordlund (fp):

Riksdagen beslutar om ändring i förhållande till regeringens förslag gällande anslagen under utgiftsområde Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt uppställning:

Anslag 18:1 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m. +20 000 000 kr.

2001/02:A211 av Maria Larsson m.fl. (kd):

32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökat stöd till nya kvinnojourer.

2001/02:Bo243 av Ulla-Britt Hagström m.fl. (kd):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att socialtjänstlagen skall ge stöd för boende som en social rättighet.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en rikstäckande kampanj med en nollvision för hemlösheten.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Kommittén för hemlösa får ett förlängt förordnande.

2001/02:Bo246 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening det som i motionen anförs om att Socialstyrelsen och Boverket tillsammans skall kartlägga hemlösheten minst vart tredje år.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening det som i motionen anförs om att ge Kommittén för hemlösa i uppdrag att ta fram särskilda åtgärder för hemlösa kvinnor.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening det som i motionen anförs om särskilda initiativ för att förbättra situationen för dem som blivit hemlösa till följd av avvecklingar inom vård och omsorg.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening det som i motionen anförs om att utreda och lägga fram förslag till ändringar i socialtjänstlagen.

Forskningspolitik

2001/02:So448 av Kenneth Johansson m.fl. (c):

6. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt uppställning:

Anslag 26:2 Forskningsråd arbetsliv och socialvetenskap –50 000 000 kr.

2001/02:So566 av Alf Svensson m.fl. (kd):

28. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt uppställning:

Anslag 26:2 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Forskning
–14 000 000 kr.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

I propositionen framlagda lagförslag**2.1 Förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (1991:1136) om försöksverksamhet med kommunal primärvård**

Härigenom föreskrivs att lagen (1991:1136) om försöksverksamhet med kommunal primärvård, som gäller till utgången av år 2001¹, skall fortsätta att gälla till och med utgången av år 2003.

¹ Lagens giltighetstid senast förlängd 1999:1357.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1999:332) om ersättning till steriliserade i vissa fall

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1999:332) om ersättning till steriliserade i vissa fall skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

En ansökan om ersättning skall ha kommit in till nämnden före utgången av *juni* månad *2001*. Ansökningar som kommer in därefter skall avvisas.

En ansökan om ersättning skall ha kommit in till nämnden före utgången av *december* månad *2002*. Ansökningar som kommer in därefter skall avvisas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2002. Den nya bestämmelsen skall dock tillämpas för tid från och med 1 juli 2001.

BILAGA 3

Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för år 2002 inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Belopp i 1000-tal kronor

Anslag	Anslagstyp	Regeringens förslag	(m)	(kd)	(c)	(fp)
13:1 Sjukvårdsförmåner m.m.	(ram)	2 179 000	+100 000			+300 000
13:2 Bidrag för läkemedelsförmånen	(ram)	17 624 000	-2 700 000			-500 000
13:3 Bidrag till hälso- och sjukvård	(ram)	310 224	+705 000	-10 000		
13:4 Statens beredning för utvärdering av medicinsk metodik	(ram)	36 653	+10 000			
13:5 Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd	(ram)	24 980				
13:6 Socialstyrelsen	(ram)	460 736	-111 729	-23 000	-50 000	
13:7 Medicinalstyrelsen	(ram)		+111 729			
13:8 Stimulansbidrag till psykiatri	(ram)		+200 000			
13:9 Forskning kring palliativ vård	(ram)			+25 000		
13:10 Hälsonät	(ram)				+25 000	
14:1 Insatser mot aids	(ram)	58 122	+76 000			
14:2 Bidrag till WHO	(ram)	39 371				
14:3 Bidrag till Nordiska hälsovårdshögskolan	(ram)	19 133				
14:4 Statens folkhälsoinstitut	(ram)	122 403	-59 865	-10 000	-6 000	
14:5 Smittskyddsinstitutet	(ram)	161 034		-8 000		

Anslag	Anslagstyp	Regeringens				
		förslag	(m)	(kd)	(c)	(fp)
14:6 Institutet för psykosocial medicin	(ram)	13 921				
14:7 Folkhälsopolitiska åtgärder	(ram)	86 554	-43 000	-30 000		
14:8 Alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder	(ram)	302 500	-65 000			+150 000
14:9 Alkoholsortimentsnämnden	(ram)	410	-410			
14:10 Lokalt folkhälsoarbete	(ram)		+29 000			
14:11 Nationell kampanj mot alkohol och narkotika	(ram)			+15 000		
15:1 Barnombudsmannen	(ram)	10 865				
15:2 Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor	(ram)	7 722				
16:1 Personligt ombud	(ram)	90 000				
16:2 Vissa statsbidrag inom handikappområdet	(res.)	275 000				
16:3 Statsbidrag till särskilt utbildningsstöd	(ram)	159 733				
16:4 Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionshinder	(obet.)	80 394	+1 000			
16:5 Bidrag till handikapporganisationer	(obet.)	157 248	+2 000			
16:6 Bidrag till utrustning för elektronisk kommunikation	(ram)	21 777	-21 777			
16:7 Bilstöd till handikappade	(ram)	164 000	-164 000	+20 000	+50 000	+25 000
16:8 Kostnader för statlig assistansersättning	(ram)	7 606 000	+1 000 000			+2 820 000
16:9 Statens institut för särskilt utbildningsstöd	(ram)	24 022				
16:10 Handikappombudsmannen	(ram)	15 945	-15 945			
16:11 Bostadsstöd till funktionshindrade	(ram)		+100 000			
16:12 Hjälpmedelsgaranti	(ram)		+185 777			
16:13 Tillgänglighetsreform	(ram)					+1 000 000
17:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken	(ram)	25 446		+50 000		+250 000
17:2 Hemservicecheck	(ram)				+125 000	

Anslag	Anslagstyp	Regeringens förslag	(m)	(kd)	(c)	(fp)
18:1 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.	(ram)	80 378				+20 000
18:2 Statens institutionsstyrelse	(ram)	671 765	-104 000			
18:3 Utvecklingsmedel till åtgärder för hemlösa	(res.)	10 000				
18:4 Statsbidrag till kvinnojourer	(ram)			+10 000		
26:1 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Förvaltning	(ram)	21 403				
26:2 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Forskning	(ram)	268 171		-14 000	-50 000	
Summa		31 128 910	-765 220	+25 000	+94 000	+4 065 000

BILAGA 4

Utskottets förslag till medelsanvisning på anslag inom utgiftsområde 9

Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet liberalerna redovisar sina ställningstaganden i särskilda yttranden som fogas till betänkandet.

1 000-tal kronor

Anslag	Anslagstyp	Regeringens förslag
13:1 Sjukvårdsförmåner m.m.	(ram)	2 179 000
13:2 Bidrag för läkemedelsförmånen	(ram)	17 624 000
13:3 Bidrag till hälso- och sjukvård	(ram)	310 224
13:4 Statens beredning för utvärdering av medicinsk metodik	(ram)	36 653
13:5 Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd	(ram)	24 980
13:6 Socialstyrelsen	(ram)	460 736
14:1 Insatser mot aids	(ram)	58 122
14:2 Bidrag till WHO	(ram)	39 371
14:3 Bidrag till Nordiska hälsovårdshögskolan	(ram)	19 133
14:4 Statens folkhälsoinstitut	(ram)	122 403
14:5 Smittskyddsinstitutet	(ram)	161 034
14:6 Institutet för psykosocial medicin	(ram)	13 921
14:7 Folkhälsopolitiska åtgärder	(ram)	86 554
14:8 Alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder	(ram)	302 500
14:9 Alkoholsortimentsnämnden	(ram)	410
15:1 Barnombudsmannen	(ram)	10 865
15:2 Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor	(ram)	7 722
16:1 Personligt ombud	(ram)	90 000
16:2 Vissa statsbidrag inom handikappområdet	(res.)	275 000
16:3 Statsbidrag till särskilt utbildningsstöd	(ram)	159 733
16:4 Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionshinder	(obet.)	80 394
16:5 Bidrag till handikapporganisationer	(obet.)	157 248
16:6 Bidrag till utrustning för elektronisk kommunikation	(ram)	21 777
16:7 Bilstöd till handikappade	(ram)	164 000
16:8 Kostnader för statlig assistansersättning	(ram)	7 606 000
16:9 Statens institut för särskilt utbildningsstöd	(ram)	24 022
16:10 Handikappombudsmannen	(ram)	15 945
17:1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken	(ram)	25 446
18:1 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.	(ram)	80 378
18:2 Statens institutionsstyrelse	(ram)	671 765
18:3 Utvecklingsmedel till åtgärder för hemlösa	(res.)	10 000

26:1 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Förvaltning	(ram)	21 403
26:2 Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: forskning	(ram)	268 171
Summa		31 128 910

BILAGA 5Av utskottet i förslagspunkt 1 avstyrkta
motionsyrkanden

Motion	Yrkande
2000/01:So217	2
2001/02:Fi294	15
2001/02:Ju323	4, 6, 8
2001/02:Sf256	4
2001/02:So3	18
2001/02:So213	
2001/02:So215	
2001/02:So239	3
2001/02:So240	12, 14
2001/02:So261	1–8, 11–13
2001/02:So266	
2001/02:So282	
2001/02:So299	
2001/02:So303	29
2001/02:So330	
2001/02:So333	
2001/02:So363	1, 2
2001/02:So372	6
2001/02:So434	
2001/02:So448	1, 3–6
2001/02:So480	
2001/02:So519	
2001/02:So566	12–15, 18, 20, 22, 27, 28
2001/02:So567	1–23
2001/02:So583	3
2001/02:So601	
2001/02:So609	7, 8
2001/02:So611	7–10, 13
2001/02:So618	1, 3, 4, 6

Motion	Yrkande
2001/02:So620	9
2001/02:So628	14
2001/02:So630	15
2001/02:So631	1
2001/02:A211	32
2001/02:Bo246	3